

شهریورین اون ایکی سی

آذربایجان دموکرات فرقه سینین سؤزلره

مرکزی تبلیغات شعبه سینین نشریه سی

تبریز ۱۳۲۵

مندرجات

بیر سۆز: یاشار آذری
بیر نچه سۆز
۱۲ شهر یور نچه تشکیل اولوندور؟
بیزیم شعارلایمیز بونلاردیر
تشکیلات نچه وجوده گلدی؟
بیرینجی کنگره
تهران مرتجعلری نهضتیمیزه زمینه حاضرلادیلار
تهران بارماغی
دولت مأمورلارینین کندلرده یاراتدیقلاری فجایعی افشاء نتمک ایچون آذربایجان دموکرات فرقه سینین آذربایجاندا دموکرات دولترلرین دیپلوماسی مأمورلارینا و ایران صلاحیتدار مقاماتینا گۆندردیگی آچیق مکتوب
بیرینجی کنگره نین تأثیری
تهران تیتره دی، صدر یخیلدی
ملی حکومت تشکیلی یولوندا
فضولی موقوف

ایکینجی دوره نین شعارلاری
قرارلار
بویوک خلق یغینجاقلاری
آذربایجان مجلس مؤسسان ملی سینین قرارلاری
هیئت ملی
مجلس ملی میز
۲۱ آذر
آذربایجان ملی حکومتی
آذربایجان ملی حکومتینین پروگرامی
ملی حکومت
آذربایجان ملی حکومتینین اعلامیه سی
بویوک مسئولیت قارشی سیندا
تاریخی بیر سند
آذربایجان داخلی دولت رئیسی ایله تبریز پادگانی فرماندهی آراسینداکی قراردادین متنی
تبریز پادگانی نوز اسلحه سینی ینره قویدو
۳نجو لشگر سربازلارینین قاچماغی و متواری اولماغی
دونن گنجه کی آتیشمالار

ملی حکومتین موفقیتلرینین تأثیرى
تاریخی موفقیت
ملی دولتین قرارلاری
تبریزده آذربایجان دولت دارالفنونو
دیل حقینده آذربایجان ملی حکومتینین قرارى
یتیم و صاحبسیز اوشاقلارین تربیه سی حقینده آذربایجان ملی حکومتینین قرارى
آزادلیغین مدافعه سی او غروندا
خلق قوشونلاری
مثلى گۆروئمه میش بیرگون
آقای پیشه ورینین ملی وظیفه اداره سینده ملی نظام حقینده سؤیله دیگی نطقین خلاصه سی. فقط توپلارین آغزیندان چیخان سۆز حقیقت دیر
معارف ساحه سینده
ئولمک وار، دؤئمک یوخدور
نهضتیمیز و دنیا سیاستی
توپراق مسئله سی
ایران آذربایجانی ملی حکومتینین کند تصرفاتی سیاستی و تدبیرلری
مجلس ملینین فعالیتى

فرقه نین تشکیلات ایشلری
فرقه میز و کارگر طبقه سی
ملی حکومت خلقه حساب وئره رکن
ملی مجلسین ایکینجی عمومی اجلاسینین ۲نجی جلسه سینده اولونموش دانشیققلار و آقای پیشه ورینین آذربایجان ملی حکومتینین ایندیه قدر گوردوگو ایشلر حقینده وئردیگی گزارش
مشروطه قهرمانلارینین مجسمه لری
اونودولماز تاریخی بیر گون
محترم هموطنلر!
سوزیوخ، عمل گؤستریمک لازمدیر
موافقتنامه و نهضتیمیزین یئنی دورو
آذربایجاندا پارلایان آزادلیق گونشی بوتون ایرانی ایشیققلاندیراجاقدیر
آذربایجان نماینده لرینین تهران حکومتی ایله آپاردیققلاری مذاکره لر باره سینده اعلامیه
آقای پیشه ورینین آذربایجان خلقینین صلاحیتدار شخصیتلرینین کنفرانسیندا نتدیگی بیانات
قطعهنامه
دولت و آذربایجان نماینده لری آراسیندا موافقت اولونموش قراردادین متنی
آذربایجان دموکرات فرقه سینین صدری و آذربایجان خلقینین سنویملی رهبری

آقای پیشه ورینین دونن گنجه رادیو مقابلنده سؤیله دیگی تاریخی نطق

فدائیلر آتاسی و آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیر آقای پیشه ورینین
آذربایجان مجلس ملیسینین آخیرنجی اجلاسینداکی نطقین خلاصه سی

یئنی دور- یئنی شعارلار

کتاب منبع سی: شهر یورین اون ایکی سی

۱۳۲۴ - ۱۳۲۵

آذربایجان دموکرات فرقه سینین بیرنجی ایل دونومی مناسبتیله

مرکزی تبلیغات شعبه سینین نشریه سی

تبریز ۱۳۲۵

تایپ الیین: یاشار آذری

کتابخانین اینترنت آدرس: <http://www.javaan.net/nashr.htm>

پست آدرس: BM IWSN, London WC1N ۳XX, UK

ایمل آدرس: yasharazarri@yahoo.com

نشر کارگری سوسیالیستی نین مسنوله: یاشار آذری

تایپ الیین تاریخ: ۱۳۸۵

گه ره ک ملی نهضت لرینین ایچریسینده

یانلیش یوللارینان مبارزه ئده ک

بو یازیدان ایسته کیمیز ایکیجه لیدیر که، بیر آزا اونون ایچون چالیشاق.

بیرینجی: بیر نقد پیشه ورینین موضع سه ایچون.

انقلابین آرادان قالدیمافینین سببلری رهبرلیکینین خیانتیده. یانی بونو دمک، اونو یئتیرر که، پیشه وری خیانت ئتده؟ یوخ، پیشه وری اؤزو بو خیانته قرباتلق اولده، یانی پیشه وری ده تمام دوزگون انقلابیلر (دوریمچیلر) سوسیالیستلر و مارکسیستلر کیمی، که یا شوروی ده ("سویت لرده") یا اورادان دیشریده (اشیکده) اعدام اولدلار (یا گوللندلر) یادا بیر جورره (تورله) یوخ الدیلر. معلومیده که پیشه وری خائن لرینن ال بیر اولسایده شوروی ده او دوزگون بیر مقام صاحبه اولارده، نه او که اورادا اولدورلرده.^۱

او یانلیش ایشه که، پیشه وری گورده، بو ده که، مسکوین سیاستینه و رهبرلیکنه (استالینه) اینانده. پیشه وری بو مقاله ده: «فدائیلر آتاسی و آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیری آقای پیشه ورینین آذربایجان مجلس ملیسینین آخیرنجی اجلاسینداکی نطقین خلاصه سی» بونو دییرر که: "اگر اول طبقه، یعنی متمکن و وارلارلارا آرتیق تمایل گؤسترسه ایدیک، او وقت کارگرلر و اکیچیملر بیزدن رنجیده اولاردیلار. برعکس اگر کارگر و اکیچیملرین طرفینی ساخلا سایدیق وارلارلار بیزیمله

^۱ - او زمان روسیه ده ماشین (آرابانا) آختار سایدین زوربان تاپابیلردین، او بیردنه ده تاپیلده و پیشه وری نه وورده!! بونو کیمسه اینانا بیلمز، میبه ایشنه گله.

مبارزه یه چیخیب بیر عده یوخسوللاردا اونلارا آلت اولاردیلار. اونا گؤره اورتا بیر خط حرکت انتخاب ندیب هر ایکی طرفین منافعینین حفظ اولونماسینا چالیشدیق." و همان مقاله ده آشیاقیدا دبیر که: "بیز نه زار عین حقینی مالکه و نه ده مالکین حقینی زارعه ساتدیق"

بو سؤزلر، استالینین و شوروی ده که، اولان بوروکراسینین سؤزلریده، یانی ایشچیلرین و ارلیلارین بارشه، یانی وارلیلارین یوخسوللاره بیر جبهه یه قویماق، یانی بورژوا یا قولوق المه ق و برابر یاشاما ق. یانی تمام طبقه لر (خلق) جبهه سین یاراتده، عوضین که، ایشچیلر و اکینچیلر جبهه سی یارادا، و اولدوقه هر زمان دا که کمین، ایشچیلر و اکینچیلر اولان مبارزه سینین، یئرینه، بورژوا یانان بارش قویده و عوضین که، ارتش منحل الیه و ایشچیلر و اکینچیلر قوشونو یارادا، قدیم که، ارتشه ساخلیب و بولارین هامیسی یانی بورژوا یانان سازش اللمک.

انقلابلارین ازلمه سی، بلشویکی تنوری لارین یئرینه منشویکی تنوری لارین قولانماسینا سبب اولده، و بوجور ازلمه لر (شکست لر) تایخده چوخدور. مثلا چین نین ایکینجه انقلابی^۲ ۱۹۲۵، قوام السلطنه ایراند^۳، اسپانیانین ۱۹۳۷ انقلابی^۴ و...

ایشچیلر طبقه سی اگر بورژوا و خرداجانا بورژوا یا آلانسا (۵۷ مجه ایل کیمه ایراند) و انقلاب اولانقدر اوز تشکیلاتلارین قورا بیلمه سه لر، همان بلالاره کنه ده گوراجاق لر. و آخر عاقبت ده بونان داها پیس اولاجا قدر.

تمام انقلابلار دنیا دا اوو ساخته کار "کمونیست" حزب لر که سویتلر زمانی (یانی لنین ن سوئرا) اورادا که، اولان بوروکراسی حکومت، باشاردیغجا انقلابلاره منزوی اللهه و هر کیم ده مقاومت اللهه اونو فیزیکی اولراق آرادان آپاردلار.^۵

^۲ - <http://www.iwsn.org/aashr/۲/sara/tarij/chin/pdf.htm>

^۳ - <http://www.iwsn.org/aashr/۲/mot/gvam/۰.pdf>

^۴ - <http://www.iwsn.org/aashr/۱/trot/Bey۲/pdf.htm>

^۵ - برای اطلاعات بیشتر در این مورد به این آدرس رجوع شود.

<http://www.iwsn.org/aashr/۱/trot/tro.htm>

<http://www.iwsn.org/aashr/۱/asn/a.htm>

ایکنجی: پیشه ورینین مثبت ایشلره باره سینده.

او مسئله نی که من اشاره نتمک ایستیرم بودور که، اینده که آذربایجان نهضتینده اولان مسئله، بیرنجی مسئله دن آز ارزشه یوخدور.

آذربایجان نهضتینین فرقه سی، و پیشه ورینین اؤزوده اوو زماندا تمام امپریالیستلرین، نه تکجه دوستلوق اللمیرده، بلکه ده، اولارا یوزده یوز* قارشیده و اؤنا گوره ده بیز هیچ بیر یئرده شووینیستی بیر دانشیقار یا عملر آذربایجان فرقه سینن و یا پیشه وری دن کوره بیلیمریق و حتی هر جورره شووینیستلره ده قارشیده.

بو سنده کورره (شهریورین اون ایکسی کتابدا) پیشه وری زمانیندا هیچ جورره خصومتی ملیتلر آراسیندا (کرد، فارس، ارمنی، ...) یوخیده. او زماندا یا شووینیستی افکار یوخیده، یادا اوقدر آز واریده که اصلا گوزه کلمیرده. اما اینده که آذربایجان نهضتینده، تمام شووینیستلر باش قالدرب. تمام شووینیستلر فارس، آذری، کرد، ارمنی، و بو شووینیستلر ایستیلر که شووینیزمه، ملت آدینا اؤز ملتینه قالب اله سینن، یانی هر ملت ایچریسینده شووینیزم وارده، اما هیچ بیر ملت شووینیزم دکیل. و تمام ملتلرین، شووینیزم لره امپریالیستلرین ال بیر اولوبلار یا اولماقداریدیلار. و بو تمام ملتلرین ایچریسینده اولان دوزگون انقلابچی لارین و مارکسیستلرین وظیفه لرده که، هر بیر مسئله نین دوزونه اؤز ملتینه دسینلر، حتی اگر بوگون قبول نتمه سه لر تاریخ اونون دوزگونوقون اثبات نده جک.

بو کتابدا (شهریورین اون ایکسی) بو مقاله ده «ملی مجلسین ایکنجی عمومی اجلاسینین ایکنجی جلسه سینده اولونموش دانشیقار و آقای پیشه ورینین آذربایجان ملی حکومتینین ایندییه قدر گوردوگو ایشلر حقینده و نردیکی گزارش» پیشه وری

* - مثلا بو مقاله ده گوره بیلسیز «فدائیلر آتاسی و آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیری آقای پیشه ورینین آذربایجان مجلسینین آخرینجی اجلاسینداکی نطقین خلاصه سی»

دییر که: "اوغول ده ده نین جرمیله مجازات اولماز" بویائی اگر بیر زمان تاریخده بیر پاره شووینیستلر قالدیب و بیر تعداد انسانلار اولدورسلر، اینده که انسانلاردان اونون تقاسینه آلابیلمه سن.

او مقاله ده بیر آز آشیاقیدا پیشه وری کنه دییر که: "بیزیمله کردلر آراسیندا اختلاف سالماغا چالیشانلارین پیس حرکتلری ده، معلوم اولدو که، "ارفع*" ایله اولوب"

همان ایشلر که اینده بیزیم آذری شووینیستلریمیز گورولر. زیرا که اولار(آذری شووینیستلر رهبرلیکلره) ایکی جهتدن تغذیه اولونولار، بیر آمریکا امپریالیست (چونکه ایران اگر آمریکا و اونون شووینیست نوکرلره طرفیندن تجزیه اولونسا اونون و نوکرلرینن جیبیلره بویوک پولارینان (پارالارینان) دولاجاق و بیرده کوچک مملکتلره چوخ تنز و گولای زور ده مک اولار) و بیرده ترکیه دولته شووینیستلری اللین و اولارین طرفیندن یانی "بوزقوتلار" طریقین بیزیم شووینیست آذری لریمیزه قول قانات وریلر تا اؤزلرینه میدان یارادالار و آذربایجانا صاحب چیخب و بو طریقین ده آذریلرین، کردلر، بیر بیرینه دشمن ندیب و کرد ملتین بیزیم گوزوموزده فاشیشت گوسترمقه چالیشیرلار، تا کردلر نه ترکیه ده و نه ایراندا نوز حقلرینه آلابیلمسینلر.

شووینیستلر فقط ایکی علتیه گوره اؤزلرین اودا فقط سؤزده انقلابچه و انقلابچی لارین یوللارینه کندلردن گوسترمک ایستیلر، بیر بونا گوره که چوخ تنز انسانلاری اؤزلرینه جلب نله سینر و بیرده اؤز شووینیستی سؤزلرینه بولارین طریقین نوز ملترین خوردونا ورسینر.

بیزیم آذری شووینیستلریمیز ارمنی شووینیستلره، ارمنی ملتینین یرینه قویولار، امما، بیز ارمنی انسانلاردان آوتیس سلطانزاده لر، وارطانلار، علی مسیولار، پتروسخانلار، مسیو چلیتولار و... واریزده که، هم شاه هین، خمینی نین، و

* - او زمان ایرانین بورژوا حکومتین تشکیلاتلارینانیده.

استالینین حکومتلره طرفینن، یا اعدام اولدولار و یا ترور اولدولار و یا بیرطریقینن یوخ‌الدیلر.

بو شووینیستلر سایتلاریندا و رادیو تلویزیون^۶ لاریندا بهروز دهقان لاردان و صمد بهرنگی^۷ لردن که، باطن ده اولاردان متنفرده لر یازیلا و گونوشولار، تا اوکلن انقلابچیلارا اؤزلرینه یاییشدیرسنلار و اؤز ضدملیتی عقایدلرین اولارین دالیندا کیزلتسینلر اما هیچ بیر زرره ده اوتیس سلطانزاده، یا وارطاتلار و یا هیچ زمان دمیلر که ستارخان، باقرخان زمانیندا ارمنیلرده اولارا کمک الیردیلا^۸، یا هیچ زمان دمیلر که بابک خرمدین بیرقه (پرچمه) آلتیندا مینلر ارمنی و کُرد جانین قویوب و ساواشیب و یا بو که، بابک خرمدین آرواده ارمنستان شاه نین قیزیده^۹ یانه ارمنیده. اما هر یئرده دیلر که بابکه بیر ارمنی اولدورده، معلومه هر یئرده و هر ملتین ایچینده ده شووینیست و خائنلرده وار، چونکه بؤیله انسانلار هر زمان اؤزلرین پارایا، پولای، مقاما ساتیلار و ساتاجاقلار.

بیز ایشچیلر طبقه سی و تمام امکچیلر هر ملتدن اولارسا اولسون، ایستر ارمنی، آذری، کرد، ترک، فارس، عرب، بلوچ، ایستر دنیانین هر بیر ملتینن اولورسا اولسون نه بیزیم بیریریمیزه خصوصتیمیز وار و نه دشمنچلیغیمز وار. بیزلر هر زمان

^۶ - <http://www.iwsn.org/aashr/۲/mot/tbriz/۰.pdf>

^۷ - دیگاه صمد بهرنگی نسبت به «امپریالیسم آمریکا» و حامیانشان و «پان ترکیسم»: "آقای فتحی..... در دو کلمه عرض شود که چرخ های این مؤسسه گویا با دلار آمریکایی می گردد و مأموریتش بخش و رواج افکار بی پایه ی «پان ترکیسم» است با تکیه بر خرافه پرستی و قضاوت های کورکورانه ی تاریخی و پیش داورى. یک نظر نسبتاً عمیق به مجله ی فرهنگ ترک این مسأله را ثابت می کند.

حالا خودتان قضاوت کنید که تقریظ نشریه ی هم چو مؤسسه ای چه افتخاری می تواند باشد. لازم به یادآوری است که آمریکا در جنگ کره در نتیجه ی همین گونه تبلیغات بود که سربازان ترکیه را به جنگ کشاند و آن هم چگونه."

منبع: انتشارات کارگری سوسیالیستی «کتاب هنر و ادبیات- مقاله یادی از حیدربابای شهریار» صفحه ۷۶ <http://www.iwsn.org/aashr/۳/smad/honr/۱۱.pdf>

^۸ - <http://www.iwsn.org/aashr/۳/mot/clito/۰.pdf>

^۹ - جزوه ی «نهضت خرمدینی برگی از تاریخ سوسیالیزم در ایران» نوشته ی حمید حمید <http://www.iwsn.org/aashr/۲/hmid/xorm/۰.pdf>

گهره ک، بربیریمیزین یانیندا و تمام شووینیستلر و خصوصاً نوز شووینیزمیزه قارشى اولاراق و اولاره افشاء نتمک ایچون چالیشاق.

آذربایجان ملته و هر آیری بیر ملتین اوقدر عرضه سی وارده که، امپریالیستلردن^{۱۰} یاردیم آلاماقدان، یاشارا بیلسین، هانسی حکومتی ایسترسه یاراتسین. اما شووینیستلر بؤیوک بابالاره اولماسا بو ایشه باجارا بیلمز لر. یانی مملکتی آلامشدان قاباخ امپریالیستلر ساتمیشلار.

اختلاف سالماق ایران ملتین ایچریسینده (البته تمام دنیادادا) فقط دولترین خیرنه و ملتین ضررینه تمام اولوب و اولاجاق.

بو اختلافلاره ملتر آراسیندا چوختماق، یانی، حکومتلرین عمرن چوختماق. دوزگون ملیتجه ساده جه ایشچیلر و امکچیلر حکومتینده، اوللا بیلر. یانی نوز حقترین نوزلره تعیین ائله سینئر و شورالار حکومتین قورسونلار، نه بورژوالارینان و نه امپریالیستلرین جیره خوارلارینان.

یاشار آذری

سونوندا من اوزگونم که چوخ رفرنسلر (لینکلر) * فارس دیلنده ده، اما چالیشاجیک گلجکده هپسینه آذری دیلینه چورک.

^{۱۰} - پیشه ورینین نطقى ایران و آذربایجانا گوره اولونوب.

<http://www.iwsn.org/aashr/۳/pshv/f/iran/۰.pdf>

بیر نچه سؤز

مترقی ایرانلی ترک روشنفکرلر جمعیتینین اورگانی اولان "بیرلیک" هابنله "ارک" مجله سی منتشر اولاندان بری حرمتلی اوخوجولاریمیز چوخلو مکتوبلار یازیب آنا دیلیمیزده سیاسی و ادبی منبعلرین اولمماسیندان و یا آزلغیندان شکایت نتمیش و بو بوشلوغو دولدورماغی طلب نتمیش و ندیرلر.

دوغوردان دا منحوس ۲۸ مرداد کودتاسیندان بو طرفه اروپا و آمریکادا فعالیت نده ن مارکسیست سازمانلار و اونلارین اورگاتلارینین ملی مسئله یه اهمیت و نرمله مه سی نتیجه سینده بو نولکه لرده منتشر اولان ماهنامه لر، مجله لر و کتابلار آنجاق فارس دیلینده اولموش و محروم ایران ملتیرینین، اوجمله دن ایران ترکلرینین دیلینده هیچ نه منتشر اولمامیشدیر. بو بوشلوغون یارناماسیندا ایرانلی ترک روشنفکرلرینین کناهی آز اولمامیشدیر. چونکه بو بوشلوغو دولدورماق اونلارین ملی و وجدانی وظیفه سیدی. لاکن خلقیمیزین دئدیکی کیمی اونلار، ایگنه کیمی، هامینی بزه میش و نوزلری لوت گز میشلر. خوشبختانه جمعیتیمیزین مطبوعاتی یاییلدان بری جوانلاریمیز بو بوشلوغو دویموشلار. بواپسه امید و نریجی دیر. شبهه نتمیریک که، جوانلاریمیزین هر طرفلی کمگیله جمعیتیمیز بو بوشلوغو دولدورماقدا وار قوه سیله چالیشاجاقدیر.

آنا دیلیمیزده سیاسی منبعلرین آزلغی تکجه گونلوک مطبوعاتین اولمماسیندان ایره لی گلمه میشدیر. بونون دیگر سببی اوندان عبارت دیر که، وطنن خارجده ایران خلقلرینین مبارزه تاریخینه عاید سیاسی اثرلر و سندلردن آنجاق فارس دیلینده اولانلارینی نشر نتمگه فکر و نر میشلر. بیر صورتده که، بو سندلر و اثرلرین بویوک حصه سی ایران ترکجه سینده دیر. نمونه ایچون ۱۳۲۴ - ۱۳۲۵ نجی ایلده بیر ایل

آذربایجان ملی حکومتی دورویارنمیش مطبوعات، نشر اولونموش سیاسی-اجتماعی اثرلری گؤسترک اولار که، ایران خلقلرینین مبارزه تاریخینین ان یارارلی و آموزنده صفحه لریندن دیر.

ایلیک باخیشدا نله نظره گلک بیلرکه، بو سندلرین ترکجه اولماسینا گؤره ناشرلر چتین لیک چکمیشلر. لاکن مسئله بئله دنیلدیر.

مثال ایچون مزدک انتشاراتینین نشریاتینا اشاره نتمک اولار. مزدک انتشاراتی ایران خلقلرینین مبارزه تاریخینین جوان نسله تماميله نورتولو اولان سندلرینی چاپ و نشر نتمکله بویوک خدمت نتمکده دیر. حتی بو نشریات فرانسه، روس و ترک دیلرینده اولان بعضی قدیم سندلرین فارسجا ترجمه سینی و نر مکده بویوک خدمت نتمیشدیر. بو نشریات مرحوم پیشه ورینین حیاتی و اونون "آزیر" ده کی مقاله لریندن بعضی سینی چاپ نتمکده ده مثبت ایش گؤر موشدور. لاکن پیشه ورینین اجتماعی فعالیتینین ذیروه سی "آزیر" روزنامه سی دنیل، ۲۱ آذر نهضتینده کی فعالیتی و رهبر لیک کی دیر. لاکن مزدک انتشاراتی نه تکجه پیشه ورینین بودورکو فعالیتینی عکس نده ن اثرلرین اصلی و یا فارسجا ترجمه سینی نشر نتمه ییر، بلکه ۲۱ آذر نهضتینین دشمنلری و غرض ران شخصلر طرفیندن یازیلیمیش کوته بینانه و غرض آلود مقاله لری تاریخی سندلر کیمی چاپ و منتشر ندیر. / باخ. اسناد تاریخی جنبش کارگری سوسیال دموکراسی و کمونیستی ایران. بنگاه انتشارات مزدک. جلد سوم. ایتالیا. ۱۹۷۲ / . بونونلادا بو بویوک اجتماعی انقلابی اوخوجونون نظرینده آلچالماغا چالیشیر و بئله لیکله ده ناشر ۲۱ آذر نهضتی و عمومیتله وطنیمیزین محروم ملت لرینین ملی آزادلیق حرکت لرینه اولان منفی مناسبتینی نمایش نئدیریر. ۲۱ آذر نهضتینه دایر سندلرین اصلی و یا ترجمه سینین چاپ نئدیلمه مه سینین اساس سببی ده بودور.

۲۱ آذر نهضتی، هابئله آذربایجان ملی حکومتینین بیر ایلیک حکومتی دور و ایراندا انقلابی نظریه نین تطبیقی یولوندا ان قیمتی تجربه لر الده ندمیشدیر. بو

تجربه لر پیشه ورینین بو دورکو مقاله لری و هابنله ملی حکومت دور و چاپ اولونموش روزنامه لر و کتابلاردا منتشر اولموشدور. "آذربایجان"، "آزاد ملت"، "جودت"، "زنگان"، "جوانلار"، "یننی شرق"، "دموکرات"، "و سایر روزنامه و مجله لر، هابنله "شهریورین اون ایکیسی"، "قیزیل صحیفه لر" و سایر سیاسی کتابلاری نمونه گؤسترک اولار که، ناشرلر اونلارین آدلارینی بئله چکمکدن خوددارلیق نتمیشلر. بونون دا نتیجه سینده بو گون آنا دیلیمیزده سیاسی منبعلر اولدوقجا آزدیر. خوشبختانه بیرعه وطن پرور روشنفرلرین تشبثو ایله ۲۱ آذر نهضتینین رهبری بویوک انقلابچی و آذربایجان خلقینین ایگیت و متفکر اوغلو پیشه ورینین "۲۱ آذر" و "سئچیلیمیش اثرلری" چاپ و منتشر اولموشدور. بو اثرلرین چاپا حاضرلانماسیندا آز زحمت چکیلمه میشدیر و بو زحمتلر تقدیره لایقدیر. متأسفانه بو کتابلاری الده نتمک هر یئرده ممکن دئیل دیر.

بوتون بو خصوصیتلری نظره آراق مترقی ایرانلی ترک روشنفرلر جمعیتی "شهریورین اون ایکی سی" کتابینی چاپ ندیب حرمتلی اوخوجولارین دسترسینده قویور.

کتابی هامبورک کتابخانه سیندن الده نئدیگیمیز نسخه سینین شکلندن چاپا حاضرلادیق. کتابین متنیندن معلوم اولور که، او سرعتله حاضرلانیب چاپ ندیلمیشدیر. حقیقتاًده ملی حکومت دوروایشین چوخلوغو و سیاسی گرگین لیک فرقه رهبرلرینه اساسلی چاپ ایشلریله مشغول اولماق امکاتی و نر میدی. بو سببلردن کتابدا سؤز و حتی جمله دوشمه سینه، مطبعه سهولرینه و یازی خطالارینا چوخ تصادف ندیر دیک. کتابین بو شکله چاپی دیلیمیز، ادبیاتیمیز و سیاسی مبارزه تاریخیمیز ایچون لایق اولمازدی. بونا گؤره ده جمعیتین مرکزی هیئتی آنا دیلیمیزی یاخشی بیلن و ۲۱ آذر نهضتینده اشتراک نتمیش عضولرینین بیریندن خواهش نئدی که، اثری دقتله اوخویوب اونون سؤز دوشوملری و مطبعه سهولرینی دوزلتسین. بو

یولداش بو شرفلی ایشی ملی بیر وظیفه کیمی لیاقتله ینرینه ینتیردی. بئله لیکله ده کتاب حاضرکی شکله چاپا حاضرلاندی.

"شهریورین اون ایکسی سی" کتابی، ایندییه قدر اوخودوغونوز مارکسیزم اثرلرینین چوخو کیمی، صرف نظری بیر اثر دئیلدیر. بو کتاب دا چوخ ملتلی وطنیمیزده انقلابی نظریه نین حیاته کنچیریلمه سینی اوخوورسوز. پیشه وری سالونی سوسیالیست و انقلابچی دئیلدی. او عمل آدامی ایدی. او یازیردی: ((مارکسیزم- سوسیالیزم تنوریلرینی تکرار، نتمک مارکسیست و سوسیالیست اولماق ایچون کافی دئییل. اونو حیاته کنچیرمک اصل شرطدیر.)) / پیشه وری. ۲۱. آذر. ۱۳۴۰. ص ۱۰۱. / پیشه وری مارکسیزم- سوسیالیزم تنوریلرینی چوخ ملتلی وطنیمیز ایراندا حیاته کنچیرمگه چالیشیردی و بو چالیشمالار "شهریورین اون ایکسی سی" کتابیندا عکس اولموشدور.

بو کتابی اوخودوقدا گوروروک که، طبقاتی و ملی مبارزه نین کسگین شکله تظاهر نئدیگی بیرنولکه ده نجه بو ایکی مبارزه نی بیرلشدیریپ دوزگون شعارلار و نرمکله گنیش خلق کتله لرینی، بوتون ملی- متری قوه لری حرکتله جلب نتمک، اونلاری سرعتله متشکل نتمک و قوتلی حزب میدانا گتیرمک اولار. بو کتابی اوخودوقدا مشاهده نئدیریک که، انقلابا حاضریق دورونده ارتجاعین فتنه کارلیق لارینی نجه افشاء نتمک اولار و اونون خلق داخلینده یاراتدیغی ناراضی لیقدان نجه بهره بردارلیق نتمک لازمیدیر.

ملی و انقلابی بیر حکومت قورماغین یوللاری و اونون ایچون نه کیمی ایشلرین گورولمه سینین لازم اولدوغونو بو کتابدان آیدین ئویرنمک اولور. اوخوجو ئویرنیر که، ایراندا ملی انقلابی بیر حرکت قورماق ایشینده نجه خلقی بو ایشه جلب نتمک، اونو بو ایشده شریک نتمک، داها دوغروسو اونون الیه بو ایشی گورمک لازمیدیر و

ننجه و هانسی شعارلارلا بوتون ملی- مترقی قوه لری بیرلشدیریپ امپریالیزم و ارتجاع علیهینه یونلتمک ممکن دور.

"شهریورین اون ایکیسی" کتابیندا اوخویوروق که، فرقه نجه انقلابین ساحلی قوه سی اولان "فدائیلر" تشکیلاتینی یاراتدی و اونون گوجوایله نه شکله ارتجاعی حکومتی و اونون ساحلی قوه لرینی ترک سلاح ندیب حاکمیتی نوز الینه آلدی.

کتابدا اوخویوروق که، پیشه ورینین رهبرلیگی آلتیندا فرقه نجه دولت اردولارینی تسلیم نیدردی، نجه ملی حکومت قوردو و بو ملی حکومت نجه نوز پروگرامینی خلقین ملی و اقتصادی احتیاجلاری اساسیندا دوزلدیب اجرا نتمکه باشلادی.

کتاب نویردیر که، خلقدن دوغان ملی- انقلابی بیر حکومت نجه محروم ملتین ملی طلباتینی تخته چیخاردار و هانسی یوللارلا ضد خلق حکومتین یاراتدیغی اجتماعی دردلری ساغالتماغا باشلار و انقلابین کنشیگینده دایانان خلق قوشونو یارادار.

"شهریورین اون ایکیسی" کتابی نویردیر که، ایران دا تورپاق مسئله سینی نجه دوزگون و حقیقی شکله، نوزوده سرعتله حل نتمک اولار.

بو کتابدان نویرنیریک که، ایراندا نه شکله ملی و طبقاتی مبارزه نی بیرلشدیرمک، ملی منافعه فعله- کندلی طبقه سینین منافی آراسیندا دیالکتیکی وحدتی تاپیب اولناری واحد انقلابی هدفه دوغرو یونلتمک اولار.

ملی انقلابی حکومت ارتجاع و دیکتاتورلوغون بوتون نشانه لری، مجسمه لر و قالیقارینی آرادان آپاریب اونون ینرینه خلق قهرمانلاری هیکلرینی قویمالی و بونولادا نولکه ده یننی دورون باشلانماسینی بیلدیرمه لیدیر. آذربایجان ملی حکومتی بیر ایللیک قیسا عمرونده بو ایشی گورمگی اونوتمادی و رضاخانین هیکلنین ینرینه سردار ملی ستارخانین هیکلینی قویدو. حاضرکی کتابدا بو ایشین اهمیتینی پیشه ورینین دیلیندن اوخویورسوز.

۲۱ آذر نهضتیندن بو گونه قدر سلطنت رژیم، ساتقین حاکمه هیئت و ملی آزادلیغین دشمنی اولان بوتون شوینستلر بو نهضته تجزیه طلب لیک دامغاسی

وورماغا چالیشمیش و چالیشیرلار. "شهریورین اون ایکسی" کتابینی اوخودوقدا بو سۆزلرین آچاقجاسینا بیر تهمت و افترا اولماسینی آیدین گۆروروک.

خلاصه نتمیش اولساق "شهریورین اون ایکسی" کتابی مارکسیزم نظریه سینین چوخ ملتلی ایراندا پراکتیک شکلده اجرا یوللارینی نویردیر. دموکراتیک انقلابا حاضرلیق، اونون کنچیریلمه سی و غلبه سیندن سونرا عملده گوروله جک ایشلر باره ده گنیش تصور یارادیر.

"شهریورین اون ایکسی" کتابینی دقتله اوخویاق. هر بیر حقیقی انقلابچی ایرانلی ایچون لازمدیر.

ایرانلی مترقی ترک روشنفکرلر
جمعیتین مرکزی هیئت.

۱۲ شهریور نجه تشکیل اولوندو؟

آقای پیشه وری ایله آقای شبستری آراسیندا آپاریلان اوزون مذاکره و مکاتبه دن سوئرا نهایت آقای پیشه وری آژیر روزنامه سینی موقتاً* یولداشلارینین اختیارینا قویوب شهریورین اوللرینده تبریزه گلمکله فرقه میزین تشکیلی ایچون بیرنجی قدم گؤتورولموش اولدو.

بوگون فرقه میزین ارکانینی تشکیل نده ن بو ایکی سیما مملکتین وضعیتینی جدی صورتده مذاکره نتدیکدن سوئرا، بو قراره گلدیلر که، او وقت حزب توده تسکیلاتینین صدری اولان آقای صادق بادکانی دا جلب نتسینلر.

آقای بادکان اوزون مدت آپاردیغی سیاسی مبارزه لرده آلدیغی تجربه لری نظرده توتوب آقای پیشه وری و آقای شبسترینین ملی شعارلارینی تصدیق ئدیب اونلارایله بو شعارلار اوزرینده فداکارلیق گؤسترمگه حاضر اولدوغونو گؤستردی.

او وقت آذربایجاندا حزب توده و جبهه ی آزادی دن باشقا سیاسی بیر تشکیلات یوخ ایدی. کارگرلر اتحادیه سی ایسه کاملاً حزب توده نین تحت تأثیرینده ایدی. جبهه ی آزادی ایسه آقای پیشه وری و آقای شبستری واسطه سیله تشکیل اولدوغونا گؤره، اونلارین نظرینه شریک اولاجاغی احتمالی چوخ قوتلی ایدی. او وقته دک حزب توده تشکیلاتی اطرافیندا توپلاناتان عضولرین بویوک فدارکارلیقلارینا و ارتجاعی عنصرلر ایله آپاردیقلاری شدید مبارزه یه باخمایاراق، عملی بیر قدم گؤتوره بیلمه

*- بو علامتله (ـ ن) و (ـ ا) سسلر ورجکدیر و یاخجه اوخوماق ایچون، قولاناجاق- یاشار آذری

میشدیلر. بوندان علاوه حزب طبقاتی شعارلار آلتیندا چالیشدیغی ایچون عموم اهالینی اطرافینا توپلاماغا قادر اولمامیشدی.

حال بو که، فرقه میزین مؤسسلری ملی نهضتیمیزی وجوده گتیرمک ایچون عموم طبقاتی معین ملی شعارلار واسطه سیله جلب نتمک لزومینی جدی بیر صورتده درک نتمیشدیلر. اونا گۆره اوچلر، یعنی آقای پیشه وری، آقای شبستری و آقای بادکان اوج گونلوک مذاکره دن سونرا بو قراره گلدیلر که، آقای پیشه وری و آقای شبستری اول دموکرات فرقه سی نامیله ملی بیر تشکیلات وجوده گتیرسینلر، آقای بادکان ایسه توده تشکیلاتینین باشچیلاری ایله مذاکره ندیب ایکی فرقه نین بیرلشمه سینین وسایلینی فراهم نتسین. بو تصمیمدن سونرا آقای پیشه وری ایله آقای شبستری دموکرات فرقه سینین تشکیلینه باشلادیلار. اولجه آزادخواه شخصلردن مؤسسلر تاماق لازم ایدی. بو ایسه مشکل بیر مسئله حساب اولنوردو. چونکه خلق سیاسی تشکیلاتلاردان نتیجه آلامیب سۆزدن و تظاهردن باشقا عمل گۆرمه دیگینه گۆره چوخ چتینلیک ایله ایشلمه گه حاضر اولوردولار. مخصوصاً فرقه رهبرلرینین تعقیب نندیگی ملی شعارلار داها بویوک فداکارلیق طلب نیدیدی. او وقته دک فارس متعصبلرینین آپاردیقلاری تبلیغات سایه سینده آذربایجانلی نوزونون ملی خصوصیاتینی اظهار نتمگه جرأت نشان ونره بیلمه دیگی ایچون مسئله فوق العاده جدی بیر مسئله ایدی. خلق عمومیتله ایسته دیگینی آشکار صورتده دیله گتیره بیلمیردی. اونا گۆره ساده بیر صورتده خلقه یاناشیب فرقه تشکیلینه دعوت نتمک نتیجه ونره بیلمیردی. بونو نظره آلدیقدان سونرا آقای پیشه وری فرقه میزین بیرینجی کتبی مدرکی، فعالیتیمیزین بونوره داشی اولان معروف ۱۲ ماده لی ۱۲ شهرپور مراجعتنامه سینی آذربایجان و فارس دیلرینده قلمه آلدی. آقای شبستری آقای بادکان ایله مذاکره دن سونرا قرار اولدو که، بو مراجعتنامه بیر عده آزادخواهلارین امضاسینا ینتیشدیکدن سونرا شهرپورین ۱۲ سینده منتشر اولسون.

امضا توپلاماق نوزو مشکل بیر ایش ایدی. بونولا بنله فرقه یاراتماق ایسته یین رهبر لر مایوس اولماییب تانییب بیلدیکلری آزادیخواه لارا مراجعت نده رک مراجعتنامه نی اونلار ایچون اوخویوب نوز مقصدلرینی بیان نئدیلر.

ایش، اولده دندیگیمیز کیمی، آغیر و قدم خطرناک ایدی. اونا گوره هنوز اعلامیه منتشر اولمادان اول بعضیلری متوحش اولوب نوز امضالارینی گنری گوتورمک ایسته دیلر. باشچیلارین تصمیمی ایسه قطعی ایدی. اونا گوره قیرخ سگیز نفرین امضاسیله ۱۲ شهریورده مراجعتنامه میز انتشار تاپدی. مراجعتنامه نین انتشاری آذربایجاندا بویوک حادثه ایدی. شهریور دن اول اونون اوزو اطرافه گوندریلدیگی ایچون آذربایجانین هر طرفیندن تلگرافلار سنل کیمی آخماغا باشلادی. ایلرر بویو آزادلیق عشقینه یانیب باخیلان خلق کتله لری تلگرافلار واسطه سیله نوزلرینین دموکرات فرقه سینه الحاقلارینی اعلام نئدیلر. بو تلگرافلار فوق العاده ماراقلی سنلردیر. اونلارین بعضی سینده یوزدن زیاده امضاء واردیر. بوتون شهر، قصبه، حتی کندلریمیزده بنله همان شهریور گونلرینده بویوک حرکت وجوده گلدی.

مراجعته نامه نین انتشاریندان ایکی گون سونرا منتشر اولان آذربایجان روزنامه سینین صفحه لری تبریک تلگرافلاریله دولماغا باشلادی. مثلا بو روزنامه نین بیرینجی شماره سینده اهر، جلفا و مرند دن گلن تلگرافلاردا ۸۷ امضاء وار ایدی. همان روزنامه نین ایکینجی شماره سینده گلن تلگرافلارین امضاسی ۲۵۱-ه، روزنامه نین اوچونجو شماره سینده ایسه بو امضالار ۷۵۰ یه چیخدی. بو نحوایله تلگرافلارین گونلوک امضالاری مینلره بالغ اولوردو.

بیلدیگیمیز کیمی ایکی گون مراجعتنامه دن سونرا آذربایجان روزنامه سی انتشار تاپدی. بو روزنامه سابق آذربایجان جمعیتینین اورغانی اولوب آقای شبسترینین مدیریتینی ایله منتشر ندیلمیشدی. اونا گوره همان آد و همان مدیریت ایله ایشه باشلاندی. آذربایجان روزنامه سینی بو دورده آقای پیشه وری شخصاً یازیب اونا مستقیماً رهبرلیک نئدیگی ایچون فرقه نین گونده لیک ایشلرینین آینه سی

اولابیلیمیشدی. خلق هامی بو واسطه ایله فرقه نین ایشلریندن اطلاع تاپیر. فرقه عضولری ایسه اونون مقاله لرینی نوزلرینین تبلیغات ایشلرینده موضوع قرار وئریدیلر.

مخصوصاً مقاله لرده اعلامیه نین موادی تشریح ندیلیر. اونلاردان ماهرانه بیر صورتده سیاسی و تبلیغاتی نتیجه لر آلتینیر و بو واسطه ایله خلقین افکاریندا بؤیوک انقلاب یارادیلیردی. مثلاً بیرینجی نمره نین باش مقاله سینده آقای پیشه وری "فرقه میز ایشه باشلادی" سرلوحه سی آلتیندا بنله یازیردی. (دوشنبه گونو فرقه میزین مراجعتنامه سی انتشار تاپدی. بو مراجعتنامه خلقیمیز طرفیندن گنجیش توجه و بؤیوک رغبتله قارشیلانندی. مینلرجه آذربایجانلی آذربایجان شهرلرینده مراجعتنامه یاپیشدیرلیمیش دیوارلارین قاباغیندا توپلانیب اوره ک دویونتوسوایله اونو آخره قدر اوخودو. دوشوندو. آلفیشلادی و بو واسطه ایله سعادت و آزادلیغی ایچون یول آچیلدیغینی حس نئدی.)

مراجعتنامه میزین دیلی اولدوقجا آیدین و صریح ایدی. بورادا خلقین ایستکلری، آرزولاری و احتیاجلاری چوخ آیدین بیر صورتده گؤسترلیمشدی. (بیر ایرانین استقلالیه علاقه دار اولدو غوموز ایله برابر. آذربایجان خلقینین فرهنگی اختیاراتی و نوز مقداراتینین نوز گوجوایله تعیین نتمه سینی رزو ندیریک. بیز اول دیلیمیزده فرهنگ، بهداشت و دولت اداره سی طلب ندیریک. نوز دیلیمیزده کتابیمیز، روزنامه میز و ادبیاتیمیز آزاد بیر صورتده وجوده گلمه سینه، خلقیمیزین متریق بیر خلق اولماسینا امکان وئرلیمه لیدیر. بیز بیرینجی نوبه ده نوز نویمیز اولان آذربایجاندا باشلایب بورانین ترقیسینی تأمین نتمکله چالیشیریق. بونون ایچون چوخ ساده و طبیعی بیر تشکیلات وجوده گتیرمگی جداً طلب ندیریک. بو تشکیلات ایران قانون اساسی پایه سینی تشکیل نده ن ایالت و ولایت انجمن لریدیر. ایالت و ولایت انجمنلری تازا بیر تشکیلات دنیلدیر. اونون بؤیوک و تاریخی گنجیمیشی واردیر. ایران خلقلری مشروطه و آزادلیق آلماق ایشینده آذربایجان خلقینین ایالت

انجمنین فعالیتینه و فداکارلیغینا بورجلودور. اونا گۆره ده مستبدلر و آزادلیق دشمنلری بیرینجی نوبه ده بو تشکیلاتی اورتادان چیخارماغا موفق اولموشدور. فرقه میز ملی بیر فرقه اولدوغو ایچون صنف و طبقه نظرده توتماییب عموم جماعتی ئوز بایراغی آلتینا چاغیریر. بو واسطه ایله مرکزی حکومت وینرلی مأمورلارین لیاقتسزلیگی نتیجه سینده میدانا چیخان نفاق و بعضی یاراماز عنصرلرین ناروا حرکتلری سایه سینده توره نن هرج و مرج و شولوقلوغا خاتمه ونره جکدیر).

یننه همان شماره ده آقای پیشه وری (ایکی یول آیرینجیندا بیزیم آخر سۆزوموز عنوانی آلتیندا ایرانین عمومی وضعیتینی تشریح نده رکن فرقه نین یولونو تعیین نده رک یازیر. (بیر دموکراسی و آزادلیغی وار قوه میزله ساخلاماغا آند ایچمیشیک. تازه بیر هیئتله میدانا چیخسادا اونون آذربایجانا یولو اولایلمز. تازه رضاخانلیق فکرینه دوشن خاننلرین آذربایجانا حاکمیت سورمک آرزوسو اوره کلرینده قالاجاق. آذربایجان نوزو نوز ایشلرینی اداره نتمگه قادردیر. اگر تهران حقه بازلاری لندنن آلدیقلاری الهام اوزره آزادلیغی محو نتمکده دوام نده رسه لر بیز بیر قدم ایره لی قویوب تامیله اورادان قطع رابطه نتمگه مجبور اولاجاییق. تهران حکومتی گرک بیلسین که، او ایکی یول آیرینجیندا دایانمیشدیر. آذربایجان نوزیولونو انتخاب نتمیشدیر. او، آزادلیق و دموکراسی اصولینه دوغرو گنده جکدیر. اگر تهران ارتجاع یولونو انتخاب نده رسه، خداحافظ، بویوروب آذربایجانسیز یولونا دوام نتسین. بودور بیزیم آخر سۆزوموز).

بنله لیکنه آذربایجان روزنامه سی فرقه نین کسگین دلی و قدرتلی تبلیغات واسطه سی اولوب خلقی و فرقه نی هدفه دوغرو سوق نتمگه باشلاییر. آذربایجان روزنامه سی نین مقاله لری خلق ایچریسینده بؤیوک تأثیر بوراخیر و اونون قوی منطقسی اوخوجولاری دوشونمگ وادار ندر. عین حالدا روزنامه ۱۲ شهریور اعلامیه سینی بیر آن بنله نظرندن اوزاق سالمیر. مثلاً ایکینجی نمره سینده ایالت

انجمنی باره سینده یازیلان قیسا و معنالی مقاله لرده آشاغیداکي صریح جمله لره تصادف ندیریک.

(کمیته میز چوخ تنز بیر صورتده بؤیومگه باشلامیشدیر. بو بیزیم آزادلیغیمیزین ضامنی اولابیلر. لاکن بو کافی دئیلدیر. فرقه سیاسی و اجتماعی تشکیلاتدیر. او، خلقی هدایت و تشکیل نده بیلر، لاکن اونا حکومت نده بیلمز. خلقه حکومت نده بیلن تشکیلات ایالت انجمنی اولاجاقدیر. بو انجمن گرک دموکراتیک اصوليله عموم خلق طرفیندن انتخاب ندیلسین. بوتون دولت اداره لری و اونلارین باشیندا دورانلار، نوز ایشلرینده بو ملی تشکیلاتا تابع اولوب اونون دستورلارینی اجرا نتمگه مجبور دورلار. آذربایجان ایالت انجمنی نین بؤیوک سیاسی معناسی واردیر. بو انجمن تهران و ایرانین آیری شهرلرینده باش قالدیرمیش ارتجاع و ضد دموکراسی جریانینا محکم بیر یوموروق و دیش سیندیرجی بیر جواب اولاجاقدیر. تهران ارتجاعی بیزیم انجمن آدینی نشیتدیکده تیره ییب ال آیاغینی ایتیرمگه مجبور اولاجاقدیر.)

همان بو مقاله ده فرقه صدرنین بوگونکو شعارلاریمیزی پیش بینلیک نتمه سی آیدین صورتده میدانا چیخیر. آقای پیشه ورینین یازدیغی او مقاله ده آشاغیداکي جمله نی مخصوصاً اوخوجولاریمیزین نظرینه ینتیرمکله اثبات نده بیلرک که، فرقه میزین رهبرلری بوگونکو موفقیتلری چوخ آیدین صورتده گؤرورموشلر. (آذربایجان ایالت انجمنی تک آذربایجان مسئله سینین حلی دنیل، بلکه بوتون آزادلیق مسئله سینین حلی دنمکدیر.)

۱۲ شهریور مراجعتنامه سی چوخ حرارتلی بیر قلمله یازیلیب اورادا آذربایجانین وضعیتي آچیق بیر صورتده تشریح ندیلمیشدیر. مراجعتنامه ده آذربایجان خلقینین دچار اولدوغو اسارت و فلاکتلرین سببلرینی تشریح نده رکن اونلارین اورتادان قالدیريلماسی ایچون عملی یوللاردا گؤستريلمیشدیر.

مراجعته نامه ده آذربایجان مختاریتینین لزومو متین و محکم دلیللرایله اثبات ندیلمیش، بو مختاریتین انجمن ایالتی واسطه سیله تأمین ندیلمه سی اورتالیغا

سورولموشدور. بو مراجعتنامه نی دقتله اوخودوقدا آشکار صورتده گوزوروک که، فرقه ایشه باشلادیغی وقت وضعیت جدی بیر صورتده مطالعه نتمیش، نوز شعارلارینی اونون اوزرینده قرار و نرمیشدیر. بوگونکو موفقیتلریمیزین الده ندیلمه سینده همان مراجعتنامه نین بویوک تأثیری اولموشدور. کئچن ۱۲ شهریورده قبول نئدیگیمیز بو هدفه تامایله یئتیشدیگیمیزی اثبات نتمک ایچون مراجعتنامه نین ۱۲ ماده ده عبارت اولان شعارلارینی بورادا تکرار ندریک.

بیزیم شعارلاریمیز بونلاردير

- ۱- ایرانین استقلال و تمامیتینی ساخلاماقلایا برابر آذربایجان خلفینه داخلی آزادلیق و مدنی مختاریت و نریمه لیدیرکه، نده بیلسین نوزونون فرهنگی یولوندا و آذربایجانین آبادلاشماسی و ترقیسی ایچون عموم مملکتین عادلانه قانونلارینی گوزله مکله برابر نوز سرنوشتینی تعیین نئسین.
- ۲- بو منظوری حیاته کئچیرمک ایچون چوخ تنزلیکه ایالت و ولایت انجمنلرینی انتخاب ندیب ایشه باشلامالیدیر. بو انجمنلر فرهنگ، بهداشت و اقتصاد ساحه سینده فعالیت گؤستمکله برابر قانون اساسی موجبجه تمام دولت ایشچیلرینین عملیاتینی تفتیش ندیب اونلارین تغییر و تبدیلینده اظهارنظر نده جکدیر.
- ۳- آذربایجانین ابتدائی مکتبلرینده اوچ کلاس قدر درس لر فقط آذربایجان دیلینده آپاریلمالیدیر و اوچ کلاس دان یوخاری دولت دیلی اولماق اوزره فارس دیلی ده آذربایجان دیلیله یاناشا تدریس ندیلمه لیدیر. آذربایجاندا ملی دارالفنون تشکیلی دموکرات فرقه سینین اساس مقصدلریندن بیر ی دیر.

۴- آذربایجان دموکرات فرقه سی صنایع و فابریکالارین گنجیشلمه سینه جدأ چالیشاجاق و سعی نده جک که، موجود فابریکالاری تکمیل نتمکله برابر ایشسیزلیگی رفع نتمک ایچون ال و ماشین صنایعینی گنجیشلندیرمک ایچون وسیله لر یارادیب تازه فابریکالار وجوده گتیرسین.

۵- تجارتین گنجیشلمه سینى آذربایجان دموکرات فرقه سی چوخ لازم و جدی مسئله لردن حساب ندیر. بو گونه قدر تجارت یوللارینین باغلی قالماسی چوخلو کندیلیرین، مخصوصاً باغدارلارین و خرده مالکترین ثروت لرینین اللریندن چیخماسینا و اونلارین دیلنچی حالینا دوشمه سینه سبب اولموشدور. بونون قاباغینی آلماق مقصدیله دموکرات فرقه سی بازار تاپماق و آذربایجان امتعه لرینین خارجه چیخاریلماسی ایچون ترانزیت یوللاری اختارماق ایشینه جدی اقدام نتمگی و بو وسیله ایله عمومی ثروتین نقصانینین قاباغینی آلماسینی نظرده توتموشدور.

۶- دموکرات فرقه سینین اساس مقصدلریندن بیرى ده آذربایجان شهرلرینین آبادلاشماسیدیر. بو مقصودا چاتماق ایچون فرقه سعی نده جک که، چوخ تنزلیکله شهر انجمنلرینین قانونو تغییر تاپیب شهر اهالیسینه مستقل بیر صورتده شهرین آبادلیغنا چالیشیب اونلاری آبرومند و معاصر حالا سالماغا امکان ونریلسین. مخصوصاً تبریز شهرینین سودان تأمین ندیلمه سی آذربایجان دموکرات فرقه سینین چوخ فوری جاری مسئله لریندن دیر.

۷- آذربایجان دموکرات فرقه سینین مؤسسلى گۆزه ل بیلیرلر که، مملکتین ثروت تولید نده نی و اقتصادی قوه سی کندیلیرین قوتلی قولودور. اونا گۆره بو فرقه نده بیلمز که، کندچیلر آراسیندا اوجوده گلن حرکتی نظره آلماسین. بونا گۆره ده فرقه سعی نده جکدیر که، کندیلر احتیاجلارین تأمین نتمک ایچون اساسلى قدماتر گۆتورولسون. مخصوصاً کندلی ایله اربابلارین آراسیندا معین بیر حدود تعیین نتمک و بعضی اربابلار طرفیندن اختراع ندیلیمیش

غیرقانونی و نرگیلرین قاباغین آلماق دموکرات فرقه سینین فوری وظیفه لریندن دیر. فرقه سعی نده جک بو مسئله نله بیر صورتده حل ندیلسین که، هم کندلیلر راضی قالسین و همده مالکدر نوزلرینین گلجیگندن اطمینان حاصل ئدیب رغبتله کندلرینین و ئوز مملکتلرینین آبادلیغینا چالیشسینلار. خالصه ینرلری و آذربایجانی ترک ئدیب قاچان و آذربایجان خلقینین زحمتینین محصولونو تهراندا و سایر شهرلرده مصرف نده ن اربابلارین ینرلری، اگر تنزلیک ایله آذربایجانا مراجعت نتمه سه لر، دموکرات فرقه سینین اساسنامه سینه موافق اولاراق کندلیلرین اختیارینا و نریمه لیدیر. بیز نوزلرینین عیش و نوشیدن نوتری آذربایجانین ثروتینی خارجه آپارانلاری آذربایجانلی حساب نتمه ریک. اگر اونلار آذربایجانا قایتماقدان امتناع نتمه لر، اونلار ایچون آذربایجاندا بیر حق قائل دنلیک. بوندان علاوه فرقه چالیشاجاق که، چوخ سهل و ساده بیر صورتده آذربایجان کندلیلرینین اکثریتینی تورپاق و اکین آلتلری جهندن تأمین نتسین.

۸- دموکرات فرقه سینین مهم وظیفه لریندن بیرى ده ایشسبزلیک له مبارزه نتمکدیر. ایندین بو خطر چوخ جدی بیر صورتده نوزونو گؤسترمدکه دیر. گلجکده بو سنل گوندن- گونه قوتله نه جکدیر. مرکزی دولت و محلی مأمورلار طرفیندن بو خصوصدا هنج بیر ایش گؤرولمه میشدیر. اگر ایش بو منوال ایله دوام نده رسه، آذربایجان خلقینین اکثریتی فنا بیر حالا دوشمه گه محکوم دور. فرقه چالیشیر بو خطرین قاباغینی آلماق ایچون جدی تدبیرلر گؤرولسون. هله لیک فابریقالار تاسیسی، تجارتین گنجیشلمه سی، اکینچی تشکیلاتلارین تاسیس ئدیلمه سی، دمیر، شوسه یوللاری چکمک کیمی تدبیرلر، ممکن دور، بیر قدر ایده الی اولسون.

۹- انتخابات قانونوندا آذربایجانین حقینده بویوک ظلم ندیلمیشدیر. دقیق اطلاعاتا گؤره، بو نولکه ده دؤرت ملیوندان یوخاری آذربایجانلی یاشاماقدادیر. بو

غير عادلانه قانون موجبجه آذربایجانا مجلس شورای ملیده ۲۰ وکیل ینری وئرلمیشدیر. بو قطعاً متناسب بیر بؤلگودنیلدیر. آذربایجان دموکرات فرقه سی سعی نده جک آذربایجان نفوسونا نسبت وکیل انتخاب نتمه گه حقی اولسون. بو تقریباً مجلس نماینده لرینین اوچده بیرینی تشکیل نده بیلیر. آذربایجان دموکرات فرقه سی مجلس انتخابتینین مطلقاً آزاد اولماسی طرفداریدیر. او، دولت ایشچیلرینین داخلی، خارجی و همچنین پوللولارین قورخوتماق و آلداتماق یوليله انتخابات ایشینه قاریشمالارینا جداً مخالفت نده جکدیر. انتخابات گرک تمام ایراندا آن واحده باشلانیب چوخ سریع بیر صورتده قورتارسین.

۱۰- آذربایجان دموکرات فرقه سی فاسد، مختلس و رشوه آلان شخصلر ایله که، دولت اداره لرینه سوخولموشلار، جدی مبارزه نده جک و دولت مأمورلاری آراسیندا صالح و درستکار شخصلردن قدرداتلیق نده جک. مخصوصاً فرقه چالیشاجاق اونلارین معاشلاری و زندگاتلیق شرطلری نله اصلاح اولسون که، اونلار ایچون اوغورلوق و خیانت نتمگه بهانه قالماسین. اونلار نله یه بیلسینلر که، ئوزلری ایچون آبرولی حیات وجوده گتیرسینلر.

۱۱- دموکرات فرقه سی سعی نده جک آذربایجاندا آلینان وئرگیلرین یاریسیندان یوخاریسی آذربایجانین نوز احتیاجلارینا صرف ندیلسین و غیرمستقیم وئرگیلر جدی صورتده آزالسین.

۱۲- آذربایجان دموکرات فرقه سی بوتون دموکراتیک دولترلر، مخصوصاً متفقترلره دوستلوق ساخلماق طرفداریدیر و بو دوستلوغو دوام نئدیرمک ایچون چالیشاجاق. مرکزده و شهرلرده ایران ایله متفق دموکراتیک دولترلر آراسینداکی دوستلوغو پوزماق ایسته ین خانن عنصرلرین اللرینی اجتماعی، سیاسی و دولتی ایشلردن کنار نئسین.

بودور دموکرات فرقه سینى یارادانلارین اصل مقصدلری.

بیز امیدواریق که، هر بیر وطن پرست آذربایجانلی، ایستر آذربایجانین داخلینده و یا آذربایجاندان خارجه بو مقدس مقصده چاتماق ایچون بیزیمله هم صدا و ال بیر اولاجاقدیر. طبیعی دیر که، انسان اول اگر نوز نوینی اصلاح نتمه سی محله، شهر و یا مملکت ایچون ایشله یه بیلمز. بیز اول نوز نویمیز اولان آذربایجانان باشلایریق و اینانیریق که، آذربایجانین اصلاح و ترقیسی ایرانین ترقیسینه سبب اولاجاقدیر و وطنیمیز بو واسطه ایله قولدورلارین و مرتجعترین چنگالیندان نجات تاپاجاقدیر.

یاشاسین دموکرات آذربایجان!

یاشاسین مستقل و آزاد ایران!

یاشاسین ایران و آذربایجان آزادلیغینین حقیقی مشعلداری اولان آذربایجان دموکرات
فرقه سی!

تشکیلات نجه وجوده گلدی؟

مراجعتنامه دن سونرا آذربایجاندا بؤیوک تشکیلاتی فعالیت باشلاندی. شهرلر و کندلرده جماعت دسته دسته یغیلیب فرقه نین شعبه سینی تشکیل و نردیلر. مؤسس لر سیراسینا داخل اولان عضولر بو تشکیلاتا سر و صورت و نرمک ایچون موقتی مؤسس لر هینتی طرفیندن اطرافه گؤندریلدی. بوتون نولکه میزی شدید فعالیت بورودو. هر ینرده مؤسس لر کمیته لری تشکیل اولونماقلا تشکیلاتین پایه سی قورولماغا باشلادی.

بؤیوک حرارت و یورولماق سیزین جدیتله ایشه باشلایان فرقه رهبرلری تنها تبلیغاتلا اکتفا نتمه ییب تشکیلاتی مرکزیشدیرمکله قازانیلان گنجیش تبلیغات نتیجه لریندن عملی استفاده نتمگه باشلادیلار. بو مقصدله مراجعتنامه انتشاریندان

سونرا ۲۲ شهر یورده مؤسس لرین عمومی اجلاسی دعوت اولونوب اون بیر نفر دن عبارت بیر مؤسس لر کمیته سی تشکیل وئرمگه موفق اولدولار. بو کمیته یه اکثریت آراء ایله آقای پیشه وری صدر و آقای شبستری معاون انتخاب اولوندولار. همان گون آقای بی ریا شورای متحده کارگرانین صدری کارگرلر اتحادیه سینین دموکرات فرقه سینین رهبر لیگینی رسماً قبول ئتدیگینی کتباً کمیته یه خبر وئردی. یئنه همان گونون آخشامی آقای بادکان و آقای قیامی توده تشکیلاتینین عمومی گنجیش کنفرانسینین تصمیمینی خبر وئر دیلر. بو تصمیم واسطه سیله حزب توده نین آذربایجان دموکرات فرقه سینیه ملحق اولماغی قراره آلینمیشدی. شورای متحده و توده تشکیلاتینین بیر لیک تمایل و دموکرات فرقه سینی حیرت آور بیر طرز ده قوتلندیردی و قرار اولدو که، توده تشکیلاتینین کمیته عضولریندن بیر نچه نفر فرقه نین مؤسس لر کمیته سینیه داخل اولسونلار. بوتدیرین نتیجه سینده سیرالاریمیز اینانیمیش و مجرب کادرلارلا محکم لنمه گه باشلادی. مراجعتنامه میز منتشر اولان کیمی تهران روزنامه لری علیهمیزه شدید بیر صورته حمله یه کنجیب تهمت و افترا قالمادی که، بیزیم اوستوموزه آتاسینلار. درین ایمان و قطعی تصمیم اوزره فعالیتیه باشلایان فرقه رهبر لری میز اولارلا جواب وئرمک عوضینه نوز ایشلرینه ادامه وئر دیلر.

معین نقشه اوزره اولدوغو ایچون ایش چوخ سریع صورته پیشرفت نتمکده ایدی. فرقه گیزلتمه و نورت باسدیر سیاستینه مخالف اولدوغو ایچون نوز مقصدلرینی ساده بیر صورته آجیب خلقه بیان ئتدی. ایشیمیزین باشلانغیجی قیزیل اوردونون نولکه میزده اولدوغونا تصادف ئتدیگی ایچون دشمنلریمیز خلق آراسیندا سؤتفاهم ایجاد ئتمک ایچون نهضتیمیزی تجزیه و یا آیری بیر نولکه یه الحاق اولماق عنوانیه لکه لندیر مک ایسته دیلر. بو سؤتفاهمو رفع نتمک ایچون شهریمیزین عموم طبقاتینین باش بیلنلریندن گنجیش بیر اجلاس دعوت ندیلدی. بو اجلاسدا آقای پیشه وری بیر ساعت یاریم سوره ن نطقینده فرقه نین شعارلارینی شرح وئره رکن

ایلله هوادا ایران نقشه سینی ترسیم نئدی. بو جمله ایسه بوتون نهضت دوره سی فعالیتیمیزین مشعلی اولدو. سول و ساغ جریانلارین هر ایکسی ایلله مبارزه نده رکن آقای پیشه وری نین ۱۹ شهر یورده سویله دیگی بو تاریخی جمله نظرده توتولماقلا فرقه ایچریسیندن چیخا بیلن عموم سهو جریانلارین قارشیسینی مسدود نئدی. تبریز شهر تشکیلاتینین اساسی ایسه چوخ تنز بیر زماندا، یعنی مهر آیین بئشینده وجوده گلدی. ایگیرمی اوج گونلوک فعالیت نتیجه سینده دموکرات فرقه سینه یازیلانلارین سای (حزب توده تشکیلاتیندان علاوه) مینلری تجاوز نتمیشدی. مهر آیین دوقوزوندا تشکیل تاپان کنفرانسا بیرینجی فرقه کنگره سینه ۵۹ نفر نماینده انتخاب ندیلدی. بنله لیکله شهر تشکیلاتیمیزین اساسی قویولوب منظم صورتده ایشه باشلاندى.

بو دورده آذربایجان روزنامه سی بویوک رول اویناماقدا ایدی. خلق اونو سنونج ایلله اوخویور و فرقه نین سیاستینی درک ندیددی. آقای پیشه وری اوزون مدت سوره ن یازیچیلیق تجربه سینی و سیاسی معلوماتینی تمامیلله اونا منحصر نتمیشدی. مقاله لر چوخ قیسا، آتشین و حرارتلی ایدیلر. ایستر روزنامه، ایستر ایسه شفاهی تبلیغات اثرینده خلق ایچریسینده بویوک فکری نهضت باشلانیب گوندن گونه یوکسلمکده ایدی. شاعرلریمیز ملی نهضتدن الهام آلیب چوخ درین معنالی و اودلو عبارتلی شعرلر یازماغا باشلادیلار. "آذربایجان" روزنامه سینین شهریور و مهر آیلاریندا چیخان نمره لرینه دقت ندیلیرسه تقریباً بوتون شاعرلریمیزین قیمتلی شعرلری اودورده یازیلیمیش اولدوغو چوخ آیدین گورونر. آقای اعتماد، آقای علی فطرت. آقای آذراوغلو، مدینه خانم علی اکبرزاده، مظفر درفشى و عاشق حسین جوان اوگونلرده وطنی شعرلر یازماقدا بویوک شوق و هوس گؤستریردیلر. فدائیلریمیزین ذوق و شوقیله قولاقلاریمیزی نوازش نده ن "همیشه لیک یاشا آذربایجان" سرودینی دا آقای نجم تبریزی همان شهریور آیندا یازیب آذربایجان روزنامه سی اداره سینه گؤندرمیش و مهرین اوچونده چاپ ندیلیمیشدیر. دنمک خلقدده درین احساسات وجوده

گتیريلمیشدی. فرقه نین صحیح رهبرلیگی بو احساساتی ایسته نیلن مقصده دوغرو سوروب اوندان تشکیلات و سیاسی نتیجه آماغی تأمین نئدی.

فرقه میزین فعالیتی بیزه بو جهندن یاخشی نتیجه و نریشدیر که، باشچیلار نوز ایشلرینی تصادفه واکذار نتمه بیب معین نقشه اوزره حرکت نتمگه چالیشمیشلار.

بیرینجی کنگره

قاباقدان معین ندیلمیش پروگرام اوزره مهر آیین اونداندا فرقه میزین بیرینجی کنگره سی تشکیل تاپدی. بو کنگره ده آذربایجانین بوتون شهر، قصبه و کندلریندن نماینده لر انتخاب اولونموشدولار. کنگره فرقه نین تشکیلینه رسمیت و نرمله "حزب توده ایران" تشکیلاتی ایله دموکرات تشکیلاتین بیرلشمه سینی عملاً اجرا نئدی. بو، اوچ گون دوام نده ن کنگره چوخ بویوک و اساسلی مسئله لرین حلینه موفق اولدو. بونلاردان ان مهمی فرقه نین مرام و نظامنامه سینین تصویبی ایدی.

شهریور آیین ۱۳ نده انتشار تاپان مرامنامه دوز بیر آیدان سونرا، یعنی مهر آیین ۱۲ سینده قبول ندیلن فرقه مرامنامه سی شکلینده داها مکمل بیر صورتده رسمیه کنجیدی. کنگره مختاریت، بئر بؤلگوسو و ملی دیلیمیزین رسمیتی کیمی بویوک شعارلاریمیزی اساس اولاراق مرکزی کمیته یه تاپشیریب قطعی امید و جدی تصمیمله خاتمه تاپدی.

بو کنگره ده قیرخ بیر نفرلیک بیر مرکزی کمیته سنچیلیب آقای پیشه وری فرقه صدرلیگینه، آقای شبستری ایله آقای بادکان صدر معاون لیگینه انتخاب اولوندولار.

تهران مرتجعری نهضتیمیزه زمینه حاضر لادیار

بیزیم ملی نهضتیمیز یوخاریدا یازدیغیمیز سرعتله گنیشلندیکجه تهران نوزونون ارتجاعی رفتاریندا جدیلشمه گه باشلادی. ایران مشروطه سینده جلالیق وظیفه سیله مشغول اولان صدر الاشراف نهضتیمیزی بوغماق ایچون "سد مهدی فرخی" فوق العاده اختیارات ایله آذربایجانا والی تعیین نده رکن فرقه ده بونا جواب اولراق بؤیوک یغنجاق چاغیریر و اورادا "فرخی" قبول نتمه مک ایچون قطعنامه صادر اولونور. مجلس شورای ملی ایسه تامایله نوز ماسقاسینی بیرتیب ارتجاعی سیماسینی بروزه وئریر. ملک مدنیلر و امیر تیمور کلا لیلر کیمی مستبد و فاشیست عنصرلری ریاست هیئتینه انتخاب ندیر. بو واسطه ایله آذربایجان نهضتینین داهادا وسعتلنمه سی ایچون مساعد زمینه وجوده گلیر. همین بو دورده تهراندا آزادیخواهلارین تعقیب و توقیفینه اقدام اولونور. مخصوصاً کارگرلر اتحادیه سی باشچیلاریندان "روستا و شمیده" توقیف ندیلیر. تهراندا تعقیبده واقع اولان افسرلر ایسه تهرانی ترک ندیب خراسانا و اورادان دا ترکمن صحرایه قاچماقلا جانلارینی خلاص نتمه گه چالیشیرلار. تهران رادیوسو آذربایجان سرودینی چالماقلا عموم ایران خلقینی علیهمیزه تحریک نتمه گه چالیشیر. بونلار ایسه ارتجاعی سیاستمدارلارا عکس نتیجه لر وئریر و اونلاری نوز باشلارینی ایتیرمگه وادار ندیر.

تهران بارماغی

آذربایجان روزنامه سینین ۲۰ مهر تاریخی شماره سینده "تهران بارماغی" عنوانلی مقاله آذربایجاندا اولان تهران مأمورلارینین اوگونکو خانانه سیاستلرینین اوستونو آچیر. مقاله نین بو جمله لری شایان دقتدیر: (تهران ارتجاعینین قارا بارماغی آذربایجان کندلرینده گۆرسنمه گه باشلاییر. بو ایسه کندلره تۆکولن ساییسز حسابسیز ژاندارملاردان عبارت دیر. کندلیلری گوج ایله چکیب فتنه و فساد سوق ندیرلر. اربابلارین املاکینی حفظ نتمک و بهره آلماق بهانه سیله کندلیلری دویور، اذیر، اینجیدیر و ناراحت ندیرلر. بیز چوخ گۆزه ل بیلیریک که، آذربایجان مالکلرینین بویوک بیر قسمتی صلح و آرامش طرفداریدیرلار. ولی مفتلر اونلارین آدیندان خلقی ناراحت ندیر و جوربجور بهانه لرله کندلرده حقوقی ایشلره قاریشیرلار. فرقه میز وارقه سیله سکوتی ساخلاماغا چالیشیر ولی فتنه کارلار نوز منحوس سیاستلریندن ال گۆتورمک ایسته میرلر. بیز قانونی یول ایله عدلیه یه مراجعه نئدیک. آچبقدان آچیغا دندیلرکه، بو ایشلر بیزه عاید دئیل، بیز خلقین ایشینه ینتیشه بیلمه ریک.

گۆرور سوز که، ملت و مملکتین قدراتی کیملرین الینده دیر؟ اودنیر: بیز حقوقی ایشلره قاریشا بیلمه ریک. کیم گوجلو ایسه نوز ایشینی قاباقدان آپارمالیدیر. ژاندارم و امنیه تشکیلاتینین باشیندا دورانلارین لیقوان حادثه سینده بویوک جنایتکارلیقلاری اولموشدور. اگر اوگون بونلار مسئولیته جلب ندیلسه ایدیلر، بو کیمی حرکتلر تکرار اولونمازدی و بوگون عدلیه رئیسی و مدعی العموم کندلرده باش وئره ن جنایتلری نوز بویونلاریندان آتماقلا تازا بیر شورشین میداننا چیخماسینا یول وئرمزدیلر. بیز بونیه بوتون خلقیمیزی تحمله، صبره و متانته دعوت ندیریک و عین زماندا فتنه و فساد تولید نده نلرین سیمالارین گۆستریمک ایچون اونلارین نه کیمی ایشلر

گوردوکلرینی مدارک و اسناد اوزره یازیب تشکیلاتیمیزا و نریمه سی توصیه اولونور. پ)

بو گونلردن سونرا ژاندارملارین وحشی لیکلری آرتیر. نهایت ایش او یزره گلیر که، فرقه بو خصوصدا بو جنایتلری افشاندن بیر مراجعتنامه نشری ایله ایرانین صلاحیتدار اداره لرینه و ها بنله خارجی قونسولخانه لرینه جنایتلرین تفصیلاتینی، اونلارین نجه بلا تعقیب قالماسینی گؤستریر. بیز آبان اینین ۲۵ نده یازیلان او سندی بورادا ایکنجی دفعه تکرار ندیریک.

دولت مأمورلارینین کندلرده یارادیقلاری فجایعی افشاء نتمک ایچون آذربایجان دموکرات فرقه سینین آذربایجاندا دموکرات دولترین دیپلوماسی مأمورلارینا و ایران صلاحیت دار مقاماتینا گؤندر دیگی آچیق مکتوب

دولت مأمورلارینین آذربایجاندا گوندن- گونه آرتماقدا اولان وحشیانه فاجعه لر و بیچاره لرین شکایتلرینه صلاحیتلی مقاماتین توجه نتمه مه سی آذربایجان دموکرات فرقه سینین مرکزی کمیته سینی آذربایجاندا اولان دموکرات دولترین سیاسی نماینده لرینی خلقیمیزین فجیع و اورک یاندیرجی وضعیتیندن مطلع نتمه گه، بو وسیله ایله خلقین دلسوز فریاد و ناله سینی متمدن دنیانین قولاغینا، هانسی که، ظلم و وحشیلیگی کؤوندن قازماق ایچون فداکارلیق و جانبازلیقلار نتمیشلر، ینتیرمگه وادارنتدی.

بۆیوک دولتترین باش قونسول و ویس قونسوللارینی مملکتیمیزده یانديريلان اود و آلودان مستحضر نتمک ایچون آذربایجان دموکرات فرقه سی الینده اولان بیر چوخ اسناد و مدارکدن بیر نچه سینی گۆستریمک ایستیر. آذربایجان دموکرات فرقه سی چاره سیز اولاراق بو تأسف آور اقدامی ندیر اوندان ئوتیری که، حکومت هئج وقت نوز متجاوز مأمورلارینین احکافاتیندان جلوگیرلیک نتمگه حاضر اولمور. برعکس هر گون اونون شدتینی آرتیریر. ایندی باش ونره ن فجایع گۆستیر که، بو وسیله ایله آذربایجان خلقینی آرادان آپارماق، یا اونو اورتا عصرلرده اولان قوللار کیمی ساخلاماق ایستیرلر. دوداق کسمک، داغ قویماق قارین بیرتماق و بو فجایع ایله قتل و غارت نتمگین اورتا عصرلرده بنله آز سابقه سی واردیر.

آقالار! سیز متمدن دنیانین نماینده لری و دموکرات خلقلرینین گؤندرمه لری بو قضایانین شاهدی اولون و انتظاریمیز بودور که، آذربایجانین مظلوم ملتینین سسینی دموکراسی دنیانین آزاد مطبوعاتیندا انتشار و نرسینلر.

تهرانین مرکزی حکومتی آسیانی (دیسپوتیزم)ین ان شدید نوعینه ادامه ونرمکده دیر. بیزیم روزنامه لریمیزین که، بیزیم ناله و فریادلاریمیزی انعکاس نئدیره ندیر، آیری شهرلرده اولان هموطنلریمیزین الینه یئتیشمه سینه مانع اولور. بیزیم نامه و تلگرافلاریمیزین تهران روزنامه لرینده چاپ اولماسینی قدغن ندیرلر.

اگر بیر نفر بو مظلوم و ستمیده لرین بیر نچه نفریله صحبت ندیب و بونلارین حقینده عمله گلن فاجعه لرین یوزده بیریندن مطلع اولسا حتماً متأثر اولوب شکسیر نوز دموکرات ملتینه یئتیره چکدیر که، هله ده دنیادا نله بیر دولت واردیر که، اونون مأمورلاری مملکتین قانونلارینی آیاق آلتینا آلیب و نوز ملتيله، دنیادا اولان بوتون انسانیت قانونلارینین خلافینا اولاراق، رفتار ندیر و اورادا قانون، محکمه، مدعی العموم بیر اوج مستبد خودسر و استفاده چی اشخاصین الینده آلتدیر. ایرانین ایندیکی وضعیتینی دنیا دموکراسیسینا عار دیر. قوی دنیا بیلسین و بیر عده مظلوملارا که، چاره سیزلیکدن اونلارا نوز مظلومیتلرین اظهار ندیرلر، جواب و نرسین.

بودور بیر قسمت دولت مأمورلارینین کندلرده یاراتدیغی فجایع و اونلارین قانونسوزلوقلاری و ظلملری حقیقده عدلیه و سایره صلاحیتدار اداره لره یازیلان شکایتلردن که، حقیقته خرواردان بیر اوج دور و ایندییه قدر بونلارا ترتیب اثر وئریمه ییبدیر:

۱- ۱۳۲۴/۷/۹ ده هشترو محالینین "عجمی" کندینده مالک محمد صادق خان

مجتهدی و مباشر عبدالحسین ساساتی بیر عده مسلح ژاندارملا کندیلره حمله ندیر. ژاندارملاردان بیرى ذوالفعلى آدیندا بیر کندلینی قولوندان یارالاییر و حسن آقا، غلام، فتحعلی و مشهدی عباداله ادلی دؤرد کندلینی گناهسیز یئره گوله ایله وورور و بنش نفر کندلینی آغیر صورته یارالاییرلار. بنله که، ایندی ده یاتاقدا دیرلار. بونولا برابر قاتلر هله ده تعقیب اولونما میشلر دیر. لاکن گناهسیز کندیلردن بیر نچه نفر توتولوب حبس ندیلمیشلر.

۲- کاغذ کنان محالیندا "قوشا بولاق" و "پام بولاق" کندلرینده ۱۳۲۴/۷/۷

محرم و قنبر ادلی ایکی نفر کندلی اصلان همایون و استوار ابراهیمینین الیله آزادیخواه لیق جرمیله قتله ینتیشمیشلر و ژاندارملارین مسلحانه حمله سی نتیجه سینده کندیلر ئوز عائله لری ایله چؤلره قاچیرلار.

۳- سرابین شربیان کندینده بیر عده ژاندارم، گروهبان "مقدسین" باشچیلیغیله،

کندیلرین نوینی و اموالینی غارت و نوزلرینی دوگوب حبس ندیرلر. بیر کندلی ئولور و نچه آرواد اوشاق سقط اولور.

۴- تیکمه داشدا ژاندارملار آزادیخواهلارین نوزلرینی غارت ندیرلر و ایکی نفره

قدر کندیلر ئوز آرواد و اوشاقلاریله چؤلره قاچیرلار.

۵- "اممند" کندینده ایگیری ایکی نفر ژاندارم سروان "دیبان"نین باشچیلیغیله

کندیلرین مال و جاتلارینا تجاوز ندیرلر که، یوز الی نفر کندلی اونلارین

ظلموندن دلی کیمی قاچاراق نوز نجاتلاری ایچون تبریزده آذربایجان دموکرات فرقه سینه پناهنده اولورلار.

۶- سلطان آباد کندینده حسن ژاندارم و علی آدلی بیررسی بیر نفر آروادی تفنگ قونداغی ایله او قدر دوگورلر که، اونو نولوم حالینا سالیملار و همان آروادین ایکی یاشلی اوشاغی تفنگ قونداغی ضربه سی آلتیندا نولور.

۷- "گل تپه" کندینده سروان عابدینی بیر بویوک عده ژاندارملار آزادیخواهلاری آغا باغلاب و اونلارین قباغا گلنلرینی حبس ندیب و "مرداقیم" کندینده مرتجع خانلار ژاندارملارلا بیرلیکده بوتون آزادیخواهلارین نولرینه حمله ندیرلر. اونلارین ماللارینی و اثاثیه لرینی غارت نئدیکن سونرا اونلارین باشینا او قدر شکنجه لر گتیریرلر که، بیر بویوک عده کندیلردن چول و منشه لره قاچماغا مجبور اولورلار. ژاندارملارین ضربه لری نتیجه سینده اهالیدن ۳۶ نفر آغیر یارالانیر که، ایندی ده یاتاقدا دیرلار. بودور ژاندارملارین و بعضی محلی مرتجعلرین یاراتدیقلاری فجایعدن نمونه لر. عدلیه یه و سایر قانونی مرجعلره اولونان شکایت و اعلام جرملرین سایبی بوگونه قدر یوزو کنچمیشدیر.

بوتون بو کیمی موقعلرده مسنول مقاماتدان مرتکبلری قانون اساسی حدودوندا و جزائی محکمه لرین اصولیه تعقیب نتمک، ژاندارم مأمورلارینین، غیرقانونی اولاراق، حقوقی ایشلره داخله نتمه سیندن جلوگیریک اولونماسی تقاضا اولونموشدور. (قضائی قوه نین اجرائی قوه دن آیری اولدوغو عدلیه نین ۳۵۳۶ نمره و ۱۳۲۴/۵/۱۱ تاریخی ژاندارم اداره سینه یازدیغی بخشنامه موجبجه ژاندارم اداره سینین حقوقی ایشلره داخله نتمه مه سی تقاضا اولونموشدور. چونکه او اداره نین مأمورلاری خلقین آسایشینی تأمین نتمک عرضینه خلقین قتل و غارت ندیلمه سینین و آسایشین پوزولماسینین سببی اولموشلار.)

(آذربایجان دموکرات فرقه سینین مرکزی کمیته سینین اجتماعی ایشلر شعبه سی)
 ("آذربایجان". شماره ۵۶. آبان ۲۵. نوامبر ۱۶)

بو جنایتلری یارادان تهران بارماغی ایسه خلقی، مخصوصاً کندلینی، تنگه گتیریر و اونو قاتلی و شدید مبارزه یه وادار ندیر. یئری گلیمشکن بونودا قید نتمک لازمدير که، فرقه ۳۰ مهردن ۲۰ آذره قدر همیشه کندلیلری سکوته دعوت نده رک آزادلیغین صلح یوليله الده ندیلمه سینی لازم گؤرموشدور. تهران بارماغی نوزو جنایتینده اوقدر اصرار و سماجت گؤستریش که، بالاخره فرقه کندلیلره "نوزو نوزو دفاع ندین" فرمانینی وئرمگه مجبور اولموشدور. بو فرمانین نتیجه سینده فدائی دسته لری میدانا چیخمیشدیر.

بیرینجی کنگره نین تأثیری

بیرینجی کنگره میزین تأثیری خلق ایچریسینده چوخ بؤیوک اولدو. بو واسطه ایله ملتیمیز نوزونه بیر مرکز ثقل، بیر ملجاء، داهای دوغروسو حقیقی رهبرلیک ندیجی قوه تاپدیغینی درک نتمگه باشلادی. اونا گؤره بو مناسبتله یئنه ده، فرقه میزین ایلک تشکیلی گونلرینده اولدوغو کیمی، آذربایجانین هر طرفیندن یوزلرجه تبریک تلگرافلاری آخیب گلمگه باشلادی.

کنگره نین قرارلارینی و اورادا تصویب اولونان مرامنامه میزی نظره آلساق، گؤره ریک که، بو ساده بیر یغینجاق دگیل ایمیش. بوگون دوست و دشمنلریمیزین تصدیقی ایله بوتون دنیادا سس سالان بؤیوک نهضتیمیزین نقشه و تدبیرلرینی تهیه نتمکله، واقعاً حربی و انقلابی بیر ارکان حرب ایشینی گؤرموش اولدو. بو جهندن دنیه بيله ریک که، کنگره نین خاتمه سیله ملی نهضتیمیز باشلانیب منظم صورتده خلقی تشکیلات آلتینا آماغا موفق اولدو.

تهران تیتره دی، صدر یخیلدی

فرخون تبریزه گلمکدن مایوس اولماسی، فرقه میزین گونده لیک ایشلرینده پیشرفت نتمه سی تهران محیطینده شدید بیر صورته قورخو تولید نئدی. نتیجه ده ال-آیاغینی ایتیرمیش مجلس مرتجعلری صدری ایش باشیندان کنار نئدیلر. ارتجاعی هیئت حاکمه آراسینداکی یکی شدید مبارزه باشلادی. بیر دسته ایستیردی نهضتیمیزی سلاح و پلیس گوجوایله ازیب اورتادان آپارسینلار. بونلار قوشون، ژاندارم و پلیس تشکیلاتینی تقویت نده رک بو واسطه ایله بیر طرفدن خلقی مرعوب نتمک، او بیرى طرفدن فرصت اله کتیریب فرقه باشچیلارینی اورتادان آپارماغا چالیشیردیلار. ایکینجی دسته ایسه حيله و نیرنگه متوصل اولوب خلقیمیزی اغفال نتمگی لازم گۆزدوکلری ایچون بیزه یاخشی بیر والی گۆندرمک و دادلی وعده لر و نرمگی ایره لی سورموشدولر. اتفاقاً هر یکی گروه، دولت تشکیلاتیندا درین نفوذا مالک اولدوقلاری ایچون، نوز فکرلرینی معین مأمورلار واسطه سیله انجام وئرمگه موفق اولوردولار. بو ایسه آنر بایجاندا فارسلا دنمیشکن "کوسه و ریش پهن" شکلینده ظاهر اولوردو. مثلا بیر طرفدن سرهنگ "ورهراملار"، "پرویزیلر" و "زنگنه لر" واسطه سیله کند و شهر اهالیسینی ازیر، دؤیور، آیاقدان سالیردیلار. او بیرى طرفدن ملایمتی ایله معروف اولان "حسام السلطان بیاتی" والی تعیین ئدیب اونا تاپشیریردیلار که، نهضت باشچیلاری ایله سازش نئسین. خلقین گۆزونون قاباغیندان پرده آسماق ایچون بویوک اصلاحات وعده لر ایله باشلا سین. بو "کوسه و ریش پهن" سیاست ایسه خلقه گیزلی قالمادیغی ایچون فرقه میزین تبلیغاتی و تشکیلاتی فعالیتینی داهادا قوتلندیرمگه باعث اولوب و محیطیمیزده شدید بیر تشنج وجوده کتیردی.

ملی حکومت تشکیلی یولوندا

ایش ساده بیر چارچیوادا دایانا بیلمزدی. ملی و دموکراتیک شعارلارایله خلقی آیاغا قالدیران فرقه سوزه قناعت ندیب دورا بیلمزدی. صدرالشراف کابینه سینین یئرینی توتان حکیمی کابینه سی تبریزدن قاچان مرتجعمر ایله ال بیر اولان تهران ارتجاعی قوه لرینین تحت تأثیرینده قالاراق بو سوزلریمیزی نشیتیمک بنله ایسته میردی. حتی قانون اساسیده صریح بیر صورتده قید ندیلیمیش ساده انجمن ایالتی قانونونو بنله سفسطه ایله آرادان آپارماغا چالیشیردی.

بو وضعیتی نظرده توتوب تهران هیئت حاکمه سینین ایشلرینی دقیق صورتده تعقیب نده ن مرکزی کميته، فرقه مرامینین اجراسی ایچون، سوزدن عمله کنچدی.

بیر طرفدن ژاندارملارین فشار و تضییقیندن جاننا دویموش کندلیلرین آراسیندا فدائی دسته لری تشکیل نتمک، او بیر طرفدن خلقین آرزولارینی یئرینه یئتیرمک ایچون ملی دولت تشکیلاتی یاراتماق لزومی میدانا چیخدی و بو فکرین تأخیر ندیلمه دن اجراسی آقای پیشه ورینین مستقیم مسئولیتی ایله آغاز اولوندو و بوتون فرقه عضولری مخصوصاً مرکزی کميته میزین ارگانینی تشکیل نده ن فرقه باشچیلاری بو هدفه یئتیشمک ایچون شدید بیر صورتده فعالیتیه باشلادیلار. بو فعالیتین نتیجه سینده آذربایجاندا اولان دولت تشکیلاتی متزلزل اولوب گوندن- گونه ضعیفله مگه باشلادی. نهایت عملده ایکی حکومت میدانا چیخدی که، اونلاردان بیرری گوندن- گونه نفوذ و قدرت کسب نده ن دموکرات تشکیلاتی، او بیرسی نوز سنگرلرینی بیرری- بیرینین دالیسینجا ترک نتمک مجبوریتینه قالان چوروموش دولت تشکیلاتی ایدی. آخرده ایش او یئرله گلدی که، فرقه عضولرینی صبره، متانت و عاقلانه رفتار عادت ونرمک ایچون فرقه صدری آشاغیداکي مقاله نی یازیب آذربایجان روزنامه سینده انتشار وئردی.

فضولی موقوف

نشیتدیگیمیزه گوره چاغریلما میش قوناقلاردان شهرداری رئیس بویوک قانونسوزلوقلارا باشلامیش، قانونی صورته خلق طرفیندن سنچیلیمیش شهر انجمنی عوضینده، سگیز آی بوندان اول وقتی قورتارمیش کهنه انجمن اعضاسینین الیه بعضی ایشلر گورمگه اقدام نتمیشدیر. بو کیمی فضوللوقلارین وقتی کنچمشدیر رئیس شهرداری اولماسین اوندان داها یکه سی اولسون. دیکتاتورلوق و قانونسوزلوغا آذربایجان خلقی یول ونره بیلمز. آقای شهردار بیر دفعه آنلا سین که، بورا آذربایجان دیر. دیکتاتورلوغو بورادان، یعنی آذربایجانین مرکزیندن باشلاماق اولماز. وقتی گنچمیش انجمنلرین و یا مجلس شورانین واسطه سیله ملت مالیندان بیر دینار خرج نتمک قانون اساسیمیزی آیاقلاماق دئمکدیر. بو ایشی گوره نلر کیم اولورسا اولسون خائن و مجرم تانینماقلا محکمه یه جلب اولمالیدیرلار. بیز داستان و قانون موجبجه صلاحیتدار مقاملارین نظرینی بو جدی و بویوک اوغورلوق و خیانتجه جلب ندریک. وزارت کشورین باباسی دا شهر انجمنلرینین استقلالینی پوزا بیلمز. اگر صلاحیتدار مقامات بو قدر مستبد عنصری محکمه یه جلب نتمگه فوریتله تشبث نتمزسه، اوندان داها صلاحیتلی اولان خلق نوز حقونندان مدافعه نده ر. فضول باشیلار آنلا سینلار که، بو آسانلیقا بویوک بیر شهرین حقونو پایمال نتمک اوجوز باشا گلمز. فرخون نقشه سینی اجرا نتمک بو ساده لیک ایله باش توتماز. شهریمیز نوز ایشلرینی اداره نتمک ایچون انجمن انتخاب نتمیش، نزاکت مابلیغی الدن ونرمه ییب بو گونه دک اونون ایشه باشلا ماسینا منتظر اولموشدور. مستبدلر، مرتجعلر و خانلر الینده اولان وزارت کشور ایشه کجدار مریز واسطه لر ایله اتلاف*

* - بو کلمه بو کتابدا (امرار) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

وقت ندیب آخرده گؤندرديگی تحفه قانونو پوزماق و خلقيں حقینی پايمال نتمکدن عبارت اولموشدور. بونو نظره آييب مرکزی کميته ميزين فعاليتده دوام نده ن عمومی اجلاسیندان جدی صورتده قانونی شهر انجمنين تشکيلینی تقاضا نديریک. قوی تهران بير دفعه نوز تکلیفینی دوشونوب بو کیمی فضوللوقلارين آذربايجاندا باش توتماياجینی يقين نتسين. پ.)

بو مقاله آبان آينين اون سگيزينده يازيلميشدير. مقاله نين لحنی اثبات ندير که، فرقه سون درجه قدرت و اقتدارا مالک اولدوغو حالدا حکومت مأمورلاری فوق العاده بير صورتده ضعيف و بيچاره اولموشلاردير. اون سگيز آبان ايله ايگيرمی بير آذر آراسيندا بويوک بير فاصله اولماديگی نی نظره آلساق آيدین صورتده احساس نديریک که، فرقه ميز نه مقياسدا نوزونو داها بويوک قديمير گؤتورمگه آماده ندیب و گؤتورمک ايسته ديگی قديميرين وفقيتی نيده يوزده- يوز تامين نتميش ايميش. بو مقاله دن ايکی گون سونرا، یعنی آبان آينين ۲۰ سينده همان روزنامه ده بنله بير مقاله يه يئنه ده تصادف ندیلير:

ايکينجی دوره نين شعارلاری

بو عنوان آلتيندا قلمه آينان مقاله نين نهايتينده بنله يازيلير:

(بو گونکو شعارلاريميز انجمنلرين تشکيلي و اون بنشينجی مجلس سئچگيلرينين سريع بير صورتده باشلانماسيدير. بو ايش بويوک سياسی بير ايشدير. او، فرقه نی خلق ايله ياخينلاشديريب اونون حقيقي رهبری مقامينا يئتيره بيلن بير ايشدير. هنج بير سياسی فرقه تک نوز عضولرينين ايله ايسته ديگينه نائل اولابيلمز. داها آرتيق خلق ايشلرينه قاريشيب خلقيں آرزولارینی داها دا گئنیش دايره ده آنلاييب اونلارين

عملی اولماسینا چارلیشارسا، او فرقه خلقه داها آرتیق یاخینلاشیب اونون بیتمز، توکنمز قدرتیندن داها آرتیق استفاده نده بیلر.

ایکینجی دوره ده فرقه ایشچیلریمیزدن بونو طلب ندیریک:

"بؤیوک متینگلر و گنیش کنفرانسلار واسطه سیله انجمنلر و مجلس انتخاباتینین

معناسینی خلقه آنلادیب و اونلاری بو یولدا مبارزه یه حاضرلاماقدان عبارتدیر."

بیر سؤزله قورولوش دؤره سی خاتمه تاپیب تبلیغات و عمل دؤره سی باشلانمیشدیر. بو گوندن اعتباراً فرقه سیاسی قدرت کسب نتمک یولوندا مبارزه ندیر. سیاسی قدرت انجمنلر و مجلس نماینده لری نین آزادخواه و دموکرات شخصلردن انتخاب اولونماسی سایه سینده کسب ندیله بیلر. هنج بیر فرقه عضوی بونو اونودا بیلمز. پ.)

بنله لیکله فرقه حاضرلیقلاری حمله یه کنچیر. فرقه نین دیلی اولان آذربایجان روزنامه سی نوز لحینینی تمامیه دگیشدیریب خلقی قیاما و عملی مبارزه یه چاغیریر. "آذربایجان ثروتی آذربایجاندا قالمالیدیر" و "کارلار نشیتسین، کورلاردا گورسون" عنوانلی مقاله لردن تمام معناسیله بؤیوک نهضتین عملاً باشلانماسی آشکارا چیخیر. مخصوصاً آخرینجی مقاله ده آقای پیشه وری یازیر که، ایش تبلیغات و مقاله ده دگیلدیر. مقاله لر فقط فرقه فعالیتی و نهضتیمیزین مطبوعاتدا اولان انعکاسی حساب اولونا بیلر.

بو دؤرده، یعنی آبانین آخر گونلرینده فرقه آرتیق معین نقشه اوزره حرکت نتمگه باشلییر. آبان آیینین ۱۷ سینده تشکیل تاپان کمیته میزین عمومی اجلاسی آرتیق سوزدن عمله کنچمگی قراره آلیر. بیر طرفدن فدائی دسته لرینین حمله سی، او بیرى طرفدن دولت تشکیلاتی یاراتماق وسیله لری تأمین اولونور. نهایت ۲۱ آذر قیامی قطعی اولراق تعیین ندیلییر. عمومی اجلاسین قطعه نامه سینده ایسه صریح بیر صورتده، تهران منتظر اولمادان، انجمن ایالتی و محلی انتخاباتین باشلانماسی قراره آلینیر.

قرارلار

- (۱) - فرقه نین مشهور بیاننامه سی و بیرینجی کنگره سینین اعلان نئدیگی شعارلاری، عمومیتله ایراندا خصوصیه آذربایجاندا درین تأثیر باغیشلابیلر آزادلیق و دموکراتلیق و دموکراتلیق جریانی قوتلندیرمیشدیر. بونو عمومی اجلاس چوخ شادلیقلایندیر ندیب شعارلارین عملی صورتده باشلانماسینی قرارا آلیر. بو شعارلار آذربایجان خلقینین ملی مختاریتینی تأمین نتمک ایچون ایالت و ولایت انجمنلرینین تشکیلی و مجلس شورا انتخاباتینین تأخیرسیز صورتده باشلانماسینی واسطه سیله اولای بیلر.
- (۲) - فرقه قورولوش دؤره سینده خاتمه وئردیگی ایچون ایندی گئنیش تبلیغاتی ایشلره باشلابیلر خلقی فرقه نین اطرافینا توپلاماق ایچون بؤیوک ییغیناقلار و متینگلر تشکیل ونره بیلیر و بو متینگلری اداره نتمک ایچون حاضرلاران جدی فرقه فعاللارینین فعالیتیه گیریشمه لرینی تأمین نده بیلیر.
- (۳) - ایالت و ولایت انجمنلرینین انتخاباتینی خلقین نوز گوجو ایله باشلاماسی لزومینی قید ندیب کمیته یاخین بیر زماندا بوتون آذربایجان خلقی آراسیندا انتخاب اولونان خلق نماینده لریندن بؤیوک بیر کنفرانس تشکیل نتمه لیدیر.
- (۴) - فرقه یه یازیلانلاری تامامیه تشکیلاتا باغلاماق ایچون عضویت ورقه لری چوخ تنز بیر صورتده پایلانمالی و مرکزی کمیته طرفیندن تهیه ندیلین تمبر واسطه سیله حق عضویتلری ییغماغا اقدام اولونمالیدیر.
- (۵) - جوانلار آراسیندا ایشلری محکم لندیرمک ایچون بعضی مسئول شخصلر تعیین نتمک تا جوانلار آراسیندا جدی ایش آپاریب اونلاری گلجک ایشلر ایچون حاضر نئسینلر.

۶- کندلرده قانونسوز اولاراق کندلیلره هجوم نده ن ژاندارملارین، عموم جماعتین قوه سیله، قباغی آلین سین.

همین بو تاریخده آذربایجان روزنامه سینده بو مقاله یه تصادف ندیریک:

بؤیوک خلق یغینجاقلاری

(شهرلریمیزده ایالت و ولایت انجمنلری تشکیلی و مجلس سئچگیلرینین باشلانماسی خصوصوندا بحث نتمک ایچون بؤیوک خلق یغینجاقلاری دعوت اولونموشدور. بو یغینجاقلارا خلقیمیزین دوغما رهبری اولان فرقه تشکیلاتی نظارت ندیر. آلدیغیمیز معلوماتا گؤره قصبه و کندستانلاردا بو یغینجاقلار نظره چارپماقدادیر. بونونلا آذربایجان خلقی نوزونون دیری بیر ملت اولدوغونو ثبوت نتمکده دیر. تهران حکومتینین جاهل و نادان مامورلاری فرقه تشکیلیندن سونرا اونون کندلرده قول بوداغینی کسمک ایچون انسانلیغی تحقیر نده ن وحشیانه تدبیرلره ال آتدیلا. خوشبختانه اونلارین تشبوتو فرقه میزین خیرینه تمام اولوب کند جماعتینی بیزه یاخینلاشدیریر و بو واسطه ایله فرقه میز داها سریع بیر صورتده کندلرده کوک سالماغا دوام ندیر.

دوغرودور که، یوزلر ایله کند زحمتکشلری ژاندارم ظلموندن داغلاردا یاشاماغا مجبور اولموشلار؛ یینه ده دوغرودور که، اهل و عیالینی گؤتوروب فرقه میزین قاپیلارینا پناه گتیره ن کندلیلره بیز بؤیوک کمکیکلر نده بیلمه میشیک. لاکن کندلی دوشونوب آنلامیش که، اونون فلاکت و بدبختلیگی موقتی دیر. ایالت و ولایت انجمنلری وجوده گلرسه، بو کیمی جنایتلره چوخ تنز بیر زماندا خاتمه ونره بیلر. اونا گؤره ده کندلی ده وارقوه سیله بو ایشین چوخ تنز بیر زماندا باشلانماسینی طلب ندیر.

بیز بیلیریک که، خلقیمیزی اسارت آلتیندا ساخلایان مرتجع قوه لر وار گوجلریله اونون بیر ملی تشکیلات اطرافینا توپلانماسینین قارشیسینی آماغا چالیشماقدان صرف نظر نتمه یه جکدیر. لاکن فرقه میزین گؤتوردوگو دوزگون و متین خط حرکتی سایه سینده اونلارین آرزولاری اورکلرینده قالیب امیدلری یاسا مبدل اولاجاقدیر. ایندی بوتون آذربایجاندا ایکی جریان وجوده گلیمشدیر. بیرى خلقی ازیب، بوغوب، مال و مکنّت کسب نتمک ایسته ین دولت مأمورلاری؛ او بیرىسی ایسه آزادلیق و دموکراسی اصولونو عملی صورته دیرلتمگه چالیشان ملی قوه لر. بیرینجیسی ظلم و بیدادگرلیگه دایاندیغی ایچون گوندن- گونه ضعیفله ییب میدانان چیخیر، ایکینجیسی ایسه انسانلارین سعادت و خوشبخت لیگینی تأمین نتمک یولوندا آپاردیغی قهرمانانه مبارزه نتیجه سینده قوت و قدرت کسب ندیب ایره لی گئدیر و خلقی نوزونون اطرافیندا توپلاماقلا گلجک ملی قدرتین بناسینی محکم لندیریر.

بویوک ملی حرکت آرتیق باشلانمیش، آزادلیغی تأمین نتمک یولوندا میدانان قویولان شعارلارین اجرایی گلیب چاتمیشدیر. ایندی آرتیق تهمت و افترا لارا قولاق آسان یوخدور. ایکی آی یاریملیق جدی فعالیت بهتان دئیلرین سیماسینی آشکارا چیخاریب فرقه میزین گئتدیگی یولون دوغرو بیر یول اولدوغونو اثبات نتمیشدیر. ایندی هامی بیلیر که، دموکرات فرقه سی دشمنلرین دندیکلرینین خلافینا اولراق ایران استقلالی و تمامیتین نفعینه چالیشان بیر فرقه دیر. ایندی دوست و دشمن آنلامیشدیر که، ملی مختاریت تجزیه دنیلدیر. کیمسه آذربایجانی ایراندان آیرماق ایسته مز؛ اونو بیگانه یه ساتان یوخدور. بو سوزلرین هامیسی آزادلیغی بوغماق ایچون مرتجع لر طرفیندن میدانان آتیلان خانانه تهملردیر.

آذربایجان خلقی چوخ ساده و طبیعی صورته نوزونون سیاسی، اقتصادی و اجتماعی ایشلرینی اداره نتمک ایستیر؛ نوز قولونون گوجوایله نوز ملتینین اوزونه ترقی و تکامل یوللارینی آماغا چالیشیر.

بوتون آذربایجانی بوروموش میتینگلر، یغیتجاقلار و اجتماعلارین هدفی ایسه بودور.

بو وقته قدر آزادلیق، بیرلیک و دموکراتلیق باره سینده دادلی سۆزلر چوخ دانیشیلیب و شیرین وعده لر چوخ وئریلمیشدیر. اما خلق ایندی سۆزه اینانا بیلیمیر. او چوخ حقلی اولاراق عمل ایسته بیر بو گونه قدر جوربجور آدلاريله اورتایا چیخان فرقه لر ایسه خلقه عمل نشان وئره بیلمه میشلر. فرقه میز ایسه بؤیوک شعارلاری عملی نتمک ایستیر. میتینگلردن مقصد ده بودور. خلق چوخ آچیق بیر صورتده ایالت و ولایت انجمنلرینین تشکیلینی طلب ندیر. قانون اساسیین پوزولماسینا یول وئرمه مک ایچون اون بنشینجی مجلس سنچکیلرینین باشلانماسینی تقاضا ندیر. بو ایشه رهبرلیک نتمگی فرقه میزدن گوزلور.

ایندی آذربایجاندا دوام نده ن میتینگ و یغیتجاقلارین مناسبتی بودور. پ.)
بنله لیکه بوتون آذربایجان آياغا قالخیر. کندلر، قصبه لر و شهر لرده ۱۰مین، ۲۰مین و ۵۰مین نفر لیک میتینگلر تشکیل اولونوب کتبی صورتده قرارلار چیخاریلیر و بو قرارلاردا دموکرات فرقه سیندن فوری صورتده ایالت انجمنین تشکیلی و ملی مختاریتیمیزین تأمین طلب ندیلیر. خلقین اکثریتینی تشکیل نده ن بو یغیتجاقلار نوز ایشلرینی قطعنامه ایله محدود نتمه ییب عمله کنچیریر و حقارینی آلاق و دندیکلرینی حیاته کنچیرمک ایچون نماینده لر انتخاب ندیب تبریزده تشکیل اولونان کنگره یه گؤندریلر. بو واسطه ایله آذربایجاندا بؤیوک خلق کنگره سی تشکیل تاپیر. کنگره آبان آیین ۲۹ندا، سحر ساعت ۱۰دا تبریز شهرینین شیر خورشید صحنه سینده سردار ملی ستارخانین قارداشینین سنی ریاستی ایله افتتاح اولونور. ان قدیم مجاهدلردن آقای سعید دیوان آذربایجان آزادیخواهلاری نامیندن کنگره نی تبریک ندیر. سونرا آذربایجانین آیری شهرلریندن آخیب گلن نماینده لر حرارتلی و آتشین سۆزلرله کنگره نی سلاملایدقان سونرا، بیرینجی جلسه تبریکلره و اعتبارنامه کمیسسیونونون گزارشینه حصر ندیلیر. گون اورتادان سونرا آقای

پیشه وری عمومی وضعیتیمیز و کنگره نین وظیفه سی حقینده مفصل بیر نطق ندیر. اونون نطقو سگیزیوز نفردن تشکیل تاپمیش خلق نماینده لری طرفیندن دفعه لرله گورولتولو آقیشلار واسطه سیله قطع اولونور. بو واسطه ایله نماینده لر فرقه میزین سیاستینه اینانیدقلارینی اثبات ندرلر.

آقای پیشه ورینین نطقی ایسه بو جمله لرله قورتاریر:

(بیز آرتیق نوزوموزو اداره نتمک ایستیریک. بیز آذربایجانی ایراندا آیرماییب فقط آذربایجانین داخلی مختاریتینی ایسته بیریک. آذربایجان هندوستان دئیل. بورا آذربایجان دیر. اونون مشعش تاریخی واردیر. بو ملت دیری دیر. آذربایجان خلقی تاریخه ستارخان، باقرخان و سیخ محمد خیابانیلر و نرمیشدیر. اونون افتخارلی تاریخی واردیر. بیز ملی مختاریت صحبتی ندیریک. تجارتیمیزی، بهداشتیمیزی، معارفیمیزی، پست و تلگرافیمیزی و بوتون ایشلریمیزی خلقیمیز اداره نتمه لیدیر. آزادلیغی آلارلار، اونو و نرمزلر. اگر بیزیم خلقیمیزین قباغینا سلاح ایله چیخسالار، قوی بو ملی کنگره نوز ملی هینتینی دفاع نتمک ایچون جوانلریمیزین ساحلی ملی قوه لرینی یاراتسینلار. (بوتون سالون آیاغا قالخیر. آراسی کسيلمه ین گورولتولو شورانگیز اوورا سسلری نچه دقیقه دوام ندیر)

بو اوورا سسلری، بو آیاغا قالخماق ایسه قیام و نهضتیمیزده خلقین حقیقی صورتده اشتراکی و حقیقی حالدا نهضتین باشلانماسی دنمک ایدی. ملی قیامین معناسی ده نله بودور.

بو کنگره نوزونون تاریخی مراجعتنامه سیله ایرانین صلاحیتدار مقاماتینا و آذربایجاندا اولان خارجی دولترین نماینده لرینه مراجعت ندیر. اگر بو مراجعتنامه یه دقت اولونارسا بیزیم بو گونکو سیاستیمیزین اساسینی تشکیل نندیکی آشکارا چیخار. مراجعتنامه نین عینی بودور. عنوانلار(.....)

(بو ایل آبان آیین ۲۹-۳۰نجو گونلرینده تبریز شهرین شیر و خورشید سالونوندا ۱۵۰ مین نفرین امضاسیله عموم آذربایجان شهر و حومه لریندن توپلانان

عمومی میتینگلر طرفیندن سنجیلیمیش یدی یوز نفر نماینده لرین شرکتی ایله تشکیل تاپان بویوک خلق کنگره سی نوزونون دوردونجو اجلاسیندا اتفاق آراء ایله نوز طلباتینین اساسی مسئله لرینی آشاغیداکي ماده لرده قید اولونان اعلامیه واسطه سیله ایران مرکزی حکومتینه بیلدیرمگی قرارا آلدی:

۱- آذربایجان خلقی بورادا یازیلماسینا یئر اولمایان ساییس- حسابسیز تاریخی سببلره و حادثه لره گؤره نوزونه مخصوص ملیت، دیل، آداب، رسوم و سایر خصوصیاتا مالک دیر. بو خصوصیات اونا حق وئریر که، ایرانین استقلال و تمامیتینی مراعات نتمکله برابر، بوتون دنیا ملتتری کیمی، آتلاتیک اعلامیه سی موجبجه نوز مقدراتینی تعیین نتمک ایچون آزاد و مختار اولسون.

۲- کنگره آذربایجان خلقینین، ایرانین باشقا ایالت و ولایتلیله اولان مدنی، اقتصادی و سیاسی رابطه سینین نظره آماقلا برابر، بو خلقین ایندیکی ایران دولتینین تاسیسی حقیقده گؤستریدیگی فداکارلیق لاری (واقعا ایندیکی ایران دولتی آذربایجانلیلار واسطه سیله تاسیس اولونموشدور) نظره آلیب هنج وجه ایله راضی دنیل که، دولت اونون مشروع و قانونی تقاضالارینی که، ملی مختاریتدن عبارتدیر، ایرانین سرحدلرینه خلل گتیره ن و اونون تجزیه سی سببی قرار وئر سین.

۳- آذربایجان خلقی وار قوه سیله ایراندا مشروطه شکلی آلمیش دموکراسی اصولونون طرفداریدیر. آذربایجان ملتی ایرانین تمام ایالت و ولایتلری کیمی، ایرانین مجلس شورای ملیسینه نماینده گؤندره چک و عادلانه مالیات وئر مکده شرکت نده چکدیر.

۴- آذربایجان خلقی رسماً و علناً اعلان ندیر که، بوتون دنیاتین دیری ملتتری کیمی، ایرانین تمامیت و استقلالینی گؤزلمکله برابر، نوزونون داخلی ایشرلرینی اداره نتمکدن نوتری ملی حکومت یاراتماغا حقلیدیر. او باجاردیگی

قدر ایرانین تمامیت و استقلالینی مراعات نتمکله برابر آذربایجانی دموکراسی و حاکمیت ملی اصولیه اداره نده بیلر.

۵- آذربایجان خلقی آزادلیق و دموکراتلیق یولوندا بؤیوک زحمتلر چکیب چوخلو قربانلار وئردیگینه گؤره ایستیر ئوزونون مختار حکومتینی حقیقی دموکراتلیق اساسی اوستونده قورسون. بونا گؤره ده کنگره طرفیندن تصویب اولونموش داخلی نظامنامه اوستونده ئوزونون مجلس ملیسینی انتخاب ندیب و لازم گؤرور که، آذربایجانین ملی و داخلی حکومتی بو مجلسین نماینده لرینین آراسیندان انتخاب اولونوب اونون قاباغیندا مسئول اولسون.

۶- آذربایجان خلقینین نوز ملی و آنا دیلینه مخصوص علاقه سی واردیر. نوزگه دیلینین تحمیلی اونو ترقی و تمدن کاروانیندان دالی سالمیش و اونون ملی فرهنگ و معارفینین یولونو باغلامیشدیر. بو ناروا تحمیلین قاباغینی آلماق و آذربایجانین ترقیسینه لازم گلن بوتون وسیله لری وجوده گتیرمک ایچون آذربایجان خلقینین ملی کنگره سی هیئت ملییه دستور وئریر: چوخ تنز بیر زماندا آذربایجان دیلینین بوتون دولت اداره لرینده مرسوم و اونون تدریسی تمام مدرسه لرده (ایستر دولتی. ایسترسه ملی) عملی نئسین.

۷- یوز الی مین نفرین امضاسی ویدی یوز نفر نماینده نین اشتراکیله تشکیل تاپان ملی کنگره آذربایجان ملتینین اراده سیله ئوزونو مؤسسئر مجلسی اعلان ندیب، آذربایجانین داخلی ایشلرینی اداره نتمک ایچون ۳۹ نفردن عبارت بیر ملی هیئت انتخاب نده ره ک اونلارا اختیار وئریر که، ملتین ملی ایستکلرینی عملی نتمک ایچون لازمی تدبیرلر گوروب صلاحیتدار مقاماتیه مذاکره یه گیریشسینلر معین زماندا آذربایجان مجلس ملیسینین و هابنله مجلس شورای ملی انتخاباتینی اجراء نله سینلر.

آخرده کنگره ایران دولتینین و دنیانین بؤیوک دموکراتیک دولترینین نظرینی یوخاریدا یازیلانلارا جلب ندیب اظهار ندیر که، بو مطالبین اجرایی ایچون فقط تبلیغ و تشکیلات واسطه سیله اقدام ندیب نزاع داخلی و قارداش قانی تۆکمگه اجازه وئرمیه جک. ولی اگر مرکزی دولت ایسته سه اونون قانونی و طبیعی حقینی سلاح گوجو و قهر غلبه ایله اورتادان آپارسین، او وقت ناچار هر قیمته اولورسا اولسون، نوز حقوقوندان مدافعه نده جک و تا بیر نفر آذربایجانلی قالاتادک نوز ملی مختاریتی اوغروندا مبارزه آپاراجاقیر. مجلس مؤسسان (ملی کنگره) ملی هیئته اختیار وئریر که، آذربایجانین مختاریتینی تأمین نتمک ایچون صلاحیتدار مقامات ایله علاقه یه گیریشسین؛ مسئله نی صلح و مسالمت یولیه حل نتسین. ولی ملی هیئت هنج وجهیه آذربایجانین مختاریتی و ملی حکومتی حقیندن صرف نظر نتمک و ایرانین تمامیت و استقلالینی پوزماق اختیارینه مالک دنیلدیر.

بیز آرزو ندیریک که، بوتون دموکراسی عالم بیلسین که، دنیا ده بیر ملت وار دیر که، حاضر اولوب نوزونون وار قوه سیله نوز حقوقوندان مدافعه ندیب آسیانین بیر گوشه سینده آزادلیق و دموکراتلیق بایراغینی قالدیریب ایستیر فقط نوز کومگیله نوزونون آزادلیغینی تأمین نتسین.

امید ندیریک ایرانین صلاحیتدار مقاماتی و بؤیوک دموکراتیک دولتر بیزیم ملی منظوروموزون اجرایی ایچون نوع پرورانه کمکیکلردن که، منشور آتلاتیک اونون اساسی اوزرینده قورولموشدور، مضایقه نتمیه جکیر. احترامات فائقه ایله. ("ملی کنگره" مجلس مؤسسائین ریاست هیئتی)

مراجعتنامه دن داها جالب توجه کنگره نین قرارلاریدیر که، بیز تبلیغاتچیلایمیزین استفاده سی ایچون بورادا درج ندیریک.

آذربایجان مجلس مؤسسان ملی سینین قرارلاری

سه شنبه گونو، آبان آیین ۲۹ ندا آذربایجان خلقینین بؤیوک ملی کنگره سی آقای پیشه ورینین عمومی اوضاع حقینده و نردیگی معلوماتی مذاکره ن்தیکدن سونرا آشایداکی قرار ی اتقاق آراء ایله قبول ندیر.

۱- بؤیوک دموکراتیک ملتترین فداکارلیغی نتیجه سینده دیکتاتورلوق،

زورگولوق و نژاد اوستونلوگو تبلیغ نده ن قوه لرین ابدی اولراق ینیلدیگی و بوتون ملتله نوزونو اداره نتمک، نوز مقدراتینا حاکم اولماق امکاتی وجوده گلدیگی حالدا، آذربایجان خلقی تمام معناسیله بیر ملت کیمی آیاغا قالیب نوز طبعی و قانونی حقینه نوز گوجویله مالک اولماق ایستیر.

۲- خلقیمیز سؤتفاهم و تهمتره یول و نر مه مک ایچون نوز مقدراتینی اله آلدیغی

حالدا نولکه میزین ایراندان آیریلما ماغی نی اعلان ندیر و بوتون ایران خلقلریله قارداشلیغینی حفظ نتمه گی نوزونه وظیفه بیلیر.

۳- ملی کنگره آزادلیق دشمنلرینین افترا و تهمترینین ایندیدن قاباغینی آلماق

ایچون آچیق و آیدین صورته آذربایجانین ایراندان آیریلما سی و یا اونون آیری مملکته الحاق انتشاراتینی جدی صورته تکزیب ندیر.

۴- آذربایجان خلقی مشروط اصولونا صادق قالیب قانون اساسینین دموکراتیک

اصللرینی اجرا نتمگه چالیشاجاقدیر.

۵- عمومی مشروطه قانونلارینی مراعات نتمکله برابر آذربایجان خلقی

نوزونون داخلی ایشلرینی اداره و ملی مختاریتینی تأمین نتمک ایچون قانون اساسیدن استفاده ندیب انجمن ایالتی تشکیلاتینی بیر قدر گنجیشلندیریب اونا مجلس ملی آدی و نریر. ایران داخلینده ایرانین تمامیت و استقلالینی هنج وجهله خللدار نتمه دن نوزونون ملی حکومتینی وجوده گتیریر.

- ۶- بویوک خلق میتینگلرینین قرارینا گۆره خلق کنگره سی آذربایجان دموکرات فرقه سینین تشبوتو و رهبرلیگی ایله مجلس ملی و ولایت انجمنلری و مجلس شورای ملی انتخاباتینین قوریتله باشلانماسینی قرارا آلیر.
- ۷- هر بیر ملتین نوز مقدراتینا حاکم اولماسی او وقت امکان پذیر اولایبیلر که، او ملت یاشادیغی نولکه نی اداره نتمک ایچون اساسی قانونلارا مالک اولابیلسین. بیز چوخ یاخشی بیلیریک که، تهراندا تمرکز تپمیش مرتجعلر خلقیمیزه بو اختیاری و نر میه جک. بلکه نوزلرینین خائن اراده لرینی خلقه و مملکته تحمیل نتمک ایچون بیزیم قباغیمیزا انگلرده چیخارماقدان گۆز یونماق ایسته یه جکلر. اونا گۆره بویوک کنگره خلقیمیزین آرزو و طلباتینی عملی نتمک ایچون جدی قدم گۆتوروب نوزونو مؤسسدر مجلسی اعلان ندیر. ملی مختاریتیمیزی محکم پایه اوستونده قورماق ایچون مجلس ملی وجوده گنیریر.
- ۸- طبیعیدیر که، سیاسی، ملی، اقتصادی و فرهنگی مختاریتته مالک اولمادان ملی مختاریت بوش سۆزدن عبارت اولوب قالار. بو نقطه نظردن مجلس مؤسسان ملی بیر حکومت یاراتماسینی و مستقیماً داخلی ایشلریمیزین بو حکومت واسطه سیله اداره ندیلمه سینی تأخیرسیز بیر صورتده لازم گۆرور.
- ۹- مجلس ملی انتخاباتی قورتاریب ملی حکومت رسمیت تاپان گونه دک کنگره نوز نماینده لریندن اوتوز دوقوز نفرلیک هیئت ملی نامیله بیر هیئت انتخاب ندیر و قبول نندگی قرارلارین اجراسینی بو موقتی هیئته تاپشیریر.
- ۱۰- بو هیئت ملی مجلس تشکیل تاپان گونه قدر آذربایجان خلقینین ملی ایشلرینی اداره نده جک مجلس ملی تشکیل اولان کیمی اونون وظیفه سی خاتمه تپمیش اولاجادیر.

۱۱- مرکزده و شهرستانلاردا باشلانان انتخاباتی تأمین نتمک و هیئت ملینین امنیتینی حفظ نتمک ایچون کنگره ی ملییه هر نوع تدبیر گورمگه گنجیش اختیار وئرلییر.

۱۲- ملی کنگره دولت اداره لرینین باشیندا دوران مأمورلاردان هیئت ملییه تابع اولوب اونون گؤستریشلرینه و نظارتینه اطاعت نتمه گی طلب ندیر و بونون خلافینا رفتار ندیب نوزونو حاکم مطلق گؤسترمک ایسته ین لرین تنزلیکله دولت اداره لریندن اخراجینی لازم گؤرور.

۱۳- ملی کنگره بوتون دولتی مدرسه لرده آذربایجان دیلینین، مجبوری صورته، تدریس ندیلمه سینی هیئت ملییه تاپشیریر و بو ملی وظیفه نی انجام وئرمگه مانع اولانلاری آذربایجان خلقینین دشمنی حساب ندیب اونلارین ارتجاعی فکر و خائانه حرکتلرینه مانع اولماق ایچون جدی تدبیرلر گؤرسون.

۱۴- کنگره پلیس، ژاندارم و آرتش تشکیلاتی ترکیبینی پوزماق فکرینده دنیلیر. اونلار نوز رسمی لباس و درجه لرینی حفظ و وظیفه لرینی انجام وئرمکده دوام ندیرلر. لاکن اگر اونلاری اداره نده نلردن بیزیم ملی مختاریتیمیزین علیهینه بیر ایش باش وئرسه، هیئت ملییه اختیار وئرلییر که، اونلارین خیانتلرینین قاباغینی آلماق ایچون جدی تدبیرلر گؤرسون.

هیئت ملی

بوتون خلق طرفیندن گنجیش اختیارات ایله انتخاب اولونان سگیز یوز نفرلیک بویوک کنگره فوق العاده منظم، ولی گورولتولو کنجدی. دردلری دنشیلیمیش خلق نماینده لری شدید احساسات ایله ایسته دیکلرینی دنمکده بیر بیرینه سبقت ندیر دیلر. کنگره ده میدانا آتیلان شعارلار خلق حاکمیتینی یاراتماق اوزرینده ایدی. جوشه گلن

احساسات بعضاً کنگره نی اساسی شعارلاریمیزین چارچیواسیندان کناره چکمک تمایللو ایجاد نیدیردی سه، فرقه رهبرلری فرقه نین تاکتیکی اوزره یالینیش افکار و احساساتین قاباغینی آلیب دوزگون مجرایه چکمگه موفق اولوردولار. مثلاً قیرمیزی انقلابدان دانشان بیر نماینده نین یالینیش فکرینه آقای پیشه وری بنله جواب وئردی: (من کئچن گونکو شعارلاری و ایسته دیکلریمیزی تکرار نیدیرم. بیز ئوزموزو ایراندان مجزا بیلیمیریک بیز مشروطه نی دیریلتمک ایسته ییریک. بیزیم دانشان یولداشلاریمیزین بو موضوعو مراعات نتمگی لازمدير. بیزه دشمنلریمیز جور- بجور تهمتلر آتیرلار. مثلاً ترکیه رادیوسو دنیرکه، تبریزده عصیانچیلار اداره لری اشغال نديیلر. بیزیم رادیو ایستگاهیمیز یوخدور که، دنیابه بیلدیره ک که، بونلار هامیسی مزخرف و افترادير. بیز ایران استقلالینا علاقه مندیک. بیز فقط آذربایجان ملی مختاریتینی آلماقدان ئوتری اقدام نیدیریک و بو باره ده بیر نفریمیز قالینجایا قدر مبارزه دن یورولمایاجاییق. ایندی دانشانلاریمیز بو موضوعو کاملاً مراعات نتمه لیدیرلر.)

کنگره نین فعالیتیندن بیر نمونه اولماق اوزره اونون اوچونجو جلسه سینین مذاکراتیندان بیر قسمتی بورادا درج نديیلر:

آقای الهامی - مشروطه مملکتی مجلس و انجمنلردن تشکیل تاپار و بونلاری اساسلانديران مؤسسان مجلسيدير. بیزیم بو کنگره میزین انتخاب اولوب و تشکیل تاپماسی که، عموم آذربایجان ملتینین طرفیندندير، مجلس مؤسسائین وظیفه سینی دانشماق دنمک اولور. بیزیم بورادا حاضر اولان محترم نماینده لریمیز ئوز مهم و آغیر وظیفه لرینه واقف اولمالیدیر. ننجه که، بیزیم محترم رهبریمیز آقای پیشه وری ئوز نطقینده دندیلر، هر بیر فرد آذربایجانلی آیری ایرانلیلاردان آرتیق ایران استقلالینا و بایراغینا علاقه مند دیر. من سؤزومو خلاصه ندیب دنیره م که، بو کنگره ده بیز نله تصمیملر توتمالاییق که، گلجک نسلیمیز بیزه نفرت نتمه سین و بیزه رحمت اوخوسونلار.

یاشاسین ایرانین استقلال!؛
یاشاسین آذربایجانین حق مطالباتی! (آلایشلار).

سونرا آذربایجان دموکرات فرقه سینین مرکزی کمیته سینین عضو و قوجامان رهبرلریمیزدن آقای شبستریه سوز وئریلدی.

آقای شبستری -ایران کیمی ساحه سی وئری بویوک اولان بیر مملکتده ۲۰۰ میلیون قدر نفوس یاشایا بیلر. ایراند اعدالتسیرلیگین نتیجه سینده ۱۰ و یا ۱۵ میلیون آرتیق نفوس یوخدور. ۴۰ ایل قاباق ایراند آذربایجان ملتی قیام ندیب ایران ملتی ایچون آزادلیق آلدی. او موقعده آزادلیغین مرکزی آذربایجان ایدی. اوند آیینان آزادلیق و مشروطیت بیر اندازه دیری اولوب خلقیمیز اوندان بیر اندازه استفاده نتمگی بیلیردیلر. اوندان سونرا که، مشروطه و مرکزی تهران انتقال تاپدی، مشروطه و آزادلیغین البته رنگی دگیشندلی. بنله که، استبداد دوره سیندن داها آرتیق خلقه ظلم و فشار وارد اولدو. شهریره قدر ملتیمیز پهلوی کیمیلرین و اونون دوره سینده یغیلان جوجه دیکتاتورلارین نهایت فشاری آلتیندا یاشاییردیلر. شهریردن بو طرفه پهلوی طرفدارلاری مملکتی ویرانه یه و ملتی اسیره چئویردیلر. امنیتیمیزی گؤرورسوز که، نه فلاکت حالا سالدیلر. دموکرات و آزادیخواه خلقیمیز دؤرد ایل شهریردن سونرا انتظار حالدا یاشاییب و بیر نتیجه آلمادیقلارینا گؤره اول بیرینجی دموکرات فرقه سینین بیانیه سینی وئردیلر. بو گونکو گونده نوز حققرینی طلب نتمکدن نوتزی خلق کنگره سی تشکیل اولوب و خلقیمیزین آرزولارینی عملی نده جکدیر. (گورولتولو آلایشلار)

آقای افتخاری سردرود نماینده سی- محترم آقالار! ۴۸ کئدین ۳۶ مین نفری طرفیندن سیزه سلام ینتیریب و خلق کنگره سین تبریک ندیرم. ایران انتخاباتینین اولی غلط اولموشدو. ملت مجلسینده قند، شکر، یومورتا، یئرآلماسی، لاستیک آلونری اولماز. مجلسده ملت قایغیسی چکن اشخاص لازمدير. بونلار نوزلری ده

بیلیرلر که، غلط ایشله بیرلر. همان نماینده لرین عملیاتی نتیجه سینده دیر که، ژاندارملارین تفنگ قونداقلاری بیزیم باشلاریمیزدان یاغیر. بیز ارتجاعین بو ظلمکار حکومتینین جنایتلرینه سون قویوب نوز ایالت و ولایت انجمنلریمیزی وجوده گتیره جییک.

خلیل آذر. ملک کندی طرفیندن- ملک کندی و اونون حومه سی طرفیندن بو کنگره یه آتشین سلام عرض ندیرم. بیز قانون اساسیین اجرا اولونماسینی ایسته بیریک. ارتجاعی دولت آذربایجان ملتینین یخه سیندن الینی چکسین. بو فجایع و ظلملرین رفعینی بو خلق کنگره سینین چیخاردیغی قرارلاریندان گۆزله بیریک. ملک کندینده نچه گون قاباق نولدورولن ۲۰ یاشیندا بیر جوانین انتقامین و اونون قاتلرینین ملی محکمه یه ونرلمه سینی بیز بو کنگره دن ایسته بیریک.

یاشاسین ایرانین استقلالی!

یاشاسین آذربایجان ملتینین گلجک سعادت و خوشبختلیگی!

آقای یزدانی خوی نماینده سی بیر قوجا آروادین آقای پیشه ورییه گۆندریدیگی بیر جوت جوراب باره سینده صحبت ندیب او قوجا آروادین تاپشیریقلا رینی اظهار نئدی: او قوجا آرواد دندی که، سیزین رهبرلریزدن خواهش ندیریک او ژاندارملارین ظلموندن بیزی و بیزیم بالالاریمیزی خلاص نئسین خاتمه ده علاوه نئدی: یاشاسین آذربایجان خلقینین ملی مختاریتی!

آقای پیشه وری قوجا آروادین جوراب گۆندرمه سینی تذکر ونریب دندی: من افتخار ندیره م و جورابی آذربایجانین گلجک موزه سینه گۆندریب و آذربایجان آنا- باجیلاریمیزین احساساتینی دیریلده جییک، قوی گلجک قیزلاریمیز، مهندس و دکتور قادینلاریمیز سوادسیز خوی باجیلاریمیزین تحفه سینی گۆروب اونون احساساتیندان سرمشق آلسینلار.

اردبیل نماینده لریندن آقای جودت صحبت نئدیلر:

صفویلرین امانگاهی باره سینده که، "کدوک" ده ۳۰۰ ایلدن قاباق دوزلیبدیر، دانیشدی و ایرانین بدبخت و ویران حالدا قالماسینا اشاره نده ره ک اوچ گون کدوک ده قالمالارینی دندی و علاوه نندی که، آذربایجان ملتی تمام نوز دردلرینی بیلیر و بو کنگره دن فقط عمل گؤزله بیر. من آخردا دنیره م یاشاسین ایران و آذربایجان!

آقای فتاحی- مشگین نماینده سی دندیلر که، صمیم قلبه بو کنگره نی تبریک ندیرم. بیزیم آذربایجانین ناموسلو اوغلو دکتر ارانی دنییر: بیر ملت یاشاماغینا گؤره اجتماعی محیلتی اصلاح نتمگه مجبور دور. بیزه معارف، بهداشت لازمدیر. بیزه بیر فرقه لازمدیر که، ملتیمیزین احتیاجاتینی تأمین نتسین. من بنله خیال ندیرم که، آذربایجان ملتینه ایندی مجلس ملی انجمن ایالتی و ولایتلردن افضل و لازمراق دیر. من دنیرم یاشاسین آذربایجانین ایگیت جوانلاری که، نوز ملتینی ایسته بیر فلاکتدن نجات ونرسین! (آقایشار)

آقای اسحق- ماکو نماینده سی. سلام یولداشلار (آقایشار). خوشوقتیم که، آذربایجان آزادخواهلاریله بیر جلسه ده شرکت ندیرم. به قول سعدی:

سر که، نه در راه عزیزان بود بار گرانیست کشیدن به دوش

باش گرک ملت یولوندا گنتسین. ملی حکومت باره سینده دانیشدیلار. یولداش حضرت علینین کلاملاریندان دنیب نتیجه آلدیلار که، آدام نوز پنجه سی سایه سینده اوجالا بیلر. وقت قورتارماسینا گؤره آقای اسحقین سؤزلرینه خاتمه ونریلدی.

آقای خرمدل کبریت سازی نماینده سی- انجمن ایالتی و ولایتی مرکزدن آیریلماق دگیل. بیز مجلس شورایه ده نماینده گؤندره جییک و قطع رابطه ده مجلسدن نتمیریک. ولی منیم نظریمه گؤره انجمن ایالتی و ولایتی بیزیم دردلریمیزه چاره نده بیلمز. آخرده دنیرم: یاشاسین آذربایجانین ملی مجلسی! بیز نوز ملی مجلسیمیزی آچمالیق.

آقای خورشیدی- منیم سۆزوم دشمنلریمیزه خطابدیر. بیز ایراندان آیریلما یا جاییق. ایران بیزیمدیر و بیزده ایرانین. ولی انجمنلر قانون اساسیده یازیلان ماده لردن دیر. دولتین ملته تکیه سی اولماسی لازمدیر. بیزیم دولتیمیزین ابداً ملته تکیه سی یوخدور. یاشاسین ایران استقلال و آذربایجانین دموکرات فرقه سی!

آقای پیشه وری- بو جلسه ملت کنگره سیدیر. بو کنگره ده فقط قرار و تصمیم آلینمالیدیر. بو کنگره ده ژاندارم سرنیزه سیندن مظلوم اولانلار و اشتراک ندیرلر. ترکیه رادیو لارینین تهمتترینه باخماییب بو کنگره آذربایجان ملتینین آزادلیغینی آلماق ایسته ییر. بیز گۆره ک بیزیم شعارلاریمیز دوزدور یا یوخ. گۆره ک بیزه مختاریت لازمدیر یا یوخ. بورادا کارگر و کندلی نوز سۆزلرینی دئییه بیلرلر. ولی مجلسده بیزیم وکیللریمیز قویون کیمیدیرلر. بیزیم کادریمیز وار و بو جلسه اونو اثبات ندیر. گونون جریان ی رهبرینی یارادار.

آقای زمانی- هشتروند محالی طرفیندن تبریک عرض ندیرم. انجمن ایالتی و ولایتی عوضینه مجلس ملی لازمدیر.

یاشاسین ایران و آذربایجان! (آقیشلار)

آقای پنبه ئی، حسن علی خیراللهی- شمس تیریزینین شعرینی اوخودو و پیشنهاد نله دی که، بو استبداد مجسمه سینی گلستان باغیندان گۆتورسونلر. بیزه مختاریت لازمدیر. بیز اونو آلا بیلره ریک و بیزه مانع تۆره تمک اولماز.

آقای سعیدی اورومیه نماینده سی تبریک و سلام عرض نله دی. مختاریته راجع دانیشدیلار و دندیلر: بیز نوز نؤیمیزی نوزگه دن یاخشوی اداره نده بیلره ریک. بیزه تهمت و افترا دنیلرین نظرلری فقط آذربایجان ملتینی بوغماقدیر. من نوزوم افشار طایفه سیندنم. آذربایجان دیلینه راجع صحبت نله دیلر من بو عقیده ده یم که، آذربایجان نوزونو اصلاح نده ندن سونرا ایرانی دا اصلاح نله سین و ایرانی بیر آبرومند مملکت نله سین. آذربایجان ایرانین باشیدیر. یاشاسین آذربایجان و مختاریتیمیز!

آقای بی ریا- محترم نماینده لر و کارگرلر، ارسباران طرفیندن منه سفارش ندیبلر که، بو کنگره نی تبریک نده م. صفوی کیمی فرماندارلار و دکتر قاسمخان کیمی کثیف عنصرلرین ظالم پنجه لری آلتیندا آرادان گنده ن ارسباران زحمتکشلری طرفیندن بو عظمتلی کنگره نی تبریک ندیرم. سونرا آقای بی ریا، پنبه نینین پیشنهادینا گؤره، قدیم بیر شعر ی اولان "شاه قاجدی ها" شعرینی اوخودو و دندی. دوغرو دور نولو دالینجا دانشمازلار، اما او مرحوم بیزیم باشیمیزا نله بیر اویون گتیریب که، قیامته تک یادیمیزدان چیخمایاجاق.

هلال ناصری- مجلس مؤسسان بیزیم اساس مشروطه میز دیر. سیز اونا اهمیت وئرین. بودا مجلس مؤسسان کیمی جلسه دیر و سیز بنش ملیون نفوسون نماینده سی سینیز. سیزه من پیشنهاد ندیرم بو مجلس مؤسسان انجمن ایالتی و ولایتین عوضینه مجلس ملینی تشکیل وئرسین. بیزه آزادلیق وئرمه ییلر. اونا گؤره اوندا مختاریته وار. بیز بورادا گرک قطعی تصمیم آلاق. او کندلیله بزازین مسئله سینی دندیکده جماعت گولدولر. یاشاسین کنگره میز. مسلح قونشولاریمیز کردلردن بیزه نماینده وارد اولوب. ولی متأسفانه قاردا، سویوخدا مریض اولوب مریضخانه ده یاتیلار. او نماینده آقای داوودی دیر که، نوبرینین وسیله سیله تبریک دئیرلر.

آقای نوبری- آقای حاجی مصطفی داوودی کردلر طرفیندن بیزه نماینده گلیب و بیزه سوز وئریرلر که، تمام قول و شرافتله هر دقیقه آذربایجانا هر پیش آمد اوز وئرسه بیزلرده اونا کمک نتمگه حاضریق. (اوزون آلقیشلار)

چشم آذر- ۳۹ ایل اول انجمن ایالتی- ولایتی ایراندا تشکیل اولوبدور. بیز بو مجلسی ملی مجلس آدلاندیراق. آذربایجانین مختاریتین تأمین نتمک ایچون آذربایجانین ملی سلاحتی قوه سی اولسون (آلقیشلار).

یاشاسین آذربایجانین مختاریتی! (آلقیشلار).

بو سیرادا آقای داوودی مجلسه وارد اولدولار (اوزون آلقیشلار). آقای داوودی نوز ملی دیلینده یعنی کرد دیلینده دانشماق ایسترکن آقای پیشه وری دندیلر: چوخ

خوشحالیق، بویورون نوز دیلیزده دانیشین. آقای داوودی دانیشماغا باشلادیلار (اوزون آلفیشلار).

آقای نوبری- آقای داوودینین فرمایشاتینی ترجمه ندیرم دئییه ره ک ترجمه یه باشلادیلار: نوزونو و یولداشی میرزا مناف کریم خانینی معرفلیک ندیرلر. "بیز ایرانلیق و ایران تجزیه سینیه راضی دئیلیک. بیز دولت مأمورلارینین ظلموندن و فشاریندن مجبور اولوب ملتیمیزی آزاد نتمک ایچون کردستان دموکرات فرقه سی آذربایجان دموکرات فرقه سیله تشریک مساعی نتمک ایچون همیشه هم فکر اولاجاقدیر.

آقای پیشه وری- تهران حکومتی ایشی بیر وضعیتیه سالیب که، کنگره میز گرک جدی قدملر گؤتورسون. تهران حکومتی عوض اینکه آذربایجان ملتینه رجوع نله سین، خارجی مقاملارا متوسل اولور. آذربایجان مسئله سی تبریزده حل اولونمالیدیر. بیر ملت نوز حقیقی دیریلتمگه گرک قادر اولسون. لندنده، ترکیه ده آذربایجان مقدراتی حل اولماز. فقط بیزیم ایشیمیز آذربایجاندا و بو کنگره ده حل اولایلر. بیز متفق دولترلره دوستوق. ولی نجه که، اونلار نوز ایشلرینه دایر هنج کسه دخالت اختیاری وئرمزلر، بیزده هنج کسه اختیار وئر میریک که، بیزیم ایشلریمیزه دخالت نتسینلر. بیزیم احتیاجیمیز تک دیل دنیل. بیزیم اقتصادیات، معارف و صنایع و باشقا جهتلردن ده احتیاجاتیمیز واردیر. بیز آذربایجان آدی داشیان ملتین مختاریتینی که، زنجان و همدان اطرافی دا اونا شاملدیر، ایستیریک. بیز قشقانی و مشهد ده یاشایان و آذربایجان دیلینده دانیشانلارا عاید صحبت نتمیریک. منیم نوز نویمه علاقم وار و بو نوین ده اداره اولونماسی، قیزدیریلماسی، آغاریلماسی و پنجره سینین دوزلمه سی نوز عهده مه دیر. بیز ایسته میریک بیزیم آتالاریمیزین قبرلری اوستونده خارجیلر گزیب و بیزه حاکمیت نتسینلر. سیز هر آد قویورسوز قویون، بیز نله بیر مجلس دوزلتمه لیک که، آذربایجانلیدان اولسون. مرتجعلرین

تاناک- توپلاری گرک بیزیم جنازه لریمیزین اوستوندن کنجیب و بیزیم آزادلیغیمیزی اوندان سونرا پوزسون.

ایندی پیشنهاده وار که، بنش نفرلیک بیر کمیسیون انتخاب اولوب قرار چیختاسین و گون اورتادان سونرا قرارلاری کنگره یه وئرسینلر. منیم فکریمجه اوچ قرار اولمالیدیر:

- ۱- مجلس انتخاباتینا مراقبت نتمک.
- ۲- دنیا دولترینه و ایران خلقینه، مخصوصاً آذربایجان خلقینه، ایسته دیگیمیزی خبر ونره ک.
- ۳- گلجک مجلسین، یا انجمنین نظامنامه سی و نجه انتخاب اولاجاغی و وکیلین سایی و محلی گرک بورادا تعیین اولونسون. مستقیماً بیر ملیون یاریم خلق بو کنگره ده شرکت ندیلر. بیزیم بو کنگره میز آذربایجان ملتینین اراده سیدیر. بورانین چیخاردیغی قرارلار آذربایجان ملتینین قرارلاریدیر. گرک نهایت دقت اولونسون. گرک بیر ملی کمیته یا هیئت اولسون. هر بیر بندن مدافعه نتمگه و اشکالاتی رفع نتمگه لازمیدیر. سونرا مجلسلره گنده ن نماینده لریمیز خلقیمیزه خبر وئرسین. بیز دندیکلریمیزی موقع عمله قویمالییق. آیری ایش لازم دنیل. بیرده انتخابات مسئله سیدیر. قرارلاری یازماق ایچون، بنش نفرلیک بیر کمیسیون انتخاب ندیلدی. سونرا کرد نماینده لرینین تبریک جوابینی آقای پیشه وری وئریب دندیلر که، کردلر آذربایجانیمیزین بیر عائله سیدیر. بیز یله اونلارین آراسینا نفاق سالماسینلار. آقای قاضی محمد و کرد ملتینه بیزیم سلامیمیزی ینتیرین.
- بنله لیکله خلق کنگره سی مجلس مؤسسانه چئوریلیب گلجک بؤیوک نهضتیمیزین پایه سینی قویموش اولدو.

مجلس ملی میز

بؤیوک خلق کنگره سی خاتمه تاپان کیمی، بلافاصله آذربایجان مجلس ملیسی انتخاباتینا حاضریق باشلاندی. هیئت ملی طرفیندن انتخاب اولونان نظار هییتی، آقای قیامینین ریاستی آلتیندا، معیین پروگرام اوزره ایشی اله آلدی. آذربایجانین هر ینرینده بئش گونون مدتینده ایش باشلانیب خاتمه تاپمالیدی. فرقه ساده بیرصورتده بو انتخابات مبارزه سینی تشکیل نئدی. هر ینرده کمیته لر و اشخاص طرفیندن نماینده لیگه کاندیدلر گؤستریلدی. فرقه نین تبلیغات و تشکیلات قدرتی او اندازه ده ایدی که، کیمی ایسته سه ایدی، انتخاب نده بیلردی. بونونلا بئله انتخابات آزادلیغینی نظرده توتاراق فرقه عضو اولمایان اشخاصادا اجازه وئریلدی که، نوزلرینی کاندید گؤسترسینلر. حتی فرقه عضولرینه ده دستور وئریلدی که، اینانیدیقلاری بی طرف کاندیدلره ده رأی وئرسینلر.

مجلس ملیمیزین انتخاباتی بؤیوک سیاسی بیر اقدام ایدی. بیز ایلربویو آپاریلان چوروموش اصولو بیر دفعه لیک کناره آتیب بننی نظامنامه اوزره دموکراتیک بیر سنجگی اجرا نئدیک. بو سنجگیده عموم خلقین ایستر قادین، ایسترسه کیشی اولسون شرکت نتمه سینی همان نظامنامه موجبجه تأمین نئدیک. خلقی حق و اختیاردان محروم نتمک ایچون او وقته قدر مرسوم اولان پول، تهدید و تطمیع امکاتینی اورتادان قالدیردیق. دولت مأمورلارینین الینی انتخاباتا قاریشماغا امکان وئرمه میشدیک. بو سنجگیلرین آزاد، مستقیم، مساوی و متناسب اولماسی ایچون بوتون انتخابات حوزه لرینده تجدیدنظر نئدیک. هر بیر شهر، هر بؤلوک، هر قصبه، حتی هر محله ده یاشایان اهالییه امکان وئریدیک که، مستقیم و آزاد صورتده نوز رایلرینی وئرسینلر. خلق فرقه میزین چاغیریشینی بؤیوک شوق -شعف ایله استقبال نئدی. او گونه قدر عمرونده هنج بیر انتخاباتا شرکت نتمه ین آدمالاردا دسته-دسته گلیب رأی

ونرمکله نوزلرینین ملی فکریمیزه شریک اولماقلا، نجه ملی شعورا مالک اولدوقلارینی اثبات ندیردیلر. مخصوصاً خاتملارین هوسی داهادا آرتیق ایدی. جوان، قوجا، فقیر و دولتی هامی نوز سعادتی انتخباتین دوزگون یول ایله آپاریلماستیندا گوروب رأی وئرمک ایچون بیر بیرینه سبقت ندیردیلر. ئلیمیز رأی حوزه لرینه سنل کیمی آخیب گلکده ایدی.

او شانلی گونلردن بیر نمونه اولماق ایچون. آقای پیشه ورینین آذربایجان روزنامه سینده، ۱۲ آورده، یازدیغی بیر مقاله سینی بورادا درج ندیریک:

(فرقه میزین تزلزل ناپذیر عزم و اراده سی سایه سینده ئل ترپندی. خلقین هر بیر ایشه تردید و سوظن ایله پاخان طبقه سی، یعنی بازار و اداره خدمتچیلری ده ملی مجلسیمیزین سنجکیلرینده شرکت ایچون نظامنامه موجبنجه و ملی هیئتیمیزین رسمی اعلانی ایله تعیین اولونان مدتین آخر گونلرینده انتخبات صندوقلارینا هجوم ندیب رایلرینی ونرمگه باشلادی. اگر بو مدتی ایکی گون تمدید نتمک ممکن اولسایدی. فقط تبریز شهرینده یوزمیندن زیاده رأی ونریله جک ایدی. ظرافت دنیل فقط شنبه گونو خلق سگیزمینده بالغ رأی سالمیشدیر. بو، ایرانین مشروطه تاریخینده گورولمه میش بیر ایشدیر. شنبه گونو صندوقلارین قاباغینا توپلانانلاری گوردوکده اسلامین فتح و ظفر گونلری خاطره گلیر. (اذا جا نصر الله) آیه شریفه سینین حقیقی معناسی نظرده مجسم اولوردو. خلق غلبه میزه ایناندیغی ایچون آخین- آخین، دسته- دسته گلیب رأی سالیر و آلدیغی تعرفه نی بیرینجی مجلسیمیزدن یادگار اولماق اوزره بویوک خوشحالیق ایله مراجعت ندیردی.

بو موفقیته ایکی بویوک سبب گؤستره بیلریک. اولاً فرقه عضولرینده وجوده گلن درین ایمان و اونون نتیجه سینده ابراز ندیلن قهرمانلیق، ایکینجی سی خلقین ایچریسینده تولید اولان اعتماد و اینامدان عبارتدیر. بو ایش هنوز تشکیل تاپیب گوندن- گونه محکم لنمکده اولان جوان فرقه تشکیلاتی ایچون بویوک بیر امتحان ایدی. فرقه بو امتحاندان فخر و مباهات ایله چیخماغا موفق اولدو.

تهراندا بۆیوک ایشیمیزی اوزاقدان تماشای ندیب مخالف روزنامه لرین های- کوی سالماسیله متأثر اولان آزادیخواه دوستلاریمیز بعضاً بیزه کمک ینتیرمک فکرینه دوشوب بو و یا بیر آیری آزادیخواهی تشویق ندیب تبریزه یولا سالیر و نله فکر ندیرلر که، اونلارین رهبرلیگینه فرقه میزین احتیاجی واردیر. بونيله شهریمیزه وارد اولان آزادیخواه‌لار ایشیمیزی یاخیندان گۆزدوکده نوزلرینین ضعف‌لرینه اعتراف ندیرلر. بو اوچ آی مدتینده فرقه نین مبارزه و آتش ایچینده یارادیب تربیت نئدیگی فعال قوه نی (کادری) آلفیشلاماق، اونلاردان ایش نوگرمنه گه نوزلرینی محتاج گۆرورلر.

فرقه میزین وجوده گتیردیگی فعال قوه (کادر) سنجگی ایشینده نوز قدرت و استعدادینی بروزه وئردی. دونن مرکزی صندوق محلینده یاشلی بیر دموکراتین ۴۸ ساعت تمام نوز پُستوندا دوام نئدیگی آشکارا چیخدی بو آدام پُستینی تحویل وئردیکده گولومسه ییب- نوز وظیفه می انجام وئرديگیم ایچون خوشبختم- دنیب استراحت ایچون نوینه گئتدی.

بیزده ایندی هامی چالیشیر، هامی فعالیت گۆستریر، هامی نوزونون عرضه، لیاقت و غیرتینی بروزه وئرمگه چالیشیر. قوجا، جوان، اوغلان، قیز، یاشلی خانم، بنلی بو کولوب قوجالمیش مجاهد بالاخره هر کس نوز وارلیغی ایله عموم خلق ایشینی آخره ینتیرمک ایستیر.

فرقه میزین ایچینده عظیم بیر قدرت، انسانی حیرته سالان بیر انتظام وجوده گلیمیشدیر. عضولر آرتیق تردید و تزلزله امکان وئرمه ییب فرقه رهبرلیگینی جان و دل ایله بنیمسه ییب ایمان و عقیده اوزره مرکزی کمیته میزین تصمیم‌لرینی اجرا ندیر. اسلامیتین اول گونلرینده گۆرولموش تعصب اوزره وظیفه لرینی انجام وئریرلر؛ فرقه دن فقط ساده بیر تبسم آدیقلارینا افتخار ندیرلر. ایندی بیزده نولومه گئتمک امری آماغا افتخارنده ن جانلار تاپیلماغا باشلامیشدیر. حقیقی فدائیلر، اجتماعی حیاتیتمیزین هر بیر قسمتینده، نوز لیاقت و فداکارلیقلارینی اثبات ندیرلر.

فرقه آرتیر، وسعتله نیر، محکم لشیر، بوتون خلقی نوز رهبر لیگی آلتینا آماغا قدرت تاپیر. بو قدرت، بو لیاقت و بو استعدادی گوره ن مغرور باشلاردا اگیلیب خلقین عزم و اراده سینه تسلیم اولور؛ ملت یولوندا نولمه گه حاضر اولان فدائیلرین اللرینی سیخیر؛ گنجه- گوندوز فرقه ایچون چالیشماق و اونون بویوک هدف و مقصدینی الده نتمگه حاضرلاشیرلار. ایشیمیز خلق ایشی اولدوغو ایچون، خلقین گؤستریدیگی حسن توجه بیزیم ایچون بویوک فتح و مظفریت حساب اولمالیدیر.

آهنین قلعه لر و یخیلماز سنگرلرین هامیسیندان محکم خلقین اورگیدیر. اورکلری فتح نده ن قوه نین مقابلینده هنج بیر قلعه مقاومت نده بیلمز. فرقه میز خلقین اوره گینی فتح نتمیشدیر. بونو مجلس ملی انتخاباتیمیز اثبات نئدی. اونو، یعنی او جلب ندیلمیش اوره گی، ساخلاماق، اونون ایسته دیکلرینی ونرمک زمانی گلیب چاتمیشدیر.

بو جهندن فرقه میزین یولو مشکل و وظیفه سی آغیردیر. عشقی قازانماق آسان، اونو ساخلاماق مشکلدیر. بیز ایندی خلقین عشقینی قازانمیشیق؛ اونو ساخلاماق ایچون داها بویوک زحمتلره تحمل نتمه لیبیک.

(ب)

انتخابات تبریز شهرینده داها بویوک موفقیتله خاتمه تاپدی. کئچن دؤره بورادا، اون گونون عرضینده، فقط زوراکی اون بیر مین رأی آنجاق توپلانمیشدی. هال بوکه، ۶ آذرین ۱۰ آذر قدر فقط بنش گونون عرضینده بیزیم ملی سنجگیمیزده رأی ونره نلرین سایى ۲۳/۹۵۰ نفره یئتیشدی. دنمک کئچن دؤره ده گونده میندن داها آز رأی ونریلدیگی حالدا، بیزیم ملی انتخابات جریانیندا، همان خلق، بعضی گونلرده سگیز مین رأی ونرمکله نوز ملی علاقه سینی گؤستریب درین بیر مفکوره ایله تکان یئدیگیی برونه وئردی. او گؤستردی که، پول، طمع و قورخو واسطه سیله

گۆرونمه سی امکان پذیر اولمایان بیر ایشی خلقلین ایمان و اعتمادینی جلب نتمک سایه سینده آسانلیقلا وجوده گئیرمک اولارمیش، فرقه میزین خلق ایچریسینده کؤک سالمیش حرمت، علاقه و احترامینی اثبات نتمک ایچون تبریز نماینده لرینین آدیقلاری رایلرین سایه شایان دقتدیر. تبریز شهرینین وئریدیگی ۲۳/۹۵۱ رأی دن ۲۳/۵۵۰ سی آقای پیشه ورینین آدینا چیخمیشدی. بو ایسه نظیری گۆرونمه ین بیر اعتماددیر. ان آخیرنجی رأی آلان تبریز وکیللریندن آقای محمد عظیمائین آدینا ایسه ۲۱/۲۷۳ رأی اوخونموشدو.

دانیشیقلااردان سونرا چیخاریلان قراری یوخاریدا قید نئدیک. بو قرار ایله حکومت ملیمیزین پایه سی قورولموش اولدو. فرقه میز نولکه میزی اداره نتمک ایچون قانونی بیر مؤسسه وجوده گئیردی. بو مؤسسه ایسه آقای شبسترینین تحت ریاستینده تشکیل تاپان هیئت ملیدن عبارت ایدی. فرقه بو هیئت واسطه سیله کنگره نین قرارلارینی حیاتا کنچیرمگه باشلادی. هیئت ملی واقعه حکومت ملی ایشینی گۆرمگه موظف ایدی. آبان آیینین اوتوزوندا کنگره طرفیندن انتخاب اولونان ۳۹ نفرلیک هیئت ملی همان گون ایشه باشلادی. اونون قاباغیندا دوران مهم وظیفه آذربایجان مجلس ملی سینین انتخاباتی ایدی. هیئت ملی همان گون ایشه باشلاییب نظارت هیئتی انتخاب نده رک مجلس ملی انتخاباتینین فرمانینی صادر نئدی. ملی کنگره نین تاپشیریغی هیئت ملینین جدیدی و فرقه نین مدبرانه رهبرلیگی نتیجه سینده، چوخ سریع بیر صورتده، اجراء ندیلدی. کنگره هیئتینه مجلس ملی تشکیلی ایچون بیر آی وقت وئریلدیگی حالدا انتخابات ۲۱ گونده خاتمه تاپیب، ملی قورولوشوموزون باشلانقجی اولان بویوک تاریخی گونده، یعنی ۲۱ آذرده مجلس ملیمیز، تاریخی افتخار و شرفه مالک اولماقلا، خلقلین درین سئوینجی و احساساتیه، تشکیل تاپدی.

بو مؤسسeler مجلسینین تنظیم نئدیگی تاریخی سندلردن بیرسی ده آذربایجان مجلس ملیسینین انتخابات قانوندور. همین بو انتخابات قانونو واسطه سیله دیرکه، خلقیمیز بوتون ایراندا دموکراتیک نهضتین علمداری اولماغا موفق اولدو. همین

قانون واسطه سیله دیر که، بوتون ایران خلقی بیزی حقیقی دموکرات تانییب باشلادیغیمیز بویوک ایشه اعتماد گوزو ایله باخماغا باشلادی.

انتخابات قانونو فرقه میزین مرانامه سینین اساسی اوزره قلمه آلنیمیشدیر. بو قانون اوج سطرده عبارت اولان سگیزینجی ماده سی واسطه سیله فرقه متهورانه و قهرمانلارا یاراشان بویوک بیر قدم گؤتورموش اولدو. سگیزینجی ماده بوایدی.

(۷-) ایگیرمی یاشینا چاتمیش بوتون آذربایجانلی آرواد و کیشی لرین انتخاب نتمک حق واری. بو ماده قادینلارا و جوانلارا انتخاب حق و نرمکله خلقین بو گونه قدر فلاح حالددا یاشایان گنجیش کتله سینین سیاسی حیاتا جلب ندیر و دموکراسی اساسین محکم نمه سینه امکان یارادیر.

مجلس ملی انتخاباتلاریندان علاوه، هیئت ملینین گوردوگو تاریخی ایشلردن بیرسی ده معروف (دکلاراسیون)نون ایران صلاحیتدار مقاملارینا و خارجی نماینده لره گؤنریلمه سی، ایکینجیسی ایسه آذربایجان والیسی "حسام السلطان" ایله آپاریلان مذاکره لر دیر. بو مذاکره آقای پیشه وری، آقای شبستری و آقای بی ریا توسطیله عمله گلدی. آقای بیات تهران حکومتین اونا فقط دانشماق اختیاری و نردیگینی قید نده رک دندی که، فقط جاری مقررات اوزرینده نده بیلرم آذربایجانلیلارلا دانشمام. بو دانشیقدان معلوم اولدو که، او فقط بیزه اندرز و نرمک و نصیحت نتمکله ایشه خاتمه و نرمک ایسته بیر. بو ایسه گولونج بیر ایش اولدو غوندان بیر نتیجه یه منجر اولو بیلمزدی. اونا گوره ظاهرده بویوک اختیارات ایله گلن والی مجلس ملیمیزین تشکیلینه بیر نچه گون قالمیش آذربایجانلی ترک ندیب طیاره ایله تهراندا مراجعت نندی و اورادا و نردیگی گذارشدن بیزیم نله دقیق معلوماتیمیز یوخدور. لکن شایعاتا گوره نهضتیمیزین وجودونو انکار نتمکله موفق اولمامیشدیر.

هیئت ملی دوره سی فرقه نین ان شدید فعالیت دۆره سی اولموشدور. هیئت ملی نوز جاری ایشینه ادامه ونره رکن، فرقه بیر طرفدن مجلس ملی انتخاباتی، دیگر طرفدن دن فدائی تشکیلاتی یارتماغا مشغول ایدی.

۲۱ آذر

ایگیری بیر آذر فرقه و نهضتیمیزین تاریخینده بویوک بیر یئر توتور. بو گونده فرقه نین تشکیل نئدیگی ایکی بویوک ستون بیر- بیرینه ینتیشمکله نهضت قطعی بیر شکل آلدی. بو ستونلاردان بیرسی فدائی تشکیلاتی ایدی. فرقه میز کندلرده طبعی صورته باشلانان فدائی نهضتینی تشکیل نتمه گی بیر آی اولدن قرارا آلمیشدی. بو تشکیلاتا مستقیم صورته فرقه نین صدری آقای پیشه وری نوزو شخصاً رهبرلیک نیدردی. بعضی یئرلرده فرقه نین ان فعال، ان جدی و ان شهامتلی کادرلاری بو ایشی تشکیل نتمه گه موظف اولموشدولار. ایش فوق العاده سری اولدوغونا باخمایاراق، سریع بیر صورته ایره لی گنتمکده ایدی. مرکزی کمیته نین بو ایشده فداکارلیغی چوخ بویوک دور. بو کمیته ساده رهبر لیگه قناعت نتمه ییب نوزونون ان گۆزگملی عضولرینی فدائی دسته لری باشچیلیغینا تعیین نتمیشدی. مثلاً تبریز فدانیلرینی آقای ژنرال کاویان، مراغه فدانیلرینی آقای ژنرال کبیری، میانه و سراب فدانیلرینی ژنرال غلام دانشیان، میاندوآب فدانیلرینی آقای سرهنگ قلی صبحی، اسکو فدانیلرینی آقای سرگرد کلانتیری و ارومیه فدانیلرینی آقای آزاد وطن تشکیل نتمه گه مأمور اولموشدولار که، بونلارین هامیسی فرقه میزین مرکزی کمیته سینین عضولریدیرلر. بئله لیکله دنمک اولار که، مرکزی کمیته میز فدائی نهضتینین ارکان حربی وظیفه سینی انجام ونرمیشدیر.

بونلاردان علاوه فرقه (آکتیولریندن) سرهنگ آرام، سرهنگ غلام رضا جاویدان، فرضی دهقان، میر کاظم، میر خلیل، پیشنمازی، میر ابوالفضل هاشمی، تیز فهم و خلیل آذر و باشقالارینین فدائی رهبرلیگینده بروزه وئردیکلری شهادت و فداکارلیق شایان دقتدیر. بو انکار ندیلمه یین حقیقت اثبات ئدیر که، فرقه میز فدائی تشکیلی و اونون رهبرلیگینده مستقیم صورتده چالیشیب و حیرت آور بیر صورتده لیاقت بروزه وئرمیشدیر. اگر چه الده صحیح بیر صروت یوخدور، ولی بیرینجی گؤرونوشه استنادا دنیه بیله ریک که، الینه سلاح آلیب نولوم دیریم مبارزه سینه حاضر اولان قهرمان فدائیلرین یوزده دوخساندان یوخاریسی فرقه عضولری اولموشدور.

ایران خلقینی ایللربویو ازیب اسارت آلتیندا ساخلایان تهران ارتجاعینین باغرینا قورخو سالان بو بؤیوک تشکیلات ۲۱ آذرده، بیر آیدان یوخاری سابقه سی یوخ ایدی. اونون عملیاتی ایسه مجلس انتخاباتی باشلانیدقدان سونرا ظاهره چیخمیشدی. سراب، میانه و مراغه فدائیلرینه مخصوصاً امر وئرلمیشدی که، انتخابات قورتارانندان سونرا عملیاته گیریشسنلر. بونولا بنله مجلس ملیمیزین آچیلش گونو اونون امنیتینی تأمین نتمک و تصمیماتینی موقع اجرایه قویماق ایچون اطرافدا اولان فدائی دسته لری منظم* صورتده حرکت نده رک شهری محاصره یه آلمیش و شهر فدائیلری ایسه نوز وظیفه لرینی انجام وئریمک ایچون حاضرباش حالینا گلیمشدیلر.

ایکینجی ستون ایسه یئنه مرکزی کمیته نین ایکینجی دسته سی واسطه سیله ایسه باشلاییب موفقیتله اجتماعی و سیاسی سنگرلری بیر- بیرنین دالینجا اشغال ندیب ایره لی گلیمشلدی. بو ستوندا فرقه صدری و اونون معاونلری آقای شبستری و آقای بادکان باشدا اولماق اوزره، یئنه ده مرکزی کمیته عضولری بیرینجی صفده مبارزه ندیب بؤیوک و حیرت آور ایشلر گؤرمکده ایدیلر.

*- بو کلمه بو کتابدا (منتظم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

بو سیاسی و اجتماعی مبارزه صفینده داها آرتیق فعالیت گۆستره ن مرکزی کمیته عضولریندن آقای بی ریا، آقای قیامی، آقای ولانی، آقای خلیل آذربادکان، آقای جودت، آقای شاهین، آقای چشم آذر، آقای رفیعی، آقای زفریری و آقای هاشمنیا و سایرلرینی گۆستریمک اولار که، گنجه- گوندوز یاتماییب خلقی تشکیل و افکار عمومینی حاضرلاماقلا مقصد و هدفی یاخیلاشدیرماغا موفق اولموشلار.

نهایت هر ایکی ستون ۲۱ آذرده تبریز شهرینده مجلس ملی تشکیلی گونو تعیین ندیلن هدف و محلهه بیر- بیرینه ینتیشمیش و بو واسطه ایله ده دنیایه سس سالان ملی حکومتیمیز وجوده گلیمیش و نهضتیمیزین ایکی ارکانین بیرلشمه سیله بؤیوک بیر تاریخی حادثه میدانا چیخمیشدیر.

مجلس ملی تشکیلی ۲۱ آذر شرایطینده آغیر و بؤیوک بیر ایش ایدی. او گون هنوز سرتیب درخشانین نظامی قوه سی خلع سلاح ندیلمه میش، پولیس و ژاندارم تشکیلاتی تامایله بیزیم الیمیزه کنجه میشدی. شهرین نوزونده هر ساعت تصادم گۆزله نیلیر و بعضی فدائی باشچیلارینین ناشیلیغی جهندن تفنگ و مسلسل آتیشمالاری دا بعضاً اتفاق دوشوردو. بونولا بنله فرقه رهبرلری قبلاً تهیه ندیلن نقشه اوزره ایشلرینه دوام ندیب گنجه- گوندوز چالیشاراق مجلسین نظامنامه و تشکیلاتینی وجوده گتیرمکدن چکیمه یر دیلر.

مجلسیمیزی ۲۱ آذرده نماینده لریمیزین ان یاشلیسی حساب اولونان آقای رفیعی، سنی رئیس سمتیله، افتتاح نئدی. سونرا ایسه تشکیلاتی ایسته نیلن کیمی قوروب نظامنامه نی کنجیرمک ایچون آقای پیشه وری ریاسته انتخاب اولدو.

او گون مجلس فوق العاده عظمتلی ایدی. بعضی خارجی دولتله نماینده لری و شهر اهالیسینین مختلف طبقه لرینین گۆزکملی باشچیلارینین بیر چوخو تماشاجی صفتیله حاضر اولموشدولار. آقای پیشه وری تاریخی جلسه نی اداره نده رک نظامنامه نی مشروح بیر صورتده توضیح نده رک مجلسین تصویبینه ینتیردی.

مسلسل و تفنگ سسلرینین شدید بیر صورتده دوامینا باخمیاراق، مجلس کمال سکوت و آرامش ایله فعالیتینه ادامه وئریب نوزونون ریاست هینتینی انتخاب نئدی. ریاست هینتی انتخاب اولوندوقدان سونرا آقای پیشه وری ریاست کرسی سیندن آشاغی نئیب آقای شبسترینی، انتخاب اولدوغو ریاست وظیفه سینی انجام وئرمه گه، دعوت نئدی. ایش چوخ باریک یئره چاتدیغی ایچون جدی بیر قدم داها گؤتورمک لازم ایدی.

آقای شبسترینین ریاست وظیفه سینه انتخابی ملی حکومت تشکیلی پیشنهادی ایله باشلانندی. مختصر مذاکره دن سونرا، بوتون دموکراتیک نولکه لرده اولدوغو کیمی، مجلسده اکثریت قازانان فرقه لیدرینین حکومت تشکیل نئمه سی قرارا آلیندی. بو طریق ایله آقای پیشه وری باش وزیر انتخاب اولوندولار. ایشی بیر آن تاخیره سالماق مقصدی ایله آقای پیشه وری مرکزی کمیته نین تصمیمی اوزره گون اورتادان سونرا مجلسده حاضر اولوب آشاغیداکي تفصیل و ترتیب ایله ملی حکومت اعضاسینی و اونون پروگرامینی مجلسه تقدیم نله دی.

آذربایجان ملی حکومتی

آذربایجان مجلس ملیسی دونن گون اورتادان قاباقکی جلسه سینده آذربایجان دموکرات فرقه سینین رئیسی آقای پیشه وری آذربایجان ملی دولتینی تشکیل وئرمگه نامزد و مأمور نئدی. آقای پیشه وری گون اورتادان سونراکی جلسه ده نوز کابینه سینی آشاغیدا قید اولان ترتیب اوزره مجلس ملییه معرفلیک نئدی:

آقای سید جعفر پیشه وری.

۱- باش وزیر

آقای دکتر سلام اله جاوید.

۲- داخله وزیر

- ۳- خلق قوشونلاری وزیر
۴- فلاح وزیر
۵- معارف وزیر
۶- صحیه وزیر
۷- مالیه وزیر
۸- عدلیه وزیر
۹- یول، پست و تلگراف و تلفن وزیر
۱۰- تجارت و اقتصاد وزیر
۱۱- ایش و زحمت وزیر تعیین اولونانا کیمی او وزارت خانه یه مربوط اولان ایشلره باش وزیرلیک نظارت نده جکدیر.
- کابینه معرفلیک اولدوقدان سونرا اتفاق آراء ایله تصویب اولوب سونرا مجلس طرفیندن آقای زین العابدین قیامی دیوان تمیزین ریاستینه و آقای فریدون ابراهیمی آذربایجان مدعی العموملیگینه انتخاب اولدولار.
- آقای پیشه وری نوز دولتنین برنامه سینی گنجیش صورتده تشریح ئدیب و آذربایجان ملی حکومتینین پروگرامینی (برنامه سین) آشاغیدا قید اولان تفصیل اوزره قرائت ئتدیلر:

آذربایجان ملی حکومتینین پروگرامی

(برنامه سی)

آذربایجان ملی کابینه سی آذربایجان خلقینین ایلرر بویو آرزو ئتدیگی ملی مختاریتینی عملاً وجوده گتیرمک و بو واسطه ایله آذربایجان خلقینین ملی

احتیاجلارینی رفع ندیب اونو ترقی و تکامله سوق نتمک ایچون آشاغیداکی وظایفی نوزونون یاخین هدفی و برنامه سی قرار ونریر.

- ۱- ملی مختاریتیمیزی دنیایا تانیتماق، اونون دوام و یقاسینی تأمین نتمک ایچون جدی تدبیرلر گزروب صلاحیتدار مقامات ایله مذاکره یه گیریشمک. ایرانین استقلال و تمامیتینی خللدار نتمه دن ملی دولتیمیزی دموکراتیک اساسلار اوزره قورماق و بو یولدا قباغا چیخابیلن مشکلاتی رفع نتمک.
- ۲- ملی مختاریتیمیزی محکم اساسلار اوزره قوروب اونو خلقه یاخینلاشدیرماق مقصدیله چوخ تنز بیر صورتده ولایت انجمنلرینین انتخاباتینا باشلاماق و ینرلی اداره لرین نظارتینی اونلارین اختیارینا قویماق.
- ۳- شهرلریمیزین عمران و آبادلیغی ایچون بلا تأخیر شهر انجمنلرینی، دموکراتیک اساسلار اوزره، انتخاب ندیب اونلارین ایشلرینی دوزگون و صحیح بیر صورتده جریانا سالماق.
- ۴- ینرلرده معتمد آزادپخواه آداملاردان فرماندار و بخشدارلار انتخاب ندیب اونلارین واسطه سیله کنچمیش ظالمانه حرکتلر و خلقی تحقیر ندیجی عمللرین قباغینی آلیب بوتون نولکه ده امنیت و آسایشی تأمین نتمک.
- ۵- ژاندارم و پلیس اداره لرینی خانن و خلقی ازیب فلاکته سوق نده ن اشخاصین الیندن چیخاریب آزادپخواه و میهن پرست اشخاصا تاپشیرماق و اونلارین ایشلرینی خلقین آرزو و احتیاجاتینا متناسب بیر حالا سالماق.
- ۶- مالیات قانونلارینی نظردن کنچیرمک و مالیه اداره سینین دخل و خرجینی تفتیش نئدیکدن سونرا چوخ تنز بیر صورتده ملی بودجه لایحه سینی مجلس ملییه تقدیم نتمک. عمومیتله مالی سیاستین گلیر و مخارج اساسینی مملکتین ترقی و تکاملی اوزرینده قرارلاشدیرماق.

- ۷- مختاریتیمیزی، مجلس ملیمیزی و ملی دولتیمیزی قوروماق و اونون گاجگینی تأمین نتمک ایچون کندلرده و شهرلرده وجوده گلن فدائی دسته لرینی بیر مرکز اطرافیندا تمرکز و نرمک؛ ملی خلق قوشونو وجوده کتیرمک و بو قوشونون تسلیحات و تنظیماتینی معاصر حالا سالماق مقصدیه جدی تدبیرلر گۆرمک.
- ۸- فرهنگ و معارف ساحه سینده دولتیمیزین قاباغیندا ایکی بؤیوک مسئله دورور. بیرینجیسی نوز ملی دیلیمیزی بوتون مدرسه لرده رسمی اولاراق قبول و اجرا نتمک، ایکینجیسی ایسه عمومیتله سوادسیزلیغا* قارشی مبارزه آپارماق؛ مجانی و اجباری تحصیلی عملی یولونا قویماق. بونلارین هامیسیندان زیاده ملی حکومتیمیز عالی تحصیل مسئله سینده اهمیت و نریب ملی دارالفنونوموزون اساسینی قورماغا چالیشمالیدیر.
- ۹- تجارت و اقتصاد ساحه سینده ملی حکومتیمیز بیرینجی نوبه ده ملی صناعیمیزه اهمیت و نریب موجود کارخانالاری دوزگون یولونا قویماق؛ ایکینجی نوبه ده یئنی کارخانالار آچماقلا مملکتین صناعیه اولان احتیاجاتینی تأمین نده جکدیر. تجارت ساحه سینده دولتیمیز آذربایجانین تجارت مرکزی اولای بیلمه سی ایچون تدبیرلر گۆره جک و یوللار آریاچاقدیر.
- ۱۰- یوللارین تعمیر و احداثی، پست و تلگراف، تلفون کیمی ارتباط و سایطینین گنجیشلندیریب معاصر حالا سالینماسی حکومتیمیزین اساسی وظیفه لریندن دیر.
- ۱۱- کندلی ایله اربابلار آراسیندا تولید اولان اختلافاتی رفع نتمک ایچون متقابل رضایت شرطیله، جدی قانون لایحه سی تنظیم ندیب بو یولیه کندلی و ارباب مسئله سینى حل و تصویب نله مک.

*- بو کلمه بو کتابدا (سواسیزلیغا) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

۱۲- کندلرده و شهرلرده گوندن- گونه آرتماقدا اولان ایشسیزلیغین قارشیسینی آلماق ایچون خالصه ینرلرینی فوریتله زارعلر آراسیندا تقسیم نتمک. همچنین آذربایجانی ترک ندیب اونون خارجینده ملی مختاریتیمیز علییهنه تبلیغات آپارانلارین داینرلرینی ضبط ندیب کندیلرین اختیارینا قویماق ایله ینرسیز کندیلر آیاقلاندیریلمالیدیر. بوندان علاوه خلقیمیزین اکثریتینی تشکیل ئده ن کندلی لر اولدوغو ایچون گلجکده بانگ کشاورزینی نله بیر صورتده قوتلندیرمک لازمدیر که، نله یه بیلسین کندلییه اعتبار ونرمکله ینر مسئله سینی حل نتسین و اربابلار نوز میل و رغبتلریله ینرلری کندیلره عادلانه قیمته ساتا بیلسینلر.

۱۳- بیکارلیق ایله جدی مبارزه نتمک ایچون جدی تدبیرلر گؤرمک، ال صنایعی، یول ایشلری، کارخانه لر تأسیسی، فلاح و تجارتین آرتماسی وسیله لریندن جدی صورتده استفاده نتمگی لازم گؤرور.

۱۴- کارگر و زحمتکشین معیشتینی دوزگون یولا قویماق ایچون ایش و زحمت قانونو لایحه سینی تهیه ندیب مجلسه تقدیم نتمه لی و عین زماندا ایشچیلرین بیمه ندیلمه سینی اجباری نتمک ایچون تدبیرلر گؤرمه لیدیر.

۱۵- صحیه ایشینه توجه ندیب بیرینجی نوبه ده عمومی و مسری خسته لیکلرین قاباغینی آلمالی* و مخصوصاً کندلرده و آشاغی طبقه یه حکیم و دوا ینتیرمکله خلقین بهداشتینی تأمین نتمه لیدیر.

۱۶- مجلس شورای ملی طرفیندن بو آنه قدر وضع اولونموش قانونلاری آذربایجان خلقینین حیاتی و ملی مختاریتینه مناسب بیر صورتده اصلاح ندیب تازه مفید لایحه لر پیشنهاد نتمک.

*- بو کلمه بو کتابدا (آلمالی) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

- ۱۷- خصوص مالکیت حقیقده آذربایجان ملی حکومتی مملکتین بوتون ساحه لری ایچون خصوصی مالکیتی قبول ندیب مملکتین و خلق اقتصادیاتینین ترقیسینه و خلقین رفاه حالینا سبب اولان هر جور خصوصی اقداماتا کمک نده جکدیر.
- ۱۸- آذربایجان ملی حکومتی نولکه ده یاشایان عموم اهالینین وجدان و عقیده آزادلیغینا احترام نده جکدیر.
- ۱۹- آذربایجان ملی حکومتی آذربایجانلیلارلا بیرلیکده آذربایجاندا یاشایان بوتون هموطنلری خصوصیه کردلری، ارمنیلری، آسوریلری و باشقالارینی حقوق و قانون مقابلینده مساوی حساب ندیر.
- ۲۰- آذربایجان ملی حکومتی مرکزی ایران حکومتینی تانیماقلا برابر بو حکومتین آذربایجانین مختاریتینه مخالف کلمه یین، آذربایجان خلقینین مجلس مؤسسان و آذربایجان مجلسینین مراجعتنامه و قرارلاریندا قید اولونان ملی حقوق طلبلرینه ضد اولمیان تدبیرلرین حیاتا کنچیره جکدیر.
- برنامه نین اطرافیندا مفصل صورتده بحث نتدیکدن سونرا رای آلینب آذربایجان ملی حکومتینین برنامه سی اتفاق آراء ایله تصویب اولدو.

ایگیرمی بیر آذر، دنمک اولار، فرقه میزین شدید فعالیت گونلرینین ان بیرینجی سی حساب اولونمالیدیر. بو بیر گونون عرضینده گورولن ایشلری اگر شرح ونرسک نوزو بیر تاریخ کتابی اولا بیلر. فدائیلرین شهره ورودو، مجلسین یینی آچیلشی، اونون هیئت ریاستینین انتخابی، نظامنامه سینین تصویبی، ملی دولتین تشکیلی و اونون یوخاریداکی تفصیل اوزره تقدیم نتدیگی برنامه، نهایت تبریزده اولان دولت مسلح قوه لرینین باشچیلاری ایله و اونلارین تسلیمی حقیقده آپاریلان ۸ ساعتلیک دانیشیق نله ایشلدیر که، عادی بیر زماندا اونلارین اجرایی ایچون گونلر بلکه

*- بو شماره کتابدا (۸) یازلمیشدیر بانی پارانتر ایچینه. - یاشار آذری

آیلار صرف نتمک لازم گلیردی. مخصوصاً ملی حکومتین وضعیته حاکم اولوب بو بویوک تحولات نتیجه سینده میدانا چیخا بیلن بوتون حادثه لردن برق آسا حرکت ایله جلوگیرلیک نتمه سی، بیرینجی درجه ده قید ندیلمه لیدیر.

اوگون تبریز شهری مسلح فدائی قوه لريله خینجا- خینج دولموشدو. ایستر شهرده اولان، ایسترسه اطرافدان گلن بعضی ماجراجو عنصرلر ساده بیر سؤحادثه یه منظر ایدیلر که، تۆکولوب خلقین نولرینی و بازاری غارت نئسینلر. فرقه میزین جدی گؤستریشی و یننی قورولموش ملی حکومتیمیزین شدید تدبیرلری سایه سینده بو قورخولو ایشین قاباغی آلیندی.

نهایت تبریز آزاد بیر صورتده نفس چکیب نوز دوغما دولت تشکیلاتینی باغرینا باسماغا موفق اولدو. فرقه میزین دولت قورولوشوندا گؤستریدگی لیاقت و امنیتی برقرار نتمک یولوندا بروزه وئردیگی قدرت. عموم طرفیندن سنوینج ایله قارشیلانیب خلقین گلجه گه امید و اطمینانی آرتماغا باشلادی. آذر آیین سون گونلرینده دوغرودان- دوغریا بوتون آذربایجان خلقی بویوک جشن و بایرام گونلری کنجیرمکه ایدی. بو نهضتین موفقیتله قورتارماسی خلقی مسرته کتیردی. ایللر بویو اسارت بویوندوروغو آلتیندا سوروکله نن جماعتین نهضتیمیزین ایجاد نئدیگی امید نوری اثرینده اوزرلری گولمه گه و اونلارین ۲۵ ایلیک دیکتاتورلوق دوره سینده سیخیلیب، ازیلیب، یاس و بیچاره لیگه محکوم اولان اوره کلری آچیلیب فرح و شادلیقلا دولماغا باشلادی.

۲۱ آذر مستقیماً خلق گونو، خلق بایرامی ینرینی توتدو. بوتون کندلر و شهرلریمیز بو بایرامدا اورکدن شرکت نئدی.

ملی حکومت

فرقه میزین گؤستریشی و فرقه صدرینین مستقیم رهبرلیگی ایله تشکیل تاپان ملی حکومت همان گون ایشه باشلادی. اگر چه حکومتی تشکیل نده ن وزیرلرین هامیسی دولتی ایشلرده ناشی و سابقه سیز آداملارایدیلر، بونولا بنله اونلاردا اولان صمیمیت و فداکارلیق نتیجه سینده قارشیدا دوران مشکلاته باخمادان، دولت رئیسینین سیاسی معلوماتی و اوزون مدت آپاردیغی سیاسی و اجتماعی مبارزه لردن آلدیغی تجربه لرینه استنادا عهده لرینه محول ندیلن وظیفه نی لیاقت و شرافتله انجام وئرمگه باشلادیلار.

ملی دولت بیرینجی قدمدن نوزونو فرقه، مجلس و بلکه عموم خلق قارشیسیندا مسنول حساب نئدیگی ایچون مجلسه تقدیم نئدیگی پروگرامی نوزونه سرمشق قرار وئریب اونون ماده لرینین اجراسینا همت صرف نئمه گه باشلادی. بیرینجی نوبه ده دولت تشکیلاتینی مضر و فاسد عنصرلردن تمیزله مک و بو تشکیلاتی خلقین آرزولارینی یئرینه یئتیرمک وظیفه سینه اویغون بیر حالا سالماق لازم گلیردی. بو مشکل وظیفه نی بیر و یا نئچه گونده اجرا نئتمک اولمازدی. اونا گؤره اتمام حجت اولماق شرطیله اونلارا خطایا آشاغیداکي اعلامیه نین انتشارینا لزوم گؤرونودو.

آذربایجان ملی حکومتین اعلامیه سی

آذربایجان مجلس ملیسینین انتخاب نئدیگی آذربایجان ملی دولتی ایرانین استقلال و تمامیتینی حفظ نتمکله برابر ایشه شروع نئدیگینی بو واسطه ایله بوتون خلقه اعلام نذیر.

بو اعلامیه منتشر اولان گوندن اعتبارا مالکیت خصوصی محفوظ اولماق شرطیله بوتون آذربایجاندا اولان دولت اداره لری تازا حکومتین تحت اختیارینه کنجدیگیندن عموم دولت مأمورلارینا نوز وظیفه لرینی دوزگونلوک و صداقتله انجام ونرمله لری تاپشیریلیر.

تازا دولتین امرلرینه اطاعت ندیب اونون دستوریه رفتار نده ن کارمندلر ایچون مناسب ایش شرایطی وجوده گتیریه جک، ایشله مکدن امتناع نده نلر ایسه کمال احترام ایله ایسته دیکلری یزره گوندریله جکلر.

آذربایجان ملی حکومتی خلقین سعادت و خوشبخت لیگیندن ئوتری قورولدوغو ایچون عموم خلقی فعالیتیه، دوزلوکه، آسایش و امنیتیه حفظ نتمگه، بیر بیریه قارداشواری یاشاماغا دعوت نذیر.

امنیتی اخلال نده ن و خلقین مال، جان، ناموس و حیثیتینه تجاوز نله ینلر؛ همچنین دولت مالینا خیانت الی اوزادیب دولت اداره لریندن سواستفاده نده نلر و یا دولت اداره لرینده خرابکارلیق، مسامحه و نوز وظیفه سینده کوتاهلیق نتمک کیمی خاناناه تشبثلر بروزه ونره نلر ایسه خلقین دشمنی حساب اولونوب ملت و دولت یاتیندا نفرت و انزجار قازانماقدان علاوه، قانونی محکمه واسطه سیله مجازات ندیله جکلر.

هامیدان خلقه و نولکه یه خدمت و آذربایجانین گلجگی یولوندا جدیت گوزله نیر، دولت ایسه اونون شرایطینی وجوده گتیرمگه چالیشاجاقدیر.

آذربایجان ملی وزیرلر هیئتی عین زماندا آذربایجاندا مأموریتلری اولان خارجی دولترلرین دیپلوماسی نماینده لرینه اطلاع ونریر که، کما فی السابق اولنلرین بین الملل قانونلار شریایطینده اولان حق و اختیارلاری کمال دقت و احترام ایله مراعات اولوناجاقدیر. همچنین دموکراتیک دولترلرین اتباعینین آسایش و امنیتینی حفظ نتمک یولوندا ملی دولت هنج بیر فداکارلیقدان خوددارلیق نتمیه جکدیر. بو گوندن اعتباراً دولته متعلق اولان منقول، غیرمنقول اموال، همچنین نقد و جنس و اعتبار ملی دولت اختیارینا کنجدیگیندن اولنلرین ساخلاماغینا موظف اولان دولت مأمورلاری، کنچمیشده ونردیکلری تعهد و قبول نتدیکلری مسئولیت اوزره، اولنلاری حفظ و حراست نتمکه مجبور دورلار. بو اموالی حیف و میل نده نلر آغیر جزالارلا مجازات گۆزه جکلر.

آرتیق آذربایجان ملی حکومتی تحقق تاپمیش، خلقین اراده سیله داخلی ملی دولتیمیز وجوده گلیب رسمی صورتده خلقیمیزین آرزو آمالینی اجرا نتمکه باشلامیشدیر. خلق ایسه نوز ملی حکومتینه وار قوه سیله مساعدت گۆستریب اونون فعالیتی ایچون مناسب شرایط وجوده کتیرمه لیدیر.

یوخاریدا قید ندیلدیگی کیمی دولت وار قوه سیله امنیت سیله چالیشیر. اونا گۆزه خلق ایچون نگران اولماغا هنج بیر دلیل یوخدور. هر کس نوز ایشینه مشغول اولمالی، نوز ایسته دیگی کیمی یاشامالیدیر. بازار باغلاماق، مدرسه لری تعطیل ندیب وحشت و اضطراب یاراتماغین معناسی یوخدور.

حکومت نوز برنامه سینی خلقین احتیاجاتی اوزرینده قورموشدور. اونا گۆزه خلقی ناراحت نده ن حادثه لره یول ونرمیه جکدیر. تصادفی حادثه لره ایسه چوخ تنز بیر زماندا خاتمه وئریله جک. ماجرا جولار، آسایشی اخلال نده نلر صالح محکمه طرفیندن محاکمه و شدید بیر صورتده مجازات اولوناجاقلار. هنج بیر پیس اتفاق دوشمیه جک. هنج کسین حقوقونا تعرض اولمیاچاقدیر. ملی حکومت نظمیه اداره سینی تازا قوه لر، وسیع اختیارات ایله گوجلندیرمیشدیر. هرج و مرج و نا امنلیکه

آرتیق میدان وئرلمیه جکدیر. مخصوصاً مدرسه لریمیز همان سابق پروگرام لارینی تعقیب نتمه لی محصللریمیز وار قوه لریله امتحانلارا حاضرلاشمالیدیرلار.

کندلرده و شهرستانلاردا ایسه جدی صورتده ایشه باشلانیب عادى حال وجوده گلجک و دولت مأمورلاری، فدائیلرین و یا غیرمسئول اشخاصین دخالتی اولمادان نوز وظیفه لرینى انجام وئرملکه قادر اولاجاقلار. فدائی دسته لری انتظام آلتینا آلینبیب معین مرکزده تابع اولاجاق، بو واسطه ایله هر بیر سوحداته احتمالینین قاباغی آلیناجاقدیر.

گندین چالیشین، آسوده اولون ملتیمیزین گلجگی و سعادتینی تأمین نتمک ایچون قبول نئدیگیمیز وظیفه نی صداقت و ایمانلا انجام وئرین. دولت عموم هموطنلردن بونو طلب ندیر.

او گونلرده آذربایجان خلقینین گلجگی باره سینده هر کس بیر جور دوشونوردو، حتی فرقه میزین رهبرلیگی سایه سینده وجوده گلن ملی حکومته ایکی اوره کلی لیکله باخانلار وارایدی. آشاغیداکى مقاله او وقت فرقه سیرالاریندا چالیشان بعضی مردد روشن فکرلرین نظریندن بیر نمونه اولماق ایچون بورادا درج نئدیلیر. بو مقاله آذربایجانین ۷۹نجو نمره سینده "نوروز" اسم مستعارى آلتیندا یازیلیمیشدیر.

بؤیوک مسئولیت قارشی سیندا

دوئنه کیمی ملتیمیزین ضالالتینه دولت ایشلرینی مسئول تائیردیق. دونن کنچدی. داهای دوننکی ایش باشیندا اولان عنصرلرین عملیاتینی تقبیح نتمکدن خوددارلیق ندیلمه لیدیر. اونلارین ناجوانمردانه ظلملری، اجحافلاری خلقیمیزین صبر کاسه سینی لبریز ندیب نتیجه ده فدائیلر دسته سینی وجوده گتیردی و آزمدت ظرفینده حکومتی اله آلیب ملتین دونمز اراده سینی اثبات نئدی لر.

بونا گۆره ده دوننکی شخصیتلری تحقیر، انتقاد نتمکله مملکتیمیزین اموراتی حل اولمیاچاقدير، بو گوندن اعتباراً آذربایجان نوز هیئت دولتیینی و خلقیمیزه رهبرلیک نده ن فرقه ایشچیلرینی ملتین سعادتیینه و اونو دوزگون یولا آپارماغا مسنول تانییرلار. آذربایجان دولتیین قارشیسیندا، محترم صدریمیز آقای پیشه ورینین دندیگی کیمی، بؤیوک مسئولیت دورور.

آذربایجان بیر موقع دولته تاپشیریرلار که. اوند ابدأ آثار تمدن و تکامل یوخدور. شهرلریمیز خرابه، کندلریمیز ویرانه، خلقیمیزین یوزده یوز و عصریمیزده اولان علوم و صنایعدن بی بهره دیرلر. بنله بیر موقعده آذربایجان ملتینین حیاتیینی هیئت دولته تاپشیریرلار. بونا گۆره دولت چوخ بؤیوک مسئولیت آلتینا گندير. آیدین دیر که، خلقیمیزین امید و آرزوسو تازا دولته باغلیدیر.

آذربایجان خلقینی ایللربیو تهرانین یاراماز عنصرلری سویوب، چاپیب، ناموسونا، مالینا تجاوز ندیب نتیجه ده بنش ملیونلوق بیر ملت بیخبر از همه چیز ساخلارمیشلار. اولار نوز نقشه لرینده، ناپلیون واترلودا یاغیشی اونودموش کیمی، ملتین استعمار اداره سینی اونودوب، نتیجه ده بو گونکو شکسته معروض قالدیلار.

آذربایجان بیر یارالی آدم کیمی مستبد جلالدارین الیندن قورتاریب صدیق، مشفق بیر طبیبه محتاجدیر. اونون یارالارینین ساغالماسینا چوخ بؤیوک فداکارلیق ایسته بیر. بو ایشه عهده دار اولان فداکار شخصلر گنجه- گوندوز یورولمادان ایشله بیرلر. ملت بو بؤیوک وظیفه نی آذربایجان دموکرات فرقه سینین محترم صدری آقای پیشه ورینین عهده سینه قویوبدور. آقای پیشه وریده اولان فعالیت، جدیت، فداکارلیق بیزی بو بؤیوک امرین انجامینا امیدوار نتمکله برابر، خلقیمیزه سعادتی بیر گلجک ایندی دن پیش بینلیک نتمک اولار.

آقای پیشه وری سنینین چوخلوغونا و وجودونون ضعیف اولماسینا باخمیاراق
زوالمی ملتینی مدهش اوچورومدان نجات ونرمک وظیفه سینی بونونا آمیشدیر.

بیز بو فداکارلیغی صمیم قلبدن آقای پیشه ورییه و خلقیمیزه که، بنله بیر ایگیت اوغول جامعه یه تقدیم نیدییر، تبریک نتمکله برابر اونون موفقیتینی آرزو نیدییرک. بوندان سونرا آقای پیشه وری آذربایجان مجلس ملیسینین قارشیسیندا، آذربایجان دولتینده وجوده گلن غط ایشلر باره سینده مسئول اولاجاقدير. مجلس خلقیمیزین سعادتینی آقای پیشه وریدن گوزله مکله برابر اونو هر جور اشتباهاته، ملتیمیزین علییهنه انجام تاپان ایشلرده مسئول تانییاجاقدير. بونا گوره رئیس دولت ایکی بویوک مسئولیت قارشیسیندا واقع اولوب که، هر ایکسیده حائز اهمیتدير. بیرنجی دفعه دولت و وطن خائنلریله جدی مبارزه آپارماقدير. بو پارازیتری گرک تمام ادارتدان توتوب محکمهء ملتین الینه تاپشیرسینلار، ایکینجی ایسه ملت قارشیسیندا خلقیمیزین سعادتینه مسئول واقع اولوب ایللر بویو اسارت آلتینداقالان ملتیمیزی دوزگون یولا سوق نتمه لیدییر. فعلاً بو ایکی بویوک وظیفه هینت دولتین قاباغیندا دیر. لاکن همت و اراده هر بویوک مسئولیتدن یوکسکدير. کیمسه ده اراده و وطن محبتی اولسا بویوک مشکلاتی حل نده بیلر. هینت دولتده اولان اراده و جدیت و صداقت بیزی موفقیته امیدوار ندير. بوندان سونرا بیز قاباقداکی اولان خائنلرین عملیاتینی اونودوب حال حاضرده اولان دولتیمیزین عملیاتینی قدم به قدم تعقیب نده جیییک.

"نوروز"

تاریخی بیر سند

۲۱ آذرده تشکیل تاپان ملی حکومت ایگیرمی ایکی آذرده شهرده اولان نظامی، پلیس و ژاندارم قوه لرینین تکلیفینی معین نتمک و بو ایشی صلح یوليله انجام وئرکم ایچون ۲۱ آذرده باشلانان مذاکره یه ادامه وئردی. اول پلیس، اونون دالینجا

ژاندارم قوه لری، قید و شرطسیز، تسلیم اولدولار. شهرباتی مأمورلاری، ملی دولت طرفیندن تعیین اولونموش یینی مأمورلارین کمگیله شهرین امنیت و انتظامینی حفظ نتمگه مأمور اولدولار. ژاندارملار ایسه تامامیله خلع سلاح اولونوب اداره لرینی تحویل وئرمگه مجبور ئیدیلیر.

قشون فرماندهی ایسه تهراندان آلدیغی خائنانه امر اوزره اوزون مدت مقاومت گؤستریب مسئله نین قاتسیز بیر صورتده حل اولونماسینا رضایت وئرمیردی. بو ایسه هم نوزوونون، همده نظامی افرادینین محو و اضمحلالی دنمک ایدی. چونکه اگر ایش آتیشما و جنگه منجر اولسایدی نظامیه ده محصور حالدا قالان مین ایکی یوز نفر سربازدان بیر نفرده اولسون دیری قالمیاجاق ایدی. او زمان اوچونجو لشگرین فرماندهلیک وظیفه سینی داشییان سرتیب درخشانی هر ساعت تهراندان جواب گؤزله بیردی. نهایت اونون گؤزله دیگی جواب پنجشنبه گونو آخشام ساعت ۸ ده وصول اولدو. بو جوابدا دنیلیردی که، افسرلرایله مشورت ندیب پادگانین تکلیفینی اونلارین نظری ایله معین نتمک لازمدیر.

بو جوابین وصولوایله آرتیق سرتیب درخشانی آغیر نظامی مسئولیتدن خلاص اولوندو. بوندان سونرا اگر قان تۆکولموش اولسایدی، گناهی اونون بوینونا اولاجاق ایدی بو تلگرافین وصولوندان بی خبر اولمیان فرقه و حکومت رئیسی ایشین تنز بیر صورتده انجام تاپماسینی جدی و قطعی بیر لحن ایله طلب ندیردی. دوغرودان دا اگر ایش تأخیره دوشسه ایدی ناگوار حادثه لر اوز وئره بیلردی. آزادلیق دشمنلری، مخصوصاً "ارفعین" بارماغی ایله اویناییب آذربایجانی قان دریاسینا دؤندرملک ایسته یین سرهنگ "ورهرام" کیمی خائن عنصرلر بؤیوک وطنداش محاربه سی یارتماغا امکان تاپا بیلردی. اونا گؤره آقای پیشه وری، آقای شبسترینین اشتراکیله مسئله نی بیر آن اول قورتارماغا چالیشیردیلا. بونولا بنله دانیشیق دؤرد ساعت دوام نئدی. قطعی تصمیم توتماغا جسارت نده بیلمه یین سرتیب درخشانی بالاخره نوز تحت فرمانیندا اولان افسرلردن بیر نچه سینی ایسته ییب مسئله نی اونلارلا اورتالیغا

قویدو. سونرا آقای پیشه وری افسرلرین اکثرینی دعوت ندیب اونلارا قضیه نین حقیقتینی آنلادی. نهایت ساعت سگیز یاریم گون اورتادان سونرا، معروف عالی قاپو بناسیندا، طرفینین رضایتی ایله آشاغیداکي قرارداد تنظیم و امضاء ندیلدی.

آذربایجان داخلی دولت رئیسی ایله تبریز پادگانی فرماندهی آراسینداکی قراردادین متنی

چون آذربایجان داخلی دولتی آذربایجان ملی مجلسی طرفیندن آذربایجاندا امنیتي حفظ نتمگه مأمور اولموشدور، آرامیشی حفظ نتمک نقطهء نظریندن هیچگونه سؤتفاهم تولید نتمه مک و قارداش قانی تۆکمه مک ایچون اوچونجو لشکر فرماندهی ایله دفعات ایله مذاکرات و مشاوره لر اولموشدو. بیر نچه گون تبادل افکاردان سونرا بالاخره تاریخ ۲۲ آذر ماه سنه ۱۳۲۴ده پنجشنبه گونو ساعت سگیز یاریم گون اورتادان سونرا تیمسار سرتیپ درخشانی اسلحه نی یئر قویماق ایچون موافقت و تبریز پادگانیه همکارلیق نتمگه دایر، آذربایجان دولت هیئت یی ایله معاهده اعلام ندیب آشاغیداکي قرارین عقدینه موافق اولدوغونو اظهار نئدیلر.

۱- تبریز پادگانی طرفیندن آقای تیمسار سرتیپ درخشانی و هیئت دولت داخلی جانبیندن آقای سید جعفر پیشه وری تعیین اولوب و شروط مشروحه نی امضاء نئدیلر.

۲- تبریز پادگانی افرادیندان هنج کس دستور ثانوی صادر اولماینجا سربازخانه محوطه سیندن خارج اولماییب و داخلی دولت اونلارین وسائل زندگانیسینی و اونلارین معاشینی فراهم گتیرسین.

- ۳- سلاحلارین کلیه سی انبارلاردا جمع آورلیک اولونوب آذربایجان داخلی دولت طرفیندن تعیین اولونموش اشخاصین محافظه سینده اولمالیدیر.
- ۴- آقایان افسرانان هر هانکیسی نوز مسقط الراسینه و یا دیگر نقطه لره گنتمک میللری اولسا مسافرت نده بیلرلر و دولت ملی حاضر دیر که، امکان و وسایل حدودوندا اونلارین مسافرتینی فراهم گتیرسین.
- ۵- همکارلیغا مایل اولان و آذربایجانین آرتش ملیسینده خدمت نتمک ایسته ین افسرلر، تحلیف و مراسم سوگند انجامیدان سونرا دولت اونلاری خدمته قبول ندیب و اونلارین زنده گانلیق وسیله لرینی تأمین نده جکدیر.
- ۶- استوارلار، گروهیانلار و سایر افراد پادگان مراسم تحلیف و سوگند وفادارلیق انجامیدان سونرا اسلحه لر اونلارا قایتاریلاجاق و نوز سربازلیق خدمتترینی ادامه یه مشغول اولاجاقلار.
- ۷- بو قرارداد ایکی نسخه ده تهیه اولونوب آقای تیمسار سرتیپ درخشانی فرمانده لشکر ۳ آذربایجان و دیگر طرفدن آقای سید جعفر پیشه وری رئیس دولت داخلی آذربایجان طرفیندن امضاء ندیلیب مبادله اولونموشدور.

۳نجو آذربایجان لشگرینین فرماندهی سرتیپ درخشانی (امضاء)
آذربایجان داخلی دولت هیئتینین رئیس. سید جعفر پیشه وری (امضاء)

همان ساعت آشاغیداکي اعلانی آقای سرتیپ درخشانی تبریز پادگاتینا خطابا امضاء ندیب اونون انتشارینی ملی حکومتدن خواهش نئدی. اعلان صبح ساعت ۱۰د۱ انتشار تاپدی.

تبریز پادگانی نوز اسلحه سینی یئره قویدو

تبریز پادگانی افسر ارشدلریندن متشکل کمیسیوندا اخذ اولونموش تصمیمه نظرا قان تۆکمک و قارداش قیرغینی اولماماق ایچون، اتلاف نفوس دولت، تجار و سایر شخصلرین اموالی داغیلماماق مقصدینه موافق دستور ونریرم که، کلیه تبریز پادگانی نوز اسلحه سینی یئره قویسون و صادر اولموش اعلامیه یه موافق رفتار نتسینلر.

۳نجو آذربایجان لشکرینین فرماندهی. سرتیپ درخشان. (امضاء)

بونا باخمیاراق باشدا سرهنگ ورهرام اولماق اوزره، افسرلردن بیرنچه سی شهرده انتظامسیزلیق تورتکم مقصدیله بویوک بیر خیانتته مرتکب اولوب قراردادی اجرائتمک عوضینده ملی حکومت نماینده لرینین باشلارینی قاتیب نظامیه نین قاپیلارینی آچراق سربازلارا نولرینه گنتمک فرمانی وئردیلر. بو واسطه ایله گنجه ساعت ۱۲ ده مین ایکی یوز نفر سرباز و ایکی یوزدن زیاده افسر سربازخانه نی غارت ندیب شهره داغیلدیلار. اگر فدائی باشچیلاری و فرقه عضولری ده غفلت نتمیش اولسایدیلار، شهرده بویوک هرج و مرج عمله گله بیله جکدی. خوشبختانه فرقه و حکومت وضعیته کاملاً حاکم اولدوقلارینا گوره بو هرج و مرجین قاباغی آلیندی. لاکن سربازخانه ده اولان بوتون ملزومات بو واسطه ایله اورتادان گنتدی. بو جنایتکارلار حتی سربازخانه نین غارتینه کفایت نتمه ییب بویوک اسلحه و نظامی لوازماتی، مثلاً مسلسل، رادیو و سایر شنلری سیندیریب خراب نتمیشلردی. بو حادثه نی نشان ونره ن خبری نمونه ایچون بورادا درج ندیریک.

۳نجو لشگر سربازلارینین قاجماغی و متواری اولماغی

آذربایجان ملی دولت رئیسی و ۳نجو لشگر فرماندهی مابینینده اولان قراردادین ایکنجی ماده سینده صریحاً قید ندیلمیشدی که، (تبریز پادگانی افرادیندن هنج کس دستور ثانوی صادر اولماینجا سربازخانه محوطه سیندن خارج اولماییب...) قرارداد امضاء اولاندان سونرا بلافاصله آقایان افسران سربازخانه نی ترک ندیب نوز منزللرینه گئدیرلر و سربازلاردا سرپرست سیز قالیب، بلاتکلیف سربازخانه دن قاجماغا شروع ندیرلر. بدیهی دیر که، بو خلاف عمل سربازلیق مقامینا توهین اولماقدان علاوه ممکندور که، شهرین امنیتینه ده اساسلی لطمه وورسون. بناء علیه هینت دولت ملی آذربایجان بو امرین عاقبتیندن جوگیر لیک نتمک ایچون امر و نرمیشدیر که، فوری صورتده مؤثر اقدامات اولونسون و شهرین امنیتی تأمین و حفظ اولونسون. نله تصور واردیر که، بو پیش آمد مرکزی حکومتین دستورینده کی آخرینجی جمله نین نتیجه سیدیر.

دونن گنجه کی آتیشمالار

دونن گنجه شهرین هر یئرینده کامل امنیت برقرار ایدی و انتظامات مأمورلاری طرفیندن چوخ جدی اقدامات اولونوب شهرین امنیتی وجوده گلیمیشدیر. دونن گنجه بعضی نقطه لرده باش ونره ن آتیشمالار فقط شادمانلیق نتیجه سی ایدی که، ۳نجو لشکرین مقاومتی قورتاردیغینا گۆره ندیلیردی.

ملی حکومتین موفقیتلرینین تأثیری

آذربایجان روزنامه سینین ۲۳ آذر نمره سینده بیر قدر تردید و ملاحظه ایله "اونودولماز لحظه لر" مقاله سینی یازان "نوروز" ایسه ملی حکومتین گؤتوردوگو جدی قدملر نتیجه سینده وجوده گلن افکار عمومینین تأثیرینده ایکی گون سونرا آشایداکی مقاله نی یازیپ انتشار و نرمیشدیر که، روشنفکرلرین و افکار عامه نین تغییر و تحولونو گؤستریمک ایچون شایان دقتدیر.

تاریخی موفقیت

آزادیخواهلیق جبهه سی دؤرد گون اول فرقه میزین مدیر، جدی و فعال رهبرلرینین حسن سیاستی نتیجه سینده فاتح چیخدی. حقى حق صاحبینه ینتیردی. خلقیمیزین نهضتینه، آزادیخواهلیق حرکتلرینه گولن آدمالار دؤرد گون بوندان اول فرقه میزین سینماز قدرتینه مصادف اولماقلا برابر حقیقته کاملاً ایمان گتیردی که، "ظلمینن آباد اولان نو عدلیله بر باد اولار". اگر ایش باشیندا اولاتلار ریاست، صدارت میزلیرینی اشغال نده نلر بیر آز عاقل، دوراندیش اولسالار، گرک بو تاریخی حادثه دن عبرت آلیب بیر داها ظلم و اجحاف دوره سینده دولتماسینلار. فرقه میزین علیهینه آپاریلان زهرلی تبلیغات بوسبوتون پوچا چیخدی. بیژلری مجهول الهویه، شارلاتان، اشرار آدلانديران آچاقلار ایسه خجالت لیگیندن خلقین اوزونه باخا بیلیمورلر.

فدائیلر دسته سی منظم صورتده شهره گلیب آشوب طلب آدمالارین آلدادیجی سوزلرینه آلدانمادان منظم صورتده نوز ینرلرینه قایتیدیلار. نو تالاماق، بازار

غارت نتمک، خلقین ناموسونا تجاوز نتمک کیمی فدانیلره نسبت وئریلن ایشلردن ابداء شهریمیزده بیر کچیک آثار گورولمه میشدیر. بوندان ماعدا بیز فرقه میزین جدی، مدیر رهبرلرینه و فدانیلر دسته سینى ایمان و عقیده سینیه امیدوار اولماقلا برابر محترم صدریمیز آقائ پیشه ورینین بو سۆزونو هنج وقت اونوتمامیشیق. او دئمیشدیر: (بازار تالایانلار، خلقین مال و ناموسونا تجاوز نده نلر گرک آذربایجان دموکرات فرقه سینین رهبرلرینین و اعضاسینین نعلرلى اوستوندن کنجسینلر. یعنی مادام دموکرات فرقه سینده قدرت وار، کیمسه خلقین جانینا و مالینا تجاوز نده بیلمز).

آقائ پیشه ورینین فعالیتى و بو درین مضمونلو دستوراتى نتیجه سینده دیر که، دنیائی مبهوت نده ن آذربایجان نهضتى بو قدر مهارتله انجام تاپیب نتیجه ده بیر نفرین بنله بورنو قانامادی.

ایکى گون عرضینده روزنامه دفترینه اصل اولان تقدیرنامه لرین سایی ایکى یوزدن آرتیقدير*. خلق صمیم قلبدن فدانیلرین آذربایجان دموکرات فرقه سینین اعضاسینین قانونى و مهربان عملیاتیندان اظهار تشکر ئدیر. قیشین بو موسمینده آياغیندا جورابى اولمیان بیر فدائى ۴۵۰ تومان پولال وورمادان خوددارلیق ندیب اونو ساغلام صورتده نوز مافوقونا تسلیم نتمگى هله دنیانین ان بویوک انقلابلاریندا گورونمه میشدیر. بیز نوز فرقه عضولریمیزدن بو فداکارلیغى سراغ آلدیقان سونرا بویوک نهضتیمیزه اقدام نتمیشیک. بیز خلقیمیزی نجات وئرمدن ئوترى وار قوه میزله جانیمیزی فدا نتمگه حاضرلاشمیشیق. بونا گوره ده بیزه آشوب طلب آداملارین تبلیغاتى بی اثر قالماقلا برابر، مقدس مقصدیمیزی تعقیب نتمگه داهادا تشویق ئدیر.

"نوروز"

* - بو کلمه بو کتابدا (آتیقدير) یازلمیشدیر. - یاشار آذرى

ملی دولتین قرارلاری

۲۱ آذرین سونرا فرقه حکومته رهبرلیک نئمگه باشلاییر و ئوزونون تدبیلرلرینی بو واسطه ایله حیاتا کنچیریر. هامیمیز بیلیریک که، ژاندارملارین ظلم و جنایتی نتیجه سینده یوزلرجه کند و شهر زحمتکش لری زندانلارا دولوب اورادا طاقت فرسا بیر حیات کنچیرمکده ایدیلر. حکومتی اله آلان فرقه باشچیلاری ایسه بو ایشه بیر آندا خاتمه ونرمه لی ایدیلر. هله حکومت تشکیل اولمادان اول ملی هیئت زمانی بئله چوخلو زندانیلر کمگیله آزاد ندیلمیشلردی. بونولا بئله یئنه ده زندانلار بیگناه زندانیلر ایله دولوایدی. بو اسف آور حالا خاتمه ونرمک ایچون ملی حکومت عفو عمومی لایحه سینی تنظیم نده رک مجلس ملینین تصویبیدن سونرا بلافاصله اونو حیاته کنچیردی. بو واسطه ایله خانن ژاندارم و پولیس جلالدارینین قربانیقلاری خلاص اولاراق حیاتا قدم قویدولار.

ملی حکومتین آلتی آی مدتینده گوردوگو ایشلر باره سینده آقای پیشه ورینین مجلس ملییه ونردیگی گذارشلری درج نئمده دن اول، نمونه اولماق ایچون ملی حکومتین بیر گونه اعلان نئدیگی اوچ قراری درج ندیریک.

تبریزده آذربایجان دولت دارالفنونو تشکیلی حقیقده

آذربایجان ملی حکومتینین قراری

ملتیمیزین آرزولارینی و آذربایجان ملی کنگره سینین قرارلارینی نظره آلیب ملی و مدنی ترقیمیزی تأمین نئمک ایچون آذربایجان ملی حکومتی اوزوموزه گلن

درس ایلیندن وطنیمیزین مرکزی تبریز شهرینده آذربایجان دولت دارالفنونونون تشکیلینی ضروری سایدیغی ایچون آشاغیداکی قراری قبول ندیر:

۱- آذربایجان معارف وزارتلی دارالفنونون تشکیلی ایچون لازم اولان بودجه نی تنظیم ندیب بیر آیا قدر هیئت دولته تقدیم نتسین.

۲- آذربایجان دولت دارالفنونو هله لیک اوچ فاکولته دن عبارت اولمالیدیر.

۱- طب فاکولته سی ۲- فلاحت فاکولته سی ۳- پداغوزی فاکولته سی که، بودا تاریخ، دیل، ادبیات، فلسفه، حقوق، ریاضیات، طبیعیات شعبه لریندن تشکیل تاپمالیدیر.

۳- معارف وزارتلی اون گونون مدتینده آذربایجان دولت دارالفنونو ایچون لازم اولان بنانی سنچیب هیئت دولته اطلاع وئرمه لیدیر.

۴- آذربایجان معارف وزارتلی ایندیدن دارالفنونون استادلار هیئتینی سنچمگه و دارالفنون ایچون آذربایجان دیلینده علمی وسائط حاضرلاماغا باشلامالیدیر.

آذربایجان ملی حکومتین باش وزیرلی (پیشه وری)

دیل حقینده آذربایجان ملی حکومتین قراری

خلقیمیزی دولت دستگاهینا یاخینلاشدیرماق و عمومون احتیاجاتینی ساده بیر صورتده آنلاماق و همچنین ملی دیل و ملی مدنیتییمیزین ترقی و تکامل یوللارینی تمیزله مک ایچون آذربایجان ملی حکومتی نوزونون ۱۶ دی تاریخی جلسه سینده آشاغیداکی قراری قبول نتمیشدیر.

۱- بو گوندن اعتباراً آذربایجاندا آذربایجان دیلی رسمی دولت دیلی حساب اولونور. دولتین قرارلاری و رسمی اعلانلار، همچنین خلق قوشونلاری

حصه لرینه وئرلن فرماتلار و قانون لایحه لری مطلقاً آذربایجان دیلینده یازیلمايیدیر.

۲- بو اداره لر (دولتی، ملی، تجارتی و اجتماعی) نوز ایشلرینی آذربایجان دیلینده یازماغا مجبور دورلار. بو دیلده یازیلمايان دفتر و مدارک رسمی حساب اولونمايلاقدير.

۳- محکمه لرده ایشلرین جریانی تاماميله آذربایجان دیلینده آپاریلمالی و بو دیلی بیلمه ينلر ایچون مترجم تعیین اولونمايیدیر.

۴- آذربایجانین بوتون اداره، مؤسسه و تجارتخانه لرینین تابلولاری مطلقاً آذربایجان دیلینده یازیلمايیدیر.

۵- رسمی اجلاسار و یغینجاقلاردا سخنرانلیق و مذاکره آذربایجان دیلینده اولمايیدیر.

۶- آذربایجانلی اولمايیب باشقا دیل ایله دانیشانلار و عمومی دولتی اداره لرده خدمت نده نلر آذربایجان دیلیله یازیب اوخوماغی و دانیشماغی نویرنمه لیدیرلر*.

۷- معارف وزارتتی اداره مأمورلارینی آذربایجان دیلیله آشنا نتمک مقصدیله، آیری دیللدن سوایی، اونلار ایچون اداره لرین جنبینده بؤیوکلر ایچون مخصوص کلاسار آچمايیدیر. بو کلاساردا حاضر اولانلارین ایش مدتی بیر ساعت آزالماییدیر.

۸- آذربایجاندا یاشییان باشقا ملتلر نوز ایشلرینی نوز آنا دیللرینده آپارماغا حقلیدیرلر. لاکن اونلار نوز رسمی اعلانلاری و یازیلاریندا نوز ملی دیللی ایله برابر آذربایجان دیلینی، رسمی دولتی دیل اولاراق، ایشلتمه لیدیرلر.

۹- آذربایجاندا یاشییان خیردا ملتترین خصوص ملی مکتبلرینده کی تعلیم نوز آنا دیللرینده اولدوغو حالدا، آذربایجان دیلینین ده تدریسی مجبوریدیر.

*- بو کلمه بو کتابدا (نویرنمه لیدیرلر) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

- ۱۰ - آذربایجان ملی حکومتی معارف وزیرین مکتبلرده درس لرین آذربایجان دیلینده اولماسی حقیقده کی قرارینی تصویب و تأیید ندیب مدرسه لرین ملی دیله کچمه سینی بوتون معلم و معلمه لره بیر ملی وظیفه کیمی تاپشیریر.
- آذربایجان ملی دولتینین باش وزیر ی (پیشه وری)

یتیم و صاحبسیز اوشاقلارین تربیه سی حقیقده آذربایجان ملی حکومتینین قرار ی

قرنلر بویو دوام نده ن استبداد رژیم ی و چوروموش ارتجاعی وضعیتین یاراتدیغی شرایط موجبجه ملتیمیزین استقبالی نی و گلجک تسلیمیزین اساسینی تشکیل نده ن اوشاقلاریمیزین مهم بیر حصه سی یتیم و سرپرست سیز قالیب انسانلیغی تحقیر نده ن فلاکت و دینچیلیک حالیندا کوچه و خیابانلاردا آجلیق و لباس سیزلیق و جور- بجور ناخوشلوقلار واسطه سیله خزل کیمی سارالیب و محو اولوب گنتمکده دیرلر.

آذربایجان ملی حکومتی خلقین استفاده و سعادت ی و همچنین گلجک نسلین تمدن و صحت جهندن ترقی سینی تأمین نتمک ایچون بو آجی حاله بیر آن اول خاتمه ونرمگه اقدام ندیب یتیم و بی کس جوانلاری کوچه لردن ییغیب تربیت نتمک ایچون آشاغیدای قرار ی قبول نتمیش و اونون تنزیلکله اجرا ندیلمه سینی لازم گورموشدور:

۱ - مجلس ملی رئیسینین افتخاری صدارتی آلتیندا معارف و صحیه وزارتینین نماینده لریندن آذربایجانین خیرخواه و ملت سنوه ن شخصلریندن عبارت بیر هیئت انتخاب ندیلمه لی و یتیم و بی سرپرست اوشاقلارین تربیه سی یولوندا جدی و عملی تدبیرلر گورمک اونون عهده سینه قویولمالیدیر.

- ۲- اوچدن اون دورد یاشینا بالغ اولان یتیم و بی سرپرست قیز و اوغلان اوشاقلارینی تربیت نتمک ایچون بیرینجی نوبه ده تبریز شهرینده ایکی قیز و ایکی اوغلان تربیت خانه سی تاسیس اولونمالی و آیری شهرلرده ده بو مؤسسه لرین مثلی وجوده کتیریلمه سی ایچون مقدمه وسایلی تهیه ندیلمه لیدیر.
- ۳- اوچ یاشیندان آشاغی اولان صغیرلری ساخلماق و اولارین حیاتی نی تأمین نتمک ایچون صحیه وزارت ی واسطه سیله ایکی پرورش نوی داهای تاسیس اولونمالیدیر.
- (قید- معارف وزارتین تاسیس نئدیگی یتیم لر مکتبینه ۴۰۰ فقیرین تحصیل و تربیه سینه امکان و نرمه لی، صحیه وزارتین صغیرلر پرورشگاهیندا ۱۰۰ نفره بالغ کۆریه قبول ندیلمه لیدیر.)
- ۴- صحیه و معارف وزارتخانه لری بو مؤسسه لرین بودجه سینی اون گونه قدر تنظیم ندیب دولت هیئتینه تقدیم نتمه لیدیر.
- ۵- مجلس ملی رئیسینین افتخاری ریاستی آلتیندا تشکیل ندیلن هیئت "خیریه انجمنی" خیرخواه، انسانیت پرور و معارف سنوه ن انسانلارین کمگیله اعانه توپلاییب بوتون یتیم، بیچاره و صاحبسز اوشاقلاری، همچنین آیری مدرسه لرده تحصیل نده ن یوقسول اوشاقلارین تحصیل و تربیه وسایلینی تهیه نتمه لیدیر.
- ۶- آذربایجان معارف وزارت ی نئزدینده تشکیل اولونان آذربایجان "انجمن خیریه سی" آذربایجانین بوتون شهر و قصبه لرینده نوز شعبه لرینی تشکیل نتمگه چالیشمالی، خیرخواه انسانلارین کمگیله فقر و بیچاره لیگه خاتمه و نرمه لیدیر.
- ۷- آذربایجان انجمن خیریه سی جوان نسلی فلاکتدن خلاص نتمک و اونون تعلیم و تربیتی یولوندا بۆیوک اعانه لر و نره ن و دیگر کمکلر گۆستره ن

اشخاصین آدلارین روزنامه لر واسطه سیله منتشر ندیب ملت نامینه اونلاردان قردانلیق نتمه لیدیر.

۸- آذربایجان ملی حکومتی بوتون هموطنلری ملت ایچون ننگ و لکه اولان دینچیلیک ایله جدی مبارزه آپارماغا دعوت ئدیر و آذربایجانین بویوک آدی و شرفلی شهرتینی خلل دار نده ن بلاتین چوخ تنز بیر زماندا رفع ئدیلمه سی یولوندا ملی حکومت هامیدان همت طلب ئدیر.

آذربایجان ملی دولتینین باش وزیر (پیشه وری)

آزادلیغین مدافعه سی او غر وندا (فدائی تشکیلاتی)

فرقه میزین دوزگون سیاستی نتیجه سینده، جزئی محلی تصادملردن باشقا، دنمک اولار که، حکومت قان توتکمه دن ارتجاعی قوه لرین الیندن چیخیب ملت الینه کنجدی. بو نوز- نوزلوگونه بویوک بیر موفقیت ایدی که، فرقه نوز تشکیلاتی آلتینا آماقلا اونو هدفه دوغرو سوق نتمگله انجام وئردی. ولی بو کفایت نتمزدی. آلینان آزادلیغی ساخلاماق، اوندان خلقین سعادت یولوندا استفاده نتمک لازم ایدی. فرقه باشچیلاری چوخ یاخشی بیلیردیلر که، فدائیلرین ضرب شستی نتیجه سینده سوسماغا مجبور اولان مرتجعلر راحت دورماییب خلقی نوز حالینا قویمییاجاقلار. بوندان علاوه نهضت ساده دولتی بیر تبدلاتدان عبارت اولوب قالمیاجاقدیر. اوندان خلق اقتصادی تدبیرلر گؤزله بیر و نوز سعادتینی تأمین نتمک ایچون اوندان امیدلر گؤزله بیردی. بو ایسه متمکن آداملارین، مخصوصاً اوگونه قدر ارتجاعی رژیمین سایه سینده خلقین

قانونی سوروب ثروت و سامان صاحبی اولان مفتہ خورلارین خوشلارینا گلن بیر ایش دنیلدیر.

بوندان علاوه حکومت خلقین الینه کنچمکله، بو وقته دک آذربایجان نامینا، داخلده و خارجده موفقیت قازانیب بؤیوک سیاسی و اقتصادی استفاده لر نده ن طفیلی عنصرلرین دکانلاری بو واسطه ایله باغلانمیش اولوردو. اونلار بیر داهای آذربایجان آدیندان استفاده نده رک نوزلرینی دولت اداره لرینه و یا مجلس شورای ملییه تحمیل نده بیلمیه جکلر ایدی. نهایت دره بیلیگین ان قابا و ان وحشیانه طرز ایله رفتارنده ن بوینو یوغون اربابلار- ذوالفقاری، یمین لشکر و غیرلری کیمی خلق جلدلاری نهضت نتیجه سینده تسلط و اقتدارلارینین الدن گنتمه سینی حس نتمکله راحت دورمایا جاقلاقلر ایدی. بونلاردان باشقا آذربایجان نهضتینین بوتون ایرانا سرایت نتمه سیندن وحشته دوشن تهران مرتجعلری و اونلارین اربابلاری ایسه راحت اوتورماییب آذربایجانین داخل و خارجینده اولان قارا ارتجاع وسیله لرینی بیزیم علیهیمیزه تحرک نتمکدن مضایقه نتمیه جکلر ایدی. بونلارین هامیسینی فرقه رهبر لیگیله چالیشان ملی حکومت نظردن اوزاق توتا بیلمزدی.

اونا گۆزه ملی حکومت، تشکیل اولونان گوندن، فدائی دسته لرینی انتظاما سالیب اونلاردان منظم* و متشکل بیر قوه وجوده کتیریلمه سی مسئله سی میدانا چیخدی. نهضتین باشلانقیجیندا فدائیلر کونوللو اولراق نوز لباس و نوز خرجی ایله سلاح گۆتوروب میدان مبارزه یه قدم قویموشدولار. اگر بنا اولسایدی اونلار نوز ینرلرینده مسلح حالدا یاشاییب ایسته نیلن وقت یاردیمدان ئوتری حاضر اولسونلار، ایش اوقدر چتین اولمازدی. لاکن آلینان آزادلیغی ساخلماق ایچون سرحدلریمیزی محکم لندیرمک و شهرلرده منظم واحدلر ساخلای لازم ایدی. بونا گۆزه ملی حکومت فدائیلری ایکی قسمته تقسیم نده رک، بیر قسمتینه اجازه و نردی که، نوز ینرلرینده مسلح حالدا ایشلرینه مشغول اولسونلار. او بیرسی قسمتینی ده منظم واحدلره تقسیم

* - بو کلمه بو کتابدا (منتظم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

نده رک یوخاریدا دنیلن مقصود ایچون نوز اختیاریندا ساخلادی. بو ایسه او گونکو شرایطده چوخ مشکل بیر ایش ایدی یینی تشکیل تاپمیش دولتین صندوقوندا تهران حکومتی بیر شنی قویمامیشدی. گنت گنده شدتلنمکده اولان قیش پارتارسیز، باشماقسیز و آذوقه سیز فدائیه قارلی سنگرلرده مبارزه امکائی وئرمیه جک ایدی. ملی حکومت فرقه یه دایاناراق بو مشکلوته رفع ئتمک ایچون جدی قدملر گؤتوردو. اوگونه دک تعطیل حالیندا اولان کارخانه لری ایشه سالدی. قهرمان کارگرلرین همتی سایه سینده خارق العاده بیر صورتده فدائییه لازم اولان پالتار، باشماق و آذوقه تهیه ندیلیب جبهه لرده گؤندریلدی. بو طریق ایله چوخ آز بیر زماندا چریک و پارتیزان حالیندا اولان فدائیلر مسلح قوشون حالینا کلیب آزادلیغی مدافعه نتمگه باشلادی.

نهضتین باشلادیغی وقت مراغه، سراب، اردبیل، مرند، خوی و تبریزده فداکارلیق نده ن فدائیلر، بو گوندن سونرا تعجبو و منظم* صورتده تشکیل اولونوب آزادلیغیمیزی تهدید نده ن ارتجاعی دولت قوه لرینین قارشیسینا گؤندریلدیلر. بو واسطه ایله زنجان و سائین قلعه جبهه لری وجوده گلدی. بو ایکی جبهه ده هنوز یاخشی پالتار، سلاح و یاخشی آذوقه یه مالک اولمییان فدائی قهرمانلار، دیشدن دیرناغا قدر مسلح اولان دولت قوه لری ایله ووروشمایا حاضرلاندیلار. اونلارین روحیه لری فوق العاده قوتلی و یوکسک ایدی. هر ساعت تهران و همدانی اشغال نتمک ایچون اجازه ایستیردیلر. اگر اوگونلرده عمومی و سیاسی وضعیتییمیز اجازه وئریمیش اولسایدی، همین آیاق یالین، یاری آج و یاری چپلاق فدائیلریمیز تهرانی آسان وجهله اشغال نده بیلر دیلر. فدائیلریمیزین زنجانا ورودو نتیجه سینده ایدی که، تهران مرتجعلری چمدانلارینی باغلاییب آمریکایا دوغرو قاچماغا باشلامیشلار. فدائیلریمیز زنجان و سائین قلعه جبهه سینده ایکی طرفلی مبارزه یه مجبور اولموشدولار. زنجاندا بؤیوک قدرت و نفوذا مالک اولان ذوالفقاری، ارکان حرب

* - بو کلمه بو کتابدا (منتظم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

رئیس "ارفعدن" آلدیغی اسلحه* و مهمات واسطه سیله علیهمیزه بویوک بیر جبهه تشکیل نتمیشدی. رضاخان رژیم سیاه سینده ثروت و سامانا ینتیشن "اسلحه دارباشی" و سایر پارازیترده اونا کمک ندیردیلر. سائین قلعه ده ایسه، اورانین ریشه لی فنودالی حساب اولونان "یمین لشکر" ی تجهیز ندیب علیهمیزه قالدیرمیشدیلار. بونلاردان علاوه قره داغدا ایللر بویو قاجاقچیلیق ایله عمر سوره ن خانلاردا سلاح گوتوروب نهضتیمیزی بوغماغا تشبث نتمکده ایدیلر. ملی حکومت ایسه، نوزونه مخالفت نده ن قوه لرین قارشیسیندا فقط فدائیلرین اسلحه سینه دایانیردی. بو ایسه اشتباه دئیلدی. درین آزادخواهلیق حسی ایله مجهز اولان فدائی دسته لری، قاباغا چیخان چتینلیکله باخمییاراق، اعجازکارانه بیر صورته بوتون بو قوه لری ازیب میداندان چیخارتدی. بو وسیله ایله آزادلیغیمیز تأمین اولونو.

فدائیلرین گؤسترده گئی قهرمانلیق خلق آراسیندا اونلار نسبت بویوک محبت تولید نتمکله برابر اونلارین سلاحنین سسی نه تک داخلی مرتجعلری، بلکه ایراندا اولان بوتون ارتجاعی عنصرلرین امیدینی محو ندیب اونلاری سوسماغا وادار نتدی. فدائی تشکیلاتینی وجوده گتیره ن باشچیلارین عمومیتله فرقه عضولری اولدوقلارینی یازمیشیق. بو قهرمان دموکراتلارین نوز ایشلرینده گؤسترده گئی فداکارلیق حقیقتاً قابل تقدیر دیر. مخصوصاً اونلارین ملی حکومتین امرینی جدیتله یرینه ینتیریب شدید بیر صورته انتظاما تابع اولمالاری قید ندیلمه لیدیر. فدائی باشچیلاری ایندی آذربایجان خلقینین ان سنویملی اولادلاری حساب اولونورلار. خلقین فدائیلره اولان محبتی، اونلارین مادی وضعیتلرینی یاخشیشلادیرماق مقصدیله، اونلارا وئرلن هدیه لردن قیاس نتمک اولار. بو هدیه لرده افتخارلا اشتراک نده نلرین سایی آلتی میندن زیاده دیر. یدی یاشینداکی اوشاقدان، ینتمیش یاشینداکی قوجالارا کیمی، ایستر کیشی مسابقه نده رجه سینه یاغیش کیمی هدیه یاغدیرماقدا ایدیلر. بو ایسه آذربایجانین افتخارلی تاریخینین ان حساس فصللریندن دیر.

* - بو کلمه بو کتابدا (اسله) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

خلق قوشونلاری

بیز ایراندان آیریلماق فکرینده اولمادیغیمیز ایچون رسمی قوشون و وزارت جنگ تشکیل نتمک ایسته میردیک. اونا گوره ده قوشون ایشی ایله مشغول اولان وزارتخانه نین آدینی وزارت جنگ قویمادیق.

خارجه وزارتت کیمی حربیه وزارتیمیزده یوخ ایدی. لاکن آزادلیغی مدافعه و محافظه نتمک ایچون ملی بیر قوشون وجوده گتیرمه مکده اولمازدی. اونا گوره ملی حکومت تشکیل تاپان کیمی خلق قوشونلاری تشکیلی مسئله سیده میدانا چیخدی. اول بنله بیر فکر وار ایدی که، ملی قوشون داوطلبانه تشکیل اولونسون. سونرا خلقلین آزادلیغا اولان علاقه سی و جوانلاریمیزین نظاما اولان هوسینی نظره آلیب ملی وظیفه اصولونو قبول نئدیک.

بوش ایله قوشون تشکیل نتمک شاید آسان نظره گلسین. بونولا بنله بیز بو ایشی گۆرمگه موفق اولدوق. هر بیر ایشده سرعتی معتقد اولان فرقه میز قوشون تشکیلینده ده ایلدیریم سرعتیله حرکت نئدی.

قوشونوموزون شرفلی تاریخی ۱۸ بهمن ۱۳۲۴دن باشلانیر. بو تاریخده آقای پیشه وری نوزونون "هامویه- هامویه- هامویه" عنوانی مراجعتنامه سیله جوانلاریمیزی ملی وظیفه ده شرکت نتمگه دعوت نئدی. همان گون خلق قوشونلاری تشکیلی حقینده ملی حکومتین قراری صادر اولدو. بو قرار اوزره مجلس ملیمیزین سابقاً تصدیق نئدیگی قانون موقع اجرایه قویولماغا باشلادی. مجلس ملی ایسه ۳۰ آذر، یعنی ملی حکومت تشکیلیدن دوقوز گون سونرا بو قراری قبول نتمیشدی. قرارین اجراسینین تأخیری بیر پارا سیاسی ملاحظه لردن ایدی. فرقه و ملی حکومت ایسته میردی که، قوشون تشکیلی ایله افتراچی دشمنلرین اللرینه بهانه ونرسین. گنت- گنده مبارزه نین دایره سی گنیشلننپ تهران حکومتینین فشاری علیهیمیزه

آرتدیغی ایچون نوزوموزو داها آغیر مبارزه یه حاضرلامالی اولدوغوموزدان بویوک قدیمی فقط ۱۸ بهمنده گوتورمگه مجبور اولدوق. خلق ملی وظیفه چاغیریشینی چوخ سنوینج ایله استقبال نئدی.

معارف ساحه سینده چالیشان جوانلاریمیزین احساساتیندان بیر نمونه اولماق اوزره ملی وظیفه اعلانی مناسبتیله وئرین متینگین خبرینی بورادا درج ئدیریک.

مثلی گورونمه میش بیرگون

خلقین ملی نظام خدمتیندن استقبالی نجه اولدو؟

دونن آذربایجان خلق قوشونلارینین بیر گون اول نشر نئدیگی ملی نظام فرماتی تبریز تاریخنده ستارخان و باقرخان نهضتیندن سونرا مثلی گورونمه میش بیر طرز ایله تبریز خلقی طرفیندن قارشیلانندی. ملی حکومت طرفیندن نشر ئدلمیش اولان قانون و قراری بوتون خلق کتله لری بویوک صمیمیت و احساسات ایله استقبال نئدیلر. هوانین نامساعد لیگینه، قار یاغماغا و سویوغا باخماییب، اولدن حاضریق گولمه دن خلق قوشونلاری چاغیریشینا گوره بیر بویوک میتینگ تشکیل نئدیلدی.

صبح ساعت دوقوزدا بوتون متوسطه مدرسه لرینین محصللری ملی حکومتین قرارینی استقبال نتمک اوزره نوز مخصوص بایراقلاری ایله نظام وظیفه اداره سینده گئتدیلر. اورادا خلق قوشونلار وزیر آقای کاویان، آقای بی ریا* و نظام وظیفه ایشچیلری طرفیندن قارشیلانیدیلار. معارف وزیریمیز آقای بی ریا چوخ هیجانی و مؤثر اولان نطقینده معارف ایشچیلری، محصللری و معلملرین گؤستریدیگی بو صمیمانه احساساتدان تشکر نده رک یکشنبه گونوندن اعتباراً داوطلب لری

* - بو کلمه بو کتابدا هر بیرینده بوجور (بیریا) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

نظام وظیفه اداره سینده آد یازدیرماغا دعوت نئدیلر. آقای بی ریاتین نطقیندن سونرا محصلر ترتیب ایله نوز مدرسه لرینه قایتدیلا. بو حینده کارگرلر، اکیچیلا و باشقا صنفلر طرفیندن تشکیل ندیلیمیش معظم بیر میتینگ خبری نظام وظیفه اداره سینده چاتدی. بو میتینگ اوغلانلار دانشسراسی قاباغینداکی وسیع میداندا تشکیل تاپمیشدی. اون مینلرجه نمایشچی میدانی اشغال نئمیشدیلا. آغ پارچالار اوزرینه قیزیل و قارا خطرله قید ندیلیمیشدی:

"آذربایجان ملی حکومتینی حفظ نتمک ایچون هامی ملی اوردویا!"

"وطنیمیزین دفاع سی ایچون هر زمان حاضریق!"

"یاشاسین آذربایجان خلق قوشونلاری!"

"یاشاسین ملی دولتیمیز و اونون ملی اوردوسو!"

"آذربایجان جوانلاری سلاح آلتینا گیرمگی نوزلرینه افتخار بیلیرلر!"

شعارلار میدانین هر سمتینه گوزه چارپماقدا ایدی. میتینگده آذربایجانین قهرمان آنالاری اولان قادینلاردا شرکت نئمیشدیلا.

ساعت ۱۱ ده آقای میررحیم ولانی شهر کمیته سی مسنولو و ملی مجلس کاتبی طرفیندن میتینگین آچیلیشی اعلام ندیلدی. سونرا معارف وزیریمیز آقای بی ریا جوشقون و حرارتلی بیر سسله خلاصه سینى آشاغیدا گؤسترديگیمیز نطقى ایراد نئدی:

آذربایجان اودلار و آلolar نولکه سی ایللر بویو اسارت زنجیری آلتیندا یاشاییب، اونون آنالاری و باجیلارینین ناموسو آياقلار آلتیندا تاپدالاناندان سونرا، ۲۱ آزرده یاراتدیغی قیام نتیجه سینده اسارت زنجیرلرینی قیردی. ۲۱ آزرده آذربایجان قیزلاری و قادینلاری دا جان و دیل ایله شرکت ندیب ملی حکومتی یاراتدیلا.

نجه که هر یئرده ملی حاکمیت قورولوب او حاکمیتی گرک خلق حفظ نئسین و نوز ملی حکومتینی و مملکتینی خائنلردن و دشمنلردن مدافعه نله سین.

عزیز قارداشلار! آذربایجان خلقی ده نوز حاکمیتینی حفظ نتمک ایچون آذربایجان خلق قوشونلاری وزیرلیگنینن فرماتینا گوره، داوطلبانه خلق قوشونونا وارد اولاجاقلار. قوی بیز دشمنلریمیزه ثابت نده ک که، بیز آذربایجان خلقی نوز پولاددان محکم سینه لریمیز ایله ملی نولکه میزین سرحدلرینی حفظ نده جییک، قوی بوتون دموکراسی ملتر بیزیم بو ملی و بویوک فداکارلیغیمیزدان خبردار اولسون. قوی بیزیم آزادلیق حسرتیله چیرپینان سینه میزدن چیخان آلولار دشمنلریمیزی و تهران مرتجع حکومتینی لرزه یه کتیرسین.

عزیز قارداشلار، باجیلار، معارف ایشچیلری، معلمر و محصللر! من نجه که، آذربایجانین ناموسلو و فداکار بیر اوغلو کیمی نوز ملی بایراغیمیزین نونونده آند ایچیره م که، وطنیمه خدمت نده م.

من سوزومو قورتاریکن دئیره م:

یاشاسین آذربایجان خلقینین قوردوغو حاکمیت!

یاشاسین ملی حکومتیمیزدن پشتیبانلیق نله ین آذربایجان دموکرات فرقه سی و اونون رهبرلری!

یاشاسین خلقیمیزین اراده سینی تمثیل نده ن مجلس ملیمیز!

یاشاسین نوز وطنینی دشمنلردن حفظ نله ین و تاریخ بو یونوز شجاعت، شهامت و شرفینی دنیایه گؤستره ن قهرمان آذربایجان خلقی!

آقای بی ریانین سویله دیگی آتشین نطق متوالی آلقیشلار و هورا سسلریله قطع ندیلیردی.

نطقو گورولتولو آلقیش و هورا سسلری تعقیب نده ندن سونرا، آقای ولانی، آذربایجان دموکرات فرقه سی صدر معاونی آقای بادکانین نطق نده جگینی اعلام نندی. آقای بادکان خلقین هلهله سی آراسیندا بنله بیر نطق سویله دی لر.

آذربایجانین عزیز کارگر، اکینچی، معلم و باشقا جوانلاری، هامیمیزین یادیمیزدا دیر که، همیشه نظام وظیفه اعلانلاری نشر ندیلنده آژانلار قاپی-قاپی گزیب خلقی

نظام خدمتی نله مگه چاغیریدیلار. بو گون ملی حکومتین و نردیگی چاغیریشین سایه سینده بورا یغیشاتلار نشان و نریرلر که، ملتیمیزین نه قدر نوز استقلال و مختاریتیندن دفاع نتمگه علاقه سی واردیر. اودور که، من آذربایجان دموکرات فرقه سی مرکزی کمیته سی آدینا سیزلرین گؤستردیگینیز بو عالی احساساتدان نوتری تبریک ئدیرم.

عزیز و محترم جوانلاریمیز! بوتون دموکرات ملتler آزاد، شرافت و افتخار ایله یاشاماق ایچون فداکارلیق ندیب و قربانلیقلار و نریشلر. بیز امینیک که، بیزیم جوانلاریمیز وطن خدمتینه علاقه ایله حاضر اولورلار. اونلاردا گلجده باشقا دیری ملتler کیمی باشی اوجا و افتخار ایله یاشایاجاقلار. بو صمیمی احساسات ایله که، ملی حکومتیمیزی، ملی مجلسیمیزی و ملی فرقه میزی استقبال ئدیرسیز، ملی حکومتیمیز، ملی مجلسیمیز و ملی فرقه میزده قول و نریر که، سیزی گلجک متمدن و معاصر ملتler سویه سینه یوکسولتمک یولوندا باش و جان ایله فداکارلیق نتسین. یاشاسین آزاد وطنیمیز و ملی حکومتیمیز!

یاشاسین آذربایجان جوانلاری!

آقای بادکاندان سونرا آقای دیبانیان ملی مجلسین هیئت رئیسه سی طرفیندن ملی مجلسین رئیسی آقای شبستری نامینا میتینگده اشتراک و ابراز احساسات نده نلردن تشکر نئدیلر. اوندان سونرا ملی قوشونلار وزیرى آقای کاویان اشتراک نده نلرین لهله و آلفیشلاری آراسیندا ملی حکومت و ملی قوشونلار وزارتى نامینا حکومتین تصمیمیندن بوجور صمیمتله استقبال نده ن خلقیمیزدن تشکر ندیب و اونلاری صباح نظام وظیفه اداره سینده ملی قوشون سیرالارینا گیرمک ایچون آد یازدیرماغا دعوت نئدیلر. میتینگ ساعت ۱۲ تامامدا سونا یئتیشدی.

(مخبر)

همین ملی وظیفه چاغیریشی مناسبتیله دعوت اولونان ضیافتده آپاریلان جریاتی دا، اوگون خلقیمیزین و فرقه رهبرلریمیزین احساساتیندان بیر نمونه اولماق ایچون، همده شایان توجه اولدوغوندان. بورادا درج ندیریک.

آقای پیشه ورینین ملی وظیفه اداره سینده ملی نظام خدمتی حقینده سؤیله دیگی نطقین خلاصه سی فقط توپلارین آغزیندان چیخان سؤز حقیقتدیر!

دوین ملی قوشونلار وزیر لیگی طرفیندن ملی وظیفه اداره سینده آذربایجاندا ملی وظیفه چاغیریشی مناسبتیله بیر جشن مجلسی ترتیب ندیلیمشدی. بو مجلسده ملی مجلسین رئیس، ملی حکومتیمیزین باش وزیری، وزیرلر و شهرین مختلف طبقه لرینین نماینده لری شرکت نتمیشدیلر. بوندان باشقا یوگوسلاوی مطبوعات نماینده سی ده شرکت نتمیشدی. سحر ساعت ۹/۵ ملی مجلسین رئیس آقای شبستری مجلسی آچاراق ملی حکومتیمیزین باش وزیری آقای پیشه وری یه سؤز و نردیلر. آقای پیشه وری آشاغیدا خلاصه سینی نشر نندیگیمیز نطق سؤیله دی.

(من نله فکر نلیرم که، بو بؤیوک قدم که، بیزیم ملی حکومتیمیز گؤتوروب، بیزیم آزادلیغیمیزی و گلجک سعادتیمیزی تأمین نله مک ایچون بؤیوک مطالعه لر و مباحثه لردن سونرا بو نتیجه یه گلیب چیخیمیشیق که، آزادلیغی خلق گرک نوز قوه سیله ساخلا سین. خلقین اگر نوز قوه سی اولمازسا آزادلیق، مفت و زحمتسیزده ونریلسه، اونو ساخلاماق اولماز.

ایندی بیزیم نهضتیمیزین ایراندا بؤیوک تأثیری اولموشدور، لکن ممکن دور که، بو آنی بیر تأثیر اولسون. بیز بو کیمی تأثیرلره نوزوموزو دلخوش نده بیلیمه ریک.

هر حالدا خلقه بير بؤيوك اتكاء لازمدير. بودا ملي قوشوندان عبارتدير. خلقيميز نوز آزادليغيني، هر شكلده اولورسا اولسون، فقط نوز قوه سي اولان ملي قوشون گوجو ايله حفظ نتمه ليدير. قوی بوتون دنيا بيلسين كه، آذربايجان ملتى ياشاماق ايچون نولمه كه حاضر لانيشدير. خلقيميزى ادبار، فلاكت و بدبين ليكده ساхлаماق ايسته ين تهران مرتجع حكومتى بونو حس نتميشدير كه، آذربايجاندا بير ملي قوه وار. او بو قوه نى اورتادان آپارماق ايچون مختلف وسيله لره ال وورموشدور. ايندييه قدر او منتظر ايدى كه، بو نهضتى نظامى قوه ايله آرادان آپارسين. او يولدان مايوس اولاندان سونرا ديپلوماسى چاره لره تشبث نديب خلقين باشى اوستوندن نوز فكريني اجرا نتمگه چاليشير. بيزيم جواپيميز ساده دير. بيز او ملي قوشونوموزا دايانيب مسئله نى نوز گوجوموز ايله حل نده جييك.

بيز ملي قوشونوموزو ياراتماييق. بو قوشون ايله آزادليغيميزى و داخلى امنيتيميزى حفظ نتمه لييك. ايندييه قدر بو ايشى فدائى قوه لرى گوروبلر و فداكارلىقلادا گوروبلر. اما اگر تهران مرتجع حكومتى ايسته يه كه، آذربايجان آزادليغيني بوغا، اوندا آذربايجان خلقى او حكومتى ازيب و تهراندا آذربايجانى تانيماغا يارار بير حكومت ياراتماغا چاليشاجاقدير. (شدتلى آلقيشلار)

بيزيم قاباغيميزدا ايكي يول دورور. يا گرک موافقت اولونسون كه، بيز آزادليقلا اقتصادى، معارفى و ملي وظيفه لریميزى اجرا نده ك. اگر بو ايشى اجرا نتمگه قويمازسالار، او وقت بيز نوزوموز مجبوروق تهرانا گنده ك، اورانى آلاق، آزاد و دموكرات بير حكومت قوراق و نوز خلقيميزين ملي آزادليغيني بو يوليله تأمین نده ك. بو بيزيم بؤيوك وظيفه ميزدير. (گورولتولو آلقيشلار)

بورادا ايندييه قدر ايكي دفعه نظام وظيفه سابقه سى اولوبدور. بيرى رضاخان دؤره سينده اولموشدور كه، خلق اونو بؤيوك نفرت ايله قارشيلاميش و بو ايش علماميزدان بير نچه سينين ده توقيف و تبعيدينه باعث اولموشدور. چونكه خلق او دستگاها اينانا بيلميردى و حقى ده وار ايدى. بيرده بو اواخرده اولموشدور كه، خلقى

زور ایله نظامی آپاریردیلار. ایندی شهرلر و کندلریمیزده هامی اورکدن ملی قوشونا گیرمک ایچون داوطلب اولوب قوجا کیشیلر بنله نظاما داخل اولماق ایستیرلر. بورادا منیم یانیمدا یوگوسلاو مطبوعاتینین نماینده سی اوتورموشدور. اونون اظهارینا گوره بیزیم خلقیمیز ایله یوگوسلاویا ملتیی آراسیندا بیر اوخشارلیق واردیر. اورادا خلق آلمان اشغالی دؤره سینده مارشال تیتونون اطرافینا توپلانیب ملی آزادلیغی یارادیلار. اگر چه بیز اوقدر قهرمانلیق گؤستره بیلمه میشیک، ولی حقیقته بیزیم خلقیمیز بویوک و قهرمان بیر خلقدیر. اونون هنج وجهله تهران، اصفهان و باشقا ینرلرین اهالیسی ایله اوخشاریشی یوخدور. او، یوگوسلاو خلقی کیمی نوز آزادلیغی اوغروندا مبارزه یه قالمیشدیر. او فارس دنیل، فارسلاردان فرقلیدیر. دونن کی تظاهرات نشان و نردی که، خلقیمیز نوزونو تانییب و نوز ملتینی تشخیص و نریمیشدیر. آزادلیغین معناسینی دوشونوب و اونون قدر و قیمتینی درک نله میشدیر.

کنچن گون من آقای ایپکچیان ایله صحبت نلیردیم. او دنیردی که، فدائی قوه لری زنجانا وارد اولماق همان تهران مرتجعلری قاچماق تدارکو گؤروردلر. ایندی ده اگر یوز نفر قزوینده تاپیلسا، اونلارین هامیسی قاچاقچیلار. من تهراندان متعدد مکتوبلار آلیمشام. بو مکتوبلاردا یازیرلار که، سیز حرکت نتمک همان تهرانین داخلینده بویوک انقلاب وجوده گله جکدیر. مرکزی حکومت بیزی بو ایشه وادار نده رسه، بوتون ایران خلقلری اسارتدن خلاص اولاجاقلار. اما بیلمه لیسیز که، بویوک آرزولاری غیرمنظم قوه ایله انجام و نریمک اولماز. بیزیم گرک توپوموز، طیاره میز و هر جوره سلاحیمیز اولسون. بیز نویمیزین پالاسینی ساتیب تانک، توپ و طیاره آلمالییق. ایران آزادلیغی آذربایجان آزادلیغیندان آسلیدیر. خلقین منلرجه تلگرافینا جواب و نریمکه حاضر اولمییان مرتجع صدر و حکیمی حکومتی بیزین نهضتیمیزین سایه سینده اصفهاند و ایرانین باشقا شهرلرینده انجمن ایالتی و ولایتی انتخاباتینا حاضر اولدو. هال بو که، بوندان قابق بو قانونون اجراسینا آیری قانونلارین مانع اولدوغونو سؤیلیردی. بیز ایکی یول آیرینجیندا ییز. یا گرک تهران حکومتی آزادلیق یولو ایله

گنده و بیزیم آزادلیغیمیزا مانع اولمییلا. اگر گنتمه یه بیز اونونلا گنتمییه جییک و اگر ممکن اولسا اونو یخیب یئرینه بیر دموکرات رژیم یاراداجاییق (آلایشلار). بیز ممکندور نچه گون موقتی حالدا چتینلیک چکک و اقتصادی فشاردا گۆره ک. ولی بویوک ایش گۆرمک ایسته یه ملت گرک بو کیمی فشارلارا تابلاشسین. محاربه موقعینده گۆردوک که، روسیه ملتی و باشقا ملتلر نفدر فداکارلیق گۆسترديلر. بیز اونلاردان عبرت آلماییق.

دوونکی میتینگ و اطرافدان گلن تلگرافلار و کاغذلر بویوک احساسات نشان وئریردی. آذربایجان خلقی همیشه نوز آزادلیغینا علاقه نشان و نرمیشدیر. صفویه نهضتینی ایکی یا اوچ شیخ وجوده کتیردی. اونداهله دموکرات فرقه سی ده یوخ ایدی. بیزیم ایسه منظم، قدرتلی بیر فرقه میز اولدوغو حالدا داهای بویوک اوردو یارتماغا قادریک. ملتیمیزین بویوک کنجیمیشی واردير و بیر داهای دنیایا گۆستره جکدیر که، صادق، صمیمی، فداکار، قدرتلی و دواملی بیر ملتدیر. او قدردان و صمیمیدیر. اونا فقط بیر باشچی لازم ایدی و ایندی او باشچی فرقه میز اولماق اوزره وجوده گلیمیشدیر. اعتراف نتمک لازم دیر که، فرقه خلقیمیزی بو بنش آی مدتینده چتین لیکلردن و ایری بوروق یوللاردان کنجیرتمیش دیر و گلجکده ده کنجیره جکدیر.

تهران حکومتی بیر گون فرخی بویوک اختیارات و پول ایله گۆنده ریردی. بیر گون ده بیاتی. بیات آقای سراج میرین نوینده بیزه دنیردی که، بیز سیزین مختاریتیزی تأمین ندیریک. بیز اونا دندیک که، سیز بو گون دنیرسیز و صباح انکار نده بیلرسیز. بیزه ایسه حقیقی تضمین لازم دیر. او ایسه ملی خلق قوشونو اولاییلر. "حقیقت ایسه همیشه توپون آغزندان چیخار". بیر ملت حقینی فقط توپ و گولله وسیله سیله نشان وئرله بیلر. آه و ناله یه کیمسه باخماز. بیزیم حکومتیمیز دموکراتیک حکومتدیر. بوتون طبقه لرین حکومتیدیر. قوی روحانیلر و بوتون طبقه لر ال-اله و نرسینلر و مختاریتیمیزی قوروسونلار. قوی جوانلار ملی قوشوندا شرکت نله سینلر و قوجالار

اونلار لباس، پالتار و جوراب گونده رسینلر. بیز بو یولدان خیر گوره بیلره ریک. نجه که، ملی حکومت قورولان گون وعده و نردیک که، خلقیمیزین مال، جان و ناموسونو حفظ نده جیبیک. حتی دکانلارین قاباغیندا یاتاجاغمیزی دا وعده و نردیک. هامی بیلیر که، و نردیگیمیز وعده یه مردلیک ایله عمل نتمیشیک. ایندی ده خلقین مالینی و ناموسونو حفظ نله مگه قول و نریریک و قولوموزون اوستونده دوراجاییق.

بیز افتخار ایله دنیه بیلیریک بوتون خلق بیزیم آرخامیزدادیر. کندلنین و کارگرلرین هامیسی، شهرین متوسط طبقه سی، بلکه ده عالی طبقه سی عمومیتله بیزیم دالیمیزدا دیر.

خلق بیرلشه جکیدیر. بیز بونا اینانیریق. بورادا گرک قانون حکم سورسون و قانونو حفظ نتمک ایچون ده توپ و تفنگ لازمدیر. اودور که، ملتی ملی قوشون سیرالارینا گیرمگه تشویق نده ک. بیز دنمیریک که، قابطدا محاربه وار و محاربه نده جیبیک. بیز درخشانی بورادا اولان گون دنمیشدیک که، محاربه اولمییاجاق. اما اگر محاربه نتمک ایسته سه لر. بیز بیر نفر قالانا قدر موفقیت یولوندا چالیشاجاییق. ایندی ده فکر نلیرم که، محاربه اولمییاجاقدیر. اما بیز نوزوموزو گرک حاضرلایاق. دالی چکیلیمک یوخدور. اگر بیزیم آزادلیغیمیزا تجاوز اولسا، هامیمیز گندیب ساواشاجاییق. هامیمیز گرک نوزوموزو حاضرلایاق، تا هنج کس* بیزیم آزادلیغیمیزا و حقیمیزه تجاوز نتمگه جسارت نتمه سین. اودور که، آقارلاردان خواهش ندیرم که، هر کس نوز ینرینده بیر مبلغ اولسون. خلقی باشا سالسین، تا ملی قوشون یاراتسین. قوشون کوچه دن کنچنده خلق اونو گل دسته لريله استقبال نله سین. قوی وطن آزادلیغی یولوندا فداکارلیغا حاضر اولان جوان لاریمیزین باشلارینا گلرر تۆکولسون. قوشوندا گرک قانون نوزوندن اولسون و بوتون قانونو یاشاتمیش اولانلار نظاما گنئسین. قوی هامی نظامی لباسی گنئسین. من نوزومده گنیه جگم. قوی هامی بیلسین دنیادا بیر ملت وار

* - بو کلمه بو کتابدا (کس کس) ۲ دفعه یازلمیشدیر. - یاشار آزی

که، اونون بوتون افرادی، آرادو کیشی نوز آزادلیغینی مدافعه نتمک ایچون سلاح گۆتورموشدور. حکومت ایله خلق آراسیندا اختلاف اولمامالی دیر. گرک خلق نوزو حکومتین حفظ نتمسین. بیز ممکندور اشتباه نده ک، ولی بو اشتباهلاری دوزلده جکدر. قوی روزنامه ده، تلفوندا، تلگرافدا بیزیم اشتباهلاریمیزی دئسینلر، تا دوزلده ک. بیز باشی اوجالیقلا دندیکلریمیزی انجام ونرمیشیک. ایندی بیزیم دشمنلریمیز بیزی نچه نفر ماجراجو آدلاندیرانلار بنله بیزه بیر ایراد تاپا بیلیرلر. اونلار فقط کیچیک بهانه لر توتورلار. مثلا دیل مسئله سینی بیزه گناه بیلیرلر. او آقالار بونو بیلمه لیدیرلر که، آذربایجانلی فارس دنیل و نوزونه مخصوص دیلی واردیر. زور ایله ده اونو فارس نله مک اولماز. بیز چوخ بویوک موفقیتلر قازانمیشیق. بیزیم ایشلریمیز قاباقدان گنده جک. نولکه میز ایسه طبیعی ثروتدن چوخ زنگین بیر نولکه دیر. جغرافیائی نقطهء نظردن تجارتی یوللار اوستونده واقع اولموش بیر مرکز دیر. نولکه ده داخلی آیری سنچگی لیق آرادان کنديب واحد، متحد بیر خلق عمله گلیمشیدیر. بو بیرلیگی حفظ نتمک ایچون، یننه ده تکرار ندیرم، قوشون لازمدير. بیز نویمیزین فرشین، اسبابینی ساتمالی اولساقدا، گرک اسلحه آلاق و ملی قوشونوموزو وجوده گتیره ک؛ آزادلیغیمیزی ساخلیق؛ ینری گلسه تهرانا گندیب آزادلیق علیهینه مبارزه نده ن ارتجاعین اوجاغینی داغیداق؛ تهرانلیلار ایچون ده دموکراتیک حکومت قوراق. (اوزون سوره ن گورولتولو آلقیشلار).

آقای پیشه وریدن سونرا آذربایجان تجارینین آغ ساقالاریندان آقای حاجی علی اکبر صدیقی حاضر اولانلاری تبریک ندیب بوتون خلّیقین بو بویوک خوشوقتلیک ایله استقباله حاضر اولدو غونو سؤیله دیلر.

آقای صدیقانیدن سونرا آقای بادکان- فرقه نین مرکزی کمیته سی صدر معاونینه سۆز ونریلدی.

آقای بادکان: آقایان محترم! آقای پیشه ورینین او قوی نطقیندن سونرا من نوزومه حق ونرمیره م که، دانشنام. اما من ایستیره م دنیه م که، مولای متقیان علی بن ابی

طالب علیه السلام بویورور: الحیات تحت ظلال السیوف. دیرلیک قیلینجلارین سایه سینده دیر. نجه که، آقای پیشه وری بویوردولار همیشه بورادا نظام وظیفه یه چاغیریش اولاندا گوروردوز که، آژانلار گنیدیردیلر خلقی نویندن چکیب گتیریردیلر. بونودا مرتجعلرده گوردولر که، دونن اون بئش مین نفردن چوخ آدم گلمیشلر که، ایستیردیلر داوطلب یازلیسینلار. بیزه پیشنهادلار گلیبیر که، قوجالار داوطلب اولورلار و یا خلقدن پیشنهاد گلیبیر. من بورادا رسماً پیشنهاد ندیرم که، هامی نظامی پالتار گنسیین و اداره سینه ایش باشینا گنتسین. اونا بناءاً من امیدوارم و امینم که، آذربابجان خلقی نوز آزادلیغینی حفظ یتمکدن نوتری نه تک نظاما گنتمه که، بلکه نولومه ده حاضر دیر. هابنله آقایان تجار و علما طرفیندن ده بو خصوصدا بویوک علاقه گورسه نیر و آقای پیشه ورینین بویوردوغو کیمی، امینم که، گلجکده بویوک وحدت ملی عمله گله جکدیر. ایندیکی بحران موقتی دیر. بو، رژیم دیکشدریمک سایه سینده دیر. بو کیمی موقعلرده اقتصادی رابطه لر قیریلار؛ بحران عمله گئر. اودور که، بیز گره که بونا دوزه ک و ال-اله ونره ک و گلجکده بو گونکو طبقه لر آسایش ایله یاشاسین. بیز هنج بیر طبقه یه امتیاز قائل دنلیک. (آلایشلار)

آقای بادکاندان سونرا سردار ملی ستارخانین اخیسی آقای حاجی عظیم خان بنله دندیلر: من بو وقتیمده حاضرام تفنگ گوتوره م و هر یئر بویورسالار گنده م. بیز نوله نه جک ملته خدمت نده جییک بیز ملتین و اوکندلی قارداشلارین نوکری یک. (شدتلی آلایشلار)

ملی مجلسین رئیسی معاونی آقای رفیعی (حاج نظام الدوله) قیسا بیر نطقده دندیلر: بنده کمال افتخار ایله بو فرقه و حکومته وارد اولماغا موفق اولدوم. من اولیندن حس نله دیم و تمام عمل و قراین ده نشان وئریر که، منیم آنلادیغیم کاملاً درستدور. من ده ملاک طبقه سی و نوز طرفیمدن بو ایشی تبریک ندیرم. من متأسفم که، نوز سننیم اجازه ونرمیر؛ اما نوه لریم وار که، بو فیضی درک نده جکدر.

آقای بادکاندان سونرا آقای قلی خان بورجالو- قارا پاپاق نلی طرفیندن آذربایجان آزادلیغینی دفاع نتمک یولوندا اونلین حاضر اولدوغونو بیان ن்தدیلر.
بو موقعده ملی قوشونا آد یازدیرماغا گلنلرین آدلارینی ثبت نتمگه باشلاندی.
معارف وزیریمیز آقای بی ریا مرتب ستونلارلا محوطه ده متوقف اولان داوطلبلر ایچون مهیج بیر نطق ایراد ن்தدیلر. مجلس ساعت ۱۱ ده سونا یئتیشدی.

بو گوندن اعتباراً بیر طرفدن جوانلار دسته- دسته ملی وظیفه یه یازیلیر، او بیرری طرفدن اونلاری تشکیل نتمه گه مأمور اولان افسرلریمیز اونلاری قبول نده ره ک واحدلره بۆلور و اولدن تهیه ن்தدیلیمیش نقشه اوزره ملی قوشون تشکیلاتینی وجوده گئیریرلر.

ینری گلمیشکن بونودا قید نتمه لیبیک ملی قوشونوموزون تشکیلینده افسر مسئله سی چوخ بۆیوک اهمیته حائز ایدی. ارفعین خائنانه سیاستی نتیجه سینده اوچونجو لشگرین افسرلری نوز درجه و مقاملارینی الدن ونرمک قورخوسوندان آذربایجانی ترک ن்தدیب گنتمیشدیلر. قالاتلارین دا سایى اوقدر آزایدی که، اونلارین واسطه سیله قوشون تشکیل نتمک ممکن اولابیلمزدی.

بو موقعده ایران آرتشی تشکیلاتینین فسادى و ارفعین آپاریدیغی خائنانه سیاست اوزریندن تنگه گلیب فرارا مجبور اولان ایران افسرلری، نهضتیمیزین محکم لیگینی و ایره لی گنتمه سینی نشیدیب دسته- دسته بیزه ملحق اولوردولار. هله فدانى حرکتی باشلانان گونلرده بو افسرلردن بۆیوک استفاده لر گۆرونموشدو. عمومیتله بیزیم طرفه پناهنده اولان افسرلر ایران آرتشینین ان فعال، ان صمیمی و ان فداکار کادروسونو تشکیل نده ن، یاخشی تحصیل گۆرموش جوانلار ایدی. بونلار مخصوصاً سیاسی مفکوره و آزادخواهانه روحیه یه مالک ایدیلر. اونا گۆزه بیزیم ملی قوشونوموزون تشکیلینده اورکدن چالیشماغا باشلادیلار. بونونلا بنله افسر آزلیغی

شدید بیر صورتده احساس اولونوردو. بو احتیاجی رفع نتمک ایچون، تعجیلی بیر صورتده، حربی مکتب یارادیلب، فدائی جریانیندا یارارلیق گؤستره ن سوادلی جوانلارین تحصیلینه اقدام اولوندو. دیگر طرفدن اوزون مدت قوشوندا خدمت نده ن گروهبانلارا افسر لیک وظیفه سی تاپشیریلماقلا، افسر مسئله سی ساده بیر صورتده حل ندیمیش اولدو.

قوشونون لباس و لوازماتی ایسه، ملی حکومتین کارخانا و صنایعه اولان علاقه سی سایه سینده، چوخ تنز بیر صورتده تهیه ندیله بیلدی. بو ایش او قدر سرعتله انجام تاپدی که، قوشون ایشیله مشغول اولان افسرلر نوزلریده حیرته قالدیلار. زیرا دونن کئندن چاریق ایله گلن کندلی بالاسی، بوگون قوشون پالتاری گنیب نچه آی تعلیم گؤرموش بیر قوشون فردی کیمی، رسمی کنجیدلرده اشتراک نتمکله نوزونون استعدادینی بروزه وئردی.

معارف ساحه سینده

معارف ساحه سینده ده فرقه بویوک قدملر گؤتورمگه موفق اولدو. ۱۲ شهریور اعلامیه سینده دیل باره سینده میدانا آتیلان شعارلاری ملی حکومتیمیز همان تشکیلین اولیندن آرتیق فداکارلیق ایله اجرانتمگه باشلادی. بوتون اداره و مدرسه لریمیزده فقط نوز ملی دیلیمیز رسمی اولراق قبول ندیلدی. بنله بیر فرصتی اوره ک دویونتوسو ایله گؤزله ین خلق، حکومتین امرینی جان و دیلیله استقبال نئدی. خلقیمیزین مبارزه اورگانی اولان آذربایجان روزنامه سی دیل و معارف اوغروندا بویوک یارارلیق گؤستردی. اونون صفحه لری شاعرلر و یازچیلاریمیز ایچون گنجیش قلم میدانی اولماقلا یننی یازچی و شاعرلر میدانا چیخب نوزلرینین استعداد و هنرلرینی گؤسترمگه امکان تاپدیلار، مخصوصاً ملی نهضتیمیزین

نتیجه سینده یوکسه لن عمومی روحیه شاعر و یازیچیلاریمیزا بویوک الهام منبعی اولوب اونلاری یازیب یاراتماغا وادار نئدیگینی قید نتمک لازمدیر. شاعرلریمیزین کچن شهر یوردن ایندیکی شهر یوره قدر یازدیقلاری، جرئتله دنمک اولار که، اللی ایل مدتینده یازدیقلاریندان داهادا آرتیق اولاییلر. بیرده سۆز یازنین و شعرین چوخلوغوندا دنیلدیر. شعرین دگری اوندا تجسم ندیلن روحیه ده آرانیلیر که، بو جهندن بیر ایللیک ادبیاتیمیز فوق العاده غنی و ثروتلیدیر. سابقه لی شاعرلریمیزدن علی فطرت، اعتماد، محزون، ساهر و سایرلری، دنیه بیله ریک، عمرلرینده یازیب انتشار و نردیکلری شعرلرین مناسبتیله اوقدر شهرت و حرمت قازانا بیلمه میشلردی که، بو بیر ایلین مدتینده قازانمیشلار. جوان شاعرلریمیز ایسه، دنیه بیله ریک که، نوز شهرت و یارادیجیلقلارینی فقط ملی نهضتیمیزدن الهام آلمیشلادیر. آذر اوغلو، علی توده، مدینه گلگون، مظفر درفشی و غیرلری فقط نهضتیمیزین شاعرلری حساب اولونا بیلرلر. بونلارین نهضتدن اول یازدیق لاری اشعار نهضت زمانی یازدیقلاریله قابل مقایسه بنله اولاییلر. بونلارین هامیسیندان علاوه ملی دیلیمیزده میدانا چیخان روزنامه میزدیر. ایندی بیزیم نوز دیلیمیزده ۸ روزنامه چیخیر. بونلاردان علاوه آیلیق مجله لریمیزین ده اساسی قویولموشدور. امید ندریک تنز بیر زماندا اونلاردا نوز انتشارلاریله گۆزلریمیزی ایشیقلا ندیر اچاقلار. ادبی جهندن بیر قدر ضعیفلیک وارسادا، اونون پیشاهنگلری تک- تک نظره چارپامیش دنیلدیر. بو بیر ایل نهضت زمانیندا فقط آذربایجان روزنامه سینده ۲۵۵ قطعه شعر چاپ ندیلیمیشدیر که، بو، آذربایجاندا گۆرونمه میش بیر ایشدیر.

سیاسی مطبوعاتا گلدیکده دنیه بیله ریک که، چوخ بویوک قدملر گۆتوره بیلیمیشیک. بو خصوصدا آقای پیشه ورینین سیاسی موضوعلاردا و عمومی ایشلریمیز حقینده یازدیغی مقاله لرین بویوک تأثیری اولموشدور. آقای پیشه ورینین فارسی دیلینده اولدوغو کیمی، آذربایجان دیلینده ده مخصوص سبکی واردیر. بو سبک فوق العاده ساده و روان اولدوغو قدر ده، حاوی اولدوغو ضرب المثللر،

کنایه لر، منطقی جوابلار و اساسلی دلیلرله اوخوجونو دوشوندوردو کجه اقتناع نده ر و اونون روحوندا درین بیر تاثیر بورا خماقلا اونا، نه قدر مخالف اولور اولسون، مقاله نی قورتاردیقدا، راضی قالمییا بیلمز. بو ایسه بیزیم جوان یازچی لاریمیزا سرمشق اولموش، یازیمیزین ساده و طبیعی لیگینی تأمین ئتمیشدیر. بورادا آقای پیشه ورینین تهران روزنامه لریندن بیرینه وئردیگی دیش سیندیران جوابی نمونه ایچون درج ندریک.

ئولمک وار، دؤنمک یوخدور

خلقیمیزین آزادلیق یولوندا گؤتوردوگو بؤیوک قدمین حقیقی معناسینی درک ئتمکدن عاجز اولان تهران آزادیخواه لاری ایکی اساسی مسئله ده بیزه، نوز عقیده لرینجه، بؤیوک ایراد تاپمیشلار. بونلاردان بیرى آذربایجان دیلی؛ ایکنجیسی ایسه آذربایجانلارین ملیتی دیر. بو ایرادی بیز نوزلرینی آزادیخواه آدلان دیران فارس متعصب لرینین هامی سیندان نشیتیمیشیک و جوابیمیزدا چوخ ساده اولموشدور. آذربایجانلی فارس دنیل و فارس دیلینی آذربایجانلینین اکثریتی باشادوشه بیلمیر. گوج ایله اودیلى آذربایجانلارلا تحمیل نتمک ممکن اولای بیلمه میش و اولمایا جاقدیر. آذربایجاندا نله بیر نو تاپیلماز که، اونون اهالیسی آذربایجانلی اولسون، اما آذربایجان دیلیندن باشقا بیر دیل ایله دانیشماغا رغبت گؤستر سین. مرحوم حاجی امام جمعه خونی، قیرخ ایل تهراندا یاشادیگی حالدا نوزونون تکیه کلامی اولان "پی اوغلان" سؤزونو ترک ندیب اونا مناسب بیر فارس سؤزو ایشله ده بیلمه میشدی. بو ایسه تهرانلیلار آراسیندا ضرب المثدیر. تهرانین نوزونده حاجی امام جمعه کیمیلرین سایى یوزمیندن علاوه دیر و بونلارین هامیسی نوز آرالاریندا آذربایجان دیلینه دانیشماغی سنوه ر و اوندان لذت آپارارلار. آذربایجانلی یوز ایل خارجهه قالارسا، اخلاق، روحیه

و طرز تفکر جهتن آذربایجانلیدیر. او نوز یوردونو، نوز آتا و بابا اوجاغینی سنوه ر و اونو یاد نتمکله افتخار نده ر.

آذربایجانا دلسوز لوق نده ن فارس آزادیخواهلارینا دنمک گرکدیر که، سیزلر، اگر وحشته سالیب تهرانا چکدیگینیز، آذربایجانلیلارین اوره گینه گیره بیلسز، اورادا آذربایجانا اولان عشق محبتی گۆردوکه حیرت نده رسیز. چونکه سیزده نوز یوردوزا محبت و علاقه یوخدور. آذربایجانلی هنج بیر جهتن سیزه بنزه مه دیگی کیمی، وطن محبتی، آنا عشقینده ده سیزلره اوخشاماز. سیز اونو تانییا بیلمه سیز. چونکه اونون نهادیندا اولان حس و غرور ملیدن سیزلرده اثر یوخدو. دوغرو دور، آذربایجانلی دموکراسی نهضتی باشلاتان زمانه دک نوزونون ملیتی حقینده آز دانیشمیشدیر. ولی عملده او نوزونو مستقل بیر ملت حساب ندیب، جهت و سببسیز عزیز اولان مرتجعلره یابانجی گۆز ایله باخیب اونلارین تحت حاکمیتینده یاشاماغی نوزونه عار بیلیمیشدیر.

گندین جنوبی محله لرینده و کارگر یاشایان کوچه لرده بیرقدر دریندن تحقیقات ندین. آذربایجانین مختلف گوشه لریندن، بیر پارچا چۆره ک قازانماق ایچون، مهاجرت ندیب اورالاردا فقیر و یوخسول حالدا یاشایان زحمتکش و قهرمان انسانلارین حالی ایله آشنا اولون، بیلین که، نه سببه بیز اونو بیر ملت تانییب نوزونو اداره نتمگه حقی بیلیریک.

تهراندا منتشر اولان "کیهان" روزنامه سی نوزونون ۸۶۳نجو نمره سینین اساسی مقاله سینی "پیام به پیشه وری" عنوانی آلتیندا منه خطابا یازیبیدیر. من شخصاً خودستالیق ایله ایشیم اولمادیغیندان اونون حقیقه یازدیغی مثبت سۆزلره بنله قیمت وئره ن دگیم. اونا گۆره او خصوصدا بحث نتمک ایسته میره م. اصلاً فارس مرتجعلری آذربایجانلیلاری نوز یاتلاریندا آلاماز و قبا حساب نده ر. حتی نوزلرینه یاراشان آدلار ایله اونلاری آدلاندیرماقدان خجالت چکمز لر. "کیهان" دا مقاله یازان آقادا او خیال ایله منیم باشیمی یاریب اتگیمه قوز تۆکمک ایسته میشدیر. قوی

ریاکارلیق، ایکی اوزللوک تهرانیلارا قالسین و اونلارین حیلە گزلیگی بیزی آلداتماسین. پیشه ورینه پیام گوندرمگین فایداسی یوخدور. آذربایجاندا وجوده گلن نهضتی پیشه وری وجوده گتیرمه میشدیر. بو، خلقین روحوندان، اوره گیندن قویان بویوک نعره نین اثریدیر. پیشه وری و اونون مسلکداشلاری ایسه، خلقی سؤیب اونون سعادتی آرزو نئدیکلرینه گۆره، بو نهضتدن کناردا دورا بیلمز دیر. پیشه وری ساده بیر یازبیجیدیر. لاکن او همیشه فکرلرینی خلقدن آلدیگی ایچون، خلقین احتیاجلارینی دوشونوب اونون دردلرینی آنلایانلاردان اولموش، اونون سعادتی نوزونه مقصود و هدف قرار و نر میشدیر.

"کیهان" روزنامه سینین یازچیسی آقای نوشادین اشتباهی بوندا دیر که، او، پیشه ورینین آذربایجانین ملی آزادلیغینا قاریشماسینی مرتجعریله آپاردیگی مبارزه ده گۆردوگو خسارت، یا مرتجعلرین اونون شخصی حقینده ایشلیدیکلری خیانتده آختاریر. بو پیشه ورینی تحقیر نتمک دنمکدیر. پیشه وری و اونون کیمی خلق خادمتری سیاسی مبارزه لرده نوزلرینین شخصی احساساتلارینی دخالت و نرملر. بو چوخ کیچیک و جاهل آداملارین ایشیدیر.

من پهلونین اون بیر ایلیک زندانیله مجلس مرتجعلرینین اعتبارنامه علیینه ایشلیدیکلری مسخره آمیز اوشاقلیگی چوخدان اونوتموشام. بیز ایندی بویوک ایش ایله مشغولوق. کنجیمیشی خاطرلاماغا بنله وقتیمیز اولای بیلمز. حتی او قارا گونلرده بنله من شخصی انتقام حسی و خصوصی عداوت ایله یاشامامیشام و بونو افتخار حسیله یازا بیلرم. وجدانیم بو خصوصدا راحت و آسوده دیر. ظاهری آزادیخواهلارین خلقیمیزین ملی مبارزه سینه شخصی رنگ و نرمه سینه "نوز آرشینی ایله نولچمک" دئیرلر. بیزیم مبارزه میز شخصی دگیل دیر و کیمسه دن شخصی انتقام چکمک ایسته میریک. سیاستده انتقام ایله مشغول اولماق اولماز. صحبت پیشه ورینین شخصی اخلاقی اوستونده دگیل دیر. ناحق ینره بیزی تطمیع نتمگه چالیشان تهران

یازبچیلارینا بو کیمی یازیلاری اوخودوقدا، آجییریق اونلارین روحلارینین ضعیف لیگینه یازیغیمیز گلیر.

مثلاً "کیهان" یازی: (سیز آذربایجان دیلی و ملیتیندن صرف نظر نئتسه نیز بیر کوچک خان، بیر ستارخان، بیر خیابانی اولا بیلرسیز.) من بویوک سیمالارین آدینی همیشه احترام ایله ذکر نتمیشم، لاکن اونلارا هرگز تقلید نتمک آرزوسوندا دگیلم. چونکه من شخصی آد ایچون چالیشمیرام. من آذربایجان دموکرات فرقه سینین عادی بیر عضویم و آرزو ندیرم خلقیمیزین نهضتی فرقه میزین آدیله تمام اولسون و من ده فرقه نین بویوک آدیله افتخار ندیم. تازا تهرانی ستارخان، خیابانی و میرزا کوچک خان و محمد تقی خان کیمی فداکارلارا و نردیگی پاداش آرزو ندیلمه لی بیر پاداش دنیلدیر. لنین و مصطفی کمال اولماق فکری ایسه ابداً منده اولا بیلمز. چونکه لنین کیمی شخصلر هر بیر محیطده دوغا بیلمزله. آتا تورک ایسه باشقا بیر شرایطده میدانا چیخمیشدیر.

(گلین بو کیچیک دایره دن که، نوز دوره نیزده چکمیشسیز، آیاغیزی کنار قویون، بو ممیزلیک که، آذربایجان ایله ایرانین سایر نقطه لری آراسیندا چکمیشسیز، آرادان گۆتورون تا بیر کوچک خان یا ستارخان یا خیابانی و یا لنین و یا آتا تورک اولاسیز.) بونو تهران آزادیخواه لاریندان بیرسی یازی. بو ثبوت ندیر که، اونلار چوخ عاجز و چوخ زبون آداملاردیر. نوز اراده و قوه لرینه اعتماد لاری دا یوخدور. خارجدن بیر نجات ونریجی آختاریرلار. بیر ملت ایچون بوندان بویوک بدبختلیک اولابیلمز. دونن رضا خاندان نجات گۆزله، ینلر بوگون پیشه وریدن، آذربایجانین دوره سینه چکیلن دایره نی پوزوب، نوزلری ایچون آزادلیق وجوده گتیرمک طلب ندیرلر. بو بیچاره لیک دیر. بو نله بیر بختلیکدیر که، دیری و عاقل ملترلر اونو نشیتمکن نفرت ندیرلر. پیشه وری ایسه نوزونون مسخره حالا دوشدو گوندن خجالت چکیر.

دوغرودور پیشه وری آذربایجان دموکرات فرقه سینین آغ ساقالاریندان حساب اولونور و آذربایجان مجلس ملیسی اونا اعتماد ندیب ملی حکومتین باشیندا

قویوموشدور. لاکن او هنج وقت خودسر و مطلق العنان دگیلدیر. او فرقه و ملتین ساده بیر سربازی دیر. او بیرینجیسینین دستوری، ایکینجیسینین آرزوسو اوزره حرکت ندیر.

بیچاره تهرانلیلار. گورونور خلق و ملتین قدرتی هله ده درک نده بیلمه میشلر. اونلار نله خیال ندیرلر که، پیشه ورینین شهرتی و یا آذربایجان خلقینین اونا اولان اعتمادی اونون قاباقدان تهیه نئدیگی نقشه وزره وجوده گلیمیشدیر. یا اینکه پیشه ورینی، آپاریلان مبارزه ده، قباغا چکن اونون قباغا دوشمک منظوروندان ایره لی گلیمیشدیر.

بورادا آذربایجان خلقینین ذکاوتی و روح یوکسکلیگی آشکارا چیخیر. آذربایجانلی هرگز حاضر اولماز تک بیر شخصدن نوزو ایچون نجات و آزادلیق گؤزله سین و اونا خطاب نده رک- سرحدلری آج بیزه ستارخان و مصطفی کمال اول- دئسین. تهرانی ایسه بنله سوزلری دنمکدن اوتاماز. حتی اونو بیرینجیلیک قازانان غزیته سینده یازیب انتشار و نرمگه ده جسارت نده ر. بونلار آنلاماق ایسته میرلر که، بیزیم قدرت و گوجوموز مبارزه نین ملی خاصیتینده دیر. آذربایجان خلقینی بیرلشدیریب و اونلاری دموکرات فرقه سینه باغلیان آنجاق فرقه میزین میدانا آتدیگی ملی شعارلاردیر.

بیز بوتون ایران نامینا آز دانیشمایشیق. حزب توده نین تهرانا گوندردیگی ساییس- حسابسیز تلگرافلار هنوز اونودولمامیشدیر. بونلار بیهوده سوزلردیر. تهران آزادلیق ونره بیلمز. تازا او آزادلیقی آلدیقان سونرا ملتیمیزین ملی اسارتی باقی قالماسینی بیز دوشونمه میش دگیلیک. یدی* یاشیندا تازا دیل آچان کوریه بالالارین باشینی بیگانه دیل تعلیم نتمک واسطه سیله ازیب، چورودوب فاسد نتمگه بیز آزادلیق دنیه بیلمه ریک. بنش ملیونلوق بیر خلقی زور ایله یابانجی بیر خلقین حاکمیتینه تابع نتمک آزادلیق دگیلدیر. قرنلر بویو قهرمانانه مبارزه آپاران بیر

* - بو کلمه بو کتابدا (یدی) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

جمعیتین ملیتینی اوج نفرین خوشونا گلمکدن نوتری انکار نتمک انسانلیغا یاراماز. باشلادیغیمیز بویوک حرکتین ملی رنگ و ملی خاصیتینی دگیشدیرمک ایسته ینلر خلقیمیزین سلاحینی الیندن آماغا چالشیرلار. بونلارین آزادخواه ماسقالاری بیزی اغفال نده بیلمز. آزادخواه اولان آدمالار بو ملتین باشقا بیر ملت اوستونده حاکمیت سورمه سینی طلب نده بیلمزلر. آزادخواهلیق حلوا دگیلدر. آزادخواه انسانلار گرک حق و حقیقتی انکار نتمه سینلر. حق و حقیقت ایسه آذربایجانلیلارین ملی دیل، ملی آداب و رسومی، ملی حقوق، ملی اخلاق، ملی استعداد و ملی تاریخلی دیر.

تهران آزادخواهلاری بیزیم ملیتیمیزی انکار نتمکله قبا و خشن استبداد روحونا مالک اولوب مرتجعلردن داها مرتجع اولدوقلارینی اثبات ندیرلر. آذربایجان خلقی ایسه نوزونون قدرتینی ملی بیرلیک و ملی آزادلیقدا تاپمیشدیر.

ایندی آذربایجان ملی بیر نولکه دیر. اونون قهرمان خلقی نوزونو اداره نتمکله لایق اولدوغونو بوتون دنیا یا اثبات نتمیشدیر. تبریز، مرکز مرتجعلرینین خانانه سیاستینه باخمیاراق، هر جهندن تهراندان ایره لیدیر.

امنیت، آسایش، خلقین قیدینه قالماق، اوجوزلوق، ایشسیرلیک ایله مبارزه، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تدبیرلریمیز خلقی گلجگه گوندن- گونه امیدوار نتمکده دیر. تهران حکومتینین قلمروینده ایسه درین و قطعی ناامید لیک حکم سورمکده دبیر. مایوس بیر ملت انقراضه محکومدور. امیدوار ملت ایسه هر جور مشکلاته غالب گلیب یاشار و آرزولارینی اجرا نتمک یولوندا هنج بیر فداکارلیقدان آیاق گنری قویماز.

ایندی بیز هر گون، هر ساعت ایره لی گندیریک. تهران ایسه مرتجعلرین و نوزلرینی آزادخواه گؤستمگه چالیشان بوشبوغازلارین قارا سایه سینده فلاکته سوروکله نیر.

بیز مبارزه نی آخرا قدر آپارماغا آندا ایچمیشیک.

نولمک وار، دونمک یوخدور. (پیشه وری)

نهضتیمیز و دنیا سیاستی

نهضتیمیزین دایره سی گنیشله نیب اهمیت کسب نئدی که دنیا دیپلوماتلاری و دنیا آزادیخواهلارینین اونا نسبت مارق و توجهو آرتماغا باشلادی. نهایت ایش او یئره گلیب چاتدی که، آذربایجان مسئله سی بین المللی شکل آلاق دنیا مطبوعاتینین گونده لیک موضوعلارینین بیرنجیسینی تشکیل وئردی. بوتون دنیا رادیولاری، مختلف دیللرده، نولکه میزین آدینی و نهضتیمیزین جریانین سؤیله مکده بیر- بیرینه سبقت نئمگه چالیشدیلار.

(بونون البته جور- بجور علتلی اولابیلردی. اما بعضیلری اوندان شورالار اتفاقی علیهینه استفاده نئمگه چالیشیردیلار. بیزیم عقیده میزه گوره بو، غدارانه و خانانانه سیاست ایدی، اونلار بیزیم داخلی دشمنلریمیزدن مدافعه نئمک مقصدیله مسئله نی بو شکله سالماغا جان آتیردیلار. هالبو که، آذربایجان نهضتی ایران ایچون تام معناسیله داخلی بیر ایشیدی. ایران خلقی بو نهضتدن بویوک امیدلر گؤزله دیگیندن داخلی و خارجی مرتجعلر اونو بو افترالار ایله بوغماغا چالیشیردیلار. بعضی دشمنلریمیزده بیزیم بویوک ملی حرکتیمیزه گولونج اولارق تجزیه نامی و نرمگله بوتون جماعتی بیزیم علیهیمیزه تحریک نئمک ایستیردیلر. هالبو که، داخلی مختاریت مسئله سی تجزیه دئمک دگیلیدی. فرقه میز بو مسئله نی ۱۲ شهریور اعلامیه سینده محکم دلیللرله شرح وئریب بنله بیر احتمالین وقوعونون قاباغینی آلمیشدی. حتی بیزیم نظریمیزده "فدراتیو" اصولودا تجزیه دئمک دگیلیدیر. نجه که، شهریور مراجعتنامه سینده گؤستریلیبیدیر، اگر "فدراتیو" تجزیه دنیلسه ایدی، اوندا آمریکا جمهوریتلری اتفاقی، سویس مملکتی تجزیه ندیلیب مرکزیتدن دوشموش مملکتلردن حساب اولمالی ایدیلر. ملی، محلی مختاریت، دیل مسئله سی یا انجمن ایالتیه وئرلن گنیش اختیارات، مدعی لریمیزین افترا آمیز ادعالارینین خلافینا اولارق، بیر

مملکتین تجزیه سی دگیل و دوغرودان- دوغرویا بوتون خلقین دولت تشکیلاتیندا دخالتمینی تأمین نتمک ایچون مملکتده محکم و سارسیلماز بیر وحدت وجوده گلمه سینه سبب اولان ان اساسلی، تجربه دن کنچمیش دولتی بیر تشکیلاتدیر. باشقا جورون تصورو بنله محالدير. نه نتمه لی که، ملی دموکراتیک نهضتلی، ایراندا مستعمره علاقه سی اولان بویوک دولترین دیپلوماتلاری گورمک ایسته میرلر. اگر بو حرکتین آذربایجاندا، آذربایجان حدودلاریندا قالماسینا اینانمیش اولسایدیلار، شاید او ولوله نی اورتایا سالمزدیلار. نه نتمه لی که، نهضتترین بیر مملکتین سرحدلری داخلینده محدود قالمایاجاغینی اونلاردا گون کیمی آشکار گورمکده دیرلر. اونا گوره اللرینده اولان حدسیز، حسابسیز وسیله لردن استفاده نده رک، بیزیم ایچون حیات- ممات مسئله سی اولان ملی حرکتیمیزی بوغوب اورتادان آپارماغا چالیشیدیلار. ایش گنتدیگجه مطبوعات و رادیولاردان تجاوز ندیب رسمی بین المللی یغینجاقلارا یئتیشدی. خارجی امپریالیستلرین قابلا رینی یالاماقدان امتحان وئره ن تقی زاده، یا علاء کیمی جیبیلرینی دولدورموش خائنلر ماسقالارینی یرتیب، ایرانین داخلی ایشی اولان، نهضت موضوعونو خارجی نولکه لرین مداخله سیله حل نتمک ایسته دیلر. بو ایسه ایرانین استقلال و تمامیتینی رخنه دار نتمک و ایران اهالیسینی اجنبیلرین حمایه سی آلتینا تاپشیرماق دنمک ایدی. بو ایشین بو ینره گلیب چاتماسی آذربایجان خلقینی عصبی لشدیر دیگی قدر ده، اونلارین گوزلرینی آچدی و اونلارا آنلاندی که، ایران هیئت حاکمه سی نی تشکیل نده ن طفیلی عنصرلر نوز حاکمیتلرینین پوزولماسینی حس نتمکده مملکت و ملتی ده محو و نابود نتمکدن چکینمزلر. علاء و تقی زاده نین لندن و واشنگتوندا گوردوکلری ایشین معناسی بو ایدی.

آذربایجان خلقی بو عملدن چوخ آجی تجربه لر آلدی. تهران مطبوعاتی ایسه، بیر نچمه مترقی روزنامه دن باشقا، مسئله نین ایچ اوزونو آپیب خلقه گؤسترمدن خوددارلیق نندیلر. اونلاری خلقیمیزین اورگیندن قالخان دموکراتیک حرکت مرعوب نتمیشدی. یعنی بعضی مرتجع و ساتقین تهران مطبوعاتی دا تقی زاده لر و علاءلار

کیمی اجنبی بویوندوروغو آلتینا گیرمگی، خلق حاکمیتینه و ملت آزادلیغینا ترجیح و نریردیلر. بیزیم فرقه میز گۆزه ل دوشونوردو که، ایران آزاد اولمادیغی تقدیرده آذربایجان آزادلیغی تأمین اولونا بیلمز. چونکه فرقه اول گوندن ایران داخلینده اولماق شرطیله ملی نهضتی وجوده کتیرمیشدی. اونا گۆزه مرتجع حکومتلرین یئرینی توتان قوام السلطنه کابینه سینین باریشما دعوتینی قبول نئدی. بو، آياغا قالخیش خلق طرفیندن گذشت حساب اولونسادا، لازمی بیر گذشت ایدی. چونکه اولاً بو واسطه ایله یابانجیلارین ایران استقلالینی بوغماق امیدلری پوچا چیخدی. بو، نهضتیمیزی تجزیه و سایر افترالارلا لکه دار نتمگه جان آتان خانن و پارازیت عنصرلرین سلاحلارینی اللریندن آلیب، بوتون ایران جماعتینن گۆزلرینن قاباغینی توتان پرده نی یرتیب تارومار نتمکله نهضتیمیز بوتون ایران ایچون ملی دموکراتیک بیر شکل آلدی.

قوام السلطنه حکومتی ایله باغلادیغیمیز موافقتنامه نین ایران تاریخینده بویوک قیمتی واردیر. بو واسطه ایله دیر که، آذربایجان نهضتی ایران آزادلیغینن ضامنی نامی آماق افخارینی کسب نده بیلدی. بو واسطه ایله دیر که، قاریشقادان فیل یاراتماغا چالیشان امپریالیست نوکرلرینن سۆزو قورتاریب نوز ایشلرینن دالینجا گنتمگه مجبور اولدولار.

دنیا دا ایکی طرفلی اولمییان بیر حادثه یوخدور. بو اصله گۆره دنیا مرتجعلرینن علیهیمیزه قالدیردیقلاری هیاهونون دا مفید طرفی واردیر. بو هیاهو نتیجه سینده بوتون دنیا بیزی تانیدی. دیل، آداب- رسوم و ملی خصوصیاته مالک اولدوغوموزو درک نئدی. آذربایجان آدی بویودو. دشمنلیکدن خلقیمیزده بویوک استفاده نده بیلدی.

ایش همیشه بئله دیر. دیری ملت، هوشیار ملت، فداکارلیغا حاضر اولان ملت هر بیر تصادفدن استفاده نده بیلر. فارسلا رین بیر سۆزو واردیر. دنیه رلر که، "عدو شود سبب خیر گر خدا خواهد." بو سۆز دوغردور. بیزیم دشمنلریمیز دشمنلیک نده رکن بیز اونلارین دشمنلیک لریندن فایدا لی نتیجه آلدیق. بو مسئله یه هنج ده کیچیک

باخماق اولماز. فارس متعصبلى همیشه چالیشیردیلار دنیايا بیلدیر سینلر که، آذربایجانلیلارین نوزلرینه مخصوص دیل، ادبیات و خصوصیتلری یوخدور. بویوک نهضتیمیز بو احمق جه سینه اولان تبلیغاتا سون قویدو. حتی بیزه سیاسی سببلره گۆره مثبت نظریله باخماق ایسته مه ین آمریکا و انگلیس مطبوعاتى نین مهم قسمتی ده حس ندیب آنلادی که. فارس متعصبلىنین ادعاسی دوغرو دگیلدير. آذربایجان خلقینین نوزونه مخصوص دیلی واردیر. بو دیل ایسه فارس دیلینین بیر شعبه سی اولماییب تامامیله آیری بیر دیل دیر. هابنله آذربایجانلیلارین طرز تفکر و آداب معاشرتى هنج وجهله فارسلا ايله جور گلمز. بو خلق ترقی ندیب دنیائین معاصر خلقلرینه ینتیشمک ایچون نوز دیلی، نوز معارفی، نوز آداب و رسومی اوزه ریله ایره لی گنتمه لیدیر.

توپراق مسئله سی

بیزیم ملی نهضتیمیزین وئردیگی بویوک ثمره لردن بیرسی ده توپراق مسئله سینین دوزگون حل ندیلمه سیدیر. بو مسئله ایران خلقلری ایچون، حل ندیلمه سی لازم اولان، ان مشکل مسئله لردن ایدی. فرقه میز ۱۲ شهریور مراجعتنامه سینده وئردیگی وعده لری لایقینجه انجام وئردی. خالصه کندلر و ینرلرینین، استئناسیز، مجانی اولاراق کندچیلر و اکیچیلر آراسیندا بۆلؤنمه سی و آذربایجان خلقینین علیهینه چالیشان بویوک مالکلرین ینرلرینین ده اللریندن آلینماسی بویوک ایش ایدی. اوندان داها بویوک مالک ايله رعیت آراسیندا اولان بهره مسئله سینین بیر دفعه لیک حل ندیب کلی بیر چرچیوه آراسینا آلینماسی حساب اولونا بیلر. بو ایش نه تک آذربایجاندا، بلکه ایرانین بوتون ولایتلرینده اقتصاد و تکامل جهندن بویوک تبدلات وجوده گتیره جکدیر. تنز یا گنج گرک ایندی اولسون. اونسوز

گۆرولن ایشلرین هنج جوره فایداسی اولا بیللمزدی. یئر بۆلگوسو و مالک ایلہ رعیتین حدودونو تعیین نده ن قانونلار ملی نهضتیمیزه اقتصادی تمل و مادی اساس و نردی. اونا گۆره بیز بو موضوعو فرقه میزین ان بۆیوک، ان اساسلی و ان قیمتلی موفقیتلریندن حساب ندیریک.

بو خصوصدا شرح و بسط وئرمک، ظننیمجه، آرتیق دیر. چونکه خلقیمیزین اکثریتینی تشکیل وئره ن کندلیلر نوز خصوصی زندگاتلیق لاریندان اونون معناسینی درک نئدیکلریندن فرقه میزین امری ایلہ نولومه حاضر اولدوقلارینی عملاً گۆستردیلر. بونولا بنله توپراق مسئله سی ایلہ علاقه دار اولان بیر خارجی روزنامه مخبرنین بو خصوصدا یازدیغی مقاله سی، تبلیغاتچیلاریمیز ایچون بیر معلومات منبعی اولماق قصدیله، بورادا درج اولونور.

ایران آذربایجان ملی حکومتینین کند تصرفاتی سیاستی و تدبیرلری

ایران آذربایجانی اهالیسینین بنشده دورد حصه سیندن چوخو کند ده یاشاییر. اهالینین شهرلرده یاشایان قالان حصه سینین مهم بیر قسمتی ده بلاواسطه تورپاغا باغلیدیر، باغچیلیق، بستانچیلیقلا کئچینیر. بورادا صنایع چوخ گئری ده دیر و مملکتین حیاتیندا اساس رول اوینایا بیلیمیر. اونا گۆره ده کند تصرفاتی مسئله سی ایران آذربایجانی خلقینین حیاتیندا مهم بیر یئر توتور.

آذربایجانین اولدوقجا منبت و زنگین تورپاقلاری، بول سویو، معتدل اقلیمی کند تصرفاتینین گلیرلی بیر منبع اولماسینی تأمین نتمیشدیر. ایران آذربایجانی کندلرینین ینیشدیر دیگی بول تاخیل، میوه، بسله دیکلری مال-قارائین محصولو نه اینکه

خلقین احتیاجینی تأمین ندیر، حتی آذربایجان تهران و اونون باشقا ولایتلری ایچون ده بیر آدوقه منبعی رولونو اویناییر.

بورانین کند تصرفاتی محصوللاری (بوغدا، توتون، کیشمیش، قوری میوه، ده ری، یون، گۆن و سایره) ایرانین خارجی تجارتینین اساسینی تشکیل ئدیر. بو سببدنیر که، ایراندا آقالیق نتمیش سلاله لر، خصوصیه رضاشاه حکومتی، ایران آذربایجانی کند تصرفاتینی نوزو ایچون اساس گلیر منبعی نتمگه چالیشمیش و آذربایجان کندلیرلرین فداکار امگی و تورپاغین برکتی سایه سینده بول و اوجوز محصول الده نتمیشدیر. لاکن ایران حکومتی بورادا کند تصرفاتینین انکشافی ایچون هنج بیر ایش گۆرمه میشدی. بیرجه اونو دنمک کفایتدیر که، ایران آذربایجانی کندلیرلری نه اینکه قومباین و تراکتورون نه اولدوغونو بیلمیرلر، بورادا حتی ان عادی کند تصرفاتی آلتی ساییلان دمیر مالا، دمیر کوتان بئله ایشله دیلمیر. توپراق گویره لنمیر، بستانچیلیق و مالدارلیق ساحه لرینده ده هنج بیر یینی اصول تطبیق ندیلمیر. مال- قارایا بایطارلیق کمگی گؤسترلیمیردی. کند تصرفاتیندا یگانه مهم آلت آعاج خیش ایدی. قوشقو قوه سی اولاراق آنجاق نوکوزدن استفاده ندیلیردی. "آذربایجان" غزیتی ۹۶نجی نمره سینده بو خصوصدا بئله یازیر:

(بیزیم نولکه میزده فلاحتین اصولو آیدیندیر. واقعاً انسان اوتانیر دنسین که، ایندیکی دنیادا بورادا نوح ایامیندان قالمیش خیش، گاوآهن و نوکوزله ینر سورورلر. کندلیرلرین طرز حیاتلاری انسانلیغا لایق اولان بیر وضعیتده دگیل. تهران حکومتی مسئوللاری خلقلری گنریده و استعمار حاضر بیر وضعیتده سالماق ایچون آدم عصریندن میراث قالان فلاحت سیستمیندن ال چکیر.)

تهرانین مسئله که یه چنؤیرمیش اولدوغو ایران آذربایجانی کند تصرفاتیندا سو مسئله سی ده خصوصی اهمیته مالکدیر. منشه لرین آزیغی (حتی یوخلوغو) بورادا قوراخلیغا سبب اولور و اکین ینرلری، باغلار حتی اوزوملوکلر همیشه سواریلماق طلب ندیر. بورادا سو حیات منبعیدیر.

آذربایجانین همیشه باشی قارلی ساوالان، سهند و باشقا داغلاریندان، مختلف استقامتله آخان "قیزیل نوزه ن"، "قاراسو"، (جنوبدا و شمالدا) "آجی چای"، "قوتور چای"، "آغ چای" کیمی چایلار و آراز نهری بورانین کند تصرفاتیندا حل ندیجی روللار اویناییر. بو چایلارین آخدیغی وادیلرده گۆزه ل باغلار، زمیلر، پامبیق و چوغوندور تارالالاری واردیر. بونا باخمییاراق سوارما ایشی چوخ ابتدائی و چوخ برباد شکله دیر.

کند تصرفاتینین گنریده قالماسینی و کندیلرین آجیناجاقلی وضعیتده یاشاماسینین مهم سببلریندن بیرری و بلکه ده اساسیسی تورپاق اوزرینده حاکمیت، تورپاقدان استفاده شرطلرینین اولدوقجا آغیر اولماسی و ونگیلرین آغیرلیغی ایدی. تکجه اونو دنمک اولار که، قیزیل نوزه ن چایندا و اونون قوللاریندان سوآلان زنگین و منبت زنجان محالی تورپاقلارینین بویوک بیر قسمتینه آنجاق بیر نفر بویوک مرتجع ملکدار آقالیق ئدیردی. تهران مرتجع حکومتیندن بلاواسطه کمک آلان و اونون مستبد اصوللارینا آرخالانان آذربایجان خلقینین بو دشمنی، غصب نتمیش اولدوغو بو تورپاقلاردا ایشله ین کندیلری مجبور ئدیردی که، محصولون بنشده دؤرد حصه سینی اونا وئرسینلر.

تورپاغین مهم بیر حصه سی ده رضاشاه و اونون ال آلتیلارینین، دولتین الینده ایدی. "خالصه" آدالانان دولت یئرلری تورپاغین ان منبت، ان بول سولو قسمتلی ایدی.

اورومیه و خوی کیمی بیر سیرا یئرلرده ده دولت و آیری ملکدارلار تورپاغین بیر قسمتینی ده تاجرلره ساتمیشدیلار. بلاواسطه کندلییه مخصوص اولان ساحه، ایران آذربایجانلی تورپاغینین آنجاق اون فایضینی تشکیل ندیردی.

ایران آذربایجانلی کندساتیندا اوزون زماندان بری حکم سوره ن بو وضعیت نولکه ده آغیر بیر فلاکت، حیاتی یوخسوللوق و ایش سیزلیک ایچون منبع تشکیل ندیردی. مینلرجه آذربایجان کندلیسی بیر تیکه چۆره ک قازانماق ایچون قونشو

نولکه لره و ایرانین بیر چوخ ولایتلرینه داغیلماغا مجبور اولوردو. بو گون تهراندا، ساری ده، اصفهاندا و سایر شهرلرده فابریقا و زاودلاردا، خالچا اعمالا تختالاریندا، ایرانداکی انگلیس نفت معدنلرینده، شیمشک کومور معدنلرینده و یول انشاآتیندا خیلی آذربایجان کندلیسی ایشلمگه مجبوردور.

ایران آذربایجانین نوزونده ده (تبریز، اورومیه، اردبیل و باشقا شهرلرده) بیر تیکه چورک دالیسینجا شهره آخیشان خیلی کندلی یه راست گلک اولار. هنج ده تصادفی دگیلدير که، ایران آذربایجانیندا تشکیل ندیمیش آذربایجان دموکرات پارتیسینین و اونون رهبرلیگیله یارانمیش ملی حکومتین مرامنامه و مراجعتنامه لرینده کند تصرفاتی مسئله سی مهم ینر توتور. ایستر پارتیانین و ایسترسه حکومتین مرامنامه سینده ایران آذربایجانی خلقینین رفاه و سعادتینین تورپاقلا باغلی اولدوغو مسئله سی چوخ دوزگون قویولموشدور. پارتیا و حکومت مملکتین انکشاف و ترقیسی ایچون ایلک نوبه ده تورپاقسیز کندلییه تورپاق وئریمه سی، کندلیرین آراسیندا ایش سیز لیگین آرادان قالدیریلماسی مسئله سینین بوگون تاخیره سالینماز وظیفه سی کیمی ایره لی سورموشدور.

بو شرفلی وظیفه نی ینرینه ینتیرمک ایچون ایران آذربایجانی ملی حکومتی بیر سیرا دوزگون تدبیرلره ال آتمالی ایدی. بورادا کند تصرفاتینین اساس جهتی تورپاق مسئله سی، اونون کندلییه وئریمه سی مسئله سیدیر. بو ایره لی سورولور کن مهم بیر مسئله ده اورتایا چیخیردی. کندلییه تورپاق هانسی منبعدن وئریمه لیدی؟

ایستر پارتیانین و ایستر ایسه حکومتین مرامنامه سینده خصوصی مالکیتین توخونولمازلیغی تأمین ندیلیر. حکومت مرامنامه سینین ۱۷نجی ماده سینده بو حقه دندیلیر: (آذربایجان ملی حکومتی مملکتینین بوتون ساحه لری ایچون خصوصی مالکیتی قبول ندیب مملکتین و خلق اقتصادیاتینین ترقیسینه و خلقین رفاه حالینا سبب اولو بیلن هر جور خصوصی اقداماتا کمک نده جکدیر).

مسئله بنله بیر شکله قویولور کن حکومت نه نتمه لیدی؟ تام دموکراسی اساسلار اوزرینده قورولان ملی حکومت بونون چاره سینی تاپماقدا چتینلیک چکمه دی. ملی حکومت کندلینی تورپاق صاحبی نتمک ایچون ایلک نوبه ده ایگی مهم منبعه مراجعه نتمه لی اولدو. خالصه (دولت) و دشمن عنصرلرینین تورپاقلارینا. هله ملی حکومت تشکیل ندیلمه میشدن اول آذربایجان دموکرات پارتیاسی ایران آذربایجانی خلقینین بیرلشمه و نوز حوققلاری اوغروندا مبارزه یه چاگیران مراجعتنامه سینده یازیلیمیشد: (دموکرات فرقه سینین عقیده سینه گوره خالصه ینرلری و آذربایجانی ترک ندیب قاجان و آذربایجان خلقینین زحمتکشلرینین محصولونو تهراندا و سایر شهرلرده مصرف نده ن اربابلارین ینرلری/ اگر اونلار تنزلیکله آذربایجانا قایتماسالار/ قید و شرطسیز اولاراق کندیلرین اختیارینا وئریمه لیدیر.)

ایران آذربایجانی کندلیسینه نجات یولو گؤستره ن بو مراجعتنامه نین ایره لی سورولن ماده سینده دنیلیر: (ایش سیزلیگین قارشیسینی آلماق ایچون خالصه ینرلرینی فوریتله تقسیم نتمک. همچنین آذربایجانی ترک ندیب اونون خارجینده ملی مختاریتیمیز علیهینه تبلیغات آپارانلارین دا ینرلرینی ضبط ندیب کندیلرین اختیارینا قویماق ایله ینرسیز کندیلری آياقلاندیرمالیدیر.)

بورادان گوروندوگو کیمی ملی حکومت تورپاق مسئله سینی چوخ عادلانه بیر یول لا حل نتمگه چالیشیر. بو جدی مراننامه نین ینرینه ینتیریمه سینه آرتیق باشلانمیشدیر. تهران حکومتی طرفیندن غصب ندیلیمیش "خالصه" ینرلری آذربایجان خلقینین مالی اعلان نتمیشدیر. ملی حکومت عین زماندا آذربایجانین خارجینده یاشایان و نوز خلقی ایله هنج بیر علاقه سی اولمایان، ساحلی قولدور دسته لری دوزه لدیب خلق حکومتینه قارشی چیخان ملکدارلارین توپراقلارینی ملی لشدیرمگه باشلامیشدیر. بو ساحه ده گورولن ایلک بویوک تدبیرلردن بیر زنجان ملکداری ذوالفقاری حقینه ملی حکومتین چیخاردیغی قراردیر. یوخاریدا قید نتمدیگیمیز کیمی، ذوالفقاری بویوک بیر ملکداردیر. معلوم اولدوغو اوزره آذربایجاندا یاشایان

ملکدارلارین چوخ بویوک اکثریتی نوز آنا یوردونا، ملتینه، اونون ناموس و شرف ایشینه، باشلادیغی مقدس مبارزه یه صادق اولاراق خلق ايله ال-اله ونریب ملی حکومتینی قوتلندیریر. حکومت بنله لرینه قارشى، مرامنامه ده گؤستریلدیگی کیمی، حرکت ندیر. بنله آداملارین مالکیت حقى دولت طرفیندن مدافعه ندیلیر.

تورپاق صاحبلرینین چوخو حکومت و خلق ایشینه هر طرفلى یارديم گؤستردیکلری بیر زماندا ذوالفقاریلر (... نوز فنودالیتیه سینى محافظه نتمک ایچون و خلقی قول حالیندا ساхлаماقدان نوترى ملی حکومتین علیهینه مسلح صورتده قیام ندیب مرتجع مرکزی حکومت ايله رابطه ساхлаیب و قتل و غارتیه...) / "آذربایجان" عزیتی. نمره ۹۰ / ال آتیرلار. ملی حکومت آذربایجان دموکرات پارتیاسینین و نوزونون مرامنامه سینیه صادق قالاراق ذوالفقاری حقیقنده خصوص بیر قرار قبول نتمیشدیر. بو قرارداد ملی حکومت ذوالفقارینى آذربایجان ملتینین دشمنی اعلان ندیر. همین قرارین ۳نچو ماده سینده دنیلیر:

(۳- ذوالفقارینین بوتون املاکى و توپراغى ضبط اولونوب خلقین مالی اعلان ندیلسین. ۴- ملی دولتین زنجان اداره لری ذوالفقارینین توپراقلارینی کندیلیر آراسیندا بؤلک ایشینه اقدام نتمسین. بوباره ده خصوصی هیئتله دوزه لدیپ گذارشلر وئرسین.) / آذربایجان عزیتی/

ایران آذربایجانى ملی حکومتینین باشچیسی سید جعفر پیشه وری بو مناسبتله زنجان کندیلیرینه گؤندردیگی خصوصی بیر مکتوبدا یازیر.

(آذربایجان ملی حکومتی خلقیمیزین و خصوصیه اکینچی و زحمتکشلرین زندگانلیغینی یاخشی بیر صورتده تأمین نتمک ایچون بویوک نقشه لر و جدی تدبیرلر گؤتوروب و گؤتورمکده دیر. ملی دولت چالیشاجاق معارف، صحیه، ایش و چؤره ک هامی ایچون فراهم اولسون. هر کس چکدیگی زحمت مقابیلنده اجر و مزد آپارسین. آرتیق پول ونریلمه یه جک که، خلقیمیزین زحمتینین بهره سینى بعضی طفیلی صفت

شخصلر آپاریب آذربایجانین خارجینده عیش و نوش نتمکله ملتیمیزین آزادلیغی علیهینه تبلیغات و تحریکات نله سین.)

کندلیلری توپراق ایله تأمین نتمک ایچون ملی حکومتین بیر تدبیری ده خلقه و ملی دولته صادق اولان ملکدار تورپاقلارینین بیر قسمینی، هر ایکی طرف ایچون الوئرشلی بیر قیمته، اونلاردان آلیب کندلیلره وئرمک و کندلیلر طرفیندن استفاده ندیله جک تورپاق بهره سینی ملکدار و کندلی آراسیندا عادلانه بولمکدیر. اگر بو وقته قدر موجود قانونلارا گؤره ملکدار تورپاغینی به جه رن کندلی بهره نین بنشده دوردونو اونا وئرمگه و یالنیز بنشده بیرینی نوزونه گؤتورمگه مجبور اولوردوسا، ایندی آرتیق بنله اولمایاجادیر. ملی حکومت سعی ندیر که، بنله تورپاقلارین بهره سی کندلی و ملکدار آراسیندا عادلانه بولونسون. بو تدبیر، ملی مجلس طرفیندن تصدیق ندیلیمیش دولت مرامنامه سینین ۱۱نجی ماده سینه تامایله اویغون گلیر. بو ماده ده دنیلیر: (کندلی ایله ارباب آراسیندا تولید اولان اختلافاتی رفع نتمک ایچون، متقابل رضایت شرطیله، جدی قانون لایحه سی تنظیم ندیب بو یولیه کندلی و ارباب مسئله سینی حل و تسویه نله مک.)

حکومت بومسئله نی حیاتا کنچیرمک ایچون مرامنامه ده یازیلدیغی کیمی، هر ایکی طرفین متقابل راضیلیغینی الده نتمگی لازم بیلمیش و اونا گؤره ده کندلی و ملکدارلاردان عبارت بیر کومیسسیون دوزلتمیشدیر. بو کومیسسیون عملی ایشه باشلامیشدیر.

ایران آذربایجانی کند تصرفاتیندا مهم یئر توتان بیر ساحه ده مالدارلیقدیر. بورادا قاراداغ، ساوالان، چالديران، اردبیل، خلخال، مراغه اطرافینداکی پایاقلاردا مین هکتارلارلا زنگین چمنلیکلر، اوتلاق لار واردیر. بو، مالدارلیق انکشافی ایچون چوخ زنگین شرایط یارادیر. ایران آذربایجانیلدا ایندی تخمیناً یدى میلیون قدر قویون و کنجی، یدى یوز اللى مینه یاخین قره مال، یوز ایگیرمی مینه یاخین آت و خیلی ده وه واردیر. مالدارلیق اردبیل و قاراداغ محالاریندا خیلی انکشاف نتمیشدیر. لکن

بورقملر بویوک و گنیش امکاتلارا مالک اولان ایران آذربایجان ایچون اولدوقجا آزدير. کند تصرفاتی وزیر لیگی ایندی حیوانلارین جنسیرینی یاخشیلشدیرماق و اولنارین سایینی آرتیرماق ایشینه ده جدی فکر و نرمگه باشلامیشدیر. ایران آذربایجانیندا توتون و قند چوغوندورودا تصرفاتدا مهم یئر توتور. مراغه، اورومیه، آذرشهر و اوشنودا ینتیشن توتون ایرانین تصرفاتیندا گورکملی رول آویناییر. بو توتوندن حاضرلاران "اوشنو" ادلی پاپیروس بوتون ایراندا مشهور دور. بونا باخمییاراق، توتون چوخ ابتدائی اصول لارلا ینتیشدیریلیر و اولدوقجا آز محصول وئریردی. ایران آذربایجانین گوزه ل بوجاقلاریندان بیرری اولان جیغاتی وادیسینده یاخشی قند چوغوندورو ینتیشیر و میاندوآب قند کارخاناسینین خام مالینی تشکیل ندير. گنیش امکاتلارینا باخمییاراق بو ساحه ده گنریده قالمیشدیر.

ایران آذربایجانیندا عین زاماندا باغچیلیق و اوزومچولوک ده بویوک اهمیته مالک دیر. عصرلردن بری دیر که، ایران آذربایجانین کیشمیش، پسته و بادامی، اریک، توت و ایگده سی دنیا بازارلاریندا شهرت قازانمیشدیر. بوندان باشقا بورادا خیار، آما، شفتلی و انجیر ده ینتیشیر. مرند، اورومیه، تبریز و مراغه اطرافیندا گنیش اوزوم و میوه باغلاری واردیر. لاکن چوخ زمان خسته لیک و باشقا سبیلر اوزوندن اوزوملوکلر و باغلار محو اولوب گندير. یادا عمومیتله چوخ آز محصول وئریر.

ایندی آرتیق ایران آذربایجانین صناعینی و خارجی تجارتی نوز الینه آلمیش ملی حکومت بو ساحه یه جدی فکر و نرمگه باشلامیشدیر که، کند تصرفاتی ایچون متخصصلر حاضرلاماقدان عبارتدیر. اوللر بورادا بنله متخصص لر ینتیشدیره ن هنج بیر اورتا و عالی مکتب یوخ ایدی. ایندی ایسه ملی حکومت ایران آذربایجانیندا دارالفنون تشکیلی و اونون یانیندا کند تصرفاتی فاکولته سی یاراماغا باشلامیشدیر. بو فاکولته ده بایطارلیق، تاخیل، باغچیلیق، توتون و باشقا ساحه لر اوزره متخصصلر ینتیشه جکدیر.

آ. آذری

مجلس ملینین فعالیتی

خلقیمیزین حق و اختیارینی تأمین نتمک ایچون آپاریلان مردانه مبارزه نتیجه سینده هامییا معلوم اولدوغو کیمی، ۲۱ آذرده تام معناسیله دموکراتیک اساسلار اوزرینده ملی مجلسیمیز تشکیل اولدو. بو مجلس ایله دارالشورای ملی آراسیندا، هم تشکیلات و هم طرز عمل جهتدن، بؤیوک توفیری وار ایدی. دارالشورای ملی همیشه عموم نماینده لری اشتراکیله تشکیل اولدوغو ایچون، اورادا داها آرتیق دانیشیغا و تبلیغاتا اهمیت وئرلیر. ایشین سرعتله پیشرفتی نظره آلینمیر. نتیجه ده دولت تشکیلاتی فلج حالا دوشه رک یئریندن ترپنه بیلیمیر و اونون تقدیم نتدیگی لویح آیلار ایله کومیسئونلاردا یاتیب قالیر. بعضاً اونلارین مذاکره سینه بنله امکان تاپیلیمیر. بیزیم مجلس ملیمیزین فعالیتی ایسه چوخ ساده دیر. اولاً بوتون نماینده لرین و قتلری مرکزده تلف اولماماق ایچون هر اوچ آیدا بیر عمومی اجلاساً دعوت اولونورلار.

بو واسطه ایله عمومی و اساسی مسئله لره ینتیشیب، گذارشینه قولاق آسیر، اونا یننی دستورلار وئریر، اداره لرین گوردوکلری ایشلری نظردن کنچیریپ اونلارین رئیس لرینه دوزگون یول گؤستریر و امتحان ایچون قبول ندیلن قانون لایحه لرین مذاکره و تصویب نئدیکدن سونرا، گلجک اوچ آی تعطیل زمانی ایچون، هیئت ریاسته لازمی تاپشیریقلار وئرمله ایشلرین سرعتی ایچون زمینه حاضرلاییر. اوچ آی تعطیل مدتینده هیئت ریاست تعطیل نتمه دن مجلسین وظایفینی انجام وئریر دولت ایله سیخی رابطه ساخلایر و اونون گؤنردیگی لایحه لری سریع بیر صورتده مذاکره نده رک سیناقدان نوتری عودت وئریر. بو اصل اوستونده دیر که، بیزیم ملی مجلسیمیز مرکزی کمیته میزین صدر معاونی و فرقه میزین بانیلریندن ساییلان آقای حاجی میرزا

علی شبسترینین تحت ریاستینده ۲۱ آذرده ایشه باشلاییب بویوک فعالیت بروزه ونره بیلیمیشدیر.

مجلس ملینین هیئت ریاستی عمومیتله متین و بیغرض اشخاصدان تشکیل اولدوغو ایچون، ملی حکومت ایله مجلس آراسیندا همیشه حسن تفاهم اولموش. مجلس حکومت ملینین ایشلرینین قاباغا گئتمه سینده بویوک مساعدت گؤستمیشدیر. مخصوصاً آقای شبسترینین فوق العاده هوشو، طبعی و ذکاوتی هیئت ریاستین فعالیتینده آرتیق درجه مؤثر اولموش دور. بو سببه اعتراف نتمک لازم گلیر که، مجلسده فرقه رهبرلیگی جدی بیر صورتده نظرلری جلب نده بیلیمیشدیر.

عمومیتله فرقه میز ایله حکومت ملی و مجلس ملیمیز آراسیندا اولان محکم رابطه و اساسی بیرلیک نهضتیمیزین ایره لی له مه سینده آرتیق درجه ده تأثیر باغیشلامیشدیر. فرقه میزین مرکزی کمیته سینین خلق حاکمیتی یولوندا گؤتوردوگو قملر مجلسیمیزین خط حرکتینین دوزگونلوگو، مخصوصاً هیئت ریاستین بیطرف و بیغرضانه بیر صورتده، یورولماق سیزین فعالیتده اولماسینا مدیوندور. بو ایسه آقای شبسترینین حسن نیتی و ساغلام دوشونجه سی سایه سینده میدانا چیخا بیلدی.

مجلس ملی میزین عمومی اجلاسلاری ایسه همیشه فرقه میزین افکار و آمالینی تعقیب نتمک یولوندا بویوک ایمان و اعتماد بروزه ونرمیشدیر. ۲۲ آذرده عمومی اجلاسین حکومت باشچی سینین ایسته دیگی رأی اعتمادا وئردیگی جواب ملی تاریخیمیزین ان مشعش افتخاراتیندان سایلمالیدیر. او گون حکومت تشکیلینه موفق اولان باش وزیریمیز تبریز پادگانینین فرماندهی سرتیپ درخشانای ایله آپاریدیگی مذاکره بیر نتیجه یه ینتیشمه دیگینی گوردوکه، مجلسه گلیب آچیق و آیدین صورتده موضوعی نمایندده لرین نظرینه ینتیردی. ایشین سلاح گوجو ایله حل ندیلیمک احتمالینی ایره لی سوروب بنله بیر احتمالین وقوعو مناسبتیه اورادان رأی اعتماد ایسته دی. اونون جوابیندا بوتون نمایندده لر، بیر تک وجود کیمی، آیاغا قالخیب

(هامیمیز ملی حکومتیمیزین بایراغی آلتیندا سلاح گۆتوروب محاربه نئمگه حاضریق. قوی نوز قوردو غوموز خلق حکومتی بیزدن اعتماد عوضینده جاتلاریمیزی قربان و نرملگی ایسته سین، اونو آزادلیق یولوندا و نرمدن مضایقه نده ن دگیلیک) دندیلر. بو قورو تعارف دندلیر. باشدا مجلس رئیسی آقای شبستری اولماق اوزره، نماینده لر عمومیتله آیاغا قالخب سلاح گۆتورمک ایچون فرقه میزین مرکزی کمیتة سینه گلیب اورادا باش وزیر و مجلس رئیسین سرتیپ درخشانی ایله یئنی تجدید نندیکلری مذاکره نین نتیجه سینه منتظر اولدولار. بو، تاریخلرده مثلی چوخ نادر اتفاق دوشه بیلن بیر حادثه دیر.

دوغرودور محمد علی میرزا ایران مجلس شورای ملیسینی توپا توتماغا باشلادیقدا نماینده لردن بیر نچه سی اورادا قالیب شهید اولدولار. لاکن اونلاردان اله سلاح آلیب محاربه نتمک فداکارلیغینی تاریخ نشان و نرملیر. بیزیم ملی مجلسیمیز ایسه بو فداکارلیق نتیجه سینده دوغرودان- دوغرویا فدانیلر مجلسی اولدوغونو اثبات نندی. بوندان علاوه مجلسیمیزین بویوک افتخاراتیندان بیرسی ده، اورادا فدانی تشکیلاتلارینا رهبرلیک نده ن لردن نماینده صفتیله اشتراک نده ن وارایدی. آقای غلام دانشیان، جعفر کاویان، کبیری و غیرلری مستقیماً جبهه لردن انتخاب اولونوب گلمیشلردی. فرقه میزده بنله بیر مجلس وجوده گتیرمکله هم نوزونون یارادیجیلیغینی بوتون دنیایا ثابت نتمیش، همده ملتیمیزین استعداد و قابلیتینی بروزه و نرملگه سبب اولموشدور. بیزده مجلس ملی سابقه سی یوخ ایدی. ملی حکومت داخی* بی سابقه ایدی. بونلارین هامیسی فرقه رهبر لیگنین ابتکاری نتیجه سینده میدانا چیخان بویوک تشکیلاتلاردیر که، تاریخ اونلارین باره سینده هنج وقت ساکت قالا بیلمز. بو مؤسسه لرین یارادیلماسی گلجکده بوتون ایران خلقی، بلکه شرق ملتلی ایچون سرمشق اولماغا لایق ایشلدندیر. فرقه میز بو تشکیلاتلاری یاراتماقلا گنجیمیش

* - بو کلمه بو کتابدا (دخی) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

هدفیسیر و تشکیلاتسیر قیاملارین تکرارینا خاتمه ونریب آزادیخواه‌لار ایچون موفقیت قازانماق یولوندا یئنی بیر جیغیر آچدی که، بو نوزلوگونده شایان افتخار بیر ایشدیر.

فرقه نین تشکیلات ایشلری

ایگیرمی بیر آنرده آقای پیشه وری، آقای بادکانین معاونتی ایله، شخصاً تشکیلات قورماق ایشی ایله مشغول اولوردو. بو وقت تشکیلاتا توجه نتمک امکاتی آرتیق ایدی. اوندان نوتری که، فرقه کادرلارینین اوندان باشقا ایشلری یوخ ایدی. اونا گوره ایشلر چوخ سرعتله پیشرفت ندیب اوج آی مدتینده آذربایجانین بوتون شهر و کندلرینده فرقه تشکیلاتی یارادیلیب جدی صورتده فعالیت ندیددی. بو سازمانلارین فعالیتی نتیجه سینده ایدی که، بوتون آذربایجان خلقی فرقه بایراغی آلتینا توپلانیب بؤیوک نهضتی و اونون مسلح قوه سی اولان فدائی دسته لرینی وجوده کتیردیلر.

بو اوج آی عرضینده ایستر مرکزی کمیته، ایستر ایسه ینرلی فرقه اوجاقلاری تشکیلات و تبلیغات ساحه سینده بؤیوک ایشلر گؤرمگه موفق اولدولار. بئله که، حکومت فرقه نین رهبر لیگی آلتینا گلن زمان، بوتون دولت اداره لرینی نظارته آلماعا، حتی اداره نتمک ایچون فرقه سیرالاریندان کفایت نده جک قدرده چوخلو مجرب و ایناتیلیمیش ایشچی ونریله بیلدی. بو ایسه اوج آیدان آرتیق تاریخه مالک اولمییان بیر تشکیلات ایچون بؤیوک بیر موفقیت حساب اولونوردو. اگر چه، اوگون دولت اداره لرینه گؤندریلن اشخاصین آراسیندا اوزون مدت سیاسی مبارزه آپاریب سیاسی فرقه لرده فعالیت گؤستره ن مجرب یولداشلاریمیزدا آز دگیل دی.

بونونلا برابر اونلاری تاپیب اعتمادلارینی جلب نتمک، مسئولیتلی ایشلره قویماق نوز و نوزلوگونده بؤیوک موفقیت حساب اولونا بیلردی.

۲۱ آذرین سونرا، فرقه کادرلارینین دولت اداره لرینه گؤندریلدیگینه گوره، تشکیلاتین ایچریسینده او جهندن چوخ مشکلات میدانا چیخدی. مخصوصاً مرکزی

کمیته نین مسئولیتی آغیرلاشدیغی حالدا ایشچیلرینین مهم بیر حصه سی، ایستر- ایسته مز، دولت ایشلرینه مشغول اولدوقلاری ایچون فرقه ایشینه لازمنجه ینتیشه بیلمه دیلر.

بو طرفدن بؤیوک موفقیتلریمیزی گؤره ن خلق آخین- آخین تشکیلاتا وارد اولماغا باشلادی. بونلاری منظم صورتده تشکیلات آلتینا آلیب کادرسیز اداره ئتمک چوخ مشکل بیر ایش ایدی. بو ایشلرین هامیسی فرقه نین صدر معاونی آقای بادکانین عهده سینه محول اولدوغوندان، اونون وظیفه سی فوق العاده بیر صورتده آغیرلاشمیشدی. بونا باخمییاراق او نوزونون یورولماز بنیه سی نه و قوتلی اراده سینه دایانیب بو آغیر وظیفه نی قهرمانلارا یاراشان جدیت و همت ایله انجام وئرملیگه موفق اولدو.

آقای بادگان آلتی آی تمام مرکزی کمیته نین جاری ایشلرینی جدیتله انجام وئریب اورادان دولت ایشلرینه آپاریلان کادرلارین ینرینه تازا کادرلار تهیه ئتمکله تشکیلاتین دوام و بقاسینی تأمین نئدی. بو ایشده تبریز شهر تشکیلاتینین جوان صدر معاونی آقای ولانینین فعالیتی ده تقدیره شایاندير. بوندان علاوه باشقا ینرلرده داخی* فرقه تشکیلاتچیلاری نوز نوبه لرینده بؤیوک فعالیت ابراز نتمیشلر که، ینری گلدیکجه اونلارین دا فعالیتلری تقدیر ندیله جکدير.

یوخاریدا سؤیله دیگیمیز کیمی بو نهضتی وجوده کتیریب اونو دوزگون یولا آپارماق ایچون فرقه آراسیندا ایش بولگوسونون فوق العاده تأثیری اولدو.

فرقه نین عمومی سیاستینه آقای پیشه وری رهبرلیک ئتدیگی حالدا، اونون داخی ایشلرینی آقای بادکان و مجلس ملی کیمی مهم تشکیلاتی آقای شبستری، همکارلار اتفاقینی آقای بی ریا و سایر تشکیلاتلاری مرکزی کمیته نین باشقا عضولری عهده دار اولوب موفقیتله انجام وئریرلردی.

* - بو کلمه بو کتابدا (دخی) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

فرقه میزین تاریخینده بو ایشین آرتیق درجه ده اهمیتلی اولدوغونو قید نتمک لازمیدیر. فرقه باشچیلاری عهده لرینه دوشن آغیر وظیفه لره باخمییاراق، فرقه تشکیلاتی ابدأ اونودولمامیش، وقتی وقتینده عمومی اجلاسار، گنجیش یغینجاقار دعوت اولونوب بوتون فرقه افرادی فرقه نین سیاستله آشنا اولموش و بو واسطه ایله تشکیلاتدا اولان فرقه چیلر بیر عانله نین افرادی کیمی ال-اله وئره رک بؤیوک نهضتی وجوده گتیریب اونو ایسته نیلن هدفه یئتیرمگه کمال افتخار ایله موفق اولموشلار. فرقه میزده بیرلیگه آرتیق درجه ده اهمیت وئرلمیش، تک- تک افرادی خیردا و خصوصی رنجش لرینه باخمییاراق، افراد آغیر دقیقه لرده قارداش کیمی چالیشیب فداکارلیغا حاضر اولدوقلارینی ثبوته یئتیرمیشلر. اگر بعضی نوزلرینی بگنن آداملار فرقه نین عمومی سیاستینه مخالف گوزو ایله باخمیش* اولسالاردا، ایشین سرعتله ایره لی گنتمه سی، فرقه افرادینین فداکارلیغی اونلارا "اوبژکتیف" نیتلرینی اجرا نتمک امکانشینی وئرمه میش، اونلاری فرقه ایچریسینده ایکی تیره لیک سالیب اوندان خصوصی استفاده نده بیلیمک آرزولارینین اورکلرینده قالماسینا، محکوم نتمیشدیر.

فرقه نین حقیقی رهبرلرینین بی غرضانه بیر صورتده جانفشانیغی اولماسایدی قطعاً بو بؤیوک موفقیت لری الله نده بیلیمه جک ایدیک. اونا گۆره بیز رهبرلریمیزدن همیشه بیرلیک، صمیمیت، صداقت، فداکارلیق و بی غرضلیک طلب ندیریک. مخصوصاً ایستیریک که، بو وقته تک اولدوغو کیمی، بیرلیگیمیز ابدی و پایدار اولوب فرقه ایچریسینه اختلاف سالماق ایله نهضتیمیزی پوزماق فکرینه دوشن آلچاقلارین پیس نیتلرینه امکان وئرلمه سین. بیز باشچیلاریمیزدان بونو طلب ندیریک:

بیرلیک، بیرلیک، ینه ده بیرلیک لازمیدیر!

*- بو کلمه بو کتابدا (باخممش) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

فرقه میز و کارگر طبقه سی

فرقه میز فعالیتیه باشلارکن همکالار اتفاقی تشکیلاتیندان جدی کمک لیکلر آلمیشدیر. فرقه رهبرلیگیله فعالیت ندن بو تشکیلات مخصوصاً تبریز شهرینده نهضتیمیزین قاباغا گنتمه سینده بویوک فعالیت گؤستریمیش دیر. فرقه میزین کارگرلر کتله سینین تشکیلاتی موفقیتیمیزی تأمین نده ن عامللردن ان مهمو اولای بیلیمیشدیر. فرقه میز خلق تشکیلاتی اولدوغو ایچون زحمتکش طبقه سینه آرتیق درجه اهمیت وئریب اونلارین حیاتینین یاخشیشماسی اوغروندا بویوک و جدی قدملر گؤتورمگه موفق اولموشدور. مخصوصاً آقای پیشه وری ملی حکومتیمیز و ملی نهضتیمیزی اداره نده رکن ان چوخ اهمیت وئردیگی مسئله کارخانالارین ایشه دوشمه سی و اونلارین تعطیلینین قاباغینی آلاق مسئله سی اولموشدور.

بو واسطه ایله یوزلرجه کارگرلرین حیاتینی تهدید نده ن ایش سیزلیک ایله مردانه بیر صورتده مبارزه آپارمیشدیر. پشمینه کارخاناسینین ایشه سالینماسی، بوستان و ایران کارخانالارینین ایشلرینه یاخیندان نظارت نتمک ایچون اونلارین اداره لرینده، مستقیم صورتده کارگرلر اتحادیه سی طرفیندن مخصوصاً نماینده لر تعیینی، ایش سیزلیق مبارزه سینده ان جدی قدملردن حساب اولونمالیدیر. آقای پیشه وری فرقه نین سیاستینی دوشونه ره ک مینلردن زیاده کارگر عائله سینه چوره ک وئرمک ایچون بو کارخانالاری بیر آن نظردن اوزاق توتمامیش، مینلرجه آغیر سیاسی مسئله لرله اوز- اوزه گلدیگی حالدا، وقتینین مهم قسمتینی اونلارا صرف نتمیشدیر. بو ایسه فرقه نین کارگرلر طبقه سینه اولان علاقه سینین بویوک بیر دلیلی دیر. بوندان علاوه زندگانلیق وسایلین گوندن گونه آشای دوشمه سی و بازارین کسادلیغینا باخمیاراق فرقه کارگر مزدونون آشای دوشمه سینه امکان وئرمه میش؛ آلتی آی دوام نده ن ملی حکومت دورونده بیر نفرده اولسون بویوک کارخانالاردان

کارگر اخراجی اتفاق دوشمه میشدیر. بلکه بوستانین ایشه دوشمه سی و یئنی توخوجو کارخاناسینین تاسیسی سایه سینده مینده زیاده ایشچیلر ایچون فعالیت و چوره ک قازانماق منبئی تهیه ندیلمیشدیر. بونلاردان علاوه شهرین آبادلاشماسی، تازا تاسیسات، هابئله یول ایشلری، نظام وظیفه مدرسه لری کیمی یئنی ایشلرین باشلانماسی سایه سینده مینلرجه جوان و یاشلی کارگرلره ایش دوشوب بو واسطه ایله زحمتکش طبقه سینین حیاتی تئیه تهدید نده ن ایش سیز لیگین قاباغی آیینمیشدیر. نهایت کارگر ایله کارفرما آراسیندا میدانا چیخا بیلن اختلافلارین قاباغینی آماق ایچون بو ایکی طبقه نین وظیفه و اختیار تئیه معین نده ن ایش قانونو تهیه و تصویب اولوندوقدان سونرا موقع اجرایه قویولموشدور که، ایندیکی شرایط ده کارگر ایچون بویوک موفقیت حساب اولونا بیلر. اگر گوندن- گونه آرتماقدا اولان ایش سیزلیگی و کسادلیغی نظره آلساق، او وقت فرقه میزین کارگر طبقه سینه نئدیگی خدمتین بویوکلوگو تمام معناسیله نظرده مجسم اولاجاقدیر.

نهایت دنمک لازمیدر که، آذربایجان دموکرات فرقه سی همکارلار اتفاقینا رهبرلیک نتمکله، همیشه کارگر طبقه سینین جدی رهبری اولوب؛ اونون منافعی حفظ نتمک یولوندا هیچ بیر فداکارلیقدان چکینمه میشدیر. دنمک اولار که، همکارلار اتفاقی صدری آقای بی ریا، کنچن شهر یور آیندا، بو تشکیلاتین، دموکرات فرقه سینین رهبرلیگینی قبول نتمه سینی رسماً و کتباً اعلام نتمکده، اشتباه نتمه میشدیر. فرقه آپاردیغی آغیر مبارزه ده، کارگری بیرینجی صفده گوردوگو کیمی، اونون منافعی حفظ نتمگی ده نوزونون ان بیرینجی وظیفه لریندن حساب نتمیش و نده جکدیر. البته کارگر طبقه سی و اونون رهبرلری ده چوخ گوزه ل بیلیرلر که، اگر فرقه نین دوزگون رهبرلیگی اولماسایدی، آذربایجان خلقینین ان مظلوم طبقه سینی تشکیل نده ن کارگرلرده آزاد اولوب، ایسته دیکلری کیمی دردسر سیز، نوز طلبلرینی الده نده بیلمه یه جکلر ایدی. بو نقطه نظرден دنمک اولار که، آذربایجان کارگرلری، دموکرات فرقه سینین رهبرلیگی سایه سینده، ایکی آزادلیغا نایل اولدولار: بیرینجی سی، عموم

آذربایجان خلقی کیمی، ملی آزادلیق؛ ایکینجیسی، عموم کارگرلرین منافعینی تأمین نتمک واسطه سیله، صنفی آزادلیقدیر که، هر ایکیسی ده، کارگر صنفیین مبارزه تاریخینده، جلی خط لر ایله یازیلاجاقدیر.

ملی حکومت خلاقه حساب وئره رکن

ملی حکومت، فرقه میزین رهبرلیگی آلتیندا ایشله دیگی ایچون، اونون گؤستریدیگی خارق العاده فعالیتیین افتخاری ده فرقه میزه عاید دیر. یوخاریدا قید نئدیگیمیز کیمی، ملی حکومتین گوردوگو ایشلر نه تک آذربایجاندا، بلکه ایراندا سابقه سیزایدی. اونا گؤره چوخ تنز بیر زماندا، فرقه میزین و نهضتیمیزین نفوذ و سرحدلریمیزدن کنجیب، ایراندا ان خارجی نولکه لرده سس سالماقلا، دنیادا بین المللی بیر مسئله شکلی آلدی.

بو کتابچا تعجیلی صورتده یازیلدیگی ایچون بو ساحه ده گورولن ایشلری شرح و نرمکدن صرف نظر ندیب، حکومت باشچیسی آقای پیشه ورینین، آذربایجان مجلس ملیسینین ایکینجی عمومی اجلاسیندا وئردیگی گزارشی (راپورت) عیناً بورایا نقل نتمگی کافی حساب ئدیریک.

ملی مجلسین ایکینجی عمومی اجلاسینین ۲نجی جلسه سینده اولونموش دانیشیقلا رو آقای پیشه ورینین آذربایجان ملی حکومتینین ایندییه قدر گوردوگو ایشلر حقینده وئردیکی گزارش

جمعه گونو فروردین آیین ۱۶ سیندا، ساعت ۹/۵ دا آذربایجان مجلس ملیسینین
ایکینجی اجلاسی، نماینده لرین حضور و آقای شبسترینین ریاستیله، تشکیل اولدو.
بو جلسه ده دولت هیئتی ده حاضر ایدی.

آقای شبستری- من ایکینجی دوره اجلاسینین ۲نجی جلسه سینی رسماً آچیق اعلان
ندیرم. آقای محمد عظیم دوننکی جلسه نین صورت جلسه سینی مختصراً راپورت
ونره جکدیر.

آقای محمد عظیم بیرینجی جلسه نین صورت جلسه سینی مختصر وجهله اوخودو.
آقای شبستری- بیرینجی جلسه ده اوخونان پروگرام موجبجه آقای پیشه وری
آذربایجان دولت هیئتینین ایندییه قدر گوردوگو ایشلری باره سینده بیر راپورت
ونره جکدیر:

آقای پیشه وری- من نله فکر ندیرم که، دنیه جگیم سؤزلر چوخ مفصل اولا بیلمز.
چونکه دولتین بوتون گوردوگو ایشلر خلقین اطلاعیله، خصوصاً مجلس ملی
عضولرینین مستقیم نظارتیله اولموشدور. اونا گوره دنیه جگیم سؤزلر، گمان
ندیرم که، نماینده لر ایچون تازا سؤزلر اولمییا جاقدیر و فقط بونلار مختصر صورتده
تذکر کیمی اولا بیلر. سیز چوخ گوزه ل بیلیرسیز که، بیزیم ملی دولتی میز مبارزه لرده
دوغولوب؛ دولت و مجلس سلسلرین، تفنگلرین و باشقا اسلحه لرین گورولتوسو

آلتیندا تشکیل تاپبیدیر. بیزیم وزیرلریمیز و دولت ایشچیلریمیز آزادیخواهلاردان سنجیلیب دولت ایشلرینه وارد اولموشلارسا، کفایت قدر مجرب دگیلدیلر. استبدادی دولتن پیس یادگارلار و منفور ارثلر: اوغورلوق، اختلاس، تنبلیک و دولت مقاماتیندان سؤاستفاده نتمک و دوائرین بریادلایغیندان باشقا بیر شئی قالمامیشدی. ایشچیلردن بیر عده سی فقط معاشلارینی تأمین ندیب گونلرینی کنجیریب، ساعت سایماق و اوندان سونرا خصوصی ایشلرینین دالینجا گنتمکدن باشقا فکرلری یوخ ایدی. من اونلاری سرزنش نتمک ایسته میرم، چونکه تشکیلاتین اقتضاسی او ایدی. بنش نفر، اوچ نفر صادق آدام اولسایدی دا یا ایشدن چکیلیردی؛ یا ایشده قالیردی سا، محیطله سازش نتمگه مجبور اولوردو و بنله لیکله بیر جور امرار معاش ندیردی. ملی دولت تشکیلینده اداره لریمیزین وضعی بو ایدی. حتی من سابق استانداریلق بناسینا گئتدیکده، استفاده نتمک ایچون، بیر کاغذ و پاکت تاپا بیللمه دیم. خصوصاً او وقت که، استاندار بؤیوک اختیار اتلا گلیمیشدی که، آذربایجان نهضت ملی سینی یاتیرتسین؛ فارسلا ردمیشکن "در باغ سبز" نشان و نرسین.

بیز حکومتی اله آدیغیمیزدا وضعیت چوخ آغیر ایدی. من ایندی هله مالی جهندن دئیره م هر حالدا حکومتی اله آدیغیمیز زمان بیز پروگراملا ایشه باشلادیق و او پروگرامی تصویب ایچون مجلسه گتیردیک. بیز قاباغیمیزا قویدوغوموز پروگرام ایران دولتینین عادی پروگراملاری نظیری دگیلدی. بو پروگرام عملی بیر پروگرام ایدی. بیز بیلیردیک که، بو دولت معین بیر مدته بو ایشلری گؤره جک. من بنله گمان ندیرم که، او پروگرام نماینده لرین نظرینده دیر. پروگرامدا بیرینجی مسئله ملی حکومتین قورولوشودور. ملی حکومت نله قورولمالیدی که، خلق حس نتسین که، بو حکومت اونون قوردوغو حکومتدیر و اوندا یاخین دخالتی واردير. بو ایش سؤزده چوخ آسان گورونوردوسه، عمله چوخ چتیندیر. چونکه کنچن حکومت خلقی دولندن آیری اولماغا عادت و نریمیشدی. دولت خلقین باشی اوستونده بیر یوموروق کیمی اولوب، ملت ایسه عذاب و فشار آلتیندا دولت چرخلرینی دولانديرمالیدی. ملتین دولتی

اموراتدا دخالتی یوخ ایدی. بیز بو عادتیی دگیشمه لی ایدیک. دولت ملتین سعادتی نی تأمین نتمه لیدی. بیز پروگرامدا گۆستر میشی ک، بو نجه اولمالیدیر. بو ایشچیلرین شخصاً دموکرات اولمالار یله انجام تاپا بیلمز، بلکه عمله نله اولمالیدی ک، خلقین ایسته دیگی عمله گل سین. بیز تشکیلات اوزه ر یله دولتی تشکیل وئریب ولایت و بؤیوک انجمنلری واسطه سیله اداره ایشلرینده، مالیه و صحیه ایشلرینده خلقه نظارت نتمگه امکان وئردیک.

ایکینجیسی بلدییه لر مسئله سی دیر. کنچن دوره ده شهرداری انجمنلری دولت تشکیلاتینا تبدیل اولوب، بلدییه رئیس دولتی طرفیندن تعیین اولونوردو. ظاهر سالیق ایچون اونا انجمن آدی قویموشدولار. بیز خلقین مستقیم صورتده بو انجمنی سنجیب و بلدییه ایشلرینده دخالت نتمه سینه امکان وئردیک. البته بوتازا بیر ایشدیر. بیر مدت لازم دیر ک، دوزگون صورتده چالیش سین و بیز قطعی صورتده بونو نده بیله جییک. منیم یادیم گلیر ک، (آقای یکانی بورادا دیر یا خیر) کنچن ایل بایرامدان قاباق خویا گتمیشدیم. بلدییه سپورلارینین پالتاری یوخ ایدی و آلیق دا آلامیشدی لار. ایستیردیلر. شهرین کوچه لرینده اولان آغاچلارین باشینی کسب ساتماقلا اولارین آلیقلار رینی تأمین نتمسینلر. من ایندی باشی اوجالیقلا دنیه بیلرم ک، بلدییه مزین ایشی اوقدر یاخشی لاشیب، نه اینکه حقوقلارینی دا وئریرلر، بلکه شهرین ایچری سینده ده اصلاحات باشلانیب دیر. مراغه شهری ایرانین مشهور شهری حساب اولونماییب، دنمک اولار ک، متوسط شهرلرینده دیر و متریقی شهر دگیلدیر. بونولا برابر مراغه ده بلدییه انجمنی، مالی وضعیتین یاخشیلیغینا استنادا، تصمیم توتوب ک، بیر دولت تیاتروسو بنا نتمسین. بو چوخ اهمیتلی بیر ایشدیر. چونکه ایران حکومتی ایندییه قدر حتی تهراندا دولت تیاتروسو عمله گتیره بیلمه ییدیر. لکن ایندی خلق انجمنی نوز نوی، نوز عائله سی بیلیر. میاندا بلدییه اروپا اصولیه بؤیوک بیر حمام دوزلتمک ایسته بیر. بو فکری بیز و مجلس اولارا وئرمه میشی ک. خلق نوزو احساس ندیر ک، بورادا حمام مسئله سی مشکلدور؛ گرک معاصر بیر شکلده بو

مسئله نی اصلاح و حل نتمک. البته بو کیمی ایشلر آسان ایش دگیلیدیر. بنله بیر حمام نچه مین تومنه، شاید ۸۰ - ۹۰ مین تومنه باشا گلن بیر ایشدیر. بودا میانداب ایچون بویوک بیر پولدور.

تبریزده بلدییه نی تحویل آلتندا اورانین صندوقوندا پول یوخ ایدی. لکن ایندی بیز باجارا بیله جیبیک که، یاخین زماندا تبریزده سو لوله کشلیگی عمله گتیریب و خیابانلاریمیزی آسفالت نده ک. بیز اونلارین وسیله لرینی ده آلمیشیق. تبریز بیرنجی ایران شهری دیر که، اونداسو لوله کشلیگی اولور. من دنمک ایستیرم که، حکومتین خلقه یاخینلاشماسینین نتیجه سی و منفعتی بودور. هله آذربایجاندا انجمنلر مسئله سی تازادیر. لکن یونا باخمییاراق چوخ آز بیر ینر واردیر که، اورادا انجمن تشکیل و نرملکه موفق اولمامیشیق. چونکه ایندی، بیلیرسیز که، قیشدیر، سویوقدور، گندیپ گلکه وسیله لری ده یوخدور. هله ایندی ده اهردن نماینده لر گلنده شاید آت وسیله سیله گلیبلر.

ایندی انجمن تشکیلاتی قورولوب و طرحی ده وجوده گلیبیدیر. اونیو یواش- یواش منظم حالا سالماق لازمدیر. من فکر ندیرم که، اوچ دورد آیدا بوندان آرتیق ایش گۆرمک اولماز و البته محترم نماینده لرین و دولت ایشچیلرین فعالیتی و حسن نیتی اوزرینده بو نتیجه لر الده ندیلیبیدیر. اوندان سونرا بخشداریق و فرمانداریق مسئله سیدیر. البته اونیو بو تنزلیکده منظم* شکله سالماق اولمازدی. دولت مأمورلاری ایچریسینده هنوز آشنا اولمایانلاریمیز آز دگیلیدیر. من، منیمله همکارلیق نده ن وزیرلره مکرر دنمیشم** که، بیز دیوانخانا قورموروق. بلکه اداره لریمیز قانونو اجرا نتمک ایچوندور. فرماندارلاریمیزدا گرک قانونون ناظری و مجریسی اولسونلار. اما بوجور آداملار که، لایقینجه بونو باشا دوشسونلر چوخ آزدیر. چونکه کهنه لر باشا دوشمورلر، تازالاردا اداره ایشلرینه آشنا دگیل لر. اونا گۆره ده اداره

* - بو کلمه بو کتابدا (منتظم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری
 ** - بو کلمه بو کتابدا (ندمیشم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

لرده بعضی ینرده کهنه آداملار و بعضی ینرلرده تازا آداملار لایقینجه مقصودوموزو اجرا نده بیلیمیرلر. بیزیم امیدیمیز بودور که، گلن دوره ده بخشدار، دهدار و کدخدالاری نوز ایده آلمیز اوزریله تربیت ندیب و ایش باشینا قویاجاییق. بعضی مترقی ینرلرده دولت ایشچیلری تربیت نتمک ایچون مدرسه لر آچیلیر؛ لاکن ایندی بو ایشدن نوتری بیزده مشکلات چوخدور. بونا گۆزه دیر که، ایندی بیز اینانديغیمیز آدمای ایش باشینا قویوروق. چوخ ینرلرده گۆرورسن که، او ایشچیلر بیر پارا ایشلرده وزیره مراجعه نتمک ینرینه فرقه یه مراجعت ندیر. یا اینکه فرقه یه مراجعت نتمک ینرینه، حکومته مراجعت ندیر.

مرور زمان لازمدير که، بیز اداره ایشچیلریمیزی باشا سالاق که، دموکرات فرق سی سیاسی بیر رهبر دیر. گرک اونون دندیگی سۆزه قولاق آساق. لاکن حکومت ایشی باشقا بیر ایشدیر و گرک بو ایکسی قاریشیلما سین. مثلاً چوخ وقت اولور که، بیر ایشچی، منه مربوط اولمییان ایشلرده، اون دانا تلگراف بیرى- بیرینین دالینجا منه گۆندیریر. من مذمت نتمیرم و دنمک ایسته بیرم که، خلق هنوز ملی حکومتین حقیقی معناسینا پی آپارمایدیر. گرک خلقی مرور زمانلا حاضرلاماق و اونلاری تربیه نتمک. البته مثله مناقشه یوخدور. بو ایش وحشی آتی توتوب مینمک و یا ایشه سالماق کیمیدیر. آدمای آتا تشبیه نتمک اولماز. اما من بونو دنمک ایسته بیرم که، گرک تازا آداملاری ایشه آلیشدیرماق. اما بو بیر گون و یا ایکی گونده اولان بیر ایش دگیلدیر. سیاسی جهتن علاوه تعلیم و تربیت مسئله سینین ده بورادا دخالتی واردیر. بیز، مین جور چتینلیکلره باخمییاراق، بو آز زماندا یننه ده بیر قدر ایشچی تربیت نده بیلیمیشیک. بیز امید نذیریک که، اونلار تنز بیر زماندا دموکراتیک وضعیت آشنا اولاجاقلار. چونکه نیت خالص اولوب خلقه خدمت نتمک فکری اولورسا، اول دفعه اونلار اشتباه نئسه لرده، آخرده حقیقتی تاپاجاقلار.

حکومت قورولوشوندا سونرا انجمن تشکیلی، بخشدارلار و فرماندارلار، اجتماعی آداملار تربیه نتمکله، یواش- یواش خلقی ملی حکومته یاخینلاشدیرا بيله جگیک.

بونونلا علاقه دار* اولان مسئله لردن بیرسی ده امنیت مسئله سیدیر. بیز اولندن دنمیشیک که، وار قوه میزله چالیشاجاییق که، خلقین مالی، جانی، ناموسو حفظ اولسون. چونکه امنیت اولمادیقا بیزیم هیچ بیر تدبیریمیز نتیجه وئرمیه جک ایدی. بونا گۆره ده ملی حکومت تشکیلنده هامیمیز چالیشدیق که، امنیت، اولدوغو کیمی، تأمین اولسون. من کنارلاردا کندلیرله دانیشیردیم. حتی چوخوسو منی تائیمیردی که، کیمیم و امنیتدن راضیلیق ندیردیلم. حتی مراغه ده بیر پارا آداملار دندیردیلم که، داستانلاردا دنیلن کیمی، امنیت اوقدر یاخشوی اولموشدور که، گرک گنجه لر دکانلاری آچیق قویاق، تا خلق گۆرسون که، بو ایش افسانه دگیلدر، بلکه حقیقتدیر. بیز ملی حکومتی اساس امنیت ایچون قورموشوق و امنیتله اثبات نده بیلریک که، دشمنلریمیزین اولده بیزه دندیکلری سوزلر (آذربایجان نهضتینی عمله گتیره نلر اوغوردورلار، جانیدیرلر، یالاتچیدیرلار) اویدورمادیر.

بیز بونودا اثبات نئدیلم و عمله گۆستریدیلم که، امنیت ایجاد نتمک اولار و خلقی راحتلیگه چاتدیرماق اولار. البته نواقص چوخدور. تک- تک فدانیلریمیز، فرقه عضولریمیز و اداره لریمیزده بیر پارا نقصانلار واردیر. قوی بعضی یولداشلاریمیز بیلسین که، هر کس نوز گناهینین جوابینی شخصاً وئرمه لیدیر.

بیز اهرده ایگیرمی، بلکه قیرخ ایل قولدورلوق نله ین صمد خان و عبدالله خانلاری مجازات نئدیلم. خلق بیزی آلقیشلادی و بیلدی که، ملی حکومت اونون راحتلیگی ایچون چالشیر. سید ضیاء روزنامه لری قارنی بیرتیق کاظمیا "شهید راه آزادی" آدی قویدولارسا، خلق اونلارا گولدو.

ملی حکومتیمیزده بوجور آداملار حیات اولایلمز. گرک اونلار، قانون مقابلینده، چوخ محکم بیر صورتده محاکمه اولسونلار. هر کس نوز جرمونون مجازاتینی گرک چکسین. آیری بیر آدام اونون مجازاتینی چکه بیللمز. اوغول ده نین جرمیله مجازات اولماز. بیز بیرینی، مجرم اولدوغو صورتده، مجازات ندیریک سه؛ اوغلونو

* - بو کلمه بو کتابدا (علاقه ار) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

تربیت نتمه لییک. گرک مجلس نماینده لری ولایتی و بۆلوک انجمنلری واسطه سیله اونلارا بیلدیر سینلر که، ملی حکومتده بیر آدامین بیر شاهیسینی قانون سوز آماق اولماز. بیز آزادلیق و خلق دشمنلرین ماللارینی مصادره ندیریک. البته آزادلیق علیهینه اولان آداملار گرک مطرود اولسونلار. لاکن بو، قانون موجبجه و معین اولونموش کمیسیون واسطه سیله عمل اولونور و اونلارین ماللاری مصادره و دولت ایچون یاردیم اولور و البته بو ماللار نه حسن، نه حسین، نه جعفر، نه تقی یه دگیل، بلکه خلق یولوندا مصرف اولمالیدیر.

ممکندور اتفاق دوشسون که، تک- تک آداملار مصادره اولونان ماللاردان استفاده نتمیش اولسونلار. لاکن بو چوخ نادر دیر. بو ایشلری گۆرنلر شدید صورته مجازات اولمالیدیرلار. اونلارین دوستلوغو آیی دوستلوغودور و بیزه دشمن لیکدیر. گرک کاملاً تأمین قضائی اولسون. تک- تک آداملار بئله بیر ایش لر گۆرموش اولسالاردا، گرک مجلس ملیده اونلارین قاباغی آلینسن. قوی خلق آزاد یاشاسین. خلق نه قدر آزاد یاشارسا، داها آرتیق حکومتیمیزین دالیندا دورار. لاکن بئله اولماقددا تشکیلاتیمیز تنزلیکله آرادان گنده ر. بیز گرک خلقین اعتمادینی نوزوموزه جلب نده ک که، خلق هنج تصور نتمه سین که، دموکرات فرقه سینده و ملی حکومت اداره لرینده پیس ایش گۆره ن آدام اولایلر. بو فلسفه لر هوادان دگیل. مین ایللرله امتحان اولونوبدور. هر ینرده قانون وار، یاشایش وار. هر ینرده ظلم وار ایستر اورادا اولان دولتین عنوانی دموکرات، ایسترسه مرتجع ادیله آداتسین، انسانلار سعادتیه ینتیشه بیلملر. ملی حکومت بو ایشه بۆیوک اهمیت وئریر.

بیزیم ملی دولتیمیز امنیت جهتن چوخ ایشلر گۆروب. فکر ندیرم که، شهر امنیتی و اطرافدکی امنیت آز- چوخ یاخشیلایدیر. کئچن حکومتلرده خلقین اکثریتینی تشکیل ونره ن کندیلر ایچون هنج جور جانی و مالی تضمین یوخ ایدی. بونلار، نه تک اوغرو و قولدورلار، بلکه دولت مأمورلاری و ژاندارملار طرفیندن ده تضییق اولونوردولار.

ملی حکومت زمانیندا هنج وقت بیر مأمور، قانونسوز، بیرنین نوینه گنده بیلمز. بنله ایشلر گورونورسه گنت- گنده قاباغی آلیناجاقدیر.

کنچن زمان کندلیلر بیر تمیز پالتارلی گوروردوسه، نوزو نو گیزلتمک ایسته بیردی. لاکن ایندی بنله دگیل. اونلار باشلارینی یوخاری توتورلار. ایندی کامل امنیت اولونوبدور. ایندی قاقاق و قولدورلوغون قاباغی آلینیبدیر.

دشمن نه قدر چالیشیرسا که، بیزیمله کردستان خلقینین مناسباتینی بولاندیرسین، لاکن بیز بونون قاباغینی آلیریق و حقا کردستان فرقه چیلری ده دوستلوغا چالیشیرلار. بیزیمله کردلر آراسیندا اختلاف سالماغا چالیشانلارین پیس حرکتلی ده، معلوم اولدو که، "ارفع" الیه اولوب. بیر عده مراغه ده و چاردولی ده کرد پالتاریندان تجهیز اولونموشدور و بعداً میانه و مراغه حدودو آراسیندا ۳۰۰ نفر بیزیم علیهیمیزه تجهیز اولونموشدور. بیز تنز لیکله اونلاری آرادان آپاریب آز زماندا فدانیلریمیزین خدمتی سایه سینده ساده بیر صورتده اونلاری بر طرف نئمگه موفق اولدوق. بو، آذربایجاندا گورونمه یین بیر اهمیتلی ایشلردن دیر. ایندی اهر و مراغه اطرافیندا ملی دولته نسبت مخالف هنج بیر حرکت یوخدور. اردبیل و گرمی محال لاریندا بعضی آنتریکلر اولموشدو. بیز اونو دا آرادان آپارمیشیق. خلقین گناهسیز اوشاغینین باشینی کسن حکومت هنج کیم طرفدار اولماز. عدالت و قانون دوزگون صورتده اجرا اولونمالیدیر.

سونرا من ایسته بیردیم بونو دنیه م که، دولت قورولوشوندان سونرا امنیت مسئله سینده خلقیمیز کهنه ژاندارملاری آرادان آپاریب و قانونی نظمیه تشکیلاتی وجوده گتیرمیشیک. امیدواریق که، بیر ایکی آیا قدر نظمیه نین بو تشکیلاتی چوخ منظم بیر حالا دوشه جک و ژاندارم تشکیلاتیندا اثر قالمییاجاقدیر.

سونرا اقتصاد و مالیه موضوعودور. ملی حکومت وجوده گلدیکدن اوچ آی قاقاق، بیز ساده بیر تدبیرلر گورموش ایدیک که، حکومت دگیشدیکده بورجا، یا اعانه ییغماغا مجبور اولمایاق. کنچن انقلابلاردا چوخ اتفاق دوشموشدو که، انقلابی عمله

گتیره نلر مجبور اولموشدولار متموللردن بویوک اعانه بیغسینلار. بیز بانگلاری توتمالی ایدیک. لاکن بیز اگر بیر آز عجله نتسه ایدیک، ممکن ایدی که، ۲۱ آذرده ملی تشکیلاتیمیزی قورماغا موفق اولما بیلمه یه یدیک. چونکه تهران چالیشیردی که، بیزی تحریک و عصبانی نتسین و ایش ینتیشمه میشدن بیزی بوغسون. اونا گوره ده بیز بانگلاری تنز توتا بیلمه دیک و بیر هفته ۲۱ آذره قالمیش توتدوق.

بیز بانگلاری اشغال نده ندن سونرا معلوم اولدو که، تهران حکومتی آنلامامازلیقدان، یا عمدی صورتده اوزون مدتدن بری تبریز بانگینا، بیر شاهی دا اولسا، پول گوندرمه میشدیر، بلکه عوضینده حواله گوندرمیشدیر. تبریز بانگی دا نوزو اسکناس چاپ نتمیر که، دولت ایشچیلرینه و نرسین. بلکه تاجرلر و باشقا آدمالار بانگا اعتبار ندیب قویدوقلاری پوللاری دولت ایشچیلرینه خرج ندیردی. بورادان چیخان مالیاتلار تهرانا گوندریلیب و ۱۴ میلیون تومان پرداختی تهراندان آنجاق حواله گوندریلیبدیر.

بانگی تحویل آلدیغیمیز زمان ایکی میلیون ایکی یوزمین تومن دولت بانگیندا و یاریم ملیوندا آیری بانگلاردا واریدی. مقابلینده ۱۵ میلیون تومن خلقه بورجلوایدی. بوندان باشقا بیز مجبور ایدیک که، اقلأ دولت ایشچیلرینین آذر حقوقونو ونره ک و بو حقوق دا ۳ ملیوندان آرتیق اولوردو. دنمک که، گرک مالیات بیغیب اونلارا و خلقین بورجونو ونره یدیک. ملی حکومت هر شنیدن آرتیق اقتصادا، پول باخیبدیر.

ایندی دنمک اولار که، دنیا دا پول مسئله سی انسان بدیننده اولان قان کیمیدیر. بیر اجتماعا پول اولماسا، ممکن دور که، او اجتماع سقوط نتسین. بونا گوره ده بیز پول باره سینده آشاغیدا گؤستره جگیم جدی تدبیرلری گؤتوردوک:

اولأ بیز قدغن نندیک که، بانگلار موقتی حالدا آدمالارا پول ونرمه سینلر. چونکه بیر پارا آدمالار بانگلاردان پول آلیب تهرانا آپاریردیلار و ایکی میلیون موجود اولان پولدا بو ترتیبه کفایت نتمزدی. اولده بنله نظره گلیردی که، بازاردا بویوک بحران عمله گله جکدیر. من ایشده مطالعه نتمیشم. منیمله ایشله ین وزیرلر بیلیرلر که، من

اول بانگ، مالیه، اقتصاد و سونرا باشقا ایشلره باخیرام. ایندی تاجرلر، اولابیلر که، نوزلری بونا اعتراف نتمه سینلر؛ لاکن بیزیم بو ایشیمیز باعث اولدو که، آذربایجاندا تاجرلر ورشکست اولمادیلار. هالبو که، بو مدتده بین الملل محاربه سی قورتاردیقدا سونرا ایرانین باشقا شهرلرینده یوزلرله تاجرلر ورشکست اولدولار. الحمدلله بیزده ورشکست اولان یوخدور. بیز اگر او وقت ایکی ملیون تومنی پایلاسایدیق خلق بانگا توکولوب، بیر هرج و مرج عمله گلردی. لاکن تدبیریمیز نتیجه سینده، ایکی ملیون موجود عوضینده، ایندی بیز، ایکی ملیوندان یوخاری و بلکه ده ۳ ملیون خلقه، طلبلری بابتیندن و نرمیشیک. مالیاتدان یوزده ایگیری بنش تهران و نرمک عوضینه اونو طلبکارلارا و نریریک. بیز بیر ملیون پس انداز بابتیندن خلقه و نرمیشیک. البته بو مرور زمانلا اولوبدور. ایندی بیز حس ندریک که، مالی وضعیتی یاخشیلایمیر. ایندی بلدییه اداره لرینده بیر انقلاب کیمی وضع وجوده گلیدیر. البته بو انقلاب فقط دولتین مالی تدبیرلری وسیله سیله اولونان بیر ایشدیر. ایندی بلدییه وضعیتی ده دوزلیر و بوتون آذربایجاندا یواش-یواش بلدییه لر فلاکت حالیندان قورتاریرلار. بس دنمک* که، ملی تدبیرلریمیز بانگلاری و باشقا اداری ایشلریمیزی ده دیرلندی.

گلیردن وئرگی مالیاتینا گلدیکده، بو مالیات دوزگون قورولسایدی، عادلانه بیر ایش ایدی. محاربه زمانیندا بیر نفر مالی آلیردی؛ صباح اون برابر قیمتینه ساتیردی. دنیادا مالی ایشده ایشله یئنه بئله مصلحت گوزموش ایدیلر که، دعوا زمانی بو قانونو قویسونلار که، بیر آدم بیر گونه جزئی بیر معامله ده ۱۰ مین تومن قازانیرسا، ۸ مین تومنی نی دولته وئرمه لی اولسون که، دولت قوتلنسین؛ مأمورلارینا و باشقا اداری ایشلرینه خرج اولسون.

البته تجارتده یوزده دوقوزیوز قازانج عادلانه دگیلیدیر. تازا گلیردن وئرگی مالیاتی قانونو قویولاندا، دکتر میلیسپونون^{۱۱} نظری شاید اول درجه ده دوزگون ایدی. لاکن

* - بو کلمه بو کتابدا (نمک) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

^{۱۱} - ایکینجی دنیا محاربه سی ایللرینده ایران حکومتینین استخدام تئذیکی آمریکالی اقتصادچینین آدی.

تهران مجلسینی تشکیل و نره نلر بؤیوک تاجرلر و مموللردن ایدی که، اونلارا بؤیوک مالیاتلار علاقه توتوردو. بونا گۆره اونلار اشکاللار چیخارتدیلار و مالیاتین نقشه سینیی بیر آیری یولا سالدیلار که، نتیجه ده قارماقاریشیق بیر شکله دوشدو و بنله اولدو که، تاجرلر دفترلرین دگیشدیلر و بیر تجارتخاندان مهم تجارتخانا وجوده گتیردیلر. بورادا بؤیوک تاجرلریمیز واردیر که، بؤیوک قازانجلاری اولموشدو و ایندی آند ایچیرلر که، عایداتیمیز یوخدور. لاکن عملده هامی بیلیر و گۆرور که، اونلارین نه قدر عایداتلاری وارمیش. بونا گۆره مالیات اداره لری ده، چون مالیات وصول نده بیلیردیلر، تشخیص و نرینلن مالیاتین قباغینا بیر صفر قویوردولار، تا بلکه بیر شنی وصول نده بیلسینلر و بنله لیکله هرج و مرج تولید اولوردو.

معلوماتور که، ملی حکومت تشکیل تاپدیقدا، بیزیم مالی متخصصلریمیز یوخ ایدی و چاره یوخ ایدی که، مالیاتی تشخیص و نریمک ایچون بیر کمیسیون سنجیلسین. تهران مجلسی ثروتمند آداملاردان تشکیل اولوندوغونا گۆره، اورادا نله بیر اصول گۆتورموشدولر که، ایللرله مالیات وصول نتمک اولمازدی. مثلا اگر بیر آدم تشخیص و نرینلن مالیاتا اعتراض نتسه ایدی، گرک عالی کمیسیوندا اونا رسیده لیک اولایدی که، بو کمیسیوندا تهراندا دیر. بنله لیکله بؤیوک تاجرلر و بؤیوک مالیاتلارا شامل اولاتلار که، نوزلری بو قانونو کنچیرمیشدیلر، نچه ایللرایدی که، بو قانوندان استفاده ندیب، مالیاتلارینی تأخیره سالیردیلار.

بیز منتظر اولایلمزدیک که، تهران عالی کمیسیونو، ایللر بویو اعتراضلارا باخمییاراق، مالیات کمیسیونونو سوروندورسون و بیزی اقتصادی فشارا سالسین. بونا گۆره بو ایشی محلی شرایطه اویغون بیر طرزده اجرا نتمگه قرار و نریدیک. عادلانه صورتده بیز بیر قدر مالیات وصولونادا موفق اولدوق. بیز بیر عالی محکمه قوردوق که، مالیات اجراسینا اعتراضلاری اولاتلار او محکمه یه مراجعه نتسینلر و بو محکمه ده رسیده لیک اولوندوقدان سونرا، آرتیق مالیات آلمیش اولسا، صاحبلیرینه قایتاریلسین. بیز بنله لیکله تهران حکومتین مالیات وصولوندا، نوز الیه

یارا تدیغی، اشکالی اورتادان گؤتورموش اولدوق. بیز غیرمستقیم ایشلرله کوپونچیلارین قاباغینی آماق، قند و شکرین قیمتینی عادلانه بیر حالا سالماقلا اقتصاد ایشینه کمک نئدیک و بو ماللارین قیمتینی معتدل بیر شکله سالدیق. بو ایشیمیزین حتی تهرانین بازاریندا دا شدید تأثیری اولدو.

البته بو ماللاردان چیخان سرمایه نی آیری بئره خرج نده بیلمدیک، چونکه اوندا موجودی پول دا آرادان گندیب دولته ضرر اولاردی. مثلاً گرک ایدی که، چای آلیب یئرینه قویولایدی.

بیز غلط قانون استخدامی آرادان آپاردیق. کنچن زماندا غلط قانون استخدام اصولیه مثلاً بیر نفر ضباط بویوک بیر حقوق آلیردی. مقابلنده بیر نفر تحصیل نتمیش ایکی یوز تومن حقوقلا استخدام اولونوردو. اونا گوره بیز لیاقتلی اولمییان آدمالارین حقوقلارینی آزالتدیک و نوز یولداشلاریمیزا دا نئدیک که، آز حقوق آلسینلار. البته محاربه زمانیندا قویولان حقوقلار ایندی اولابیلمز و بو ایش ده غیرعادلانه دگیلدیر. چونکه سطح زندگانلیق آشاغی گلیردی. مثلاً بیر آدمین اوتوز تومن حقوق و ینتمیش تومن مدد خرج و فوق العاده سیدی. ایندی که، سطح زندگانلیق آشاغی دوشوب و یوزده قیرخ جنسلر آشاغی گلیر؛ دنمک اولار که، بیزیم بو ایشیمیز کاملاً عادلانه دیر. ایندی مثلاً تبریزده یاغین قیمتی ۲۵ تومن دیر. در صورتیکه کنچن ایللرده آلتیمیش تومن ایدی. ایکی قرانلیق یومورتا ایندی ۱۲ شاهیا ساتیلیر. ایندی هر پارچا که، بازاردا مثلاً اون تومنه ساتیلیردی، دولت مغازه لرینده اوچ تومنه ساتیلیر. بیز دعوا زمانی نین حقوقونو و نرسیدیک، اوندا هم ناعادلانه اولمازدی، همده خلقی سویماغا مجبورایدیک. همده سطح زندگانلیق یوخاری گنده ردی.

سونرا بویوک بدبختلیک که، ایرانین باشیندا واردیر، بودور که، ایشچینی ایشه گوره قویموردولار و قدیمدن سوندلیلر و بلژیک لیلر نجه اصول قویموشلار سا، نله ده قالیردی. مثلاً بیزیم اداره لریمیزده اون نفر آداما ۱۲ نفر پیشخدمت ایشله بیر. سیزین نظریزه نله گلمه سین که، پیشخدمتین حقوقو آز اولوب، دولت بودجه سینه نله

تأثیری یوخدور؛ لاکن آذربایجان دوایرینده پیشخدمتلرین عده سی ایکی میندن زیاده دیر. آیدا اونلارین حقوقو ایکی یوز مین تومن اولور. بیز بو پوللا یاخشی قوشون ساخلایا بیلریک. البته مقصودوموز پیشخدمتله ایله مخالفت نتمک دگلدیر. لاکن اداره نین هر بیر کیچیک ایشینه بیر شعبه آیرماق که، مثلا بو شعبه لرین، ایلین باشیندا شاید یوز تومنلیک دولته نفعی یوخدور. اونلارین حقوقلاری کندلیله و قوجا آروادلارا تحمیل اولونور. البته بو عده نین هامیسینین تقصیری یوخدور. لاکن نتمک اولار که، ایش قورانلار قاباقچادان بونو فکرنتمه بیلر.

بیز بیرینجی دفعه تمام اداری تشکیلاتی دگیشه بیلمزدیگ. بونا گۆره ده بیر آز ایشچیلرین عده سینده تخفیف و نردیک و بیر قدر ده، اول اوچ آیدا، او آداملارین حقوقلاریندان که، وجودلاری زاید دیر، آزالتدیق. ایندی ایسه بیکارلیغین قاباغینی آلماقدان نوتری بوتون ایشچیلری ساخلاماق مجبوریتینده ییک. بو آداملارا باشقا یئرلرده مفید ایشلر و نره جیبک. بونونلا برابر، ناچارلیق که، اونلاری بیر مدت ده اداره لرده ساخلاب کچه لره تۆکمکنن پرهیز نده ک. بو ایلیکی بودجه میزده بیر نفرده اداره ایشچیسی نین اداره دن چیخاریلماسینا یول وئرمه میشیک. برعکس بعضی تازا مؤسسه لر تشکیل نتمکله ایشچیلریمیزین عده سینی آرتیرمیشیق.

ایندی حساب بیزیم الیمیزده واردیر. بودجه میزده تنظیم اولونوبدور. هامینیز بیلیرسیز که، ایران دولتی نچه ایلدیر که، کامل بیر بودجه تصویب نده بیلمه میشدیر. آنجاق بیر آیلیق و ایکی آیلیق ناقص بودجه مجلسه گتیرمیشدیر. لاکن بیز بو دوره ده، کامل صورتده، بودجه میزی مجلس ملیمیزه گتیرمیشیک. هله بو گرک بوندان دا تنز مجلسه وئریله ایدی. لاکن تأخیرینه سبب بیر پارا علتلر واردیر که، اونلاری سیزه گۆستره جگم.

بیز کنچن گلیردن و نرگی مالیاتینی دگیشدیردیگ. چونکه بیلیردیگ که، ایندی کنچن ایللر کیمی استفاده نتمک اولماز و عادی بیر حالدا بوندان استفاده نتمک چتیندیر و آنجاق گوجلو تاجرلر بازاردا استفاده نده بیلرلر. بیز بو اوچ آیین ایچینده مالی جهندن

ایشلره مسلط اولدوق. اوچ یوز مین تومن فقط میانه و زنجان دمیر یول اداره سینه و نردیک. بونو و نر مه سه ایدیک ده، اولمازدی. ایندی بو جهندن ملی حکومتین وضعیت مالیسی یاخشیدیر.

تدبیرین بیرسیده بودورکه، بیر ملیون خزانه قبضی چاپ نتمیشیک. بو، بوندان نوتری دیر که، جنسی اوجوز و نره ک. مثلا اون تومن جنس مقابلینده دوقوز تومن آلنیر. بونون فایداسی بودور که. اولاً خلقدن بیر ملیون تومن بورج نتمگه مجبور اولمادیق. البته بو پول بورج اولونسایدی، استهلاک اولوناچاق ایدی. بویوک مقداردا گرک فائض و نریله ایدی. بوندان باشقا جنس ده ساتدیق و بو بیر ملیون، ایلین آخرینا قدر، نچه دفعه دولتار و نچه برابر اولار.

بوگون که، آیین اون آلتیسیدیر، مالی جهندن داها وحشتیمیز یوحدور. بیز بیلیریک که، پولوموز وار. بو بویوک بیر موفقیتدیر که، بودجه میزی تنظیم نتمیشیک و کسر بودجه میز یوحدور. بو ایش حتی اورپا دولترینده ده چوخ چتیندیر. بیزیم بودجه میز، کنچمیش دولتین طرفیندن یازیلان بودجه دن، نچه قات آرتیق دیر. بودجه میزده مین نفر آرتیق ایشچی استخدام نتمیشیک. بیز اداره ایشچیلرینی ساخلیریق تا ایش تاپیلدیکدا اولارا باشقا ایش و نره ک. البته بو ایش مالی سیاستیمیزین دوزگون لوگونون نتیجه سیدیر.

آقای شبستری- اون بنش دقیقه تنفس و نریلیر.

تنفسدن سونرا.

آقای شبستری- آقای پیشه وری نوز بیاناتینا ادامه و نرسینلر.

آقای پیشه وری- بو مسئله دن سونرا فکریمیزی مشغول نده ن اقتصاد مسئله سیدیر. بیز هله فکر ندریک که، ملی حکومت تشکیلندن سونرا آذربایجاندا بویوک احتکارلار باشلاتیب و ممکن دور که، آذوقه آزالا. اوندان سونرا، مخالفیمیزین تبلیغاتینین نتیجه سینده، وحشته دوشموش تاجرلر خارجه آذوقه آپارالار و نوزلرینه سرمایه نده لر. بو قورخو حکومت ملیدن قاباق دا وارایدی. اونا

گۆره بیر همیشه شهرین آذوقه سینى كنترول نديريك. فرقه نين اينانيلمیشلاری اقتصاد ایشلرینی نچه مدت تأمین نديردیلر. فرقه نين تشکیلاتلاری یولو ایله، درخشانین شهر انبارلاریندان نظامیه یه آذوقه انتقال و نرمة سینین قاباغینین آلینماسینا چالیشیردیق. بیز بیلیردیک که، سیاسی ناراضیقلار، بحرانلار اغلب چۆره ک مسئله سیندن دیر.

بیز چالیشدیق آذوقه نين یولونو آذربایجاندا ن خارجہ مسدود نده ک که، بو ایش بعضی اشخاصا ضررلی دیر. لاکن قوی بنش نفر، اون نفر ضررگۆرسون، اهالی وحشته دوشمه سین و ملی حکومتدن بهالیق گۆرمه سین. نجه که، دندیم بو ایشدن بیز یاخشی نتیجه آلدیق. چۆره ک و سایر شنیلر اوجوزلاندى. لاکن تهراندا عکسینه اولدو. حتی دندیلر که، آذربایجان آذوقه و نر میر. آجلیق اولور. در صورتی که بو فریادلارلا اوبیریسی طرفدن چالیشیردی که، مالی بحرانلار بیزی بوغسون و پول لاریمیزی چکیب آپارسین. متوحش اولان وارلی آداملار پوللاری آپاردیلار. بیزی فشاردا قویماق ایسته دیلر. بو ایش سبب اولدو که. بازاردا جنسلر داها اوجوز اولسون. خلقین اکثریتی اوجوزلوقدان راضی اولوردو. اداره ایشچیلری، زحمتکش و کارگرلر راضی قالیردیلار. بو، اوزون مدت دوام نده بیلمزدی. محصولون بهالیغی پیس اولدوغو کیمی، حددن آرتیق اوجوزلوغودا بنله ضررلیدیر. گرک کندلینین نوز ایشینه اوره گی قیزسین و محصولونو عادلانه قیمتہ ساتا بیلسین. بیز جور- بجور یوللارلا بونون قاباغینی آلدیق:

۱- صادراتا عوارض تعیین نتمک مسئله سی ایدی. چونکه جنس آذربایجاندا ن خارجہ گنتسه ایدی. بیردن سریع بیر صورتده باهالیق تولید اولاردی. بونا گۆره چوخلو مذاکره دن سونرا انقلابی بیر تدبیر گۆتوردوک و بنله قرار و نردیک که، صادرات مقابلینده عوارض آلینسین. آذربایجاندا ن جنسلره بیر مقدار کرایه و بیر مقداردا نفع اوستونه گلیر و بنله لیکله بو جنسلر همیشه تهراندا اوجوز اولور.

بیز اول خشکبارین صادر اولماسینا اجازه وئردیک. اولده بیز صادراته اجازه وئرمیردیک. لاکن ایندی وئرمیشیک. بونولار برابر، یئنه لایقی قدر صادر اولونمور. دنمک اولار که، بو وضعیت دنیا وضعیتینه باغلیدیر. گلجکده بیز قیمتلی جنسلریمیزی صادر نئمگه یول تاپاجاییق. عمومیتله دنمک اولار که، ایران دولتینین خارجی و تجارتی سیاستی یوخدور. تهران حکومتی خارجدن گلن ماللارین قاباغینی آماق و نوز ماللارینا دنیادا بازار تاپماق باچارمیر. ایندی مثلا تیکیلی پالتار و اوتومبیل سنل کیمی ایران بازارینا تۆکولور، دسته- دسته تاجرلری ورشکست ندیر. خارجدن گلن کهنه پالتارلاری گنیمک بیزه تحقیر و توهین دیر. بیز اولاری گیه بیلمه ریک. ایران حکومتی نوزو بیلیر، نه ندیرسه نئسین. لاکن بیز نوز قیمتلی جنسلریمیزی صادر ندیب و عوضینده بیزه لازم اولان شنیلردن: مثلا لاستیک، شهرلریمیزین آبادلیغی ایچون لوله، آسفالت و باشقا شنیلر وارد نده جییک. ایران دولتی نوزونه لازم اولان شنیلری، احتیاجی قدر، وارد نده بیلمیردی و بیلیمیر. چونکه تهران ایشلری اوغرولار الینده دیر. بیر تاجر یوزمین تومن وئریر واردات اجازه سی آلیر. بنله لیکله من دنیه بیلرم که، بیز خارجی تجارت مسئله سینده ده مسلط اولموشوق.

امید ندیرم بنله بیر محکم اقتصادی سیاسته مالک اولان بیر حکومت ترقی نده ر و هر بیر مشکلاته فایق گلر. محاربه زمانی تجهیزات و سلاح قاییران کارخانلار ایندی هامیسی تجارتدن نوتری ایشله ییر. بو خطرناک دیر. بونلار خلقین قانینی سوراجاق. ایندی بونون نتیجه سینده بیزیم صنعتکارلاریمیزدان مهم بیر حصه سی بیکار قالماغا مجبور اولموشدور. اگر محکم اقتصادی تدبیرلر گۆره بیلمزسک صنعتکارلاریمیز آرادان گنده ر. بیکارلیق دنیای تهدید نده ن بیر بؤیوک بلادیر. بوندان بؤیوک اعتصابلار، بؤیوک اقتصادی بحرانلار عمله گلیر. البته نولکه نین دوره سینده حصار چکمک اولماز. لاکن واردات و صادرات ایشلرینه نله ترتیب وئرمک اولار که، ایسته دیگیمیز شنی آلیب و ایسته مه دیگیمیزی آماق. نجه که، سووه ت نولکه سینده بنش ایلیک نقشه لر اوزره بو چتین لیکلری آرادان آپاریرلار.

کنچن دوره ده ده بیزده احصائیه موضوعو چوخ پیس شکله ایدی. مثلا بعضی نولرده نچه دانا آرتیق سجل تاپیلیردی. هله ایندی ده واردير. ایندی بیز دوزگون احصائیه تهیه نديریک. بیلیریک که، خارجدن گتیریلن کبریته احتیاجیمیز یوخدور و بلکه کارخانالاریمیزدا تهیه ندیلن آرتیق کبریته گرک خارجده بازار تاپاق. بیرده بونو بیلمه لییک که، ملی حکومت دیوانخانا دگیل. اونون وظیفه سی خلقین حیاتی نی تأمین نتمک ایچون یوللار تاپماقدان عبارتدیر. بحران سنلینن قاباغینی آلماق بو وظیفه نین گونده لیک ایجاباتیندا ان مهمو حساب اولونا بیلر. بیز چالیشیریک که، تجارت ساحه سینده نوز محصولوموزو خارجه ینتیره بیله ک و اوشنی که، تجارتیمیزه ضرر لیدیر، اونون وارد اولماسیندان جلوگیری نده ک. بیز بویولدا چوخ موفقیتلره نایل اولموشوق. لاکن هله بعضی شنیلردن حداکثر استفاده نی نده بیلیمیریک. ممکن دور که، بیر نفرین ۳- ۴ اوتومبیلی اولسون و بیعرضه اولسون و اونلاردان هیچگونه استفاده نده بیلمه سین. لاکن ۳- ۴ قاطری اولان بیر آدم نله یه بیلر، او قاترلاردان کفایت قدر استفاده ندیب، اولکی شخصدن قاباغا دوشسون. آقای رسولی ایله میاندا آب کارخاناسینا گتدیکده، ایران ارتجاعی حکومتینن هنج وقت نوزونون الینده اولان امکاملاردان، خلقین آسایشی ایچون لازمی استفاده فکرینده اولمادیغینی یئنه ده گوردوم. گوردوم که، یدی دانا تراکتور ایش سیز و استفاده سیز حالدا ساخلانیبیدیر. بیلدیگیمیزه گوره هر تراکتور ایکی هکتار یئر سوره بیلر. من گوردوم که، بو تراکتورلاری کامیونو چایدان چیخارماق ایچون ساخلاییلار. هال بو که، بو تراکتورلارین هر بیر یسی ۲۰ مین تومنه باشا گلیر و بو بویوک بیر ثروت دیر.

بیز گرک چالیشاق که، اقتصادی امکاملاردان یاخشی استفاده اولونسون. مثلا چوخ یئرده چاپلار واردير که، اگر سد باغلانا، اونلاردان بویوک استفاده لر اولونا بیلر. بیز گرک صنعتی فلاحت عمله گتیره ک. مثلا پامبیق، باراما، کتان و قند چوغوندورو ینتیره ک. بیزیم اقتصادی و تجارتي ایشچی میز آزدير. اغلب دولت مأمورلاری فرقه وی و سیاسی ایشچیلر دیر. گرک مرور زمانلا بو ایشچیلر اقتصادی و تجارتي

ایشلره آشنا اولا بیلسینلر. بیزیم اقتصادی تدبیرلریمیزدن ان مهمی ینر بولگوسودور. بو واسطه ایله بیر ملیون کندلی ینر صاحبی اولاجاقلار. البته بو تنزلیکله او ینرلردن، کفایت قدر استفاده نتمک اولماز. لاکن بیز اینانیریق که، دولت فلاحت بانگینی قوتلندیریب، دورد- بئش ایلدن سونرا، فلاحت محصوللاریمیزین یوزقات آرتماسینا امکان وئره جکدیر. ینر بولگوسو باره سینده ایندی اولا بیلر که، هامپا و قره آراسیندا اختلاف اولسون. لاکن ینرلی مأمورلارا دستور وئرلییر که، اونلاری بیر- بیرله یاخینلاشدیرماغا چالیشسینلار. تا بیر- بیرینه کمک نئسینلر که، قارا آیاغا قالماسین و هامپا ایله ده اختلاف چیخماسین.

آذربایجاندا ینر چوخودور و آذربایجان جماعتی ده زحمتکش و چالیشان بیر جماعت دیر. خلاصه ینرلرین بولونمه سی و ینر بولگوسو چوخ بویوک اقتصادی کمک اولاجاقدیر و بوندان بنله مازندران و باشقا ینرلرده اولان آذربایجانلیلار وطنلرینه قایدیب زراعت ایشینه باخاجاقلار. البته بو ایشین سیاسی نتیجه سی ده چوخ بویوک دور. سیاست ایله اقتصاد بیر- بیرینه مربوط دور. اگر بیر حکومت اقتصادی جهته قوتلنسه، سیاسی جهته ده قوتله نیر. تهران حکومتی خلقی قوتلندیرمکدن قورخور. من فکر یدیرم که، خلقی آج ساخلاماقدادا تعمد وار ایدی. بیزیم حکومتیمیز خلق حکومتی اولدوغونا گوره، گرک بیز خلقی آياقلاندیراق. مثلا گرک بنله اولسون که، بیر نفر خلق قوشونلاری سیراسینا گنتدیکده، عائله سیندن نگران قالماسین. لاکن آج اولدوقدا او گرک گنجه- گوندوز معاش فکرینده اولسون و بنله آدامدان فدائی و نظامی چیخماز.

باشقا بیر اقتصادی موضوع صنایع مسئله سیدیر. ملی حکومت قورولمادان اول بیزیم مهم کارخانالاریمیز تعطیل و یا اینکه تعطیل اولماق خطرینده ایدی. بیز اوچ دورد آیدا اونلارین ایشه سالینماسینی تأمین نئدیک. ایندی هامیسی ایشله بیر و بو بیر منفعتدیر و مهم بیر ایشدیر. بو یاخین زماندا بو کارخانالار نده بنله جکلر که، نله پارچالار وئرسینلر که، مهم قسمت لباسیمیزی تأمین نئسین. بو کارخانالار خیانت

و اوغورلوق نتیجه سینده باتمیشدیلار. مثلا یونو بنش تومنه آلیب و کارخانایا ۱۵ تومنه ساتمیشدیلار. خلق سهملرینی بیر تومن قیزیل پولاً آلمیشدیلار. لاکن ملی حکومت قورولمادان قاباق ۲ قران پول اونلارا وئریردیلر. ایندی او خیانتلری گۆرنلر قاچیرلار. لاکن مجازاتدان قاچا بیلمه یه جکلر. حاجی غلام جورابچی و باشقالاری نوز گۆردوکلری پیس ایشلرین پاداشینی گۆره جکلر. ملی حکومت تشکیلیدن سونرا مسئله ساده بیر وجهله حل اولدو. ایندی کارخانالاردا ۴۰۰ نفر ایشچی ۸۰۰ نفرین گۆردوگو ایشی گۆرمگه موفق اولور. ایندی هم کیفیت، همده مقدار جهتجه، کنچن زماندان چوخ آرتیق، محصول گۆتورورلر. بو مسئله عین زماندا سیاسی بیر مسئله دیر. سربازلاریمیز چوخ یاخشی تعلیمات آلیرلار. لاکن پالتارلاری یوخ ایدی. ایندی بیز اونلارا پالتار و نرمگه موفق اولموشوق. بیز چالیشیریق که، بیرینجی درجه ده صنعتی ماشین ایشینه و سونرا ایکینجی درجه ده ال ایشلرینه باخاق. اما بو آخیر ایشدیر. دولت گرک بو چتین لیکلره فایق گلسین و بیز فایق گله جیک.

بیکارلیق مسئله سی بیزیم ایچون آغیر یوک دور. بیز گرک بونو آرادان گۆتورک. بیز بونادا تدبیرلر گۆرموشوک. یوللاریمیز که، ایندی چوخ پیس حالدا دیر، اونلاری دوزلتمک ایچون اقدام اولونور. مثلا آستارا- اردبیل، سایه قلعه- میاندوآب، زنجان- میانه- تبریز یوللاری دوزلمه لیدیر و بو صورتده نچه مین عمله ایشله یه بیلر.

باغچیلیق و زراعت زمانی گلیب چاتیبدیر. کندیلر نوز زراعتلرینه گنده جکلر. بوندان باشقا بلدییه ده شهرین آباد اولماسی ایچون، بیر چوخ عمله ایشله ده بیلر. بیزیم آرزوموز بودور که، ایش سیزلیک آرادان گنتسین. بیرده چالیشیریق که، ایش سیزلرین سیاهیسینی توتاق. ایندی ایش سیزلیک داد فریادی چوخدور. لاکن هله نله بیر احصائییه الهه یوخدور. بعضی آدمالار واردیر که، آنجاق میز باشیندا اوتورماق ایسته بیرلر و آیری ایشی گۆرمکه حاضر دگیل لر. بونلار پارازیت دیرلر. البته حقیقی ایش سیزلر واردیر که، کارخانالار باغلی اولماق نتیجه سینده وضعیتلری یاخشی دگیل دیر.

باشقا مسئله لرده عمومیتله ملی حکومتین دوام و بقاسی ایچون دور. ملی حکومت تاسیس اولدوقدا شعاریمیز ایالت و ولایت انجمنلری اطرافیندا ایدی. لاکن عملده گوردوک که، بو، ملی حیاتیتمیزی تأمین نده بیلمیه جکدیر. بیز مجبور اولدوق که، ملی مجلس و ملی حکومت یاراداق. ایندی گرک بو ملی تشکیلاتی ساخلاياق. چونکه بو تشکیلات خلقین احتیاجی و ایسته دیگی اوزرینده عمله کلیدیر.

خلق ملی حکومتی نوزونونکو بیلیر و اونو ساхлаماغی نوزونه بورج بیلیر. اولده بیر پارا مغرض آدملار دندیلر که، گویا بیز ایران آذربایجانینی شورا آذربایجانینا پاییشدیرماق ایسته بیریک. یا اینکه دموکرات فرقه سی آذربایجانی سووه ت حکومتینه ساتیبدیر. لاکن بیز گؤسترديک که، اونلار هامیسی بالاندیر. عملده اونو اثبات نئدیک. ایندی قیزیل اوردو بورادان گئدیر. هامی بیلیرکه، قیزیل اوردونون ورودی سبب اولدو که، استبداد حکومتی یخیلدی. بونا گؤره گرک اوندان تشکر نده ک که، رضا خاتین استبدادی اونون گلمه سیله یخیلدی. بودا قیزیل اوردونون بیزه اولان بویوک خدمتی دیر که، ملی اسارتی سیندیردی. هله من دنمیرم که، اگر آلمانلار غالب اولوب آذربایجانا گلکسیدیلر، بورادا حتی بیر ئوده قالمازدی. قیزیل اوردو استالینگراد، مسکوا، لنینگراد دا استبداد قوه سینی سیندیرماقلا دنیا خلقلریله برابر خلقیمیزین آزادلیغینی تأمین نله دی و نولکه میز قان دریاسینا دؤنمکدن خلاص اولدو و ایندی بو اوردو گئندنه گرک آلقیشلارلا اونو یولا سالاق. بیز بو مدته گوردوک که، قیزیل اوردو چوخ نجابت، متانت و اخلاقلا رفتار نئدی. اونلارین رفتار و اخلاقی هامییا سرمشق اولدو فکر نئدین اگر آرتش شاهنشاهی اولسایدی نه ایشلر چیخاردادی و بیر شهره، قیزیل اوردو کیمی، فاتح اولراق داخل اولسایدی خلقین باشینا نه کیمی فلاکتلر گتیره ردی.

قیزیل اوردونون گئتمه سی بیزیم ایچون ناگهانی دگیلدیر. بیز چوخ گؤزه ل بیلیریک که، او اوردو توپراق آلماق و یا شهر اشغال نتمکدن نوتری سرحدیمیزی کنجه میشدیر. اونون مقصدی دنیانی اسارت آلتینا آلماق ایسته ین فاشیزمین، ایراندا

اولان، آثارینی ریشه دن کسمک ایدی و بونادا افتخارلا موفق اولوبدور. ایران خلقی، مخصوصاً آذربایجان جماعتی او قهرمان اوردونون بویوک خدمتینی هرگز اونودا بیللمز. خلقیمیز او اوردونون معنوی کمگینه همیشه منتدار قالاچاقدیر. بیز آرزو ندیریک که، قیزیق اوردو همیشه دنیا آزادلیغی و دنیا دموکراتلیغینین نگهبانلیق وظیفه سینی عهده سینده ساخلا سین.

قیزیل اوردونون گنتمه سینی بیز مرتجعلر کیمی استقبال نتمیریک. بیز اونو احترام و عزتله یولا سالیریق. ارتجاع ایسه اونون گنتمه سینده نورونون ال- قولونون آچیلما سینی آختاریر. بیز آچیق ندیریک که، قیزیل اوردونون گنتمه سیله مرتجعلر چوخدا امیدوار اولماسینلار. آذربایجان خلقی آلدیغی آزادلیغی ساخلاماغا قادردیر. قیزیل اوردونون گنتمه سیله بیزیم ملتیمیز، اراده سیله الده ندیلن آزادلیغی خلل دار نتمیه جکدیر. ایندی ملی حکومتیمیزی گرک ساخلا یاق. آذربایجان خلقی، حتی چوخ آز جمعیت اولسادا، آزادلیقدان دفاع نده جکدیر. بونا گوره من سیزدن رأی اعتماد ایسته بیرم. (وکیللر: بیز رأی اعتماد یوخ، جانیمیز و مالییمیزی دا ونره جیبیک) بیز ایندییه قدر ملی آزادلیغیمیزی ساخلامیشیق. بونون بیرینجی ضامنی فرقه تشکیلاتیمیزدیر. ایندی تبریزده چوخ آز بیر نو واردیر که، نو اهلیندن، هیچ اولماسا، بیر نفر دموکرات فرقه سینده اولماسین. گرک او فرقه نین رهبرلیگینه اعتراف نده ک. بونون ایکینجی ضامنی ده بیزیم فدائیلریمیز دیر. اونلار آز بیر مدته قیام نئدیملر و ایندی ده آزادلیغیمیزین ضامن دیرلر. بیزیم فدائیلریمیزین تاریخی چوخ یاخین تاریخدیر. مصنوعی تشکیلات دگیلدیر و اونون تشکیل تاپماسی کئچن حکومتین فشارلاری نتیجه سینده اولوب و ایندی ایسه بونلار ملی حکومتیمیزین دالیندا دورماغا حاضردیرلار. اونلار زنجاندا ذوالفقاری، اردبیل ده، اهر ده و باشقا یئرلرده اولان مخالف دسته لرینی ازدیملر. ایندی بیز فدائیلریمیزه امکان ونره جیبیک که، کوتان و خیش دالیندا ایشلیه- ایشلیه عین زماندا تفنگی اللریندن ینره قویماسینلار. تا آذربایجان وار، فدائی وار. چونکه او، آزادلیغی قوروبدور. لکن بو تشکیلاتی

ساخلاماق بیر تک فدائیلرله اولماز. بیزیم منظم قوشونوموزدا گرک اولسون. بیز آز بیر زماندا منظم و قدرتلی بیر قوشون تشکیل نتمیشیک. اگر ایندی بیر نقصی اولسادا تنزلیکله دوزلده جیبیک. قوشونو و فدائییسی اولمایان بیر ملت هنج وقت آزادلیغی حفظ نده بیلمز. بیز گرک هر بیر شئیدن کسه ک، فدائی و قوشونلاریمیزی قوتلندیره ک.

مشروطه قهرمانلارینین مجسمه لری

مشروطه قهرمانلارینین مجسمه لرینی تبریز شهرینین ان عالی خیابانلاریندا نصب ندیلیمه سی فرقه میزین گوردوگو بویوک تاریخی ایشلردن حساب اولونور. مخصوصاً سردار ملی ستارخانین هیکلینین رضاخان مجسمه سینین یئرینده قورولماسی فوق العاده جدی و مهم بیر قدم ایدی. سونرادا تاریخی بیر گونده، مشروطه انقلابینین قیرخ بیرینجی ایل دونومو مناسبتیه، سالار ملی مجسمه سینین انجمن ایالتی میداندا برپا ندیلیمه سی اوقدمی تکمیل نئدی. بیر، ایکی بویوک مشروطه چینین تجدید نامیله فرقه میز، فداکار مشروطه چیلرین خیر خلف وارثی اولدوغونو اثبات نتمکله، فرقه افرادینا و عموم خلقه آزادلیق یولوندا جانفشانلیق نده ن بویوک شخصیتلرین تاریخده توتدوقلاری مقامی بیلدیریب فرقه ایچریسینده رهبرلره نسبت علاقه و محبت یارادیلماسینی سرمشق و نردی.

بشر نوز تاریخی و جوده گتیردیگینی کیمه انکار نده بیلیمه دیگی کیمی، بو تاریخده شخصیتلرین رولونو دا انکار نتمک حقیقتی دانماق دنمکدیر.

باشچیلارین دوزگون دوشونوب جریانا دوزگون خط سیر و یول گؤستریمه لری ایشین گندیشینده آرتیق درجه ده مؤثر واقع اول بیلر. "روبسپیرین" اشتباه لاری ناپولئون دیکتاتورلوقونو میدانا چیخاماقدا بویوک فرانسه انقلابینی طبیعی مجراسیندان دؤنده ر دی. برعکس بویوک استالینین ساغلام دوشونجه و دوزگون خط

حرکتی بؤیوک اوکتوبر انقلابینی، یانلیش مجرایه چکمه جان آتان مخالفترین حاضرلادیقلاری، نولدوروجو خطردن نجات وئردی.

اگر رضاخان میدانا چیخدیغی وقت ایراندا گوندن-گونه گنیش لنمکده اولان خلق نهضتینین باشیندا دوزگون دوشونجه لی شخصیتلر اولسایدی و او شخصیتلر بیر-بیرینی ازیب بدنام نتمک عوضینه بیر شخصین رهبرلیگی آلتیندا حرکت نتمیش اولسایدیلار، رضاخان ۲۰ ایل تمام ایراندا خلقی اسارت آلتیندا ساخلایا بیلمزدی.

اگر مشروطه نهضتینده ستارخان داخی، باشقا مشروطه باشچیلاری کیمی. مرعوب اولوب سلاحینی تسلیم نتمیش اولسایدی، شاید قیرخ ایل بوندان قاباق مشروطه بساطی ییغیشیلیب اورتادان گنتمیشدی. دنمک شخصیتلرین تاریخده بؤیوک رولو واردیر. همده او رولون معنی و تأثیری جوخ بؤیوکدور.

بیزیم فرقه میزین پیشرفتی ده چوروموش و ضررلی افکاره بیر دفعه لیک سون قویوب نوزو ایچون شاخص، یعنی رهبر انتخاب نتمه سیدیر. بو او دنمک دگیلدیر که، فرقه عضولری و سایر رهبرلر آیش گۆرموشلر. یا اونلارا احترام نتمک لازم دگیلدیر. البته بوتون فرقه باشچیلاری، هر کس نوز نئدیگی خدمت و گۆستریدیگی فداکارلیق مقابلینده، حرمت و ستایشه لایقدیر. لاکن بونو نلا بئله، فرقه رهبرینین رولونو انکار نتمکله، فرقه نین باشینی ازیب لیدرسیز بیر جمعیت حالینا سالماغا امکان ونرمک اولماز. دنیادا هنج بیر جمعیت باشچی سیز، لیدرسیز ایشی قاباقدان آپارا بیلمه میشدیر. بو جهندن دیر که، بیز مشروطه انقلابیین بؤیوک باشچیسی اولان سردار ملینین آدینی ابدی لشدیرمگه اقدام نئدیک. سالار ملی ایسه، البته نوز نوبه سینده، انقلابا بؤیوک خدمت نئدیگی ایچون، اونون آدینین دا ابدیشمه سی لازم ایدی. بو موضوعو داها آیدین بیر صورتده آچیب گۆستریمک ایچون سردار ملی مجسمه سی نصب اولونان تاریخده آذربایجان روزنامه سینده یازیلان معنالی بیر مقاله نی بورادا درج نئدیریک.

اونودولماز تاریخی بیر گون

آذربایجان دمکرات فرقه سی تشکیل تاپدیقدان سونرا، آذربایجانین مرکزی اولان تبریز شهری چوخ مهم و تاریخی حادثه لرین شاهدی اولموشدور. بو حادثه لر، تک آذربایجان خلقینین سیاسی حیاتیندا دگیل، بوتون ایران و شرق نولکه لرینین تاریخینده پارلاق* بیر یئر توتاجاقدير.

آذربایجان دمکرات فرقه سی آز بیر مدته کنچمیش چوروک رژیمین ایزلرینی تاماميله آرادان آپاریب یینی دموکراسی بیر اصول و خلقیمیز ایچون خوشبخت بیر حیات یاراتدی.

جمعه گونو، اردیبهشت آیینین ۲۷ سینده دموکراسی حیاتیمیز تاریخینده یینی پارلاق بیر صحیفه آچیلدی. تاریخربویو نوز قهرمانلیق و رشادتینی اثبات نتمیش اولان خلقیمیز، بیرینجی دفعه اولاراق، یاخین شرق نولکه لرینده حقیقی دموکراسیه لایق اولان، شرفلی بیر ایش انجام وئردی. بو ایش قان توکن شاهلارین، خلقین آرزو و امیدلرین آت آياقلاری آلتیندا پامال نده ن حکمرانلارین، ملتترین اسارتیندن قهقهه ایله گولن ظالم انسانلارین، کنچمیشده اولدوغو کیمی، ستایش نتمه گیندن عبارت دگیل دیر. بو ایش غصبکارلارین پارلاق سونگولرینین، زهرلی خنجرلرینین مدیحه سی دگیلدير.

بو، خلقیمیزین نفرتینی قازانان، ایگیرمی ایل ایران ملتترین سیاسی رشد و تکاملدن، اجتماعی حیاتدان محروم ندیب، ملتیمیزین قانینین قیمتینه الده نتمدیگیمیز مشروطیتی تعطیل نده ن رضاخانین منحوس مجسمه سینی، ملتین قارشیسیندا سرنگون ندیب اونون یئرینده نصب اولونموش اودلار نولکه سینین قهرمان اوغلو، تاریخی بیر سیمانین- بویوک ستارخانین مجسمه سینین افتتاحی ایدی. خلقیمیز بو

*- بو کلمه بو کتابدا (پالاق) یازلمیشدير. - یاشار آذری

شرفلی اقداملا اثبات نئدی که، کنچمیش نفرتلی رژیمین یادگارلاری، بوندان سونرا، تامامیله آرادان گندیب و اونون یئرینده ملتیمیزین آلولو مبارزه لرده الده نئدیگی آزادلیق و دموکراسی قانونلاری حکم سوره نلیک نده جکدیر. بو تاریخی گون، اونودولماز بیر گوندور.

قوی ایران ملتلی بیلسینلر که، آذربایجان ملتلی او چورموش، فاسد دستگاها نفرتله باخیر. قوی خام خیال نده ن مرتجعلر بیلسینلر که، داها بوندان سونرا هنج وجهیله حقیقی آزادلیق اصوللارینا مغایر اولان منحوس اثرلر بو نولکه ده قالمایب و داها او منحوس دوره تازالانمایاجدیر.

خلقیمیز، بوندان سونرا، یاد اشغالچیلارا فقط یوخلوق طلب ندیر. بوندان سونرا ملتین آزادلیغینی آیاقلاری آلتینا سالیب و اونلارین ملتین تحقیر نده ن عنصرلر داها هنج وجهله نوز موقعیتلرین حفظ نتمگه امکان تاپمایاجاقلار.

یاشاسین خلقیمیزین سارسیلماز اراده سی!

یاشاسین بوتون ایران آزادلیغینی تمثیل نده ن آذربایجانین قهرمان خلقی!

۱۲ شهریور مناسبتیله مجسمه لر موضوعونا عاید داها آرتیق معلومات آلاق ایسته یین تبلیغاتچیلار آقای پیشه ورینین، بو مناسبتله سؤیله دیگی، آشاغیداکی سؤزلریندن استفاده نده بیلرلر.

محترم هموطنلر!

بوگون بیرینجی دفعه اولاراق تبریزین و آذربایجانین حیاتیندا یئنی تاریخی بیر صحیفه آچیلیر. آذربایجان خلقی، ۲۰ ایل بیر ملتین حقوقو آزادان* آپاران، ۲۰ ایل مشروطیتی تعطیل نده ن، ۲۰ ایل ایران ترقی و تکاملدن گئری قویان بیر غصبکارین هیکلینی آشاغی اندیریب و اونون یئرینده ایران مشروطه سینین اساسینی قوران آذربایجان خلقینین قهرمان و رشید اوغلونون مجسمه سینی پایدار ندیر (گورولتولو آلقیشلار). بیز بونولا او، ایگیرمی ایلیک فاجعه نین بساطین قوران آداملارا بیلدیریری که، اونلارین خانانه سیاستلری مشروطیتی داها بوندان آرتیق تعطیل نتمگه امکان تاپمایاجاقدیر. آذربایجان خلقی، رشید و قهرمان اوغللارین قانی بهاسینا، مشروطیتی آلیب و او مشروطیت یاشایاجقدیر. (گورولتولو آلقیشلار). بیز بو مجسمه نین قارشیسیندا آند ایچیری که، مشروطیتی و آزادلیغی بوتون ایران اوزرینده حیاتا کنجیریب و ایرانین مظلوم خلقلرینین حقیقی آزادلیقلارین تأمین نده ک. (آلقیشلار).

بیز سون قطره قانیمیز قالانا قدر بو یولدا فداکارلیق نده جییک. بیز مخصوصاً بو مجسمه نی اوندان نوتری بوگون نصب نتدی که، هله ده ارتجاع طرفدارلاری خیال ندیرلر که، اگر سلاح گوجوایله آذربایجانین آزادلیغینی آزادان آپارا بیلیمه سه لر، حیل و نیرنگ ایله آپارا بیلرلر. قوی اونلار بیلسنلر که، آذربایجان خلقی نوز آزادلیغین و ایران خلقینین آزادلیغین محترم ساییب و اونو ساхлаماغی ایسه نوز و تضمین نتمیشدیر. بیز نه تکجه، آذربایجاندا، بلکه بوتون ایراندا آزادلیغی حیاتا کنجیره جییک. بیز ایندکی هورومچک تورو کیمی ایران خلقینی تورا سالیب اونلاری سیخان منحوس رژی می آزادان آپاریب و اونون عوضینه خلقه آزادلیق و سعادت ونره جییک.

* - بو کلمه بو کتابدا (آزادام) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

تهرانداکی او چوروک باشلار، فاسد بنینلر بیلمه لیدیرلر که، نه وقته قدر او قورخولو، ظلم و اسارت نشانه سی اولان مجسمه لر آرادان گنتمه بیدیر؛ نه وقته قدر اونلار ملتین ایله گۆتورولوب سرنگون اولماییدیر، ایراندا آزادلیق اولما بیلیمز. تهران حکومتی آذربایجانلایاناشا بیلیمز. تهران حقیقی آزادلیق و دموکراسی اصوللاری ایله اداره اولونان صورتده آذربایجان ایله یاناشاجاقدیر. آذربایجان ئوزونو هنج وقتینده مرتجعلره تسلیم نتمیه چکدیر. بونو بیر دفعه لیک هامی بیلیمز قولایغیندا ساخلامالیدیر.

تصادفاً بورادا اولان ایران مطبوعاتینین گۆرکملی نماینده لریندن آقای ملک و عمیدی نورینین حضورلاری منیم خاطریمه گتیردی که، نچه ایل بوندان قاباق آقای ملک یازیردی که، خلقی اسارتده ساخلیان و حقوقون پایمال نده ن بو رضاخان مجسمه لری نه وقته قدر بوخالدا دورودورسا، بیزیم آزادلیغیمیز تأمین اولمایاجاقدیر. بو دوزدور. او مجسمه لر تیکان کیمی خلقین اوره گینه باتیر من خواهش ندیره م که، آقای ملک تهراندا دنسینلر که، "دو صد گفته چون نیم کردار نیست".

ایکی یوز سۆزون بیر عملجه قیمتی یوخدور. بیز دندیک و دندیگیمیزی عمل نندیک. خلقین آرزولارینی بیلیمز اونلاری حیاتا کنچیردیک. عزیز یولداشیمیز آقای پنبه نی نین دندیگی کیم، قوی خلق ایچون خوخو- خوتدان اولان، خلقین اوره گینی سیخان مجسمه لر گۆتورولسون و ایران خلقی بیزدن سرمشق آلیب بو چوروک مجسمه لرین یئرینده ایران آزادلیغینین و مشروطه سینین یولوندا شهید اولانلارین: ملک المتکلمین، صوراسرافیل، میرزا رضاخان کرمان و سایرلرینین مجسمه سینی قویسونلار.

ایراندا اول دفعه ظلم، اسارت نشانه سی اولان رضاخان مجسمه سینی گۆتورمک و اونون یئرینده آزادلیق و قهرمانلیق نمونه سی اولان ستارخان مجسمه سینی قویماق افتخاری آذربایجان خلقی و اونون رهبری اولان آذربایجان دموکرات فرقه سینیه نصیب اولدو. من افتخار ندیرم که، بو مجسمه نی آچیرام.

آقای پیشه وری گورولتولو آلفیشلار ایچه ریسینده مجسمه نین یانینا گنبد و مجسمه نین پرده سینی گوتوردو. بو موقعده اورا و موزیک سسی سردار باغینین محوطه سینده طنین انداز اولاراق بو تاریخی گونده تماشاچیلار آذربایجان خلقینین قهرمان اوغلو ستارخانین هیکلینی، کنچمیش رژیمین یادکاری اولان رضاخانین منحوس مجسمه سینین یئرینده تماشا نئدیلر.

آقای پیشه وری نطقینی قورتاردیقدان سونرا، ستارخانین مجسمه سینین قارشیسیندا رژه وئریدی.

او نطقون تکمیلینده سالار ملی مجسمه سی نصبی مناسبتیه آیدین نطقلرین تفصیلی ده شایان دقت دیر.

سوژ یوخ، عمل گؤسترک لازمدیر

مشروطه انقلابی آذربایجان خلقینین قهرمانلیقلارینین مظهری اولاراق، بو ایل خلقیمیزین تام غالبیتی شرایطینده کنچدی. خصوصیه مشروطه نهضتینین ایکینجی قهرمانی باقر خانین مجسمه سینین افتتاحی بیزه کنچمیش شانلی تاریخیمیزی خاطرلاداراق بویوک بابالاریمیزین ایران آزادلیغی اوغروندا نئدیگی فدارکارلیقلارینی خلقیمیزین نظرینده مجسم نئدی.

آذربایجان خلقی ۲۱ آذر نهضتینین اثرینده ایران اوزه رینده ده درین بیر دگیشیک لیک عمله گئیرمگه امکان تاپاراق، ۱۴ ایلدن آرتیق تعطیل اولونموش مشروطیت قانونلارینی یئنی دن حیاتا کنچیردی. خلقیمیزین قیامی سایه سینده مرتجعلر دالی اوتوروب و تهران حکومتی آزادیخواه بیر رویه توتماغا باشلادی.

گۆردوگوموز کیمی بو سون زمانلاردا آز- چوخ دموکراتیک نهضت لر حکومت طرفیندن تقویت اولونان کیمی نظره گلدی و بونا گۆره دیر که، بیز اولدن نوزوموز و آقای قوام السلطنه حکومتینه خوش بین نشان و نردیک. آقای قوام السلطنه چوخ چتین مسئله لر، قارداش قانی تۆکمه دن مسالمت یولویله، حل نتمگه موافق اولدو. لاکن هله ده آقای قوام السلطنه دولتی ایراندا، ایران ملتینین انتظاری اولدوغو کیمی ایرانلیلارین طلباتینی لایقینجه تأمین نده بیلمه یبیدیر. آقای قوام السلطنه نین حکومتی ده ایندییه کیمی ملت دشمنلری اولان ارتجاعی پارازیتلرین نفوذوندان کناردا قالمامیشدیر.

انتخاباتین بوقدر یوبانديريلماسی ایران خلقلرینین ضررینه اولاراق اونلاردا حکومت قارشى نفرت تۆره تمگه باعث اولور. بودا، دنمک اولار که، یئنه ایران آزادلیغینین مخالفی اولان شخصلرین نفوذ و تأثیرینده دیر. ایندی ده گۆرونور که، دانیشیلان سۆزلر یانینز دانیشیقدير و اونلارین باره سینده هنج بیر عمل گۆرسنمیر. ایران خلقلری ایندییه کیمی ایش باشینا گلیمیش دولترلرین بو کیمی عمللریندن سون درجه ده اینجیک دیرلر و داها هنج کسده اوتوروب گۆزه تله مه گه و صبر نتمگه طاقت قالماييدیر. ملت، سۆز یوخ، عمل؛ داها دوغروسو حقیقی دموکراسی طلب ندیر.

آذربایجان خلقی کنچمیش تاریخدن آجی تجربه لر گۆرموش و سیاسی شعورا مالک اولان بیر خلقدیر. مشروطیت قانونلارینی نقض نده ن مرتجع عنصرلر، ایندی اگر یئنه ده خام خیال لار بسله ییب و ۲۱ آذر نهضتیمیزی ده اغفال سیاستی ایله نتیجه سیز قویماق فکرینده اولسالار، بیر دفعه لیک بیلمه لیدیرلر که، آذربایجان خلقی بوندان سونرا هنج کسه آلدانماياجادیر.

خلقیمیز نوز تاریخی مبارزه لرینی خاطرلادیقجا، نوز قدرتینی دوشونور؛ نتدیگی مبارزه لردن نتیجه آلماق ایسته ییر. آذربایجان ایران اوزرینده حقیقی آزادلیغین تأمینینی عملاً طلب ندیب ایندی ده نتمکده دیر. خلقیمیز مرتجعلره داها بوندان سونرا

فعالیت نتمک ایچون امکان و نر مه ییب و نوز آزادلیغینی آلدیغی کیمی، اونیو ساخلا ماغا قادر اولوب بوتون ایران اوزرینده ایران خلقینین آزادلیغینین تأمین اولماسی اوغروندا هر جور فداکارلیغا همیشه حاضر دیر.

موافقتنامه و نهضتیمیزین یئنی دورو

معلوم اولدوغو اوزره، ملی نهضتیمیزین اثرینده، ایران خلقینی فلاکته سوق نده ن هیئت حاکمه بناسیندا، بویوک رخنه و تزلزل عمله گلدی و نتیجه ده ارتجاعی مجلس مجبور اولدو که، فقط بیر سس آرتیق اولماق اوزره، آقای قوام السلطنه کابینه سینی ایش باشینا گئیر سین. بو ایسه ظاهرده آزادخواه طبقه یه بویوک بیر گذشت ایدی. آقای قوام السلطنه نین نهضتیمیزه نسبت، طرفدار اولماسادا. بیطرف اولدوغو مشهور ایدی. اونا گؤره تهران بو شهرتدن استفاده نده رک، نوز مغلوبیتینی نور توب باسدیرماق مقصدیله صلحه و باریشیغا تشبث نئدی. قارداش قانی تۆکمه دن، ۱۲ شهریور مراجعت نامه سیله طلب نئدیکلریمیزی تحصیل نتمک ایچون، بیزده بو تصادفی شادلیق ایله استقبال نئدیک. آقای قوام السلطنه ایش باشینا گلر- گلمز ایکی مهم مسئله نی حل نتمگه اقدام نئدی. اونلاردان بیر ی ساعد، صدر و حکیمی کابینه لری و سید ضیاء باندینین بویوک آزادخواه قونشوموز شورالار اتفاقی ایله ایران آراسیندا تولید نئدیکلری عداوت و سؤتفاهمی اورتادان قالدیر ماغا؛ ایکینجی سی ایسه بیزیم حق سؤزلریمیزی نشیدیب مشروع تقاضالاریمیزی انجام و نر مکله، یاخینلاشماقدا اولان، وطنداش محاربه سینین قارشیسینی آلماق ایدی.

بیز بیرینجی مسئله دن بورادا بحث نتمگه لزوم گؤرموروک. ایکینجی مسئله نین حلی ایچون آقای قوام شخصاً اقدام نده ره ک، فرقه نین باشچیسی آقای پیشه وری

باشدا اولماق اوزره، بیر هیئت تهرانا گۆندریلمه سینین پیشنهاده نئدی. چوخلو مذاکره لردن سونرا، فرقه بیر هیئتین تهرانا گنتمه سینه اجازه وئردی.

بو هیئتین تهرانا گنتمه سی نهضتیمیزین تاریخینده بویوک بیر مرحله اولدوغو ایچون اونلار بویوک نمایش و تبلیغات نئدی بنله که، نه تکجه تهران، بلکه بوتون دنیا بو مسئله ایله ماراقلانماغا باشلادی. هرکس اونو نوز ایسته دیگی کیمی تفسیر نئدیردی. حتی آذربایجانین داخلینده داخی نگرانچیلیق حس اولونوردو. آقای پیشه ورینین شخصاً تهرانا گنتمه سی گۆزله نیلمه یین بیر ایش ایدی. بو واسطه ایله فرقه میز صلح و مسالمتی حفظ نتمک ایچون هر بیر فداکاریغا حاضر اولدوغونو اثبات نئدی.

خلقین افکاریندان بیر نمونه اولماق اوزره آذربایجان روزنامه سینده "رضا آذری" امضاسی ایله یازیلان بیر مقاله نین خلاصه سینین بورادا درج نئدیریک.

آذربایجاندا پارلایان آزادلیق گونشی بوتون ایرانی ایشیقلا ندیر اجاقدیر

ملتیمیزین حقیقی نماینده لری تهراندا اون بنش گون معطل چیلیقدان سونرا بیر نتیجه آلمادان تبریزه قایتماغا مجبور اولدولار.

آذربایجان ملتسی رشید بیر ملت اولدوغو کیمی، عین زماندا مرد، عالیجناب و صمیمیدیر؛ قلبی تمیز و جدانی پاکدیر؛ کیمسه یه قارشى کین و عداوت بسله مز. لاکن تاریخلرین گۆستریدیگی کیمی، اونون ملی ناموسو اولان آنا یوردونا تجاوزنده نلردن انتقام آماقدا چوخ آمانسیز و رحمسیزدیر. بنله بیر گۆزه ل و عالی خصلتله مالک اولان ملتیمیز، تهرانی اوزاتدیغی الی رد نله مه دی.

بویوک رهبریمیزین باشچیلیغیه، انقلابیمیزین دگرلی شخصیتلریندن مرکب بیر هینتی، اختیار تام ایله، تهرانا گؤنדרدی.

تهراندا، ارتجاع کوک سالدیغیندان، اورادان نتیجه آیینمایاجاغی معلوم ایدی. لاکن ایرانلی قارداشلاریمیزا و بوتون دنیا یا گؤستریمک و اثبات نتمک ایسته دیک که، قورخماز و جسور آذربایجان ملت ی هر احتمالاً قارشی حاضر اولدوغو حالدا بئله، مسالمت اهلیدیر. جهتسیز و سببسیز ینره، فقط ارتجاع جاتاوارینین اشتها سی و میلی ینرینه گلمکدن نوتری، قارداش قاتنین آخماسیندان نفرتی وار. یوخسا بیز آلدیغیمیز مسلم حقیمیز اولان آزادلیغا تهراندان اجازه ایسته یه جک دگیلیک و تهرانیندا بیزده، اونا قایتاریلاجاق بیر حق یوخدور. اما ایکی مقصدله تهرانا گنیدلیدی. بیر ینجیسی، مشروطیت انقلابیندا دا صمیمیتیمیزی عالمه گؤستریمک ایسته دیک. ایسته دیک که، اوزون ایلردن بری استبداد، ظلم و ستم آلتیندا ازیلن، گؤز لری بیزده و روحلاری بیزیمله اولان بوتون مظلوم ایرانلی و تهرانلی قارداشلاریمیزا ثابت نده ک که، آزادلیغی یالنیز بیز نوزوموز ایچون آلامیش و نوزوموزه انحصار نتمه می شیک. بیر نوده ایکی هوا اولایلمز. بونون ایچون ده محترم نماینده لریمیز ملتیمیزین آرزوسونو ینرینه نئیرمکدن نوتری تمام ایران ملتینین نماینده سی کیمی مذاکره یه باشلادی، مظلوم قارداشلاریمیزی یاددان چیخارمادیقلارینی عملاً ثبوت نئدیلر. آزادلیق یولوندا، ایندییه قدر ونردیگیمیز شهیدلرین مقدس قاتلاری ایله بوتون ایرانین دا آزادلیق فرمانی یازیلیمشدیر. عصرلر بویو قارداشجاسینا بیر ینرده یاشادیغیمیز سایر ایرانلی قارداشلاریمیزدا گرک آزادلیق نعمتیندن بهره مند اولسونلار.

ایکینجی مسئله ایسه آذربایجان ملت ی نین، ایلر بویو گؤزدوگو دهشتلی ظلم و اشکنجه دن و اونون نتیجه سینده نئدیگی مکرر قیام لار و انقلابلاردان سونرا، صلح و صفایه احتیاج حس نتمه سیدی.

بیز کیمسه ایله عداوتیمیز اولمادیغی کیمی. مرتجعلرین و دشمنلریمیزین یالان افترا و بهتانلار اویدوردوقلاری کیمی ده، تجزیه فکری بنله ایندییه قدر قلیبمیزدن خطور نتمه میشدیر.

بیزیم بو مقدس قیامیمیزی باشقالارینا اسناد وئره ن آچاق خانلر. قهرمان ملتیمیزین شجاعت و فداکارلیغینی انکار نتمکله، اونو توهین نتمک ایستیردیلر. او خانن افتراچیلار یخه لرینی ملتیمیزین انتقام پنجه سیندن قورتارا بیلیمه جکلر. بیزیم قدرت منبعیمیز حق و حقیقت. تکیه میزده سلاحیمیزلا رشادتیمیزدیر.

بیزیم ایسته دیگیمیز یالنیز ایران حدودی داخلینده نوز آنا یوردوموزدا، ایندیگی کیمی، دموکراسی اصولو اوزرینده آزاد یاشاماقدیر. تمام دنیا ملتترینین قبول نتدیگی آتلاتنیک بیانییه سینین مرکبی هنوز قورومامیشدیر. هامییا معلومدور که، اونون صراحتلی و اساسلی ماده لریندن بیرسی ده بودور که، هر ملت نوز نولکه سینده، آرزو نتدیگی طرزده و ایسته دیگی شکله، یاشاماغا حق و اختیاری واردیر.

دندیگیمیز کیمی آسوده لیک و مسالمت دوره سینه قاووشماق ایستیریک تا که، نولکه میزین اجتماعی و اقتصادی بنیه سینه ایللر بویو، خصوصیه رضاخان دوره سینده، وارد اولان آغیر یارالاری نوز الیمیزله ساغالتماق امکاتینی الیه نده بیللک. یوخسا بو گنتدیگیمیز حق یولوندا چوخدان موفق اولموشوق و موفقیتیمیزین ابدیلیگی ده ایکی مهم حقیقت اوزه رینه اساسلانیر.

بیرینجیسی بودور که، بوتون آذربایجان ملتی، کیچیکدن بویوکه، آروادان کیشیه قدر، آزادلیغیمیزدان سون نفسیمیزه قدر دفاع نتمکله، او یولدا قیزارا- قیزارا نولمکه تصمیم توتوموشوق.

ملتیمیزین شعاری، رهبریمیزین دندیگی ایللک و سون سۆزوموز بودور. "نولمک وار، دؤنمک یوخدور".

ایکینجی حقیقت ایسه بوتون متفق ملتترین قبول و امضاء نتدیگی و یوخاریدا شرح وئریلن آتلاتنیک بیانییه سیدیر که، عموم ملتله، نوزلرینی ایسته دیکلری کیمی اداره

نتمگه. محکم و متین بیر حق قائل اولموشدور. اونا علاوه اولاراق، آذربایجان مدرسه لرینده یالنیز آذربایجان دیلینده تحصیل اولونماسینین تهران حکومتی طرفیندن نوز بیانییه سینده قبول ندیلمه سیدیر.

بو، او دنمکدیر که، بیزیم ملتیمیزی و مشخص بیر ملت اولدوغوموزون حقیقتینی رسمی صورتده تصدیق نتمگه مجبور اولموشدور. او حالدا دنیانین ایندیکی شرایطینده و آتلاتیک بینه سینه اساسلاراق. هانسی ملت اولورسا اولسون. نوز اراده سی و دموکراسی اصولیه نوزونو اداره نتمگه کیم مانع اولایلر؟

بیز بیلیریک که، هر ملت یالنیز نوز لیاقتی سایه سینده آزادلیغا مالک اولایلر و بونا گوره ده هر زاددان اول نوز ملی قدرتیمیزه دایاناراق آزادلیغیمیزی ساخلایاجیق.

بیزیم ملتیمیزی و دیلیمیزی رسماً تصدیق نده ن تهران حکومتی نماینده لریمیز ایله تهرانداکی مذاکره لر اثناسیندا گؤستریدیگی عناد حیرتلی و تعجبلو دگیلیرمی؟ تهرانا و دنیاا آیدیندیر که، موفقیت اولدن آخره قدر بیزیمدیر. چونکه گنتدیگیمیز یول حق و حقیقت یولودور. بوتون آذربایجان ملتینده نفرت حسی اوپاندیران بیر قضیه نی بورادا قید نتمکدن کنجه بیلیمه جییک.

تهراندا مذاکره لر اثناسیندا، تهران سیاستمدارلاریندان (ا) بیرسی محترم نماینده لریمیزه "سیزده که، والی اولایلن بیر آدام یوخدور" - دئییه. جهانتله ملی غروروموزا توخوندوقدا... اگر چه رهبرلریمیزدن چوخ یاغلی و دیش سیندیران جواب آلمیشدیر. اما آذربایجان ملتی ده نوز نوبه سینده بو نزاکتسیز، گوبود سوزو جوابسیز قویا بیلمز.

آقای سیاستمدار (ا) اوخودوغون، یا اوخومادیغین تاریخلر مراجعه ئله سن گؤزه سن که، بیز ایله سیزین سیاسی مقدراتیمیزی بیر- بیرینه ربط نده ن صفوی پادشاهلاری زمانیندان بو گونه قدر ایرانی اداره نده نلرینده ده آذربایجان ملتینین ایچیندن ینتیشن آداملار اولموشدور، حتی بوگون ده، یاخشی یا پیس، ایرانین ایستر

داخلینده، ایسترسه خارجینده حساس پوستلاری اداره نده نلرین چوخلاری یینه ده آذربایجان ملتیندن دیر.

بنش آی کیمی بیر قیسا مدتدن بری قورولان ملی حکومتیمیزین دوزگون و لیاقتلی اداری مأمورلاری آنا یوردوموزو بیر اولاد محبتیله و ملتیمیزه خاص اولان صداقت و لیاقتله اداره ئتدیکلرینی بویون دنیا گۆرمکده دیر. بونو انکار نده نلره جهالت و عناد کورو دنیلزمی؟

رضا آذری

تهران ایله دانیشیق چوخ چتین شرایط آلتیندا ادامه تاپدی. حکومت باشچیلاری. بیزیم ملی نهضتیمیزین معناسینی و خلقین بو نهضتده شرکتینی درک نده بیلمه دیکلری ایچون. مسئله نی چوخ سهل تلقی ندیر دیلر. شاید تجاهل ندیب عمومیتله نهضتی قیمتدن سالماق ایستیردیلر.

آقای پیشه وری، شخصاً نهضتده باشچیلیق ئتدیگی ایچون. اونون بو سهولتله کنچیلمه سینه قانی سویوقلوقلا باخا بیلمزدی. آقای بادگان و سایر نماینده لر. شخصاً نهضتین یارادیلماسیندا جان قویدوقلاری ایچون. تهرانین بیزیم نهضتیمیزه کیچیک گۆزله باخماسینا هنج وجهله راضی اولای بیلمزدیلر. اونا گۆره دانیشیقلا اون بنش گون طول چکدی. نهایت نتیجه آلمادان گنده ن هیئت تبریزه مراجعت نتمه لی اولدو.

دانیشیغین تفصیل و جریانینی محترم اوخوجولارین و مبلقترین دسترسینده قویماق مقصدیله آقای پیشه وربین، تهراندان مراجعت ئتدیکدن سونرا، سؤیله دیگی نطق، تهراندا آپاریلان دانیشیغا عاید قسمتیه هیئتین منتشر ئتدیگی اعلامیه نین عین لری بورادا قید اولونمالیدیر.

آذربایجان نماینده لرینین تهران حکومتی ایله آپاردیقلاری مذاکره لر باره سینده اعلامیه

ایران باش وزیری آقای قوام السلطنه نین دعوتینه گوره تاریخ ۸-۲-۲۵ ده آذربایجان ملی حکومتین باش وزیری آقای پیشه ورینین ریاستی آلتیندا بیر هیئت آذربایجان مسئله سینی مسالمت یولیه حل ندیب قارداش قانی تۆکولمکدن جلوگیرلیک نتمک ایچون تهرانا گتدی. بو هیئت تهران حکومتینین صلاحیتدار مقاماتی و نماینده لريله دانیشیغا گیریشیب و بیر موافقتنامه باغلامالیدی. بو موافقتنامه گوندریلمیش هیئته وئریلمیش اعتبارنامه نین موجبجه آذربایجان ملی مجلسینین و آقای قوام السلطنه نین دولتی طرفیندن تصویب اولدوقدان سونرا رسمیت تاپمالیدی.

دوشنبه گونو ۹-۲-۲۵، ساعت پنشدن اعتباراً آذربایجان نماینده لرینین هیئتی ایله آقایان مستشارالدوله، فرمانفرمائیان، لنگرانی و ایپکچاندان عبارت اولان تهران حکومتینین نماینده لری آراسیندا دانیشیقلا باشلاندی. دانیشیقلا رین بیرینجی جلسه سی عمومی مسئله لر باره سینده آخیره یئتیشدی. همین گونون صاباحیسی ایکینجی جلسه ده تهران حکومتینین نماینده لر هیئتی، آقای قوام السلطنه دولتینین ۱-۲-۲۵ تاریخی ابلاغیه سینی گؤستریب دانیشیقلا ردان ئوتری معرفلیک نئدیلر. ابلاغیه نین متنی بوقرار ایله دیر:

(دولتین آذربایجان باره سینده ابلاغیه سی)

(ایندیکی دولتین تشکیل تاپدیغی گوندن آذربایجان ایشلری خصوصی بیر توجه جلب نده رک او عزیز هموطنلریمیزین نیتلرینی مطالعه نئدیکدن سونرا وزیرلر هیئتی تصمیم توتدو که، قانون اساسی و آیری وضع اولونموش قانونلار، مجریه قوه سینه

اجازه و نردیگی حدود دا، او ایالتین اهالیسینین آرزولاری تأمین اولونوب و اونلاری قارداشلیق و وحدته دعوت نتسین. بونا گؤره هیئت دولتین بو باره ده صادر اولموش تصویب نامه سی عمومون اطلاعیدان نوتری نشر اولونور.

(۱۳۲۵ قمرینین ربیع الثانی آییندا تصویب اولونموش قانوندا قانون اساسینین متمیمی نین ۲۹- ۹۰- ۹۱- ۹۲- ۹۳ نجو اصللرینین موجبجه، ایالتی و ولایتی انجمنلره وئرلمیش اختیارات، آذربایجاندا آشاغیداکي قرار ایله تصریح و تأیید اولونور:

۱- فلاح، تجارت، صنعت، محلی حمل و نقل، معارف، صحیه، نظمیه، عدلیه و مدعی العموم لوق دائره لرینین رئیسلی و مالیه ناظری ایالتی و ولایتی انجمنلر وسیله سیله سنجیلیب و مقرراتین موجبجه اونلارین رسمی حکملری دولت طرفیندن طهراندا صادر اولاجاقدیر.

۲- والی، ایالتی انجمنین نظرینی جلب نتمکله دولت طرفیندن تعیین اولوب و نظامی و ژاندارمری قوه لری فرمانده لرینین انتصابی دولت طرفیندن عمله گله جکدیر.

۳- آذربایجانین رسمی دیلی، ایرانین اوبیری ناحیه لری کیمی، فارس دیلیدیر. محلی اداره لرین و عدلیه دایره لرینین دفتری ایشلری فارس و آذربایجان (ترکی) دیلرینده اولور. اما درس مدرسه لرده ۵ ابتدائی کلاسلا آذربایجان دیلینده اولاجاقدیر.

۴- مالیاتی عاندلری و نولکه نین بودجه سینی تعیین نده ن وقت دولت آذربایجان شهرلرینین آبادلیغینی، صحیه و معارف ایشلرینین اصلحینین لزومونو نظرده توتاجاقدیر.

۵- دموکراتیک تشکیلاتلارین و اتحادیه لرین فعالیتی آذربایجاندا، ایرانین اوبیری ینرلری کیمی، آزاد دیر.

۶- آذربایجانین اهالیسینه و دموکراسی ایشچیلرینه، کنچمیشده دموکراتیک نهضتده اشتراک نتمه لری ایچون، هنج بیر سیخینتی گلمیه جکدیر.

۷- آذربایجان نماینده لر عده سینین، او ایالتین حقیقی جمعیتینین تناسبو ایله، آرتماستینا موافقت اولونور و ۱۵نجی (تقتینیه) دوره سی تشکیل تاپدیقدی بو باره ده لازمی پیشنهادلار مجلسه تقدیم اولوناجاقدیر که، تصویب اولدوقدان سونرا همان دوره ایچون وکیللرین قالانی انتخاب اولونسون.)

باش وزیر قوام السلطنه

آذربایجان نماینده لر هیئتی ایسه نوز نظریه لرینین بیر قسمتینی ۳۳ ماده ده تهران حکومتینین نماینده لر هیئتینه پیشنهاد یتدیلر تا نوز حکومتینین نظریه چاتدیرسینلار. آذربایجان نماینده لر هیئتی بو ۳۳ ماده نین ضمنینده آذربایجاندا ایندیکی وضعیتین ساخلاتیلماسینی و دموکراسی اساسلارینین بوتون ایران اوزرینده محکم لشمه سی و گنجیشلمه سی نی آشاغیدکی قرار اوزره طلب یتدیلر.

آذربایجان مسئله سینین مسالمت و صلح یولوایله حل و موجود اولان اختلافلارین رفع اولماسی و بوتون ایران اوزرینده دموکراسی اساسلارین محکم لشمه سی ایچون تاریخ ۹-۲۵-۲۵دن تهران مرکزی حکومتینین صلاحیتدار نماینده لری آقایان: صادق (مستشارالدوله)، فرمانفرمائی، ایپکچیان، لنکرانی، سپهر (مورخ الدوله) و مظفر فیروز آراسیندا بیرطرفدن؛ آذربایجان ملتینین مختار نماینده لری آقایان: پیشه وری، صادق بادکان، دکتر جهانشاهلو، فریدون ابراهیمی، صادق دیلمقانی و آقای محمد حسین خان سیف قاضی، آذربایجان کردستانینین نماینده سی او بیر طرفدن دانیشیق عمله گلدی. یوخاریدا قید اولونموش نماینده لر نوز نقص سیز و ایرادسیز اعتبارنامه لرینی مبادله یتدیکدن سونرا آشاغیدکی ماده لرین باره سینده موافقت یتدیلر:

۱- کنچمیش مستبد حکومتین لشگری و کشوری مأمورلارینین فشاری، آزادلیق و دموکراسی دشمنلرینین تحریکاتی نتیجه سینده ۱۳۲۴نجو ایلین شهریور

- آیین ۱۲ سینده وجوده گلمیش نهضت مترقی دموکراتیک و ایرانین حقیقی استقلالیت و تمامیتین ضامنی اولان بیر نهضت تاتیلیر.
- ۲- آذربایجان که، کنجیش ۳ و ۴ نجو استانلار و خمهسه ولایتینه شامیلدیر، معین اراضی بیر واحد صورتده، خودمختار حکومت آدی ایله ایران مملکتینین جزوی و مرکزی ایسه تبریز شهردیر.
- تبصره- آذربایجان کردستانین مرکزی مهاباد شهردیر.
- ۳- آذربایجانین پولو و بایراغی ایراندا رایج اولان پول و ایران بایراغیدیر. مملکته جاری اولان قانونلار، آذربایجان خلقینین اختیاراتی و آزادلیغی ایله مغایرتی اولماق شرطیله، آذربایجاندا جاری اولاجاقدیر.
- ۴- آخرینجی ایکی ماده نی نظرده توتماقلار، آذربایجان داخلی ایشلرینی اداره و نظارت وتمک و بودجه تصویبندن نوتری "هیئت ملی" آدیندا بیر هیئت، دموکراتیک اصول و مخصوص نظامنامه اوزره انتخاب اولاجاقدیر.
- ۵- بوتون لشگری و کشوری اداره رئیس لرینین انتخابی آذربایجان هیئت ملیسی عهده سینه دیر. بو مأمورلار که، هیئت ملی طرفیندن انتخاب اولاندان سونرا مرکزی حکومته معرفلیک اولاجاقلار، عمده قانونلارین اجراسیندا مرکزی حکومته و هیئت ملی تصمیم لرینین اجراسیندا هیئت ملییه تابع اولاجاقلار.
- ۶- آذربایجان هیئت ملیسی بوتون لشگری و کشوری مأمورلارین عزل و نصب و تغییر و تبدیلینده مختاردیر. بوجور تغییر و تبدیللر مرکزی حکومتین ده اطلاعینا یئتیریله چکدیر.
- ۷- آذربایجاندا هیئت ملیدن علاوه محال، بلوک و ولایتی انجمنلرده دموکراسی اصول اوزره، یعنی مستقیم- عمومی رایله (ایستر آرواد، ایستر کیشی و ایستر سه قوشون افرادی) سنجیلیب و بو انجمنلر نوز عمل حیظه لری، یعنی ولایت، محال، بلوک لرده ایشلرین یاخشی قاباغا گنتمه سینه نظارت نده چکلر.

- ۸- فدانیلر و ملی قوشون تشکیلاتی اولدوغو کیمی ده قالمالی و نوز مأموریت و وظیفه لرینی، آزادلیق و دموکراسی اصولوندان مدافعه نتمک و مربوط سرحدلری حفظ نتمک ایچون، آذربایجان هیئت ملی سینه تابع اولاجاقدیر.
- ۹- ایندییه تک آذربایجان ملی حکومتی طرفیندن وئرین کیشوری و لشگری درجه لر و ترفیعلر رسمیتله تانیلیر.

کیچیک افسرلرین ترفیعاتی و درجه لری، مستقیم حالدا، آذربایجان ملی قوشون فرمانده لیگی طرفیندن وئريله جک. ولی ارشد افسرلرین و ژنراللارین درجه لری آذربایجان ملی قوشونلاری فرماندهینین پیشنهاده ی هیئت ملینین تصویبی اوزره وئريله جکدیر.

- ۱۰- آذربایجان دولتی اداره لرینده و هیئت ملیده یازیلار آذربایجان دیلینده و آذربایجان کردستانیدا کرد دیلینده اولاجاقدیر. لاکن فارس دیلی ایرانین دولتی دیلی اولدوغو ایچون، مرکزی دولت ایله آذربایجان کردستانی اداره لری و هیئت ملیسی آراسیندا یازیلارین فارس دیلینده اولماسینین اشکالی اولمایاجاقدیر.

- ۱۱- درس و تحصیلات آذربایجاندا ابتدائی مدرسه لرده آذربایجان دیلینده و آذربایجان کردستانیدا کرد دیلینده و متوسطه و عالی مدسه لر ایسه هر ایکیسی آذربایجان و فارس، یا کرد و فارس دیلرینده اولاجاقدیر.

- ۱۲- آذربایجان ملی مجلسینین ایندییه تک تصویب نندیگی قانونلار که، آذربایجان ملی حکومتی طرفیندن اجرا ندیلیب، آذربایجان هیئت ملیسی طرفیندن نقض اولمایانجا نوز اعتباریندا قالاجاقدیر.

(بو ماده آذربایجان کردستانی خصوصوندا دا صادق دیر).

- ۱۳- خالصه جات، آزادلیق و مشروطیت دشمنلرینین ینرلری و وارلارینین آذربایجاندا و هابنله آذربایجان کردستانیدا کندیلیر آراسیندا بولونمه سی رسمیتله تانیلیر و هنج وقت نقض ندیلیب و قایتاریلمایاجاقدیر.

۱۴- تریاک، الکل، اختلاس، رشوه، فحشاء و سایر اخلاقی فسادلارلا مبارزه، تصویب اولونموش قانونلار اوزره، دوام نده جکدیر.

۱۵- هیئت ملی تصویب نتمه دن هر جوی لؤکس و تجملی متاعلر و هابنله آذربایجان داخلینده عمله گلن متاعلری وارد نتمک قدغندیر.

۱۶- هر جور مالیات و عوارض، هیئت ملی تصویب نتمیش بیر سیستم اصولیه، وصول اولمالیدیر و دولتی عایدلرین آرتماسی ایچون، ایندییه تک آذربایجان مجلس ملیسینده تصویب اولوب و آذربایجان ملی حکومتی طرفیندن اجرا ندیلن قانونلار نوز اعتباریندا قالاجاقدیر.

۱۷- آذربایجانا و آذربایجان کردستانینا حق وئرلیر که، نوز جمعیتلری نسبتیه که، تقریباً بوتون ایران جمعیتین اوجدن بیرینی تشکیل وئریر، وکیل سنجیب و مجلس شورای ملییه گؤندرسینلر. آذربایجان و کردستان نظار انجمنی طرفیندن و اونلارین هیئت ملیسینین تصویبینه ینتیشن اعتبارنامه مجلس شورای ملی ده رد ندیله بیلمز.

۱۸- ایرانین بوتون نقطه لرینده انتخابات بیر شکله اولماق ایچون دولت متعهد اولور که، ۱۵نجی انتخابات دوره سینده ایران مجلس شورای ملیسی، آذربایجان ملی حکومتی قادیلار و جوانلار و قوشون ایشچیلرینه وئرلیگی حق، محترم ساییب و بوتون ایراندا عمومیت وئرین.

۱۹- مجلس شورای ملینین انتخاباتی بوتون ایراندا حداکثر ۱۰ گون بیرینجی انتخابات اعلامیه سیندن سونرا باشلاتیب و حداکثر بیر هفته نین مدتینده خاتمه تاپاجاقدیر.

۲۰- آذربایجان و کردستان مالیاتینین یوزده ۲۵-ی مرکز وئرلیه جکدیر. ملی بوایل آذربایجان و کرد خلقینین دموکراسی و آزادلیغی الیه نتمک ایچون آغیر خرجلره متحمل اولدوقلارینا گؤره بو مبلغی وئرمدن معاف اولاجاقلار.

- ۲۱- مرکزی دولت عهده دار اولور که، تیکیلنده اولان تهران ایله تبریز آراسینداکی دمیر یولو که، قابقاجدان میانه یه تک ینتیشیبیدیر، تبریزه چاتدیرسین.
- ۲۲- دولت هنج بیر صورتده لشگری و کشوری مأمورلارین عزل و نصبینده و هابنله ده گیشمه سینده دخالت نتمگه حقی یوخدور.
- ۲۳- آذربایجان و کردستان هیئت ملیسی گرک معارف، فلاح و حفظ الصحه اصلاحاتینی آزادانه حیاتا کنچیرسین.
- ۲۴- آذربایجان و کردستان طبعی ثروت و معدنلری یالنیز آذربایجان و کردستان احتیاجاتینی رفع نتمگه تخصیص وئرلییر و او ناحیه لرین کارخانالارینین اداره سی نوز عهده لرینه قویولور.
- ۲۵- لازمی موقعلرده خصوصی و شخصی کارخانالارین نظارتی آذربایجان و کردستان حکومتی و هیئت ملیسی ایله اولاجاقدیر.
- ۲۶- آذربایجاندا و کردستاندا بوتون مطبوعاتین نشری ملی هیئتلرین تصویبی ایله اولاجاقدیر. تئاتر و سینما و رادیو آذربایجان و کرد دیلرینده اداره اولوناجاقدیر. بو، سایر دیلر باره سینده ده مجاز و قابل اجرادیر.
- ۲۷- بوتون صنعتی، فلاحی ملی و دولتی بانگلارین اداره ندیلمه سی آذربایجاندا و کردستاندا هیئت مللیرین عهده سینده دیر.
- ۲۸- بوتون مالیاتی عایدات و عوارض آذربایجان و کردستان محلی خزانه دارلیقلاریندا توپلانیب و مستقیماً لازمی مصرفه ینتیشه جکدیر.
- ۲۹- مرکزی دولت متعهد اولور که، آذربایجان خلقنین مطالباتین فوریتله بانگ ملیدن پرداخت نتسین و بوبانگین انتقال وئرمیش سرمایه لرین دوباره قایتارسین.

۳۰- مرکزی دولت متعهد اولور که، ۳نجو و ۴نجو استاتلارین و خمسہ ولایتینین آزادلیق دشمنلرینین الی آلتیندا اولان تکاب، سقز، بیجار، سردشت کیمی یئرلرینی آذربایجان و کردستانین صلاحیتدار مقاماتینا تحویل و نرسین.

۳۱- مرکزی دولت متعهد اولور که، ایللر بویو ملتین حقوقونا تجاوز نده ن و قاتلی فاجعه لر توره دن ژاندارمری تشکیلاتی نی لغو ندیب و اونون مقابلینده، قضائی دستگاهین ضابطی اولان، نظمیه تشکیلاتینا بوتون قصبه لرده و محال و بلوک لرده وسعت و نرسین.

۳۲- مرکزی دولت متعهد اولور که، ایالتی، ولایتی، بلوک و محال انجمنلرینی، ایندی آذربایجاندا اولدوغو کیمی، دموکراسی اصول اوزره بوتون ایراندا تشکیل و نرسین.

۳۳- بلدیه تشکیلاتلاری، بوتون ایراندا، دولت خادم لری دخالت نتمه دن، دموکراسی اصول اوزره قورولمالیدیر.

سه شنبه گونو، ۱-۲-۱۳۲۵، ساعت ۸ده آقایان مورخ الدوله سپهر پیشه و هنر و تجارت وزیر و آقای قوام السلطنه نین سیاسی معاونی آقای مظفر فیروز نوزلرینی صلاحیتدار نماینده معرفلیک نئدیلر. ۳۳ ماده اونلارا گؤستریلدی. او گونون صباحی پیشه وری و آقای قوام السلطنه آراسیندا ایکی فتره خصوصی ملاقات و مذاکره عمله گلدی و بو مذاکراتین تعقیبینه آشاغیداکی ابلاغیه آذربایجان نماینده لری هینتی طرفینده تهیه و آقای قوام السلطنه نین دولتینه و نریلدی. ابلاغیه نین متنی بودور:

آقای قوام السلطنه نین حسن نیتی و صادر نئدیگی بیانییه اثرینده مرکزی دولت نماینده لری و آذربایجان نماینده لری هینتی آراسیندا تبادل افکار و درین مطالعه دن سونرا بئله نتیجه اله گلدی که، آذربایجانین دموکراتیک نهضتی آذربایجانی ایراندا تجزیه نتمک قصدیه یوخ، بلکه مشروطیت و دموکراسی اساسلارینی ایراندا تثبیت و تقویت نتمکدن نوتری عمله گلمیشدیر. هرچور سؤتفاهم و قارداش قاتی تۆکمکدن جلوگیری نتمکدن نوتری توافق نظر حاصل اولدوکه، مرکزی حکومت و آذربایجان

خلقى آراسیندا اساسی اختلاف یوخدور. فرعى مسئله لری حل نتمکدن نوتری آذربایجان نماینده لریندن بیر هیئت تهراند اولاچاقدیر. تا مرکزی دولت نماینده لريله ایشلری بیر طرزده که، مشروطیت و دموکراسی اصولونا، خصوصيله آذربایجان خلقینین آزادلیغینا، لطمه یئتیرمه سین، حل و تصفیه نده لر. بوتون مسئله لرین حل و مرکزی دولته اداری رابطه لرین یارانماسی آقای قوام السلطنه نین هیئت دولتی نین، آذربایجان مجلسینین (که، فعلاً ایالتی انجمن یئرینده دیر). و مجلس شورای ملینین تصویبینه باغیدیر.

اوچونجو ملاقاتدا آقای پیشه وری و آقای قوام السلطنه نین آراسیندا، یئر بؤلگوسونه مربوط اولان ماده خصوصوندا، اختلاف نظر اوز و نردی. بو مسئله باعث اولدو که، ایکی گون مذاکرات دا وقفه اولسون. اوندان سونرا آقای قوام السلطنه نین دولتی مذاکراتی دوباره باشلاماقدان نوتری او اصلاحاتی که، ابلاغیه ده منظور نده بیلردی، صلاحیتدار نماینده لرینین توسطيله، بو قرار اوزره آذربایجان نماینده لری هیئتینه و نردی.

ابلاغیه نین متنی بودور:

- ۱- آذربایجان ایالتی شوراسی. مجلس ملی عوضینه.
- ۲- آذربایجان هیئت مدیره سی. وزیرلر هیئت عوضینه.
- ۳- آذربایجان اداره لری رئیس. محلی وزیر لر عوضینه.

- ۱- دولتین عین ماده سی قبول اولونور. ولی مالیه رئیس محلی مأمورلاردان اولمالی، مالیه ناظری ایسه، دولت طرفیندن تعیین ندیلمه لیدیر.
- ۲- والی (استاندار) آذربایجان ایالتی شوراسینین پیشنهادهی ایله تعیین اولونوب، حکم دولت طرفیندن صادر اولاجاقدیر. یوللارین امنیتینی حفظ و نظمیه تشکیلاتی و اجرا مأمورلارینا کمک نتمکدن نوتری، مسلح بیر قوه، نگهبان آدیله، تشکیل اولونور. بو قوه نین فرماندهی ایالتی شورا طرفیندن

تعیین و حکم صادر اولماقدان نوتری وزارت کیشوره پیشنهاده اولونور. لشگری قوه لر محلی نظام وظیفه افرادیندان عبارت اولاجاقدیر. سرحدلری حفظ نتمک بو تشکیلاتین عهده سینه اولوب و لازم اولان مرکز لرده ساخلولاری اولاجاقدیر. بو قوه لرین فرمانده لری صالح و تحصیلات گؤرموش محلی افسرلردن، هیئت مدیره طرفیندن، تعیین و اونلارین حکملری مرکزدن صادر اولور و کلیه لازم اولان گزارشلر فرماندهلیک* طرفیندن مرکز و نریلیر.

۳- دولتین اوچونجو ماده سی عینا تصویب اولونور.

۴- مملکتی، قانونلار اوزره وصول اولان، مالیاتلارین یوزده ۷۵ فائضی محلی اداره لر مستخدم لرینین و نگهبان قوه سینین حقوقونو پرداخت نتمکدن نوتری، ایالتی شورا نظارتی آلتیندا، مصرف اولاجاقدیر. ایالتی شورا عام المنفعه مصرفلردن نوتری وصول اولان عمومی مالیاتین یوزده ۱۰ فائضیندن آرتیق اولماما شرطیله، بعضی عوارض وضع و مصرف نده بیلر.

۵- دولت ماده سینین عینی تصویب اولونور.

آذربایجان نماینده لری هیئتی بو پیشنهادی ۱-۶-۸-۱۰نچو ماده لرده منعکس اولان اصلاحاتلا قبول و دولته و نردی.

پیشنهادین متنی بودور:

آذربایجان مسئله سینى مسالمت یوليله حل نتمک و دموکراسی اصولونو ایراندا محکم لندیرمک ایچون تاریخ ۸-۲-۲۵دن ایران دولتینین رسمی نماینده لری و آذربایجان نماینده لری هیئتی آراسیندا مذاکره عمله گلیب درین مطالعه و تبادل افکاردان سونرا بنله نتیجه آلیندی که، آذربایجانین دموکرات نهضتی آذربایجانی

*- بو کلمه بو کتابدا (فرمانهلیک) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

ایراندان تجزیه نتمک قصدیله اولمامیش، بلکه دموکراسی و مشروطیت اصوللارین ایراندا محکم لندیرمک و قوتلندیرمکدن نوتری اولموشدور. ایران دولتینین رسمی نماینده لری و آذربایجان نماینده لری هینتی آشاغیدا قید اولان ماده لرده موافق نظر حاصل نتدیلر:

- ۱- آذربایجان ایالتی کنچمیش ۳نجو و ۴نجو استاتلارا و خمسہ ولایتینہ شاملدیر.
- ۲- بوندان سونرا مجلس ملی اصطلاحی عوضینہ ایالتی شورا و وزیرلر هینتی عوضینہ هیئت مدیره و وزیرلر عوضینہ محلی اداره لر رئیس اصطلاحی ایشله دیله جکدیر.
- ۳- آذربایجان والیسی ایالتی شورانین پیشنهادی ایله تعیین اولوب و حکم دولت طرفیندن صادر اولاجاقدیر.
- ۴- دولتی اداره لر، بانگلار و محاکم رئیسلری، مدعی العموملار و حمل و نقل اداره لری رئیسلری ایالتی شورا طرفیندن انتخاب و رسمی حکملر دولت طرفیندن صادر اولاجاقدیر.
- تبصره- مالیه ناظری دولت طرفیندن تعیین اولاجاقدیر.
- ۵- یوللارین امنیتینی حفظ و نظمیه تشکیلاتی و اجرا مأمورلارینا کمک نتمکدن نوتری نگهبان آدیله مسلح بیر قوه تشکیل اولونور. بوقوه نین فرماندهی ایالت شوراسی طرفیندن تعیین و حکم صادر اولماقدان نوتری داخله وزیرلیگینه پیشنهاد اولونور.
- لشگری قوه لر محلی نظام وظیفه افرادیندان تشکیل تاپیر و سرحدلرین حفظی بو تشکیلاتین عهده سینہ اولور. بو تشکیلاتین ساخلولارینین فرمانده لری آذربایجان هیئت مدیره سی واسطه سیله محلی صالح افسرلردن تعیین و اولنلارین حکملری مرکزدن صادر اولاجاقدیر و کلیه لازمی گزارشلر فرمانده هنگ طرفیندن مرکزہ ونریله جکدیر.

۶- ابتدائی مدرسه لرده تحصیل آذربایجان دیلینده و متوسط مدرسه لرده ایسه درس لر هر ایکی آذربایجان و فارس دیل لرینده اولاجاقدیر. محلی اداره لرده دفتری ایشلر و عدلیه و او بیری ایشلری فارس و آذربایجان دیل لرینده صورت تاپاجاقدیر.

۷- مملکت قانونلاری موجبجه آلیان مالیاتین یوزده ۷۵ فائضی اداره مستخدم لرینین حقوقلارینا و "نگهبان" تشکیلاتینا و باشقا اصلاحات، ایالت شوراسینین نظارتی آلتیندا، مصرف اولوناجاق.

ایالت شوراسی، وصول اولونان عمومی مالیاتین یوزده ۱۰ فائضیندن تجاوز نتمه مک شرطیله، بعضی عواض وضع و مصرف نده بیلر.

۸- آذربایجاندا دموکراتیک نهضتی طرفیندن عمله گلیمیش بوتون اقتصادی، اجتماعی، ملی و ینر اصلاحاتی رسمیتله تانیلیر.

۹- آذربایجانین حقیقی جمعیتینین تناسبیله آذربایجان نماینده لرینین آرتیریلماسینا موافقت اولونور. ۱۵نجی قانون گذارلیق دوره سی تشکیل تاپدیقا، بو باره ده لازمی پیشنهاد مجلسه تقدیم اولوناجاق دیر که، یننی تصویب اولونان عده همان دوره ایچون انتخاب اولونسون.

۱۰- دولت تعهد ندیر مجلس شورای ملینین انتخابات قانونوندا تجدید نظر ندیب و تازا قانونو ایندیکی مترقی شرایط و حقیقی دموکراسی اصولو اساسیندا (عمومی، مستقیم، گیزلی، مساوی و متناسب) تنظیم نده رک تصویب ایچون مجلس شورای ملییه تقدیم نئسین.

۱۱- بو قرارداد ایران هیئت دولتی و آذربایجان ملی مجلسینین تصویبینه چاتدیقدان سونرا رسمی اولاجاقدیر.

۱۲- بو قراردادین ماده لری آذربایجان کردستانیندا شاملدیر.

بو پیشنهاد تازا دانشیقلا رین مبناسی اولدو. آقایان پیشه وری و قوام السلطنه آراسیندا دوردونجو ملاقات و مذاکراتدان سونرا، دنمک اولار که، کلیاتدا ایکی طرف

آراسیندا توافق نظر عمله گلیب و قرار اولدو که، آقای قوام السلطنه نین سیاسی معاونی آقای مظفر فیروزون اشتراکیله یئنی بیر لایحه تنظیم اولونسون. پنجشنبه گونو ۱۹-۲-۲۵، ساعت ۲۳ ده باش وزیرین سیاسی معاونی آقای مظفر فیروز آشاغیدای لایحه نی حاضر لایاراق آذربایجان نماینده لری هیئتینه گؤستردی.

لایحه نین متنی:

سون زمانلاردا آذربایجاندا عمله گلن دموکراتیک نهضت نتیجه سینده که، اونون مقصدی بوتون ایران نولکه سینده دموکراسی و آزادلیق اصولونو محکم لندیرمک* اولموشدور. دولت و آذربایجان نماینده لری آراسیندا دانیشتیق باشلانمیش و آذربایجان نماینده لری دولتین ۷ ماده دن عبارت اولان ابلاغیه سینی قبول نده رک تبادل افکار نتیجه سینده توافق نظر الده ندیلدی. آشاغیدای ماده لر که، ۷ ماده نین مکملی عنوانیله تنظیم اولوب، قبول و اجرا ندیلسین:

- ۱- ابلاغیه نین بیرینجی ماده سینده "مالی ناظری" کلمه سی "مالیه رئیسی" کلمه سینه چئوریلمکله و "اقتصاد و تجارت ایشلری اداره سینین رئیسی" آرتیرماقلا عیناً قبول اولونور.
- ۲- آذربایجان والیسی آذربایجان ایالت انجمنینین پیشنهادی اوزره دولت تصویبی ایله تعیین اولوناجاقدیر.
- ۳- سون زمانلاردا آذربایجاندا عمله گلن دگیشیکلیکلره اساسلاراق دولت، آذربایجاندا ملی مجلس آدیله انتخاب و یارادیلیمیش تشکیلاتی آذربایجان ایالت انجمنی کیمی تانییاجاق و ۱۵ نجی مجلس تشکیل تاپدیقد، دولت طرفیندن پیشنهاد اولونان یئنی ایالت و ولایت انجمنلری قانونو تصویب ندیلدیکدن سونرا، تصویب اولونموش قانون اوزره آذربایجان ایالتینین یئنی ایالتی انجمن سنجگیلری تنزلیکله باشلاناجاقدیر.

*- بو کلمه بو کتابدا (محکم اندیرمک) یازلمیشدیر. - یاشار آزی

- ۴- ایالت انجمنین قرار و تصمیملرینی اجرا نتمک و ایشلرین گنیشلرینین یاخشیلیغینی تأمین نتمک و خصوصیه آلیان مالیاتین ۰/۷۵ فائضینین دوزگون خرج اولونماسینا نظارت نتمک ایچون ایالتین دوایر رئیسلی و ایالت انجمنین هیئت رئیسه سیندن مرکب ایالت شوراسی تشکیل تاپاراق انجمنین تصمیملرینی حیاتا کنچیره جکدیر.
- ۵- آذربایجان نهضتی نتیجه سینده نظام وظیفه افرادیندان چاغریلان ینرلی قوه لرین تکلیفینی تعیین نتمک ایچون، موافقت اولدو جناب آقای قوام السلطنه دولتی و آذربایجان ایالت انجمنی نماینده لریندن محله بیر کمیسون تشکیل تاپیب و اونون حل یولونو، تصویبدن ئوتری، مرکزی دولت و ایالتی انجمنله پیشنهاده نده جکدیر.
- ۶- آذربایجانین مالی وضعیتی خصوصوندا موافقت اولدو آذربایجان گلیرلرینین ۰/۷۵ فائضی ینرلی خرجلره اختصاص وئریلسین و ۰/۲۵ ده ایران نولکه سینین عمومی مخارجینی تأمین نتمک ایچون مرکز گؤندریلسین.
- تبصره- پست و تلگراف و دمیر یولو و ارومیه گؤلونون گمی چیلیک اداره لرینین خرج و گلیرلری مستثنی و اونلارین خرج و گلیرلری دولت عهده سینده و اونا منحصر اولاجاقدیر. بنله توضیح وئریلیر که، آذربایجان ایالت و ولایت انجمنلری و دولت اداره لرینین تلگرافلاری مجانی اولاراق مخابره اولوناجاق.
- ۷- دولت قبول ندیر که، جاری ایل عرضینده میانه دمیر یولونو تبریزه چاتدیرسین؛ بو ایش تنز بیر زماندا حیاتا کنچیریلسین. بو ایشین انجامی ایچون آذربایجان کارگر و متخصصلرینین تقدم حققری اولماسی آیدیندیر.
- ۸- اساسی شوسه یوللارین چکمه سی و تعمیرنتمه سی دولت عهده سینده و فرعی یوللاری ایالت انجمنینه مربوط دور.

۹- نظام وظیفه دن آیری اولاراق، فدائی آدیله تشکیل تاپان، داوطلب قوه لر کندلر نظمیه سینه تبدیل اولونور و اونون رنسیسی آذربایجان ایالت انجمنین انتخابی و دولت تصویری ایله تعیین اولوناجاق.

۱۰- آذربایجان دموکراتیک نهضتی نتیجه سینده آذربایجان کندچیلری آراسیندا بؤلونن یئرلردن دولت خالصه سینه مربوط اولانلارین بؤلونمه سیله دولت اصولا موافق دیر و تعهد ندیر که، تصویب ایچون، بیرنجی فرصته، اونون لایحه سینی مجلس شورای ملییه پیشنهاد نده رک دولت خالصه لرینین مملکتین باشقا نقطه لرینده یاشایان کندچیلر آراسیندا بؤلونمه سی نی او لایحه ده پیش بینلیک نتسین. آذربایجان نهضتی نتیجه سینده عملا و عوض سیز اولاراق اکیچیلر آراسیندا بؤلونن باشقا یئرلر باره سینده، مالکلی قانع نتمکدن نوتری، او ملکترین تعویض ترتیبینی مجلس شورای ملییه پیشنهاد نده جکدیر.

۱۱- دولت ابلاغیه سینین ۳نجو ماده سی موجبجه قراره آلیندی که، آذربایجاندا رسمی و دولتی دیل فارس دیلیدیر. اداره لرین و عدلیه نین دفتری ایشلری و محاکمه لر آذربایجان و فارس دولتی دیلرینده اولور. بنش کلاس قدر تدریس آذربایجان دیلینده اولاجاقدیر و موافقت اولدو که، بنش کلاسدان یوخاری، معارف وزارتینین پروگرامی اوزره، مکتبلرده درس آذربایجان و فارس دیلرینده اولسون.

۱۲- دولت تعهد ندیر ۵نجی مجلس آچیلدیقدا انتخابات قانونون لایحه سی که، آزادلیق و دموکراسی اساسلاری اوزره، یعنی عمومی، گیزی، مستقیم و متساوی که، قادیلارادا شامل اول، مجلس شورای ملییه تقدیم و اونون تصویبینی فوریتله درخواست نده.

۱۳- دولت موظف دیر که، بلدییه انجمنلرینین سنچگی قانونونو، دموکراسی اصولیه (عمومی، گیزی، متناسب، مستقل و مساوی) که، بوتون بلدییه

انجمنلرینین استقلالین تأمین نده، چوخ تنز لیکله انجمن مجلسه تقدیم نئسین. بو لایحه تصویب اولونانا قدر آذربایجان شهرلرینین انجمنلری رسمیتله قالاجاقدیر.

۱۴- آذربایجاندا اقلیتده واقع اولان ملت لر: کرد، ارمنی، آشوری بو موافقتنامه نین ۱۱نجی ماده سی اوزره، ابتدائی مکتبده ۵نجی کلاس قدر نوز آنا دیل لرینده درس اوخویاجاقلار.

۱۵- آذربایجان ایالتی سابق ۳ و ۴نجو استاتلارا و خمسده ولایتینه شاملدیر.
۱۶- بو موافقتنامه نین قرارلارینین اجرایی جناب آقای قوام السلطنه نین هیئت دولتی و آذربایجان مجلس ملیسینین* (که، بو موافقتنامه تصویب اولدوقدان سونرا، ایکینجی ماده موجبجه، انجمن ایالتی آدلانا جاقدیر) تصویبینه موکول اولاجاقدیر.

قرار ایدی که، جمعه گونو، سحر ساعت اونداء، هیئت دولتین فوق العاده جلسه سی تشکیل تاپیب و آذربایجان نماینده هیئتیندن ده بو جلسه ده حاضر اولسونلار. بو فوق العاده اجلاس آذربایجان نماینده لری شرکت نئمه دن، ساعت ۱۱دن الی ساعت اوچ یاریما قدر مذاکره و مباحثه عمله گتیردی. نتیجه ده آذربایجان نماینده لری هیئتینین نئدیگی پیشنهادی که، نماینده هیئتینین چوخلو گذشتیندن حکایت ندیردی، آقای قوام السلطنه نین کابینه سینده اولان مخالف و غیرمتجانس عنصرلرین دسیسه بازلیغی نتیجه سینده، اکثریت رأی ایله رد اولدو و دولتین تصمیمی اول آقایان فرمانفرمائی و ایپکچیان، سونرا آقای مظفر فیروز توسطی ایله نماینده هیئتینه ابلاغ اولدو که، هیئت دولت تصمیم توتوب که، ۱- ۲- ۲۵ تاریخی بیر ماده دن عبارت اولان ابلاغیه نین ماده لریندن قیراغا چیخماییب و اونداء هنج بیر تفسیر و نرمله سین.

*- بو کلمه بو کتابدا (مبیسینین) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

بو ترتیبله آذربایجان نماینده لری هیئتی ایله تهران حکومتی رسمی مقامات آراسیندا اولان مذاکراتدان هنج بیر نتیجه آلینمیش مذاکراتدا وقفه حاصل اولدو. آذربایجان نماینده لری ۲۳- ۲- ۲۵ده تبریزه قایتدیلا. تهران حکومتین رسمی و موافق مقاماتینین اظهار نئدیگینه گؤره، مذاکره نین دایناماسینین علت و عامللرینین بیرسی ده غیر مسئول مقامات و عنصرلرین فوق العاده نفوذو ایدی که، مختلف یوللارلا دولت هیئتینین ایچریسینده و خارجینده اعمال اولونوردو.

آیدین دیر که، اونلارین اساسی هدفی دموکرات نهضتینین انکشافینین و حقیقی آزادلیغین بوتون ایران اوزرینده قاباغین آماق ایدی.

ایرانین باش وزیر آقای قوام السلطنه و اونون بعضی همکارلارینین حسن نیتینی نظرده توتماقلا تصور ندیریک که، هله ایش ایشدن کنجه ییب و هله امید نتمک اولار که، آذربایجان مسئله سینین صلح یولیه حل ندیلمه سی و قارداش قانی توکولمکدن جلوگیرلیک نتمک ایچون باشلانان مذاکره لر که، تهراندا بعضی مرتجع و ایران ملتینین آزادلیغین دشمنی اولان عنصرلرین دسیسه سی نتیجه سینده متوقف اولدو، باشلانسن، چونکه بیز آذربایجان نهضتینی بوتون ایران سعادت و آزادلیغی و اورادا وجوده گلن دموکراسی بیر اصولون ضامن بیلیریک. آذربایجان نهضتی بوتون ایران آزادخواهلارینین امیدی دیر و بالاخره موفق اولاجاقدیر که، آزادلیغی و دموکراسی اصولون بوتون ایراندا انکشاف نئدیریب و عمومیت و نرسین. ولی متأسفانه گورونور که، تهرانین مرتجع هیئت حاکمه سی ژاندارم و نظامی ستونلارینی بیزیم سرحدلریمیزه توپلاپیر و کله سینده بیر پارا نقشه لر بجه ریر که، هنج وجهیله ایرانین صلاحینا دگلدیر.

بیز اونو ایسته بیریک که، بیزیمله تهران آراسیندا اختلافار صلح یولیه حل اولسون. بیز بو نظریه نی اعلام نئدیگده آشکار دنیریک که، اگر ژاندارم یا نظامی قوه لری طرفیندن بیزیم نولکه میزه نسبت کیچیک بیر تجاوز و تعرض اولورسا، وار قوه میزله دفاع نده جیبیک. آذربایجان ملتی نوز آزادلیغیندان دفاع نتمک ایچون آخر

نفره تک فداکارلیغا حاضر دیر. بیز ایناتیریق که، بو مقدس هدفه یئتیشمک و حقیقی آزادلیغی و دموکراسی اصولونو بوتون ایراندا برقرار نتمک ایچون عموم ایران آزادخواهلاری دا بیز ایله بیر صفده مبارزه یه حاضر دیرلار. تصور ندیریک که، شخص آقای قوام السلطنه ده اولان حسن نیت اثرینده ایش بو یئره چاتماسین.

آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیرى سید جعفر پیشه وری

تبریز ۲۳ اردیبهشت ۱۳۲۵

آقای پیشه ورینین آذربایجان خلقینین صلاحیتدار شخصیتلرینین کنفرانسیندا نئدیگی بیانات

بیز تهرانا وارد اولدوقدا ژاندارم و سایر مستحفظلرین چنگیندن خلاص اولوب، نوزلرینی بیزه یاخینلاشدیران اشخاصین سیماسیندا و حرکتینده بونو آشکار صورتده گؤروردوک: طیاره میدانینا کلیب چاتماغا موفق اولان تهران آزادخواهلارینین شعارلاری بیزی روحوموزو تیتره تدی.

(سیز بیزه نجات و نردیز! سیز ایران خلقینی اسارتدن خلاص نئدینیز! آماندیر اشتباه نتمه بین! آزادلیغیمیز سیزین دوزگون حرکت نتمه گیزه باغلیدیر! یاشاسین آذربایجان قهرمان خلقی! یاشاسین آزادلیغیمیزین مشعلدارای اولان آذربایجان آزادخواهلاری!)

بو شعارلار آذربایجان خلقینین باشلارینین اوجالماسینا، اونلارین تک نوزلرینی اداره نتمک دگیل، بلکه بوتون ایران خلقینه رهبرلیک نتمک استعدادینا مالک اولدوغونو بیر دها اثبات نتمیش اولدو. هله نهضتیمیز باشلانان گوندن تهران و سایر

ایران شهرلرینده منتشر اولان روزنامه لرین "گلین بیزه نجات وئرین!" شعارلارینی بیز هنوز اونوتما می شیق. من متأسفم بورادا ایران زمامدارلاریندان بیرینین سؤزونو دنمگه مجبور اولورام. دانشیغیمیزین جدی و شیرین بیر ینرینده سؤز آذربایجان والیسینین تعینی اطرافینا گلدی. آقای زمامدار "سیزده که، والی اولا بیلن بیر آدم یوخ دور" دندی. منیم اونا وئردیگیم جوابی، یقین ندیره م، سیز چوخ گؤزه ل حس ندیرسیز. اونو تکرار نتمگه احتیاج یوخدور.

بونونلا ایستیره م سیزه تهران حکومتینین نه کیمی آداملار الینده اولدوغونو گؤستره م و ایستیریم بیله سیز که، شاید او زمامدار عمداً بو سؤزو دنمه می شدیر. اونون دوشونجه سی و آتلاخی بوندان یوخاری اولا بیلمز. تهران جماعتی ایسه بو کیمی زمامدارلاری نوز باشیندان کنار نتمگه قادر دگیل دیر.

بنله بیر خلقدن بیزه – "سیز باشلادیغینیز بویوک ایشلری یاریمچیلیق قویوب گلین بیزیم بویوندورو غوموزون آلتینا گیرین" – دنمه سی آیا بویوک حقسیزلیک دگیل دیر؟ "چون بیز ایرانین مرکزی حساب اولونوروق، اونا گؤره اشرف مخلوقاتیق" – دنمک ان ساده بیر انسانین روحونو عصیانا وادار نتمگه کفایت نتمزمی؟

بونونلا بنله، مشهور ریاضی دان و عالمین سؤزونو تکرار ندیب دنمک لازم دیر که. "با وجود این ینر دولانیر". یعنی آذربایجان خلقی متمدن، فداکار، لایق بیر ملت دیر. او نوزونو اداره نتمدیگی کیمی، بوتون ایران خلقینین آزادلیغینین علمداریدیر.

سؤز بیزیم تهران ایله دانشیغیمیز باره سینده ایدی. بیلدیگینیز کیمی صدر و حکیمی کابینه لری کلکیک کیمی باشلارینی قارا قویلا ییب دنیادان خیرلری اولمادیگی ایچون، ملی نهضتیمیزی سلاح گوجو ایله دایان دیرماق فکرینده ایدیلر. اونلارین نظرینده آذربایجان خلقی ذوالفقاری، کور میر جواد، ابوالقاسم جوان، امیر نصرت و صادق مجتهدی کیمی خلق دشمناریندن عبارت ایدی. اونا گؤره بیزیم حق سؤزلریمیزی نشیتیمک عوضینده، اونلارین پارماغیله رقص ندیب بیزیم ایچریمیزده

عصیان تولید نتمک کیمی احمقانه امید اوزرینده حرکت نئدیر دیلر. نهایت فدائیلریمیزین ضربشستی اونلارین آرزولارینی پوچا چیخاردی. بالاخره تهران آنلادی که، زور ایله آذربایجان خلقینین اراده سینی سیندیرماق اولماز. اونا گؤره ارتجاع ارکانیندا مختصر تزلزل عمله گلدی.

نهایت آزادخواه عنصرلرین کمگی ایله، حکیمی یخیلیب چوخ آز بیر اکثریتله ارتجاعی مجلس قوام السلطنه کابینه سینی وجوده کتیردی. قوام السلطنه کابینه سی زور و گوج سیاستینی دگیشدیریب صلح یولوايله ایشه باشلادی.

بیز ایسه صلح یولوايله داخل اولان بو حکومته سلاح ایله جواب و نرمة ملی اولدوغوموزدان، اونون رسمی دعوتینی قبول ندیب، مجلس ملی و ملی حکومتیمیزین دستوری ایله، ایسته دیگیمیزی صلح و مسالمت یولوايله الده نتمک ایچون، تهرانا گئتدیک.

بونو گرک هامی بیلسین که، بیز تهراندان یئنی بیر شئی طلب نتمیردیک. چونکه بیز ایسته دیکلریمیزی آماغا موفق اولموشوق. قارشیمیزدا دوران مسئله آلدیقلاریمیزی، قان تۆکمه دن، ساخلماق مسئله سیدیر. بیرده بیز ایسته دیکلریمیزی، ایران حدودوندا، حیاتا کئچیرمگی هدف قرار وئردیگیمیزی ده اونوتماشدیق. بیلیرسینیز که، هله ایندییه قدر بیز خارجه و جنگ وزارتخانلاری تشکیل نتمه میشیک. قوشونلاریمیز "خلق قوشونلاری" آدلانیر.

خلق قوشونونون وظیفه و مقصدی رسمی دولت قوشونوندان تاممیله باشقادیر. خلق قوشونو داخلی امنیت و ملی آزادلیغیمیزی تأمین مقصدی ایله تشکیل ندیلن بیر قوه دیر. پولوموز، بایراغیمیز و عنوانیمیز ایسه بالاخره عموم ایران اساسیندا دیر. بونا بنأ بو وضعیت اوزون مدت دوام نده بیلمزدی. بالاخره گرک مرکزی حکومت ایله تکلیفیمیز معلوم اولایدی. بو تکلیفی معین نتمک ایچون آقای قوام السلطنه نین صلح الینی رد نتمه ییب تهرانا گئتدیک. حتی من نوزوم شدید مریض اولدوغوما باخمییاراق، مسئله نین دهاها تنز حل اولونماسی مقصدیله، صمیمی یولداشلاریمین و

طبیبلرین توصیه سینه باخمییاراق، شخصاً آقای قوامین دعوتینی قبول ندیب، هینت ایله برابر، مسافرت نئدیم. ایستر خصوصی گزروشلریمیزده، ایستر ایسه رسمی گزروشلرده بیز خلقیمیزین آسایش و صلح یولوايله اختلافاتی حل نئمگه حاضر اولدوغونو سؤیله دیک. آقای قوام السلطنه و سایر دولت نماینده لری عمومیتله بیزیم فکریمیزه موافقت اظهار نئدیلر. لاکن عملده دولتین ۷ ماده دن عبارت اولان تصویب نامه سیندن تجاوز نئمگه حاضر اولماق ایسته مه دیلر. سیز، البته نماینده لر هینتینین، مذاکره حقینده، وئریدیگی رسمی اعلامیه نی نشیتیمیسیز. بیزیم گیزلی سیاستیمیز اولمادیغینا گؤره، مذاکره نین تفصیلینی دنیايا اعلان نئدیک و بیلدیردیک که، تهران حکومتی بیزدن، مغلوب بیر قوه کیمی، قید و شرطسيز تسلیم اولماق طلب ندير. بو ایسه گولونج وضعیت میدانا چیخاردیردی. بیز دندیک: وقتیکه دولتین تصویبنامه سی، آیه آسمانی کیمین، تغییر ناپذیرایمیش؛ بو اصرارایله، بیزی تهرانا دعوت نئمک نه یه گؤره ایدی؟

تهران رسمی مقاماتینین سؤزلری تبریزده آقای بیات طرفیندن دانشیلان سؤزلرین عینی ایدی. اونلار، همیشه اولدوغو کیمی، قانون اساسیدن و اصولدان بحث ندیب، سفسطه ایله، موضوعو نورت باسدیر نئمگه چالیشیردیلار.

بیز اول گون دندیک بیز دیپلومات دگیلیک. ولی قانون اساسی و سایر قانونلاردان، نوزوموزه گؤره، اطلاعیمیزواردیر. بیز ایندییه قدر قانون اساسینین اساسی مسئله لرینین مسکوت قالماسینی دا بیلیریک. بیز قانون اساسینین، رضاخاتین دیکتاتورلوغو ایچون، تغییر وئريلمه سیندن بیخبر دگیلیک. بیز ایرانی بوروموش بی قانون لوقلارین سرمنشانی نیده بیلیریک. بیز آمریکادان گلمه میشیک. ایرانلی بیق و ایراندا قانونلارین نه قدر و نه شکله اجرا ندیلدیگیندن خبریمیز واردیر. ایندی ایراندا کیملرین حکومت نئدیگینی و ایران ملتینین بو اشخاصا اولان نظیرینی ده بیلیریک. گلین ساده دانیشاق. آذربایجان خلقی بیر گون استبداد علیهینه قیام ندیب قانون اساسینی وجوده کتیردی و ملی حکومت بناسینی قویدو. تهران

مرتجعلى ايسه، ياريم قرن مدتينه، اونو مسكوت قويوب جور- بجور واسطه لر ايله خلقى حق حاكميتدن محروم نئديلر. ايندى ايسه آذربايجان ايكينجى حركتى ايله او حقى ديرلرتمك ايسته بير. فقط بونا جواب ونرمك لازمدير: خالصه ينرلرينين بؤلونمه سى و دولت ينرلرينين غاصبلر اليندن آلينب دهقان و اكينچيلر آراسيندا تقسيميني قانون اساسى منع نتمه ميشدير. قانون خلقين اراده سيدير. آذربايجان كندليسى آرتيق نوز حقينى آلميشدير. نوز اراده سيله بو كندلرى بؤلوشدور. دولت ايسه بوتون ايران آذربايجان ايله هم رنگ اولماق ايچون، بو ايشى بوتون ايالت و ولايتلرده ده عملى نتمه ليدير.

بيز حتى اختلافى رفع نتمك ايچون بويوك گذشتلره گنديب مىلى حكومت و مىلى مجلس عنوانيدان صرف نظر نتمگه حاضر اولوب دنديك: آنجاق بيزه امكان ونرين آذربايجان خلقى نوز ايالت انجمنى واسطه سيله دولت اداره لرينين مأمورلاريني و ايالتين واليسيني دولته پيشنهاده نتسين و بونلارين حكمو مركزى دولت طرفيندن صادر اولسون و بونلار، ساده بير سۆزله دنسك، آذربايجانى اداره نتسينلر.

تهران حكومتى تك ملك مدنى، تك امير نصرت، تك صمصام بختيارى ايچون قائل اولان بو حقى آذربايجانلilar ايچون قائل اولماق ايسته مه دى. قانون اساسيه مغاير اولان اداره كل ژاندارمى بئله بيزه قانونى مؤسسه آدلانديرىب و اونون، وحشت توليد نده ن، نفوذونو آذربايجاناقايتارماق ايسته دى. خلق قوشونلاريني عادى نظام وظيفه حساب نديب اونون فرمانده لريني ده تهراندان گوندرمك كيمي پيشنهادلارى ميدانا سوردو.

بيز چوخ گۆزه ل بيليريك كه، آذربايجان خلقى شهريورين اوچونده نوزلرينين حقيقي سيمالاريني گؤستره ن، افسر پالتارى گنيميش، يالانچى پهلوانلارا نه جور باخير. ويننه ده بيليريك كه، ستارخان اولادى تهرانين ترياكى سرهنكلرينين معشوقه لرينين بوچه سيني حماما داشيماغا آرتيق تحمل نده بيلمز. اونا گۆره ده اونلارين بو خصوصدا نتيكلرى پيشنهاده رد نديب دنديك: دولت طرفيندن بير نچه

نفر آذربایجانا گلشین بورادا مسئله طرفینین رضایتیله حل ندیلسین و بیرده بیز تهران حکومتینه بیلدیردیک که، آذربایجان قوشونو خلق قوشونو و آزادلیق قوشونودور. اونو ایران خلقینین آزادلیغینی محو نتمگه مجبور نتمک اولماز. خلقیمیز نوز قوشونونو اداره نتمکدن عاجز دگیلیر. اگر تهران دوغرودان دا آذربایجانلینی ایرانلی بیلیرسه، بیزیم پیشنهاد نتدیکیمیز اشخاصی قوشونون فرمانده لیگینه تعیین* نتسین. بو ایسه اونلارین خوشونا گنده ن بیر مسئله دگیل ایدی. اونلار ایرانی تهرانندان عبارت بیلیر و ایراندا حاکمیتی فقط بنش- اوچ نفره منحصر حساب ندرلر. بیرده بیزه فرمانده کل قوانین بعضی غیرمسئول مقاماتینین بو ایشه راضی اولما بیلیمه جگینی آندیرماق ایسته دیلر. بیز فرمانده کل قوا مسئله سینی مشروطه اساسی موجبجه تفسیر ندریریک:

بیزجه فرمانده کل قوا فقط مجلس شورای ملینین، خارجیلره اعلان نتمک ایسته دیگی، حربی فرمانی امضاء نده ر. اونون جاری ایشلره قاریشماسی، غیرمسئول اولدوغونا گوره، آزادلیق و مشروطه قانونونا مغایردیر. رضاخان همین فرماندهلیک اختیاریندان استفاده ندیپ ایراندا آزادلیغین ریشه سینی کسدی و ایرانی بیلدیگیمیز فلاکتلره سوق نئدی. ایندی ده فرمانده کل قوای مطلق یاراتماق ایران خلقینین، ایران آزادلیغینین خلافتیدیر. غیر مسئول مقاملار، اگر بو ایشده اصرار نده رلرسه، ایراندا بویوک حادثه لر وجوده گلر و معلوم دگیل بو طمع غیرمسئول مقاماتین نفعینه تمام اولما بیلر.

ظاهرده ساده گورونن سازش مسئله سینی بو نحوایله سفسطه یه دوندرب، اون بنش گون تهراندا معطل نئدیکدن سونرا، نتیجه سیز آذربایجانا قایتماغا مجبور نئدیلر. سوزون قیساسی بودور که، تهران هیئت حاکمه سی بیزیم باشلادیغیمیز بویوک ایشلری تمامیه اورتادان آپاریب، بنش آی بوندان اولکی کیمی، شهرلریمیزی کهنه قبرستانلارا، ظلم و فشاردان تازا خلاص اولموش خلقیمیزی ژاندارملار، اوغرو،

* - بو کلمه بو کتابدا (تعیبت) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

مختلس و جانی مأمورلارین آیاقلاری آلتینا سالماغا چالیشیرلار. سۆزون جانی دا بوراسیندا دیر که، قانون اساسینی و سایر قانونلاری دا بدبختانه بو مقصد ایچون آلت قرار و نرمیشدیلر.

بیرده مسئله تک آذربایجان مسئله سی دگیلدیر. سۆز بوتون ایراندا آزادلیق، دموکراتلیق اصولونون یایلماسی اوستونده دیر. تهران هیئت حاکمه سینی و تهرانین بؤیوک فنودال و ینر صاحبئرینی قورخویا سالاندا بوراسیدیر. اونلار قانون اساسی عنوانی آلتیندا بوتون خلقالین حقوقونو محو نتمگه چالیشیرلار.

بیز چوخ ساده آداملاریق. لاکن ساده لیگیمیز اوقدر دگیلدیر که، کاسانین آلتیندا گیزله دیلن یاریم کاسانی گۆزه بیلمه یک. بیز دیپلومات دگیلیک، لاکن خوروزون قویروغونو گۆرمکدن عجزیمیز یوخدور.

دعوا هامیسی ملانصرالدینین یورغانی، یعنی کندلینین آلدیغی توپراق و خلقالین آلدیغی حق حاکمیت اوستونده دیر.

بونو، ارتجاع عنصرلرینین بوشقابلارینین دییینی یالایان تهران ارتجاعی مطبوعاتینین زوزه چکمه سینه باخمییاراق، بوتون ایران خلقی دوشونوب آنلامیشدیر. سۆز آذربایجانین ایراندا آیریلما سینی باره سینده دگیلدیر. بونو ادعا نده ن یوخدور. بیز هرگز بو ادعانی ایره لی سورمه میشیک. سۆز مشروطه نین، دموکراسی اصولونون ایراندا اجرا ندیلمه سی و بیزیم باشلادیغیمیز بؤیوک اصلاحات پروگرامینین، بوتون مملکت حدودوندا، حیاتا کنچیریلمه سی اوستونده دیر.

بیز آقای قوام السلطنه نین حسن نیت و وطن پرستلیگینه اینانمیا بیلمه ریک. لاکن ایشین گندیسی شاید اونون نوزونون میلی اولمادان بنله گۆستریر. بیزیم آرتیق آیری یولوموز یوخدور. باشلادیغیمیز اصلاحاتی پوزا بیلمه ریک. تهران حکومتی ایسه بوتون ایران خلقالین حق حاکمیتینی تصدیق ندیب مملکتی فلاکت و هرج- مرجدن نجات و نرمک یولوندا جدی قدمات گۆتورمه لیدیر.

آقای قوام السلطنه گرک بیلسمین که، دنیا دگیشیب. حتی ایراندادا یینی بیر نسل وجوده گلمیشدیر. بو نسلی یاریم قرن بوندان ایره لی کی طرز تفکر و اصول ایله اداره نتمک اولماز. بیرده حس اولونوردو که، هینت وزراء آراسیندا توافق نظر یوخدور. اصلا وزیرلرین اکثری تصادفی آدم لار دیر که، شخص آقای قوام السلطنه، خصوصی و دوستانه مناسبات ملاحظه سیله، کابینه یه دعوت نتمیشدیر. بونلارین دا هر بیر یسینین باشی بیر یئره باغلیدیر. حتی شایعات وار ایدی که، بعضی تازا عرصه یه گلمیش. "قوجا" دربار خاتملارینین دا دولت اعضاسینا تأثیرلری واردیر.

تهران واقعاً مخوف، واقعاً خطرناک، واقعاً ایرانی فلاکته و ایران خلقینی آجلیغا، بیچاره لیگه، گدالیغا سوق نده ن بیر مرکز فساد دیر.

بیز جداً صلح و سازشه و ایرانین تمامیت ارضیینه طالب و طرفدار اولدوغوموز حالدا، تهراندا بیر نجات گوزلییه بیلیمیریک. آقای قوام السلطنه نین کابینه سی دواملی بیر کابینه او وقت اولاییلردی که، آذربایجان خلقی ایله کنارا گلک ایدی. متأسفانه بوگونه قدر بو خصوصدا جدی قدم گوتورمگه موفق اولاییلمه میشدیر. بیزیم حسن ظن و فداکارلیغیمیز کابینه ایچون بویوک بیر شانس ایدی که، متأسفانه آقای قوام السلطنه اوندا هنوز استفاده نده بیلیمیر.

ایستیره م سیزی ایناندیرام که، کابینه اعضاسیندا بعضی سینین خصوصی و شخصی نظرلری آقای قوام السلطنه نین رفتاریندا بنله درین بیر تأثیر باغیشلامیشدیر. مثلاً شاید وزیرلردن بیر پاراسی بیژده تریاک قانونون اجراسی سببیه آذربایجانلیلارا قاتلی و غدار دشمن کیلمیش و اونون نظری آقای قوام السلطنه نین رفتاریندا منعکس اولموشدور.

متأسفانه آقای قوام السلطنه نین آذربایجان مسئله سی حقیقنده صادر نئدیگی ابلاغیه نی تجزیه نتمگه فرصت یوخدور. بو رسمی سندده بیژی حیرته سالان نفت و

انتخابات موضوعونون اورتالیغا چکیلمه سی و حقیقتده اونلارین گرو ساخلانیلما سیدیر.

اولا نفت مسئله سی ساده اقتصادی و خارجی سیاسته عاید بیر مسئله دیر. بونو آذربایجان مسئله سینه قاریشدیرماق هنج بیر منطق ایله دوز گلیمیر. بالاخره آذربایجان مسئله سینین داخلی بیر مسئله اولدوغونو آقای قوام السلطنه نوزوده تصدیق و اعلان نتمیشدیر.

انتخاباتین اعلانی و اونون عموم ایراندا، آزاد بیر صورتده، عمله گلме سینه کیمسه مانع دگیلیدیر. مگر اینکه تصور نده ک دولت کنچمیش صحنه لری تکرار نتمک ایسته بیر. مثلا ایسته بیر که، آذربایجاندا، هر یئرده اولدوغو کیمی، پول، گوج، تهدید و تطمیع ایله بیر عده اوغرو، خائن مرتجع، ملت نماینده سی نامینا مجلس کورسولرینی اشغال نتمسینلر.

اگر مقصد بو ایسه، آذربایجانلی بنله بیر مجلسه نفرت و انزجار ایله باخار و آقای قوامین اتحاد جماهیر شوروی مقابلینده نندیگی تعهد همین بو مجلسین بویوک انگل اولایلمه سینی، حتی اونون نوزوده، انکار نده بیلمز. بونلارین هامیسینی نظره آلاراق بیز دولته مصلحت گؤروروک که، آذربایجان خلقی ایله ساده و صمیمی صورتده دانیشیغا باشلاییب اونلاردان او گذشتلری طلب نتمه سین که، اونون قبولو بو خلق ایچون نولوم دیریم مسئله سیدیر. بونا آذربایجانلی هنج بیر وجهله حاضر اولایلمز و اولمییاجاقدیر.

بونلارین هامیسی ایله ایشین صلح یولوايله حل ندیلمه سیندن هنوز مایوس دگیلیک و بیزیم طرفیمیزدن ایندیکی آرامشی پوزماق ایچون قدم گؤتورولمیه جکدیر. حتی سرحدلریمیزه گؤندریلن سرباز و ژاندارم دسته لری ده بیزی تحریک نده بیلمز. قورخماق مسئله سینه گلدیکده، گمان ندیرم بوتون تهران مرتجعلری و کور میرجواد و امیر نصرت و سایر فراری خلق دشمنلری مثلا ذوالفقاری ایله برابر بو ایشی

تجربه دن کنچیرمیشلردیر. بیز حکیمی و صدر کابینه سی زمانی دندیگیمیز سوزو
ینه ده تکرار ندیریک.

آذربایجانا سلاح گوجوایله گلکمک اود ایله اویناماق دنمکدیر. بیز آقای قوامی اوندان
عاقل بیلیریک که، نوز ایله بو حریق مشتعل نتمگه اقدام نئسین. اگر بو ایش قاباغا
گلیرسه، خلفیمیز، نلیمیز و جماعتیمیز، آروادلی، کیشیلی بیر تن واحد کیمی، آیاغا
قالخاق و توپراغیمیزا اوزانان خائن و مردار اللری همیشه لیک قطع نده چکدیر.

یاشاسین آذربایجان خلقینین ملی بیرلیگی!

یاشاسین بو بیرلیگی وجوده کتیره ن فرقه میز!

یاشاسین ایران خلقلرینین اوزرینه آزادلیق قایسی آجان قهرمان فدائی و رشید
قوشونلاریمیز!

چهارشنبه گونو آخşam ساعت ۸ده آذربایجان دولت تناتروسو سالونوندا، اهالینین
مختلف طبقه لرینین اشتراکیله، بویوک و طنطنه لی بیر کنفرانس تشکیل تاپدی.
آذربایجان دموکرات فرقه سینین صدری، آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیر و
خلقیمیزین سئوملی رهبری آقای پیشه وری، آذربایجان نماینده لری هینتینین تهران
حکومتیله آپاردیغی مذاکره لر خصوصوندا، تفصیلا دانیشدیلار. آقای پیشه ورینین
بیاناتی احساساتلا قارشیلانیب و حاضرلر طرفیندن دفعه لرله آقیشلاندی.

سونرا آقای پیشه ورینین بیاناتی فارس دیلینده ده وئیلدی. نهایت کنفرانسدا
اشتراک نده نلر آقای پیشه ورینین گزارش و معروضه سینی نشیتدیکدن سونرا بو
قطعه نامه نی عمومیتله تصویب نئدیلر.

قطعنامه

چهارشنبه گونو، اردیبهشت آیین ۲۵ نده، آخşam ساعت ۸ تامادا، تبریز دولت تئاتروسو بناسیندا، مختلف طبقه لردن تشکیل اولونموش عمومی کنفرانسادا. آذربایجان خلقینین تهرانا گۆندریلن نماینده لرینین رئیسسی و آذربایجان دموکرات فرقه سینین صدری آقای پیشه ورینین، تهراندا آپاریلان مذاکراتین، گذارشینی نشیده رک آشاعیداکی قراره گلدیگ.

((نماینده هیئتینین تهران حکومتی و مخصوصا شخص آقای قوام السلطنه ایله آپاریدیگی دانشیقلاردا اظهار نئدیگی نظریه سینی بیر رأی ایله تصویب ندیب اونلارین آذربایجان خلقینین آزادلیغینی و ملی منافعینی شهامتله دفاع نئدیگ لرینی تقدیر و تمجید ندریک.

بیز آذربایجان خلقی امید ندریک که، تهران حکومتیله آپاریلان دانشیقلار آذربایجان مسئله سینی صلح یولوایله حل نده جکدیر.

بیزیم نماینده لریمزین تهران حکومتیندن اولان عادلانه درخواستلاری بیر داهای آذربایجان خلقینین صلح طلب بیر خلق اولدوغونو اثبات نئدی. آذربایجان خلقی بوتون ایران ملتینین حقیقی دموکراسی و آزادلیغینی حفظ نتمکله برابر، ایران داخلینده، اولماق و اونون حقیقی استقلالینی حفظ نتمکله برابر نوزونون آزادلیغینی حفظ نده جکدیر.

اگر تهران حکومتی بعضی مرتجع عناصرین تحریکی نتیجه سینده آذربایجان ملتینی بیر داهای نوز اسارتی آلتینا الماق و یا خلقیمیزین آزادلیغینا تجاوز نتمک

ایسترسه، بیز آذربایجان خلقی، واحد بیر تن کیمی آخرینجی قطره قانیمیز قالاتا قدر مبارزه یه حاضریق.))

آقای پیشه ورینین یوخاریدا یازدیغیمیز او تاریخی نطقى بنش دقیقه فاصله ایله بوتون دنیا رادیولاریندا تکرار ندیلدی. بونولا تهران حکومتینین گیزلی ساخلا ماغا چالیشدیغی مذاکرات تامامیله آشکارا چیخدی. آقای پیشه ورینین نطقیندن سونرا ایستر آذربایجان، ایسترسه بوتون دنیا بیلدی که، تهران حکومتی نهضتیمیزین ان اساسلی ثمره سی اولان توپراق (رفورمی)نی قبول نتمه میش و آقای پیشه ورینین ریاستی آلتیندا گوندردیگیمیز هیئت، تهران حکومتینین اونلاری ساخلاماق ایچون اصرار ایله گؤستریدیگی تشبثلره باخمییاراق، تیریزه مراجعت نتمیشدیر.

بونولا بئله فرقه، سؤتفاهمه یول وئرمه مک نیتی ایله، مذاکراتی تجدید نتمک ایچون حاضر اولدوغونو، مختلف واسطه لر ایله، تهران حکومتینه بیلدیرمیش؛ لکن هنج وقت آذربایجان خلقینین، نهضت نتیجه سینده الده نئدیگی، اختیاراتین پوزولماسینا امکان وئرمیه جگینی ده انکار نتمه میشدیر. نهایت خرداد آیین ۲۳نده مرکزی دولت باش وزیرینین سیاسی معاونی آقای مظفر فیروزون ریاستی آلتیندا آذربایجانا بیر هیئت گوندریلدی. ایکی گون شدتلی مباحثه دن سونرا تهراندا ناتمام قالان موافقتنامه آشاغیداکی تفصیل اوزره تکمیل و امضاء ندیلدی.

مرکزی دولتین ۱۲ اردیبهشت تاریخلی اعلامیه سی، نماینده لریمیز تهراندا مراجعت نده رکن منتشر نئدیکلری، اعلامیه ضمیمه، قید ندیلیمشدیر. بورادا اونون تکراریندان صرفنظر ندیب ۲۳- ۳- ۲۵ تاریخده، اونون تکمیلینده امضاء ندیلن موافقتنامه نی عینا بورادا درج نئدیریک.

دولت و آذربایجان نماینده لری آراسیندا موافقت اولونموش قراردادین متنی

دولت و آذربایجان نماینده لری آراسیندا اولان مذاکراتین تعقیببنده و دولتین ۲-اردیبهشت ۱۳۲۵ تاریخی، ۷ ماده دن عبارت و همین نماینده لر طرفیندن قبول ندلمیش ابلاغیه نی نظره آلاق و تبادل افکار نتیجه سینده توافق نظر حاصل اولدو که، آشاغیدکی ماده لر توضیح و مکمل عنوان ایله تنظیم اولونوب و اجرایی قویولسون:

۱نجی ماده- دولت ابلاغیه سینین ۱نجی ماده سی باره سینده موافقت حاصل اولدو که، بو جمله اونا آرتیریلسین: مالییه رئیسی ده ایالتی انجمنین پیشنهادی و دولتین تصویبی ایله تعیین اولاجاقدير.

۲نجی ماده- چون دولت ابلاغیه سینین ۲نجی ماده سینده مقرر اولموشدور استاندار، انجمن ایالتینین نظرینی جلب نتمک شرطیله، دولت طرفیندن تعیین اولاجاقدير، بو اصلین اجرایی ایچون موافقت حاصل اولدو که، وزارت کشور استانداری، ایالتی انجمنین پیشنهاد نندیگی نچه نفرین آراسیندان، انتخاب ندیب و تصویب ایچون دولته پیشنهاد نتسین.

۳نجی ماده- آذربایجاندا اولان آخر تحولاتی نظره آلاق، دولت ایندیکی مجلس ملینی ایالتی انجمن منزله سینده تانیاجاقدير. ۵نجی مجلس تشکیل تاپیب دولت طرفیندن پیشنهاد اولونان یینی ایالتی و ولایتی انجمن قاتونو تصویب ندیلدیکدن سونرا، آذربایجان ایالتی انجمنین انتخابی، تصویب اولموش قانون اوزره، تنزلیکله باشلاناجاقدير.

۴نجی ماده- آذربایجان تحولو و نهضتی نتیجه سینده نظام وظیفه افرادیندان احضار اولونان قوشون که، بو قراردادین امضاسیله ایران آرتشی جزوینده اولور و بو

قوشون و فرمانده لرینین تکلیفینی تعیین نتمکدن نوتری موافقت حاصل اولدو جناب آقای قوام السلطنه دولتی و آذربایجان ایالتی انجمنی نماینده لریندن عبارت بیر کمسیون تشکیل تاپیب و بو کمسیون مسئله نی حل نتمک یولونو تنزلیکه، تصویب اولماقدان نوتری، پیشنهاده نئسین.

۵نجی ماده- موافقت حاصل اولدو که، آذربایجانین عوایدیندن یوزده ۷۵ فائض محلی مخارج ایچون اختصاص وئرلیب و یوزده ۲۵ فائضی ده ایران مملکتینین عموم مخارجی ایچون مرکزده گؤندرلیسین.

تبصره (۱)- پست و تلگراف، گمرک و دمیر یول و ارومیه دریاچه سینین کشتیرانلیق مخارجی و عوایدی کلاً دولت عهده سینه و دولته منحصر اولاجاقدیر و ضمناً قید ندیلیر که، ایالتی و ولایتی انجمنلر و دولتی دوایرین تلگرافی مجانا مخابره اولوناجاقدیر.

تبصره (۲)- اساسی شوسه یوللارینین ساختمانی و تعمیری دولتین و فرعی، محلی یوللارین احداثی و تعمیری ایسه ایالتی انجمنین عهده سینده اولور.

تبصره (۳)- آذربایجان اهاالیسینین ایران مشروطیتینه نئدیگی بؤیوک خدمتلی و آذربایجانین غیور خلقینین آزادلیق و دموکراسی قورماق یولوندا فداکارلیغیندان قدردانلیق و حق شناسلیق نتمکدن نوتری دولت قبول ندیر که، آذربایجانین گمرکی عایداتینین یوزده ۲۵ فائضی آذربایجان دارالفونونون مصارفینی تأمین نتمکدن نوتری اختصاص وئرلیسین.

۶نجی ماده- دولت قبول ندیر که، میانه ایله تبریز آراسینداکی دمیر یول خطینین چکیلمه سینه تنزلیکه باشلایب و سرعتله انجام وئر سین. معلوم دور که، بو ایشده آذربایجان کارگرلری و متخصصلری مقدم توتولاجاقلار.

۷نجی ماده- نظام وظیفه دن باشقا فدانی آدیله تشکیل تاپان داوطلب قوشونلار ژاندارمیرییه تبدیل اولونورلار و بو انتظامی قوه لرین تکلیفینی تعیین نتمک و همچنین اونون فرماندهلرینین تعینی ایچون موافقت حاصل اولدو که، جناب آقای قوام السلطنه

دولتی و آذربایجان ایالتی انجمنی نماینده لریندن عبارت بیر کمیسیون محله تشکیل تاپیب و تنزلیکله بو مسئله نی حل نتمک یولونو تصویبدن نوتری پیشنهاد نئسین.

تبصره (۱)- چون آخر ایللرده بعضی نامناسب عملر نتیجه سینده امنیه و ژاندارمری آدی ایران عمومی افکاری مقابلنده، خصوصیه آذربایجاندا مخالف و نامناسب احساسات تولید ندیدیر و چون آخر وقتلرده دولت رئیسی شخصاً بو تشکیلاتین فرماندهلیگینی عهده سینده آلیب و بو اداره ده اصلاحات و ناصالح عنصرلردن تصفیه انتظاری کندیر. بونا گۆره موافقت اولوندو که، ژاندارمریه نسبت عمومی احساسات، خصوصیه آذربایجان اهالیسینین احساساتی، دولت رئیسینه ینتیریلسین؛ تا بو تشکیلاتین آدینی دگیشمک و اونون ایچون مناسب بیر آد انتخاب نتمکدن نوتری لازمی قرارلار آسینلار.

۸نجی ماده- آذربایجان دموکراتیک نهضتین نتیجه سینده کندچیلر آراسیندا بؤلونن ینرلرین خصوصوندا، او قسمت که، دولتی خالصه جاتا مربوطور، دولت بوتون مملکتده اولان خالصه لرین کندچیلر آراسیندا بؤلونمه سیله اصولاً موافق اولدوغو ایچون، بو ایشین اجراسینی مانعسیز بیلیر و بو مسئله یه مربوط اولان لایحه نی، بیرینجی فرصته، تصویب اولماقدان نوتری مجلس شورای ملییه پیشنهاد نده جکدیر.

آذربایجانین اخیر تحولاتی نتیجه سینده کندچیلر آراسیندا بؤلونن باشقا ینرلر باره سینده موافقت حاصل اولدو که، مالکلرین خسارتلرین جبران نتمک و یا اونلارین املاکینین تعویضیندن نوتری جناب آقای قوام السلطنه دولتی و آذربایجان ایالتی انجمنی نماینده لریندن کمیسیون تشکیل تاپیب و بو کمیسیون مسئله نین راه حلینی، تصویبدن نوتری، پیشنهاد نئسین.

۹نجی ماده- دولت موافقت ندیر که، ۵نجی مجلس آچیلان کیمی آزادلیق و دموکراسی اصولو اوزره، یعنی عمومی، گیزلی، مستقیم، متناسب، برابر و قادیلاردا شامل اولماق شرطیله تنظیم اولونان انتخابات قانونو لایحه سینی مجلسه تقدیم ندیب و اونون تصویبینی فوریتله ایسته سین و همچنین دولت قبول ندیر آذربایجان و

نولکه نین باشقا نقطه لری نماینده لرینین ساینی، اهالی سینین تناسبیله آرتیرماقدان نوتری ۵۱نجی مجلس آچیلان گونو قانونی لایحه نی پیشنهاد ندیب ۲فوریتله اونون تصویبینی ایسته سین؛ تا تصویبدن سونرا، انتخاب وسیله سیله همان نقطه لرین نماینده لرینین کسیرینی تعیین و مجلسه گؤندرسینلر.

۱۰نجی ماده- آذربایجان ایالتی ۳ و ۴نجو استانلاردان عبارت اولاجاقدیر.

۱۱نجی ماده- دولت موافقت ندیر که، آذربایجان ایشلرینین یاخشلی قاباغا گنتمه سی ایچون استاندار اداره رئیسلی و ایالتی انجمنین هیئت رئیسه سیندن عبارت بیر اداری شورا دوزه لسین و بو شورا ایالتی انجمنین نظارتی آلتیندا وظیفه سینی انجام وئرسین.

۱۲نجی ماده- ۲اردیبهشت ۱۳۲۵ تاریخلی دولت ابلاغیه سینین ۳نجو ماده سینه، متوسطه و عالی مدرسه لرین تکلیفی نی تعیین نتمک لحاظیندان مبهم اولدوغو ایچون، بو جمله اضافه اولونور. «متوسطه و عالی مدرسه لرده تدریس فارسی و آذربایجان دیلرینده، وزارت فرهنگ طرفیندن، اولونان اصلاح، زمان و مکان شرایطی و دموکراتیک اصول لارلا موافق و او یغون بیر صورتده تنظیم اولونان پروگرام اوزره عملی اولاجاقدیر.»

۱۳نجی ماده- دولت موافقت ندیر که، آذربایجاندا اولان کردلرده بو موافقتنامه نین مزایاسیندان استفاده ندیب و دولت ابلاغیه سینین ۳نجو ماده سی اوزره ۵نجی ابتدائی کلاسینا قدر نوز دیلرینده تدریس نئسینلر.

تبصره(۱)- آذربایجاندا اولان آثوری و ارمنی کیمی اقلیتلرین ده حققری اولاجاقدیر که، ۵نجی کلاس قدر نوز آنا دیلرینده تدریس نئسینلر.

۱۴نجی ماده- دولت نظرده توتوبدور که، بوتون ایران ایچون دموکراسی اصولو اوزره، یعنی عموم و گیزلی، مستقیم و متساوی رایله تنظیم اولونان شهر انجمنلری قانونونو، تصویب اولماقدان نوتری، ۵۱نجی مجلسه پیشنهاد نئسین. بو قاتون تصویب اولان کیمی، آذربایجان و بوتون ایران نقطه لرینده شهر انجمنلرینین

سنچگیسینه باشلاتاجاقدیر. بو قانون تصویب اولانادک و تازا سنچگیلر انجام تاپانا قدر آذربایجاندا اولان ایندیکی شهر انجمنلری نوز وظیفه لرینه ادامه ونره جکلر.

۱۵ نجی ماده- بو موافقت نامه ایکی نسخه ده تنظیم و مبادلله اولوب، دولت هیئت و آذربایجان ایالتی انجمنین تصویبیدن سونرا اجرایه قویولور.

تبریز. تاریخ ۲۳-۳-۱۳۲۵

پیشه وری - مظفر فیروز

موافقتنامه خصوصوندا فرقه نین نظرینی ده بیلدیرمک ایچون آقای پیشه ورینین ایکی نطقینی بورایا نقل نتمه لیک.

آذربایجان دموکرات فرقه سینین صدری و آذربایجان خلقنین سنویملی رهبری آقای پیشه ورینین دونن گنجه رادیو مقابلنده سؤیله دیگی تاریخی نطق

عزیز هموطنلر، محترم آزادخواه‌لار!

تهراندا آپاریلان دانشیقلا رین نتیجه سین، اورادان مراجعت نئدیکدن سونرا، مفصل صورتده سیزین نظرینیزه ینتیرمیشدیم. او گوندن ایندی ۳۵ گون کنچیر. بو مدته تهران محیطینده ظاهری ده اولسا، نظری جلب نتمیه بیلمه ین چوخلو تبدلات وجوده گلیمیش و آقای قوام السلطنه نامینه انتشار ونریلن متعدد بیانیه لر واسطه سیله ارتجاعی عنصرلره قارشی شدید مبارزه اعلان ندیلمیشدیر. نتیجه ده کابینه نین ایچریسینده ینر توتوب اونون اضمحلال و محوینه چالیشان ارتجاعی عنصرلر

مرعوب اولماقلا دولت رئیسین، بیزیم ایله یاخینلاشماق ایچون، ال-قولو آچیلماغا باشلامیشدیر. بئله لیکله فاسد و ضررلی عنصرلرین میدان فعالیتی نی، موقتی ده اولسا، محدود نده ن دولت رئیس، آذربایجان خلقینین باشلادیغی بویوک اصلاحات نقشه لریندن ان اساسی اولان توپراق مسئله سینی کندلی و زحمتکشلر نفعینه ایره لی چکمکله، بیزیم محیطیمیزده درین تاثیر ایجاد نئدیگی ایچون، یئنی دانشیقلا رین داهای صمیمانه بیر صورتده باشلانیب داهای تنز بیر زماندا مثبت نتیجه ایله قورتارماسینا امکان ونرمیشدیر.

یوخاریدا اشاره نئدیگیم دانشیقلا ردا اظهار نئدیگیم جمله لری مخصوصاً تکرار ندیره م. دعوا هامیسی ملانصرالدینین یورغانی، یعنی کندلینین آلدیغی توپراق اوستونده دیر. خالصه یئرلرینین، دهقان و اکینچی آراسیندا، بؤلونمه سینی قانون اساسی منع نتمه میشدیر. آذربایجان کندلیسی نوز اراده سیله بو یئرلری بؤلوشدور. دولت ایسه، بوتون ایران، آذربایجان ایله همرنگ اولماق ایچون، بو ایشی بوتون ایالت و ولایتلرده عملی نتمه لیدیر.

بو جمله لر آیدین بیر صورتده گؤستریر که، او وقت بیزیم فکریمیزی اشغال ندیب سوء ظنیمیزه سبب اولان ان مهم مسئله همان کندلی و توپراق مسئله سی ایمیش. بو گون اعتراف نتمک لازمدیر که، بو بویوک و بو اساسلی مسئله نین حلی ایچون آقای قوام السلطنه چوخ جدی بیر قدم گؤتورمگه موفق اولموش و بو واسطه ایله آرادا اولان فاصله آزالماغا باشلامیش اورتادا جدی بیر حسن تفاهم زمینه سی تهیه ندلمیشدیر. اگر دولت طرفیندن ندیلن آیری گذشتلر اولماسایدی بئله، بیز بو بویوک ایشین خاطره سینه، اوره گیمیزی سیخیب فکریمیزی ناراحت نده ن سوء ظنی محیطیمیزدن اوزاقلاشدیرمالی ایدیک. خوشبختانه بیرینجی قدمی جرئت ایله گؤتورمگه موفق اولان مجرب دولت رئیس، ایکینجی بویوک قدم ایله اونو داهادا محکمئندیرمگه موفق اولدو. او ایسه بیزیم دیلیمیزه اولان احترام و اونون تکاملی ایچون میداننا سوردوگوموز تقاضائین صمیمیتله قبولوایدی.

آقای قوام السلطنه عمرونده هنج بیر ایش گورمه میش اولسادا بنله، بو بیر ایش اونا نسبت آذربایجان خلفینین قلبینده درین بیر احترام حسی تولید نده جگ. ملی مدرسه لریمیز دوردوقجا اونون آدی دا فرقه میزین و خلقیمیزین قهرمان باشچیلاری کیمی گلجک نسللریمیزین دیلینده تکرار ندیله جکدیر.

دوغرودور خلقیمیز، فدائیلریمیز، قهرمان فرقه میز بو حقی نوزونون محکم اراده سی و تزلزل ناپذیر ایمانی و خطا نتمه یین سلاحی واسطه سیله تحصیل نتمیشدیر. بونونلا بنله آقای قوام السلطنه نین بو خصوصدا کمک و مساعدتی فوق العاده دگرلی اولموشدور.

اگر تهران مجلسینی زهرله یین فاسد متعصبیرین گوگلره اوجالتدیقلاری هیاهونو نظره آلاساق، او وقت آقای قوام السلطنه نین دقیق و مدبر بیر دولت باشچیسی اولدوغو، دهاا برجسته بیر صورتده، میدانا چیخار.

هامینیز چوخ گوزه ل بیلیرسیز که، آذربایجانلیلار ایچون دیل مسئله حیات و ممات مسئله سیدیر. لاکن ایرانلیلیغی فارسلیغا قاریشدیران جاهلر بونو دوشونمک ایسته مه ییب آذربایجانلیلارین قلبینی، دیلرینین زهرلی خنجرى ایله، مجروح نتمگه چالیشمیش و چالیشیرلار. بیز هنوز اونوتمامیشیق که، دوققوز آی بوندان اول، اعلامیه میزده دیل آزادلیغی باره سینده میدانا سوردوگوموز شعار مناسبتیله، بو احمق متعصبیر نه اندازه ده هیاهو سالمیش و نه آدلار ایله بیزی تهمتلندیرب میداندان چیخارماغا جان آتماقدا ایدیلر.

بو گون باشیمیزی اوجا توتوب افتخارایله دنیه بیله ریک که، خلقیمیزین محکم ایمان و سارسیلماز اراده سی سایه سینده او طلسمی سیندیریب دیلیمیزین نه تک ابتدائی مدرسه لرده، بلکه اورتا و عالی علمی اوجاقلاردا بنله رسمی اولاراق تدریسینه یول آچمیش؛ اداره لریمیزده، دولت دیلی اولان فارسی دیلی ایله، آنا دیلیمیزین یاناشی ایشله دیلمه سینه رسمیت و نرمگه موفق اولموشوق. البته بو بویوک ایشین افتخاری اساساً فرقه میزه و خلقیمیزه عاید دیر. لاکن اونوتماق اولماز

که، آقای قوام السلطنه نین حسن نیتی، موقع شناسلیغی و قورو تعصبدن اوزاق اولوب حقیقتی اولدوغو کیمی گورمگه اولان قدرتی بو مسئله نین حلینده فوق العاده مؤثر اولموشدور.

اوجونجو بویوک موفقیتیمیز آذربایجاندا دولت مأمورلارینین نوز طرفیمیزدن انتخاب ئیدلمه سیدیر. بو یولدا خلقیمیز اوزون مدت مبارزه ئتمیشدیر.

شهرلریمیزین خرابه زار حالدا قالماسی، نل و خلقیمیزین فرهنگ و بهداشت و ساده یاشایش و سایلیندن محرومیتی قطعاً بو سببندیر که، تهراندا گلن مأمورلارین بیزه اورگی یانماییب فقط جبیلرینی دولدوروب گنری قایتماق مقصدلری اولموشدور. بوندان سونرا بو نامطلوب رسم قطعی صورتده اورتادان گنده جک. خلقیمیز نوزونون انتخاب ئتدیگی انجمنلر واسطه سیله نوز سرنوشتینی تعیین ئتمک و نوز اداره ایشچیلرینین فعالیتینی نظارت آلتینا آلاق؛ نوز گوجیله فرهنگ، بهداشت اقتصاد و مالیه ایشلرینی دوزگون اساس اوزرینده قویماغا امکان تاپاجاقدیر. بو موفقیتین معناسی اولدوقجا درین و اولدوقجا بویوک دور.

حقیقت حالدا آلدیغیمیز بو حق هنوز ئله ده کامل حساب ئیدله بیلیمیر و آپاردیغیمیز شدید مبارزه نین ارزشی ده بوندان بویوک دور. بونولا بئله محیط، زمان و مکانی نظره آلاساق، گوره ریک که، چوخ بویوک ایش گورموشوک و آقای قوام السلطنه حکومتی ایسه، بو حداقل حقی بیزه قائل اولماقلا، گوزله نیلن بویوک وئنداش محاربه سینین قاباغینی آلمیش و بو واسطه ایله آذربایجانا و عموم ایرانا دگرلی بیر خدمت گؤستریمیشدیر.

من جزئیات وارد اولماق ایسته میره م. لابد سیز دولتین انتشار وئردیگی ۷ ماده دن عبارت اولان ابلاغیه سینی و بیزیم اونون تکمیلینده امضاء وئدیغیمیز موافقتنامه نی هامینیز اوخوموسوز. دوققوز آی آپاردیغیمیز مبارزه البته آغیر، شدید و طاقت فرسا اولموشدور. بو یولدا وئردیغیمیز قوربانلاردا آز اولمامیشدیر.

خواهش ندیرم بو یولدا شهید اولان قهرمان فدائیلرین احترامینا آياغا قالخیب بیر دقیقه سکوت نده سیز.

اعتراف نتمه لیبیک که، دوققوز آیلیق مبارزه میز فوق العاده آغیر و چتین اولموشدور. وئرديگیمیز قوربانلار ایسه بیزی شدید بیر صورتده متأثر ندیر. لاکن اله نئدیگیمیز موفقیتلر داها قیمتلیدیر. نله قیمتلیدیر که، اولارین معناسینی دوشونووکده چکدیگیمیز زحمتلرین آجیسی یادی میزدان چیخیر. آزادلیق شهداسینین روحوموزدا قویدوقلاری تاتیر یونگولله شیر و تاریخی خاطره لر حالی آلیر.

بیرده منیم ظننیمجه بودجه آزادلیغی دفته شایاندیر. بیز چوخ گۆزه ل بیلیریک که، پول اولماز سا هنج بیر ایشی قاباقدان آپارماق اولماز. بو هفته دک آذربایجانین گلیری مرکزده گندیب اورادا، اگر مختلس و اوغرولاردان آرتیق قالسا ایدی. غیر ضروری ایشلره مصرف اولونوردو. بوندان سونرا گلیریمیزین یوزده ۷۵ ی نوز داخلی ایشلریمیزه مصرف ندیله جکدیر. گلیریمیز البته چوخ بویوک دگیلدیر. لاکن صنایع و فلاحتی ترقی ونرمکله بیز اونو چوخ سریع بیر صورتده آرتیرماغا موفق اولاجاییق.

بو واسطه ایله دیر که، بیز امید ندیریک باشلادیغیمیز بو بویوک اصلاحاتی انجام ونریب خلقیمیزی فلاکت و بدبختلیکدن قورتاریب سعادت مند و معاصر بیر خلق حالینا سالماغا موفق اولاق. تکرار ندیرم. چکدیگیمیز زحمتلر نه قدر آغیر و طاقت فرسا اولسا بنله، آلدیغیمیز نتیجه اوندان داها بویوک دور. مخصوصاً او جهتدن بویوک دور که، بیز بو نتیجه نی دعواسیز و قان تۆکولمه دن اله نده بیلیمیشیک.

ایندی مخالف لریمیزین آراسیندا جور-بجور دانیشقلار و دندی-قودولار واردیر. بعضیلری دنییرلر که، آقای قوام السلطنه دموکراتلاری آلداتمیش. بعضی سی ده چالیشیرلار اثبات نئسینلر که، آقای قوام السلطنه اله آلدیغی حکومتی ساخلاماق ایچون دموکراتلارین اتگینه دوشموش، آذربایجانا پناه گتیرمیشدیر.

بیز بو کیمی سؤزلره ابداهیمیت و نر مه لیک. نه آقای قوام السلطنه بیزیم باشیمیزا بؤرک قویموش، نه ده اونو آلداتماق فکرینده اولموشوق. بونلار هامیسی بوش سؤزلردیر. حتی بیزیم امضالادیغیمیز متقابل موافقتنامه نی تسلیم ده تعبیر نده نلر اولموشدور. بلکه بعضیلرده قومپوز گؤسترک ایچون آذربایجانی فتح نتدیکلرینی ادعا نده بیلر. بیز ئوز نوبه میزده بو سؤزلره گولوب اونلاری سؤیله ینلری مسخره ندیریک.

بورادا هنج کس هنج کسه تسلیم اولمامیش و کیمسه ده آذربایجانی تسخیر نتمه میشدیر. بیز ده آقای قوام السلطنه ایله برابر تشخیص و نر میثیک که، خلقین قلبیندن قالخان بؤیوک دموکراتیک نهضتیمیز او وقت نتیجه و نره بیلر که، بوتون ایرانا سرایت نده رک قانونی شکل آلسین. امضالادیغیمیز موافقتنامه نین بوندان باشقا بیر تعبیر و تفسیری اولما بیلمز.

خارجی سیاستده ایسه، بیزیم مرکزی دولت ایله سازشیمیز آزادلیق دشمنلرینی خلع سلاح نندی آرتیق استعمار سیاستینین کیچیک و بؤیوک عامللری آذربایجان نهضتینی بهانه ندیب ایران استقلالینا کج باخا بیلیمه جکلر.

آخرده بیر نچه کلمه خمسسه و زنجان مسنله سی حقینده دانیشماغا مجبورام. هامینیز بیلیرسیز که، بو ولایتین اهالیسی دیل آداب و رسوم جهندن تامایله آذربایجانلیدیرلار. حتی آخر وقتلره قدر اورانین حاکمی تبریزدن تعیین اولوناردی. بوندان علاوه ملی نهضتیمیز باشلانان زمان زنجان، بیزیم مداخله میز اولمادان، قیام ندیب ژاندارم جلالدارین و خمسسه جماعتینی ایللر بویو ظلم و اسارت آلتیندا ساخلایب اونلارین قانلارینی سوران ذوالفقاری و اونون قویروقلارینی اورادان قوووب چیخارماقلا نهضتیمیزین پیشرفتینه سبب اولموش، آذربایجانین آیری نقطه لریندن داها بؤیوک فداکارلیقلا، ارتجاع قوه لرینین نولکه میزه زخنه تاپماسینین قاباغینی آلماغا چالیشمیشدیر.

بیزه معلوم دگیل نه سببه دولت نماینده لری خمسه نین آذربایجاندا آیریلماسیندا اصرار نديرلر. هنوز بيلميريك آقاي قوام السلطنه هاتسی عامللرين تاثیرينده زنجان اهالیسین بو مشروع حقدن محروم نتمگه تصميم توتمشودور.

هر حالدا بیز دانیشیق زمانی بو خصوصدا اوزون- اوزادی مناقشه یه و مباحثه یه معروض اولدوقدان سونرا، عموم ایشین خاطره سی ایچون، آقاي مظفر فیروزون، موافقتنامه ده منیم آدیما یازدیغی رسمی مکتوبا استنادا، موقتی اولسادا خمسه یه تبریزدن حاکم تعیین ندیلمیه جگینه امکان ونردیک.

آقاي مظفر فیروز- قوام السلطنه نین سیاسی معاونی- زنجاندا دموکراتیک نهضتینده شرکت نده نلرین هر نوع تعرضلردن مصون اولمالاری و اورانین امنیتینی تأمین نتمک ایچون ینرلی فدائیلردن استفاده اولونماسی، همچنین ذوالفقاری و یمینی و اسلحه دار باشی کیمی خلق دشمنلرینین خمسه یه یول ونریلمه ییب اونلارین هر نوع تحریکاتینین قاباغی آیینماسینی کتبا و رسماً تعهد نتمیشدیر.

البته بیزیم نقطه نظریمیزجه بو کافی دگیلدير. من تلگرافخانایا توپلاناتان زنجان اهالیسینه امنیتى حفظ نديب فرقه و نهضتیمیزی اداره نده نلرین حسن نیتینه اینانمالارینی توصیه نئدیم. بیز بوتون ایراندا آزادلیق و امنیتین دوام و بقاسی یولوندا مبارزه نئدیگیمیزه گۆره، خمسه و زنجاندا قاباغاً چیخا بیلن حادثه لره بیز بیطرفانه بیر گۆزله باخا بيلمیه جگیز، اونا گۆره دانیشیق هر نحويله قورتاریر قورتارسین، خمسه و زنجاندا اولان فرقه تشکیلاتیمیز گونو- گوندن فعالیتی آرتیریب باش قالدیرا بیلن ارتجاعی عنصرلر ایله، اساسلی بیر صورتده، مبارزه نده جکدیر.

خمسه ده دموکراتلاری اینجیتیمک ایچون اوزادیلان اللر، کیمین طرفیندن اولور اولسون، ابدی اولاراق کسيله جکدیر.

بیز هنوز مایوس دگیلیک. امید نديريك آقاي قوام السلطنه بو خصوصدا، بیر قدر مطالعه دن سونرا، راینی دگیشمه گه موفق اولاجاقدير.

بو اولماسادا، مادام که، بیزیم دیلیمیز، احساساتیمیز و آداب و رسوم و بالاخره سرنوشتیمیز بیر دیر، هنج موقتی تدبیر بیزی بیر- بیریمیزدن آیرماغا سبب اولمییاجاقدير.

محترم هموطنلر! بو سؤزلری دانیشماقدان منیم مقصودوم خودستالیک، حماسه گرلیک دگیلدير. ایندی بیزیم سؤز و عبارت پردازلیق ایله مشغول اولماغا وقتیمیز یوخدور. من حال قضیه نی اولدوغو کیمی سیزه شرح و نرمله گلجک وظیفه میزی آیینلاشدیرماق امکاتینی، ظن ندیرم، الده نده بیلدیم. گلجک وظیفه آلدیقلاریمیزی ساخلاماق و اوندان، خلقیمیزین سعادت اچون، استفاده نتمکدير.

بو مقصده چاتماق اچون قاباغیمیزدا دوران ان مهم وظیفه مجلس شورای ملی انتخاباتینین آزادیخواه‌لار نفعینه انجام تاپماسیدیر. بو ایشده موفقیت تاپیلا بیلمزسه، من دنمیره م قازاندیقلاریمیزی ساخلییا بیلمه ریک، لاکن ایشیمیز چوخ چتین اولار. اوندا ناچار اولاریق، یئنه ده سلاحی اله آلیب و وروشما و چارپیشما ایله مقصدیمیزی الده نده ک. دنمک مسنله هنوز خاتمه تاپمامیش، فقط مبارزه نین شکلی دگیلیمیشدیر. بو مبارزه ده هانکی طرفین فعالیتی، تدبیری داها آرتیق، تشکیلاتی داها منظم ایسه، غلبه اونولا اولاجاقدير. ظن ندیره م فرقه و خلقیمیز بو ایشده امتحان و نریش اولدوغوندان موفقیتیمیزه شبهه یئری قالمیر. بونولا بئله یئنه ده فعالیت، یئنه ده گوزو آچیقلیق، یئنه ده فداکارلیق لازمدير. متأسفانه سؤز چوخ، وقت ایسه آزدير. بونولا کفایت له نیب بوتون ایران آزادیخواه‌لارینا بیرلیک، موفقیت آرزو نتمکله اونون علمداری اولان آذربایجان خلقینه ابدی سعادت تمنا نده رک ساده بیر دیل ایله دنیره م:

محو اولسون اونون آزادلیغینی محدود نتمک ایسته ین خائن و مرتجع استعمار نوکرلری!

یاشاسین آذربایجان!

فدائیلر آتاسی و آذربایجان ملی حکومتین باش وزیری آقای پیشه ورینین آذربایجان مجلس ملیسینین آخرینجی اجلاسینداکی نطقین خلاصه سی

محترم آقالار! منیم بوگونکو دانشیغیم، نله فکر ندریم که، خلقیمیزین مبارزه تاریخینده بیر صفحه نی قورتاریب ایکینجی بیر صفحه نین باشلانماسی تاریخیدیر. او وقت که، سیز منه اعتماد ندیب، ملی نهضتیمیزی اداره نتمک ایچون، وزیرلر هینتی انتخاب و مجلسه معرفلیک نتمگی تاپشیردیز، او وقت آذربایجاندا دولت نامینا هنج بیر شئی یوخ ایدی. دولت تشکیلی و وزارتخانا اداره نتمک بیزیم هامیمیز ایچون سابقه سیز بیر ایش ایدی. من آذربایجاندا دموکراتیک نهضتده اشتراک نده نلردن و خلقیمیزین سعادت یولوندا چالیشان آداملاردان بیر نفر تاپا بیلمه دیم که، اونون وزیرلیک سابقه سی اولسون. اونا گوره فرقه نین گؤستریشی ایله جوان آداملاری انتخاب ندیب اونلاری وزیر مقامینا ینتیرمک ایچون مجلسه پیشنهاد نئدیم.

فرقه میزین گنجیش و منظم تشکیلاتی و مبارزه میدانیندا آلدیغیمیز تجربه لر بیزه امکان و نردی فکر نده ک که، وزیر اولماق اشرافیتدن و اوزون مدت اداره لرده چالیشماقدان آسیلی دگیلیدیر. اونا گوره ملاحظه و محافظه کارلیغی کنار قویوب جسورانه قدم گؤتورمکدن پرهیز نتمه دیک. من وزیرلر هینتینه دعوت نئدیگیمیز اشخاصین دموکراتلیغینا و آزادلیغینا اینانمیشدیم. بونا بناء اونلاری ایره لی چکیب و مملکتین سرنوشتینی اونلارا تاپشیرماقدان قورخما دیم. بو، گؤرولمه میش بیر ایش اولدوغو ایچون تهراندا و باشقا ینرلرده نظره بعید گله بیلردی. لاکن بیز بونا اعتنا نتمه بیب حکومتی تشکیل و نردیک. اونودولمامالیدیر که، بو حکومت معمولی بیر حکومت دگیلیدی. او، حقیقتده بیر انقلابی کمپته یه بنزه بیردی. عادتاً انقلاب

موقعینده امکان اولمور که، معمولی بیر دولت ایش باشینا گلکسین. اونا گۆره ده انقلابچیلار، ایشی اداره نتمک و قانونی دولت زمینه سی دوزلتمک مقصدیله، معمولاً انقلابی بیر کمیته موقتی انتخاب نده رلر. اما بیز بونو نتمه دیک. بونا گۆره ملی حکومتیمیز انقلابی کمیته دگیلدی. او، مجلس ملی طرفیندن انتخاب اولوندوغونا گۆره، انقلابی اولدوغوخالدا، قانونی بیر حکومت ایدی.

تاریخین جور- بجور معجزه لری واردیر. بیر وقت اولور که، تاریخ نله بیر مؤسسه وجوده گتیریر که، اونون دنیادا هنج سابقه سی اولایلمیر. مثلاً روسیه ده، بویوک اکتبر انقلابینین نتیجه سینده، نله بیر حکومت میدانا چیخدی که، دنیادا اونون سابقه سی و نظیری یوخ ایدی. او، فعله کندلی اتفاقینی تأمین نده ن بیر حکومت ایدی. آخر زمانلاردا بو رژیم دموکراتیک اصول ایله عوض اولوندو. فرانسه انقلابی دا نوزونه مخصوص حکومت شکلین وجوده گتیردی. بیزیم بو ملی حکومتیمیزین نظیری ایسه تاریخده، دنمک اولار که، چوخ آزدير. بیزیم حکومتیمیزین گوردوگو ایشلر و حیاتا کنجیردیگی تدبیرلر قانونی یول ایله اولموشدور. لاکن انقلابی تشکیلاتدا و تحول زمانیندا بو کیمی سازمان چوخ آز گۆرولموشدور. بونادا سبب فرقه میزین دوزگون رهبرلیگیدیر. مجلس داخلی فرقه میزین رهبرلیگی آلتیندا تشکیل اولوندوغو ایچون، بو ایشی گۆرمک نسبتاً سهولت ایله ممکن اولدو. بوندان علاوه همیشه مجلس ایله فرقه و دولت آراسیندا محکم توافق نظر و صمیمیت وارایدی. مثلاً هیئت دولت گنجه ساعت دورد ده اجلاس ندیردی و مجلس ده بیر ساعت اوندان سونرا او اجلاسلین پیشنهاد ن்தدیگی لایحه نی تصویبه ینتیریب همان گون اجرا اولونوردو. خلق ایسه بو ایشده بویوک احساسات نشان وئریدی. بیزیم ایشلریمیزین سریع بیر صورتده پیشرفت نتمه سینین اساسی سببلریندن بیرسی ده بودور. بو، منیم هنج یادیمدان چیخماز که، ۲۱ آذر گونو من ۲۰ دن زیاده مهم ایشلر حقیقته تصمیم توتوب برق آسا صورتده اونلاری انجام و نرمگه موفق اولموشدوم. او گون آقای بی ریا ایله برابر دولاندیغیم ینرلری او منه

سؤیله دیکده نوزومده حیرتده قالیرام. مجلس ملیمیز آچیلاندان بیر نچه ساعت اول اونون نظامنامه سینی یازیب، سونرا مجلسی افتتاح نده رک نظامنامه نین تمام ماده لر ی اطرافیندا ایضاحات و نریب تصویبه ینتیردیکدن سونرا، همین گون مجلسین هیئت رئیسه سینی، نظامنامه اوزره، انتخاب نئدیک. نهایت ملی دولتی قوروب اونون برنامه سینی تنظیم نده رک مجلسه تقدیم نتمکله ایشه باشلادیق. اوگون هنوز بوتون آذربایجاندا ارتجاعین بارماغیله اوپانیان قوه لر موجود ایدی. مثلا تبریز، اورمی، اردبیل، شاهیندژ و غیرینلرده قوشون ساخلولاری بیزیم ایله دست و پنجه نرم نتمکله حاضرلانیردیлар. اوگون که، مجلس و دولت تشکیلی ایله مشغول ایدیک دعوا و جنگ قورخوسو هر آن شدت تاپیردی و مجلس ملی نشیکده گورولدایان مسلسل و تفنگ سسلری آلتیندا نوز فعالیتینه ادامه وئریردی. اگر اونوتامامیش اولساز، سرتیپ درخشانی ایله آپاریلان دانشیققلارین بن بسته ینتیشدیگی جهتدن سیزدن، محاربه نتمک مقصدیله، رأی اعتماد ایسته دیم و سیزلر هامینیز آیاعا قالخیب و آزادلیغیمیزدان مدافعه نتمک ایچون سلاح طلب نئدیز. بونلارین هامیسی داستانلاردا و قهرمانلیق افسانه لرینده یازیلان ایشلردیر. عقل بونا اینانا بیلمز. من بو سۆزلری آغزیم آلیب دانشانلاردان دگیلم. لکن مجلسین آخر دوره سی اولدوغو ایچون ایسته بیره م گوردوکوموز ایشلر تاریخده ثبت اولسون. قوی تاریخ یازسین که، قان توکولمه نین قاباغین آماق ایچون بوقدر آغیر ایشلر گوردوگوم حالدا، من آلتی ساعت تمام سرتیپ درخشانی ایله دانشیق آپارماغا مجبور اولوب بالاخره خلقین آرزوسونو انجام وئریمکله موفقیت تاپدیم. من نوزومدن تعریف نتمک ایسته میره م. بو، منیم شخصییمه عاید دگیلیدیر. من بیر نفر فدائی کیمی تاپیشیریلان وظیفه لر ی انجام وئریمشم. بو، بلکه خلقیمیزین قدرتی و فرقه میزین فعالیتیندن بیر نمونه اول بیلر. بونلار خلقیمیزین و فرقه میزین قدرتی، وحدتینی و فعالیتینی اثبات نئدیر. بو ایش که، آذربایجاندا باشلانیب بوتون ایراندا آزادلیق و دموکراسی اصولونون برپاسی

ایچون محکم بیر پایه اولموشدور. یوزلرجه دلیل لر واردیر که، بو ایش ایراندا توسعه تاپاجاقدير.

بو ایسه آجاق او کیمی قهرمانانه فعالیتین محصولو و نتیجه سیدیر. اوگون بوتون فرقه میز آياغا قالخمیشدی. اونا گۆزه ده بیز اونون آرزولارینی حیاتا کنجیرمک ایچون حیرت آور بیر قدرته مالک اولدوغوموزو حفظ ندیب معجزه لر یاراتماغا نایل اولا بیلیردیک و بیز، بیلدیگینیز کیمی، ۲۱ آذرده یازدیغیمیز برنامه اوزرینده ایشه باشلادیق. بیر گونون عرضینده کهنه حکومتی یخدیق و یئنی تشکیلات وجوده کتیردیک. ایندی ایسه او برنامه دن چوخ بویوک مسافه ده ایره لی گئتمه که موفق اولموشوق. اجرا نندیگیمیز برنامه دن علاوه، آز زمانین ایچریسینده، بنش بویوک بنا تیکدیرمگی قرارا آلمیشق که، بونلارین دا هر بیرسی بیر ملیون تومنه باشا گلجکدیر و اونلارا باشلاماقلا تمام ایشسیرلریمیزه ایش تاپیلا بيله جکدیر. اگر یادینیزدادیرسا، بیر وقت آذربایجانا اوچ یوز مین تومن عطیه ملوکانه وئريلمیشدی که، هنج کس بيلمه دی او هارایا خرچلندی. اما ایندی ایسه بیز یوخاریدا دندیگیمیز ساختمانلاری وجوده کتیرمک ایچون بنش ملیون تومن اونلارا تخصیص وئریمشیک.

بو پوللاری بیز فرقه میزین فعالیتی سایه سینده و خلقیمیزین اراده سینین گوجو اثرینده توپراقلارین آلتیندان چکیب چیخارمیشیق. بیز هنج بیر کسین نظرینده اولمایان ثروتی اورتایا چیخاردیق. بو، فقط خلقیمیزین اراده سینین تولیدی اولان فرقه و حکومتیمیزین گوجو ایدی. بو اثبات ندیر که، خلق گرک نوز ایشلرینی نوزو انتخاب نندیگی شخصلره تاپشیرسین.

تهران دولتی بیزه پول قویمامیشدی. بیز حکومتی اله آلان موقعده بانگدا ایکی ملیون تومن پول وارایدی که، دولت اداره لرینین حقوقونو تأمین نتمک ایچون، همان آذر آیندا، بیز ایکی او مقداردا پول تهیه نتمک مجبوریتینده قالدیق. او وقت مرتجعلر بیزیم اوستوموزه مطبوعات و اسلحه واسطه سیله حمله نتمکده ایدیلر. بیز مجبور ایدیک که، آلدیغیمیز آزادلیغی و قوردوغوموز حکومتی ساخلا یاق. بیز

حکومتی مدافعه نتمکدن نوتری اوچ آی فقط فدانیلرین قدرتیندن استفاده نئدیک. بالاخره منظم آرتش مقابیلنده تک فدانیلر گوجونه مقاومت ممکن اولمازدی. ناچار ایدیک که، ملی قوشون تشکیل ونره ک. بوندان نوتری ده پول لازم ایدی. اوللر مشکلاته تصادف نئدیک. ملی چوخ تنز بیر زماندا ایشه مسلط اولوب پول تهیه سی اشکالینی دا اورتادان آپاردیق.

بونلارین هامیسی ایله برابر مبارزه بیزیم ایچون چوخ چتین ایدی. حکومت ایکی تمایلون آراسیندا قالمیشدی. بونلاردان بیرى ساغلار و ایکینجیسی سول لار ایدی. اگر اول طبقه، یعنی متمکن و وارلارلا آرتیق تمایل گؤسترسه ایدیک، او وقت کارگرلر و اکینچیلر بیزدن رنجیده اولاردیلار. برعکس اگر کارگر و اکینچیلرین طرفینی ساخلاسايدیق وارلار بیزیمله مبارزه یه چیخیب بیر عده یوخسوللاردا اونلارلا آلت اولاردیلار. اونا گؤره اورتا بیر خط حرکت انتخاب نئدیب هر ایکی طرفین منافعینین حفظ اولونماسینا چالیشدیق. ساغ و سول حزبینین هر ایکیسی بیزیم سیاستیمیزه اینانیب اونو قبول نئدی و نهایت اونلارین هر ایکیسینه ده ثابت اولدو که، ملی حکومتین گؤتوردوگو اورتا خط حرکت داها دوزگون ایمیش. مخصوصاً کندلی عملده گۆزدو که، دموکرات فرقه سیندن سوای اونا یاخین و اوره گی یانان یوخدور.

ملی حکومت یگانه مؤسسه دیر که، کندلی و زحمتکشلرین ایستکلرینی یئرینه یئتیرمگه چالیشیر. بیز نه زارعین حقینی مالکه و نه ده مالکین حقینی زارعه ساتدیق. بیز فقط خلقین مالی اولان خالصه یئرلرینی، حقیقی صاحبی اولان اکینچیلرین آراسیندا بۆلدوک. بیز مالکیت اساسینی محکم ساخلادیق و مالکلی اینانیدردیق که، اونلارین حقلرینی پایمال نتمک خیالیندا دگیلیک. بیز بیر دقیقه بنله راحت دورمامیشیق. همیشه ایش گۆروب ایشین پیشرفتی ایچون تشکیلات یاراتمیشیق. هر بیر ساحه ده بۆیوک قدملر گۆتورمگه؛ مخصوصاً خلقیمیزین اخلاقیندا بۆیوک تغییرات عمله گتیرمگه سبب اولموشوق. خلقیمیز مدنی لشمیش و عالیجناب بیر خلق اولموشدور. مثلاً میتینگلر و اجتماعلاردا آنلاقلی و متانتلی بیر انتظام حس اولونور. حتی خیردا اوشاقلار که،

توزون- توپراغین ایچینده بیر- بیرله ساواشماقلا وقت کنچیریدیلر، اونلاردا ایندی اصلاح اولونوب منظم صورتده دسته لر تشکیل ندیر؛ مفید ایشلرله مشغول اولورلار. یوخاریدا دندیم که، ملی حکومت بیر موقتی انقلابی کمیته ایدی. لاکن آیری نقطه نظردن بو حکومتی تام معناسیله قانونی، رسمی و دموکراتیک بیر حکومت تانیمالیق. چونکه بیز اولینجی قدمده مجلس ملینین وئردیگی قانون اوزره رفتار نتمگه اهمیت وئریب بیر قدم ده اونون قانونوندان کنارا چیخماق ایسته مه دیک و هنج بیر نفرین ده اولسون حقینین ضایع اولماسینا چالیشمادیق و همیشه سعی نئدیک که، تدبیرلریمیز صلح و صفا یوليله حیاتا کنجسین. بو نقطه نظردن ملی حکومت انقلابی کمیته دگیل ایدی او فقط قانونی بیر حکومت ایدی...

بنله بیر حکومتین نظیری تاریخده آز اتفاق دوشه بیلر و دنمک اولار که، بو، تاریخین نله معجزه لریندن دیر که، فقط انقلاب موقعینده ناگاهانی اولاراق تاپیلیب خلقی حیرته غرق نده ر. آذربایجانین خارجینده یاشایان اشخاصه بیزیم ایشلریمیز چوخ تعجبلو گلیردی. بیز نوزوموز، ایشین ایچینده اولدوغوموز ایچون، گوردوگوموز ایشلر گوزوموزه نله بویوک گوزسنمیر. لاکن بونلار خارجدن باخاتلاری حیرته سالیر. بیز آز مدت ایچریسینده، بوش الیه، بویوک ایشلر میدانا چیخارمیشیق. مثلا ملی بانگ، دارالفنون، رادیو تشکیلاتی، شهرین لوله کشلیگی، ملی قوشون و بو کیمی عمومون منفعتینی تأمین نده ن بویوک ایشلر فقط خارق العاده شهامت و فداکارلیق نتیجه سینده اولابیلر.

معارف، فلاح و صحیه خصوصوندا دانیشماق ایسته میره م. چونکه، وزیرلر بو باره ده لازمی قدر ایضاحات وئریدیلر. بیزیم ایشلریمیز ابتکار اوزره اولموشدور و اونلارین هنج بیرری تهران ایشلرینه بنزه میر. بیزیم مجلسیمیز تهران مجلسینه اوخشامیر. من و منیم یولداشلاریم هنج بیریمیز سابقده وزیر اولمامیشیق. ایندی که، آقای شبستری مجلسه رئیسلیک ندیر، او، اونون فقط نوز ابتکاریدیر. بونلار هامیسی خلقیمیزین ابتکاری سایه سینده وجوده گلیمیشدیر.

بیزیم گوردوگوموز ایشلرین نتیجه سینین ایرانین آیری ینرلرینده ده انعکاسی وار. ایندی تهران بیزیم ایشلریمیزی تقلید یدیر. آذربایجاندا ینر بؤلگوسو حیاتا کنجیریلدیگی ایچون، بوتون ایراندادا عملی اولاجاقدير.

ایندی ایرانین آیری نقطه لرینین خلقلری آذربایجاندا گورولن ایشلرین آرزوسونو چکیرلر. اگر اونلار ایسته بیر که، بیزیم نائل اولدوغوموز موفقیتلره نائل اولسونلار، گرک بویوک زحمتلر صرف نتسینلر. اگر اونلار ایسته سه لر آذربایجاندا اولان جریانلا نوزلرینی هم آهنگ نتسینلر و بورادا گورولن اصلاحاتی نوز ینرلرینده عملی نتسینلر، گرک اونلاری احاطه نده ن گندابلاردان کشافتلری مرتفع نتسینلر. یعنی حوضلارینداکی اییلنمیش سویو بوشالیدی ینرینه تمیز، صاف سو بوراخسینلار. من نجه که اول دندیم، حکومت تشکیل اولان گون رأی اعتماد ایسته دیم. مجلسده منه رأی اعتماد وئردی. بیز مسئله نی مسالمت یوليله ده اولماسایدی، سلاح گوجيله حل نده بیلریدیک. بونا شبیه یوخ ایدی. چونکه مجلس، بوتون خلق بیزیم دالیمیزدا دوردو. لاکن حسن تدبیریمیز و بیغرضلیگیمیز سایه سینده قان توکولمکدن جلوگیرلیک اولدو.

۲۱ آذر نهضتی دنیادا دیپلوماسی کشمکشلرین شدید کورانینا تصادف نئدی. بیزیم فعالیتیمیز آرتدیقجا، گوندن-گونه شدتلنمکده اولان کوران بیزی چکیب بیرنجی سیرایا کنجیرتدی. نهایت آذربایجان مسئله سی بین الخلق دیپلوماسی و سیاسی مبارزه لر مرکزینی تشکیل نئدی. مستملکه و مستعمره صاحبلری بیر طرفدن فکر یدیردیلر که، محاربه قورتاراندا سونرا مستملکه خلقلری نوز آزادلیق و استقلالیتلرینین الده اولونماسی ایچون آياغا قالخسالار، اونلارین قاباغینی آلابلسینلر. اونا گوره ده آذربایجان نهضتیندن بویوک واهمه یه دوشوب اونا آیری بیر آد قویماق ایسته دیلر. دیگر طرفدن فاشیزم دگيرماتینا سو باغلایان مرتجعلر بیزیم نهضتیمیزدن سواستفاده ندیب شورالار علیهینه دسیسه لر قورماق ایسته دیلر. بو واسطه ایله دنیا مرتجع دیپلوماتلاری بیزیم ساده داخلی ایشیمیزدن بغرنج بین الخلق بیر ماجرا

چیخارماغا چالیشدیلار. داخلی مرتجعلر ایسه بیزیم نهضتیمیزین علیهینه سلاح ایله چیخابیلمزدیلر. چونکه اونلار قورخاق تولکو ایدیلر. اونا گوره ده علاء و تقی زاده کیمی دلاللارین واسطه سیله لندنده، واشنگتن دا و باشقا دیپلوماسی بیغینجاقلاردا های- کوی سالیب سویو یولاندیرماق ایسته دیلر. اونلار ئوز اربابلاری کیمی جد و جهد ندیر دیلر که، بیزیم نهضتیمیزین بیر اوجونو شورویلرین آیاغینا باغلاماقلا اونلارین علیهینه سواستفاده نتسینلر و ایرانین داخلی ایشلرینه مداخله نتمک ایچون خارجیلرین اللرینه بهاته و نرسینلر که، بلکه بو واسطه ایله ایرانا بیر کمسیون گؤندرسینلر تا گلیب ایرانلیلارین حق حاکمیتینه رخنه سالسین. اگر چه بیز اونلارین کمسیون گؤندرمه لریندن قورخان دگیل ایدیک. گلن کمسیون آذربایجان خلقینین پولاددان محکم ایمان و اراده سینه تصادف نده جک ایدی. ولی بو ایش ایرانین استقلالینا بؤیوک ضربه اولاجاق ایدی. بیز چوخ گولمه لی ایشلرین شاهدی اولدوق. ایران ایله سووه تتر آراسیندا باشلانان قرار اوزره قیزیل اوردو ایرانی ترک نتمیشدی. ایران حکومتی ده اوباره ده، رسمی اولراق، آمریکادکی سفیر کبیری و امنیت شوراسیندکی نماینده سی علیه دستور وئرمیشدی که، شوروی قوشونلارینین ایرانی تخلیه نتمک مناسبتیله ایرانین عریضه سین امنیت شوراسیندان دالی آلسین، لکن او ساتقین دلال، ئوز دولتینین علیهینه چیخب فتنه و فساد تۆرتمکله مسئله نین امنیت شوراسیندا قالماسینی طلب ندیردی. نهایت آذربایجان خلقینین دمیر یوموروغو اونون آغزینی سیندیردی. مرکزی دولت اونو امنیت شوراسیندان گنری چاغیرماق مجبوریتینده قالدی.

تبریزده آمریکا مخبرلری منیمله مصاحبه نده رکن اونلارا دندیم که، اگر منه امکان اولسایدی من آذربایجان نهضتینین حقیقی ماهیتینی و آذربایجان خلقینین پاک و حرارتلی احساساتینی بوتون اوروپایا و آمریکایا گندیپ اورانین ساکنلرینه بیلدیره ر دیم. بالاخره شورالار اتفاقینین دوزگون سیاستی سایه سینده مرتجعلرین اوخو داشا دگدی. آذربایجان نهضتینی شورالار اتفاقینین حسابینا یازا بیلمه دیلر. من

بو آخر وقتلرده تماس ننتدیگیم خارجی دیپلوماتلارین حرکات و رفتارین گؤردوگده بو عقیده یه گلدیم که، مستملکه صاحبی اولان دولتر ایچریسینده حقیقت یوخدور. اونلار ایسته بیرلر نچه ملیون جماعتی نوز منفعتلرینین و شوم مقصدلرینین قرباتی ننتسینلر. اونلارین مقصدلری فقط قازانماق، قازانماق، قازانماقدیر.

بنله بیر زهرآلود و طوفانلی دريادا ملی حکومت موفق اولدو نوز خلقینین منافعینی و حقینی تشخیص وئریب اونو حفظ نتسین. بیز او فتنه کار تهمتترین قاباغیندا محکم دایاندیق. خارجی سیاست میدانیندا جدی و اساسلی قدملر گؤتوروب عاقلانه و دوزگون تدبیرلر گؤرمگه موفق اولدوق. بیز بورادا بیر آز تند گنتسه ایدیک او دوزموش اولاردیق. اونا گؤره ده نهایت درجه ده متانت ایله رفتار نتدیک.

بیز ایران استقلالینا خدمت ندیب اونو تأمین نتمیشیک. بیزیم نهضتیمیزین قدرتی چوخ بؤیوکدور. اونا گؤره بیز نله یه بیلدیک که، ایسته دیکلریمیزی الده نده ک. مرکزی حکومتی قورخودان شنی فقط آذربایجان نهضتی ایدی. حتی بیزیم علیهیمیزه ۹۹ جدی مبارزه آپاران شخصلر ایندی بیزیم دموکراتیک نهضتیمیزی تحسین ندیرلر و اونون بوتون ایرانا یاییلماسینا چالیشیرلار. بودا بیزیم عاقلانه سیاست و دوزگون اقداماتیمیزین اثرینده اولموشدور.

بیزیم قوردوغوموز حکومت مقدس و پاک سیاست اوزرینده اساسلانمیشدیر. خلقین آسایش و امنیتینی ده اونون نتیجه سینده عمله گلیمیشدیر.

ایرانین استقلالینین حفظ اولونماسیندان نوتری گرک ایرانین باشقا نقطه لرینده یاشایان خلقلرده آذربایجانلیلارین ایشیندن نمونه گؤتورسونلر. بیزیم نهضتیمیز قورتارماییب، بلکه مبارزه میزین شکلی دگیشیلیبدیر. اونا گؤره ده هر کس بو سازیشدن سؤاستفاده نتمک خیالیندا اولوب و فکر ندیر که، گرک خلقه زور دئسین. بو کیمی اشخاصلا جداً مبارزه اولوناجاقدیر. اونلار قانون و خلق مجازاتیندان قاچا بیلزلر. بیز بوتون ایران اهالیسینی انقلابا دعوت نتمک ایسته میریک، بلکه مملکتده دموکراسی اصولونو عملاً اجرا نتمگه چاغیریریق.

بیر قدر ده ایرانین عمومی وضعیتیندن دانیشماق لازمدیر.

بیزیم ملی نهضتیمیزین باشلانغیجیندا تهران روزنامه لری شیطنت نقطه نظریله یازیردیلار که، اگر تهران آذربایجانا یاخشی باخسا ایدی و اورا عادل حکومت گؤندرسه ایدی، آذربایجان نهضتی قباغا چیخمازدی. لاکن ایشین حقیقتی بنله دگیل، نهضتیمیز فقط آذربایجان خلقینین اراده سی و ایمانی اوزرینده وجوده گلیمیشدیر. آذربایجانلیلارین نوزلرینه گؤره دیلی، آداب و رسومو، تاریخی، ملیتی و خصوصیتی واردیر.

آذربایجان خلقینی خوزستانلییا، خراسانلییا و باشقالارینا بنزتمک اولماز. او عمومیتده ایرانلی، خصوصیت ده ده آذربایجانلیدیر. او سیاست که، خوزستاندا اجرا ندیلیر، بورادا اولایلیمز. آذربایجانلی قرنلر بویو آزاد یاشاماق ایسته بیردی. آذربایجان خلقی ایسته بیردی که، نوز سرنوشتینده دخالتی اولسون. تهران ایراندا عبات دگیل. گرک تهران سیاستینده بوتون ایرانین تأثیری اولا. آذربایجان هر شکل ایله اولورسا اولسون، نوز خصوصیتینی حفظ نده جکدیر. آلتی یاشلی آذربایجان بالاسینین آغزینا نوزگه بیر دیلی جبراً سوخماق اولماز. دعوا چؤره ک و یاخشی حاکم دعواسی دگیلدی. دنمک ملی نهضتیمیز داها درین و عمیق سببلردن میدانا چیخمیشدیر.

بو نهضت فقط آذربایجانلیلیق تعصبو اثرینده وجوده گلیمیشدیر. بونو آیری دونا گنیدیرمک و آیری جور تعبیر نتمک سفاهتدیر. سیز بیلیرسیز که، محاربه نین نتیجه سینده ایراندا استبداد حکومتی یخیلدی و اوندان سونرا ظاهرده دموکراسی بیر حکومت عمله گلدی. لاکن اونا هنج دموکراسی دنمک اولمازدی. اونون ایش باشینا گلمه سیله دولت دستگاهیندا هنج بیر ده گیشیکلیک عمله کلمه دی. بیز بو ظاهری دموکراسی هینت حاکمه یه اطمینان نده بیلیمزدیک. اوندان نوتری که، ۱۳نجو مجلس اعضاسینین هامیسی و ۱۴نجو مجلسه سنجیلنلرین اکثریتی اونلار ایدی که، رضاخان نوز و اونلارا قباقلکی مجلسلرده ینر وئرمیشدی.

حقیقتده ایراندا رضا شاهدان سونرا هنج بیر تغییرات عمله گلمه میشدی. فقط استبدادین شکلی دگیشمیش ایدی. واقع ده رضا خاتین یئرینی، اوندان داهای کچیجک، داهای حریص اولان، سهیلی لر و تدین لر، حکیمی لر، ساعدلر و صدرا لاشرافلار توتوموشدولار.

بنله لیکنله ده ایراندا خلق آزادلیغی ایچون بویوک بیر خطر حس اولونوردو. قورخو گوندن- گونه آرتیردی. چونکه محاربه قورتارانندان سونرا متفقلر ایراندان خارج اولاجاق ایدیلر. اولار ایراندا اولارکن مرتجعلر بیر قدر ظاهری گؤزله مگه مجبور اولوردولار. بنله لیکنله ایراندا ایکی قوه آراسیندا کسکین مبارزه گنیدیدی. بو ایکی قوه دن بیر قالمالیدی. خلق قوه لر گونو- گوندن ضعیف لنیردی.

ارتجاعی قوه لرین الینده حکومت، پول و سلاح اولدوغونا گؤره، اولار قوت تاپیردیلار. اولار یئرلرده کندلیلری اینجیمگه، آزادی خواه روزنامه لری توقیف نتمگه، اتحادیه و آزادیخواه تشکیلاتلاری باغلاماغا باشلامیشدیلار.

بنله بیر زماندا ایران خلقینین آزادلیغینین اورتادان گنتمه مه سی ایچون بیر یول فکر نتمک لازم ایدی. آزادلیق مبارزه سی حیات و ممات مبارزه سی ایدی. او وقت بیز یولداشلاریمیزلا فکرلشیب و هر جوره صحبت ئدیر دیک نتیجه اله گلمیردی.

نهایت بیز گوردوک که، دانشماق ایله بیر نتیجه الدهه نتمک اولماز گرک گوجون قاباغینا گوج ایله چیخماق. اونا گؤزه ده ۱۲ شهر یورده، آز عده ایله، جسورانه قدم گؤتوروب قاباغا چیخدیق و آذربایجاندا آزادلیغی حیاتا کنجیرمکه، بوتون ایراندا آزادلیغین تأمین اولونماسینی نظرده توتدوق. او وقت بیز آشکار صورتده یازمیشدیق که، بوتون ایران آزادلیغینی تأمین نتمک ایچون آذربایجاندا بویوک بیر نهضت یاراتماق لازم دیر.

ایران ارتجاعی آذربایجان خلقینین ایله ییخیلمالیدیر. اونا گؤزه بوگون دنیبریک که، آذربایجان ایران آزادلیغینین ضامن دیر.

اگر بوندان سونرا مرتجعلر قوه توپلايیب امضاء نئدیگیمیز موافقتنامه نین تک بیر ماده سینه ال وورسالار، یننه آياغا قالخیب اونو مدافعه نده جییک.

بیز بیرده ارتجاع بویوندوروغو آلتینا گیرمیه جییک. گرک ارتجاعین قاباغی آلینسین. بیزیم اعلامیه میز نشر اولونان گونه دک ارتجاع تلگراف و اجتماعدان قورخماییب خلقین سؤزونه اهمیت وئرمیردی. بیزیم اعلامیه میز اول دفعه اونلارین کورکونه بیره سالدی سادا، اونا نله اهمیت وئرمه ییب دندیلر که، بو اعلامیه ده دنیلن سؤزلردن بیرى دیر.

بیز بو موقعدن استفاده ندیب فرقه تشکیلاتینی برق آسا بیر صورتده وجوده گتیریپ، محلی حزب توده تشکیلاتیله بیرله شیب واحد قدرتلی بیر فرقه وجوده گتیردیک. مراغه، سراب، میانه و زنجاندا فدائیلریمیزین تفنگلرین سسی نشیدیلن گونه دک مرتجع حکومتلر بیزیم اعلامیه میزین حقیقی قدرتینی درک نده بیلمه میشلردی. او وقتدن بری آذربایجان قدرتلی بیر عامل تانیندی.

مرتجعلر اولجه ایسته ییردیلر جور- بجور یوللار ایله بیزیم تشکیلاتیمیزین و نهضتیمیزین قاباغینی آلسینلار. اونا گوره ده آذربایجانا کاتو زبان، زنگنه و ورهرام کیمی ساتقینلاری گؤندرمیشدیلر. ولی نتیجه ده امیدلری کسیدلی و ثابت اولدو که، خلق نهضتینی آرادان آپارماق اولماز.

تجربه اونلار ایچون یأس آور اولدو؛ نبوت نئدی که، بو نهضت آذربایجان خلقینین قلبیندن قویان بیر طوفان ایمیش. بیزیم مبارزه میز ارتجاعین ظلم و اسارتیندن قورتارماق مبارزه سی ایدی. بو مبارزه ده ملت آرخامیزدا دایانمیشدی. عین زماندا ایران آزادخواهلاری دا آذربایجان نهضتینی دوشونوب و اونو تقویت نیدردیلر. بورادا ارتجاع ال آياغینی ایتیریپ خارجیلره متوسل اولماغا باشلادی و ایسته دی که، بیزیم نهضتیمیزین رنگینی دگیشدیریب های- کوی ایله اونو آرادان آپارسینلار. لاکن خلقیمیزین محکم ایمان و عقیده سی اونلارا فائق گلدی. اونا گوره ده مجبور اولدولار که، فقط بیر رای اکثریتی ایله آقای قوام السلطنه نی حکومت باشینا گتیرسینلر و

اونون واسطه سیله آذربایجانین دموکراتیک نهضتی ایله حسابلاشسیلار. بو گذشت دگیل ایدی، بلکه اونلار مجبور ایدیلر. مرتجعلر بیلیردیلر که، آقای قوام السلطنه اوزون- اوزادی تجربه سینین سایه سینده نلییه بیلر جک آذربایجان ایله راضیلاشماغا یول تاپسین. البته آقای قوام السلطنه نین ایش باشینا کلمه سی بیزیم ایچون موفقیت ایدی. لاکن اونون کابینه سینده یئنه ده ایران مرتجعلری بیرلشمیشدی. اونلاری کابینه یه دعوت نئمگه آقای قوام مجبور ایدی. بو ایشی گۆرمه سه ایدی اکثریت قازانا بیللمزدی. بودا آقای قوام السلطنه نین استادیغینا دلیل اولای بیلردی. ایران مجلسینده ارتجاعی هدفلردن باشقا بیرده خصوصی هدفلر واردیر که، هر کس چالیشار نوز آداملارینی ایش باشینا گتیرسین.

آقای قوام نماینده لرین روحیه سینده بلد اولدوغو ایچون بوندان استفاده نئمگه موفق اولدو. بوندان باشقا آیری جور بیر یول یوخ ایدی.

البته آقای قوام السلطنه گله جکده او آداملاردان یاخاسینی قورتاراجاقدیر. بو ایشی گۆرمزسه تکیه نئمک ایسته دیگی آزادیخواهلارین اعتمادینی جلب نده بیلیمیه جکدیر. بو کابینه کرپوفون بالیق، نورد ک و خرچنگین عرابه چکمک حکایه سینی خاطره گتیریر. بونونلا بنله، کابینه هرکسدن تشکیل اولورسا اولسون، آذربایجان نهضتینین تکاملی اثرینده میدانا چیخمیش و بیزیم ایله حسابلاشماق مجبوریتینده قالمیشدیر. حتی کابینه ده نله آداملار واردیر که، آذربایجان دیلی اوندان نوتری نولومدن بدتر دیر. با وجود این او، بو دیلین آذربایجاندا تدریس و انتشارینا انگل تۆره ده بیلمه میشدیر.

ایندی بیز، نه اینکه ابتدائی مکتبلرده، حتی متوسطه و عالی مکتبلریمیزده ده نوز آنا دیلیمیزده تحصیل نئمک حقیقی آماغا موفق اولموشوق. بوندان باشقا اساسی مسئله لردن بیری ده تورپاق مسئله سیدیر. بیز ۱۲ شهر یور بیاننامه سینده فقط خالصه و خلق دشمنلری ینرلرینین اکینچیلر آراسیندا بؤلونمه سینی ایره لی

سورموشدوک. ایندی مبارزه نتیجه سینده بوساحه ده داها آرتیق موفقیت قازانمیشیق و تهران ایسه بیزیم دالیمیزجا گلمگه مجبور اولموشدور.

البته اونلاری بو ایشلره وادار نده ن بیزیم قدرتلی نهضتیمیز و دوزگون سیاستیمیزدیر. بونولادا ارتجاعین ارکانینا بویوک رخنه دوشموشدور. بو واسطه ایله ۴۰ ایل تمام مشروطه انقلابی نهالینین اوستونده قالان آغیر داش، بیر آزدا اولسون، کنارا چکیلدی. مشروطه انقلابی اوندان نوتری ایدی که، خلق حاکمیتی نوز الینه آلسین. لاکن داخلی و خارجی مرتجعلر اونو بوغموشدو. حاکمیت مستبد شاهین الیندن مستبد آداملارین الینه دوشموشدو. بیزیم نهضتیمیز، ۴۰ ایل راکد قالمیش مشروطه نهضتینی دیریتدی. ایندی البته ارتجاع تمامیه نولوب آرادان گنتمه ییب، بلکه اونلار ۱۵ انجی مجلسده یینه ده نفوس تاپماق ایسته بیرلر. اونلار فرقه تشکیلاتیمیزدان قورخورلار. بیزیم نهضتیمیز ایراندا بویوک بیر زمینه حاضرلادی. آذربایجان نهضتی بویوک بیر فرقه یه و خلقه تکیه ندیبیدیر که، بودا بویوک بیر عاملدیر. آیری بیر عامل گوندن- گونه آزادیخواه تشکیلاتلارین گوجلنمه سی و توپراق بؤلگوسو نتیجه سینده ایران کندیلرینین نظرینی جلب نتمه سی و اونلاری نهضتیمیزه طرفدار حالینا سالماسیدیر. ندیگیم کیمی تاریخین معجزه لریندن بیرری ده قوام السلطنه حکومتینین تشکیلی ایله بیزیم خلق قوشونلاریمیزین تشکیلینین بیر وقته تصادف نتمه سی ایدی.

آقای قوام السلطنه مسکوا گنتمکله ایسته بیردی که، اوندان قاباق زمام دارلار طرفیندن بولاندیرلمیش، خارجی سیاستی دورولتسون. واقعاً شورالار اتفاقینین او سازشین عمله کلمه سینده داها آرتیق تأثیری وارایدی. اونلار بین الملل سیاستده منتظر اولونمایان بیر دؤنوش عمله گتیردیلر. بو ایسه قوام السلطنه نین نفوذو اعتبارینی آرتیردی.

بیر نیجه کلمه ده موافقتنامه حقینده دنمک لازمدیر.

سیزه تقدیم نئدیگیمیز موافقتنامه بو ساده لیکله میدانا چیخمامیشدیر. اونون هر بیر ماده سینده مکرر حلاجلیق اولونموشدور. ملی حکومت نوزونو خلّقین و تاریخین قباغیندا مسنول گۆروردوکه، ایشی سهل توتمامیش، وار قوه سیله خلّقین حقوقندان مدافعه نتمیشدیر. اجازه وئرین باغلانان موافقتنامه نی اوخوماقدان قابق اونون ضامن اجراسی باره سینده بیر نّچه سۆز دنیم. اولاً بونو بیلمه لیسیز که، بیز بو ایشی باشلایان زمان ضامن اجرا اولاییلن هّنج بیر قدرته مالک دگیل دیک.

او وقت بیز هّنج نوع واهمه یه یول وئرمه ییب ایسته دیگیمیزی آلماغا موفق اولدوق. ایندی ده اونو ساخلایا بیله جگیمیزه ایمانیمیز واردیر. بیر ده بو موافقتنامه نین بیرینجی ضامن اجراسی خلّقیمیز و ملی مجلسیمیزدیر. بو مجلسیمیز همیشه آلدیقلا ریمیزین ضامن اجراسی اولاجاقدیر.

آذربایجان همیشه نوز مجلسینین دالینجا گنده جکدیر.

خلّقیمیز و مجلسیمیزین ضامن اجراسی ایسه فرقه میزدیر. فرقه هّنج وجه ایله مرتجعلره امکان وئریمیه جک که، آلدیقلا ریمیزی اورتادان آپارسینلار. مجلسیمیزی یارادان فرقه میز اونون دا ضامن اجراسیدیر. دیگر ضامن اجرامیز آذربایجانین خارجینده و ایران داخلینده کی آزادیخواه قوه لردیر. اونلار بیلیرلرکه، بیز اولماساق اونلاری آرادان آپاراجاقلار. اونلار بیزدن حمایت ندیب و بیزدن ده کمکیک گۆزله بیرلر. بو ایسه قوتلی بیر ضامن اجرا دیر.

آذربایجان آزادلیغینین دیگر بیر ضامن اجراسی گلجک مجلس شورای ملیدیر. اونا گۆره گرک بیز نله نماینده لر انتخاب نده ک که، اونلار خلق طرفداری اولسونلار. شبهه سیز که، بیز اوندان نائل اولاجایز.

بیز گرک گلجک مجلسی نله حالا قویاق که، او آزادلیغین مرکز ثقلی اولایلسین. هرگاه بیز موفق اولاق که، آذربایجاندا و ایرانین باشقا نقطه لریندن آزادیخواه عنصرلر مجلسه انتخاب اولونسون، اوندان ارتجاعین قوه سینی سیندیریب ایراندا آزادلیغی ابدی صورتده تأمین نتمیش اولاریق.

ایندی بیزیم قارشیمیزدا ایکی یول وار، یا گرک مجلسده اکثریتی وجوده گتیره ک و یا گرک نوز قوه میزله آلدیقلا ریمیزی حفظ نده ک. اگر ایسته سه لر که، آلدیقلا ریمیزا ال اوزادالار، اونداخلقیمیز نوز گوجوایله ایسته دیکلرینی آلاجاقدیر.

من نوز فرقه میز و تشکیلاتیمیزین گوجونه اینانمیشام. بیزیم فرقه میز مشروطه کوتوگو اوستونده گوگرمیش بیر نهالدير. من فکر ئدیره م که، آذربایجاندا ن گنده ن نماینده لرین هامیسی آزاديوخاه اولاجاقلار. بونا هنج شبهه یوخدور که، فرقه میز ایمانلی آداملاری نامزد نده جک. خلقیمیز آرتیق دوشونوب و بیلیر که، آذربایجانلیلارین منافعی حفظ نده ن یگانه بیر قوه وارسا اودا آذربایجان دموکرات فرقه سیدیر. گرک خلقیمیزین ایچینده اتحاد، ایمان و قارداشلیق اولسون. ارتجاعی فکرلرین ضامن اجرایی دا بیزیم بیر- بیرلریمیزه عدم اعتماد و عدم اتحادیمیز اولای بیلر. بیز گرک وار قوه میزله اتحادیمیزین پوزولماسینا یول وئرمیه ک. هر او آدام که، آذربایجانلیلارین اتحاد و اتفاقینا ضد اولسا بی رحمانه اولاراق آرادان آپاریلاجاقدیر. بو موافقتنامه بیزیم مبارزه میزین نتیجه سینده الده ندیلیمشدیر. بونولادا بیزیم مبارزه تاریخیمیزده یئنی بیر صحیفه آچیلیر. نهضتیمیز آلدیقلا رینی بورادا ثبت ئدیر و مبارزه میزین ایکنجی دوره سینه قدم قویور.

سونرا آقای پیشه وری مرکزی دولتین ۷ ماده لی ابلاغیه سینی و ۱۵ ماده دن عبارت اولان موافقتنامه نی اوخویاراق هر ماده نین اطرافیندا مفصل صورتده شرح وئردیلر.

یئنی دور- یئنی شعارلار

تهران ایله موافقت نامه باغلانیدقان سونرا، فرقه میز یئنی بیر دوره یه قدم قویدو. بو دوره قارشیمیزدا دوران وظیفه لره گۆره، فرقه نین خط حرکتینی دگیشدیرمک لازم گلدی. اگر چه موافقتنامه واسطه سیله بوتون مسئله لر حل اولونمیشدیر. مخصوصاً انتظامات قوه سی و قوشون تشکیلاتی پلاتکلیف حالدادیر و بو سطرلری یازان گون، همان مسئله لری قطعی صورتده حل نتمک ایچون تهرانا، آذربایجان ایالتی انجمنی رئیسسی تحت ریاستینده، بیر هیئت گؤندریلمیشدیر. بونولا بنله مبارزه میزین گندیشینده بویوک بیر دؤنوش حس اولونماقدلیر.

بو دؤنوش مناسبتیله فرقه نوز خط حرکتینه تغییر وئریب شعارلارینی دگیشدیرمیشدیر. دونه قدر بیز، آذربایجان خلقینی اسارت آلتیندا ساخلیان استبداد و ارتجاع قوه لرینی ازیب اورتادان چیخارماقلا، نوز حاکمیتیمیزی. ملیتیمیزی، نوزوموزون ملی دیل و ملی خصوصیاتا مالک بیر ملت اولدوغوموزو ثبوت نتمگه و بو حقى انکار ندیب نهضتیمیزه قارشی دورانلاری سلاح گوجو ایله یولوموزون اوستوندن گؤتورمگه چالیشیر، عین زماندا خلقیمیزین سعادتینى تأمین نتمک ایچون بویوک اصلاحات نقشه لری تهیه و اونو فوریتله شروع نئیردیک.

فرقه نین دوزگون رهبرلیگی سایه سینده آياغا قالخمیش خلق ایسه آجلیغا، سوسوزلوقا و محرومیته باخمییاراق، فرقه میزین شعارلارینی عملی نتمک اوغروندا هر جور فداکارلیغا حاضر اولدوغونو عملاً اثبات نتمکده ایدی. بو ایسه بیزه مستقل بیر صورتده حرکت نتمک ایچون گنیش فعالیت میدانی و بویوک امکاتلاری یارادا بیلدی. بو گون ایسه شرایط دگیشمیشدیر. ایندی آلدیغیمیز حقى و اثبات نئدیگیمیز ملیتیمیزی ساخلاماقلا خلقین سعادتی ایچون باشلادیغیمیز اصلاحاتا ادامه وئرمک وظیفه سی میدانا چیخمیشدیر. بونو ایسه فرقه یارادیب مسلح فدائی دسته لری

تشکیل نتمک، ژاندارم و ارتجاعی قوشون دسته لرینی سوروب آذربایجان توپراغیندان چیخارتماقدان داها چتین بیر مسئله دیر. بو ایشده قانی سویوقلوق، محکم عزم و اراده، تشکیلاتی انتظاما سالماق، فرقه افرادی و خلقین روحیه سینی حفظ نتمک کیمی آغیر و مشکل مسئله لر میدانا چیخیر. دوننه قدر حاکمیت یولوندا مبارزه ئتدیگیمیز ایچون، احساساتی تحریک اولونموش خلق آسانلیقلا آردیمیزجا گلیردی. بوگون اونو گتیرمک ایچون منظم تشکیلات و اساسلی تبلیغاتا احتیاج واردیر. او ایندی گرک دوشونجه و بیلیم اوزرینده ایره لی چکیلسین. احساسات آنی ایشلرده فایده الی اولایلر. اوزون و تدریجی مبارزه لرین سلاحی ایسه بیلگی و تشکیلاتدیر.

اونا گۆره دیر که، فرقه تشکیلاتینین اهمیتی میدانا چیخیر. اونا گۆره دیر که، خلقین آنلاقلی و دوشونجه لی طبقه سی، دولت تشکیلاتیندان زیاده، فرقه اطرافیندا داها آرتیق دوشونوب اونون ایشلرینین گنیشینه داها آرتیق توجه ندیر.

فرقه میزین باشچیزی مکرر دنمیشدیر که، بیژ صدر مشروطیت آزادخواهلارینین سهولرینی بیر داها تکرار نتمیه جییک. بو بؤیوک سؤزدور. صدر مشروطیت مشروطه چیلرینین ایجریسینده بؤیوک سیمالار، چوخ معلوماتلی رهبرلر آز دگیل دی. اونلارین گؤستریدیکلری استقامت و نشان وئردیکلری قهرمانلیقلار دا چوخ بؤیوک دور. ولی اونلارین الده نئدیکیلری آزادلیغی ساخلاماق ایچون دوشونه بیلمه مه لری سهو و اشتباه حساب اولونور. آقای پیشه ورینین همیشه اصرار ایله تکرار نئدیگی مسئله بودور. او، همین جهتدیر که، نوز نطقلرینده و یازیلاریندا فرقه عضولرینه الده ندیلن بؤیوک موفقیتلره گوه نیب صباحی اونوتامالارینی همیشه تاپشیریر (آزادلیغی آلماق کافی دگیل، اونو ساخلاماق، اوندان خلقین سعادت ایچون استفاده نتمک شرطدیر). شعارینی او تکرار ندیر. بؤیوک مشروطه چیلر مشروطه نی آلدیلار. ولی اونون ساخلانماسی ایچون بیر تدبیر کنچیرمه ییب، بیر تشکیلات وجوده گتیرمه دیلر. آقای پیشه وری بونو اونلار ایچون بؤیوک سهو حساب ندیر و بونون تکرار

اولونماسینی تاپشیریر. فرقه میز ایسه بو مسئله یه توجه نندیگی ایچون دور که، تشکیلاتیمیزی گوندن- گونه قوتلندیرمک و خلقی اونون اطرافینا توپلاماق مسئله سینه هر بیر ایشدن آرتیق اهمیت وئریر.

هر گاه پولاددان محکم انتظام و بیر لیگه مالک اولان فرقه تشکیلاتیمیز اولمازسا، موفقیتلریمیزه مشروطه چیلرین موفقیتلری کیمی، موقتی اولوب، ارتجاعی عنصرلر آیقلا یاراق اونو نوز استفاده لری ایچون یننی بیر واسطه اولماق درجه سینه تنزل و نره بيله جکلر.

بوخطری حس نندیگی ایچون دور که، فرقه میزین صدری بوتون فرقه عضولرینی، بوتون خلقی و بوتون آزادخیواهلاری فرقه یه توجه گؤسترمگه، فرقه نین دالینجا گنتمگه، فرقه ایشلرینی هر بیر آیری ایشه ترجیح و نرملگه دعوت نتمیشدیر.

هر بیر ناموسلو آذربایجانلی ایسترکیشی، ایستر آرواد، ایسترقوجا، ایستر جوان، کیم اولورسا اولسون، بیرینجی نوبه ده نوزونو دموکرات فرقه سینین فدائیسى و سربازی حساب نتمه لیدیر. او هر ایشه اقدام نندیکده دوشونمه لیدیر که، بو ایشه فرقه نه جور باخیر و بو ایشین بیزیم گونده لیک شعاریمیز ایله نه کیمی علاقه و تماسی اولاییلر. بنله اولمازسا، آلمان آزادلیغی ساخلاماق، اوندان خلقالین سعادتى ایچون استفاده نتمک اولماز.

هنوز خلق فرقه میزه اینانیر، اوندان نوز آتیه سی ایچون بویوک امیدلر گؤزله بیر. هنوز قوجا آروادلاردان باشلایب کیچیک یاشلی قیزلارا قدر، قوجا کیشیلردن جوان اوشاقلارا کیمی، هامیلیقلا صباحین قورخولو ناملیدلیگیندن خلاص اولوب فرقه میزین امیدله یاشاماقدادیرلار. هنوز خلق اوره گینه دنیر: بیزیم فرقه میزوار، باشچیمیزوار، بیزه دوزگون رهبرلیک نده ن بویوک لریمیز وار، اونلار بیزی آجیندان تلف اولماغا، فلاکتیه دوشمگه، یولچولوق و گدالیغا محکوم اولماغا میدان و نرملیه جکلر. خلق بیزه، بیزیم فرقه میزه، بیزیم باشچیلاریمیزا، بیزیم فرقه میزین صدرینه بو نظر ایله باخیر.

آذربایجان کندی قیزلارینین جهازی، آذربایجان کندی جوانلارینین دیرلیک سرمایه سی، بالاخره آذربایجان زحمتکشلرینین گلجده اولان امید منبعی بودور. بونا گوره دیر که، خلق نولکه ده اولان هر بیر دگیشیکلیکه و هر جور تبدلاتا قورخو و امید ایله باخیر. چونکه هامی اونون دوزگون رهبرلیگینه عادت نتمیش، اونون صداقتینه و قدرتینه اینانمیش، اونو نوزو ایچون اوره کی یانان آتا حساب و انتخاب نتمیشدیر. او حس ندیر که، اگر فرقه یه بیر طرفدن صدمه وارد اولارسا، اونون شخصی و اجتماعی زندگاتلیغی پوزولاجاق. بونولادا عموم خلقین گلجگی محو اولاجاقدیر. بو گونه قدر خلق فرقه میزه او گوز ایله باخمیشدیر. شهریورین آذربایجان خلقینه و نردیگی بویوک سعادت واسطه سی و بویوک امید چراغی دا بودور.

یعنی فرقه میزدر. ایکنجی ایله قدم قویارکن بو محکم پایه اوستونده ایشله مه لی و خلقین سعادت خلقین آزادلیغینین عظمتلی بناسینی همین اساسین، یعنی خلق اعتمادین، اوزرینده قورمالیق.

البته خلق بیزیم قارا قاش-گوزوموزه عاشق دگیلدر. خلقین اکثریتینی تشکیل نده ن کند و شهر زحمتکشلری بیزی شکل و صورتیمیزه گوزه بگنمه میشدیر. بیزیم گوردوگوموز ایشلر، گوستردیگیمیز استعداد و بروزه و نردیگیمیز حقیقتدیر که، اونلارین بیزه اولان محبتینی تولید نتمیشدیر. بو محبتی ابدیشدیرمک ایچون ایندی داها آرتیق فعالیت گوسترمک و داها آرتیق استعداد بروزه و نریمک لازمدیر.

اون ایکی شهریور مراجعتنامه سینی یازارکن فرقه میزین رهبری آقای پیشه وری فقط ایکی نفر یعنی آقای شبستری و آقای بادکان ایله راضی لاشمیش و بوگون فرقه میزه رهبرلیک نده ن بو اوچ فدائی بیرلیکده ایشه باشلامیشلاردی. ایندی ایسه آقای پیشه وری ایکی یوزمیننه بالغ اولان فرقه نین صدری حساب اولونور. آقای شبستری ایسه، خلقین مبارزه سی نتیجه سینده الده ندیلن ایالت انجمنین باشیندا

دورور. آقای بادکان ایسه هر ایکی رئیسین معاونت مقامینی درک نتمکله فرقه رهبرلیگی و انجمن فعالیتینده بویوک وظیفه لر انجام ونریر.

ایندی فرقه میز ایچریسینده یوزلرجه قهرمان رهبرلر میدانا چیخمیشدیر. بیر ایلیک مبارزه نین نتیجه سینده، دوننه قدر آدی، سانی خلقه مجهول اولان ساده انسانلار آراسیندا، لیاقتلی حربی افسرلرده بنتیشمیشدیر. ژنرال دانشیان، ژنرال کبیری، ژنرال کاویان، سرهنگ آرام، سرهنگ جاویدان، سرهنگ قلی صبحی و سایر فدائی باشچیلاری بوگون بویوک لیاقت و یارارلیق گؤسترمله نه تک آذربایجان، بلکه بوتون ایراندا نوز لیاقت و استعدادلاری سایه سینده شهرت قازانمیش و خلقیمیزین دایاقلاری اولماق مقامینا گلیمیشلر.

ایندی بیزیم فرقه تشکیلاتلاریمیزین باشیندا جدی و فداکار جوانلاریمیز واردیر که، بیر ایل بوندان اول اونلارین وجودی مثر ثمر (یعنی فایدا و نریجی بیر وجود) حساب اولونا بیلمزدی. بیز، آقای پیشه وربنین دندیگی کیمی، چوخ ایش گورموشوک. عقله گلمه یین موفقیتلره نائل اولموشوق. لاکن بو هنجده کافی دگیلیدیر. ایندی وظیفه میز داها آغیر و ایشیمیز داها چتیندیر.

بیز گرک آدیقلاریمیزین ساخانلیماسی وسایلینی تأمین نده ک و باشلادیغیمیز اصلاحاتین ادامه سی ایچون قانونی یوللار تاپاق. خلقیمیزین آزادلیق و سعادتینی تأمین نتمک ایچون اطرافیمیزدا اولان کثیف محیطین تمیزلنمه سی وسیله لرینی تهیه نده ک. بو ایسه داها آغیر و داها مشکل بیر ایشدیر.

اگر بنا اولسایدی ایران مرتجع عنصرلرین تحت حاکمیتینده قالسین، او حالدا بیزیم موفقیتلریمیزین الیمیزده قالماسینا، هنج وجهله، امید باغلاماق اولماز. بیز بو ایشی دائماً نظرده توتمالیق. اونا گؤره ایکینجی ایلده فعالیتیمیزی آذربایجان داخلینده محدود نتمه ییب عموم ایران آزادیخواهلارینین آپاردیقلاری آغیر و شدید مبارزه ده اشتراک نتمه لیک.

بیر ایلیک مبارزه بیزیم ایچون ایران خلقی آراسیندا بویوک نفوذ، شهرت و اعتبار وجوده گتیرمیشدیر. بوندان استفاده ندیب ایران ارتجاعینی سرنگون نتمک یولوندا بویوک قدملر گۆتورمه لییک. ایندی بوتون ایران آزادخواهلاری بیزه قارداشلیق الی اوزادیر. بیز اونلارین اللرینی سیخیب بیرلیکده مبارزه میزه ادامه وئرمه لییک. ایران آزادخواهلاری اعتراف ئدیرلر که، بیزیم ملی دموکراتیک نهضتیمیزین اثری آذربایجان حدودوندا محدود اولماییب بوتون ایرانی ایشیقلا ندیرمیش و بوتون ایران آزادلیغینی تضمین نتمیشدیر. بیزیم غفلتیمیز اولورسا، بوتون ایران آزادلیغینین اضمحلالینا سبب اولاییلر.

بو مسئله نی آقای پیشه وری تهراند اولا رکن حزب توده تشکیلاتینین رهبرلرینه آچیق بیر صورتده بیلدیرمیشدی. اونلار، آذربایجان ایله حکومت آراسیندا مورد مذاکره اولان، موافقتنامه نین بیر نوع قورتاریب ایشینه خاتمه وئریلمه سینی ایره لی سورموشلردی. آقای پیشه وری نوزونه مخصوص صاف و ساده گولوق ایله جواب و نرمیشدی که، عزیز آزادخواهلار! سیز چوخ تلمسه ین بیزیم بونیوموزدا اولان وظیفه نین آغیرلیغینی دوشونون! بیز اگر یاتلیش بیر خط حرکت گۆتوروب جدی بیر اشتباهه یول وئره رسک، تک آذربایجان دموکرات فرقه سی دگیل، بوتون ایران خلقینین آزادلیغینین اورتادان گنتمه سینه باعث اولاییلر.

آقای پیشه وری او گون چوخ یاخشی حس نتمیشدی که، بو گونه تک آذربایجان خلقینین و بلکه بوتون ایران خلقینین سعادت اونیون امضاسینا باغلیدیر. او، سیاست ایله آشنا اولان اوره کلرین دوگونتوسونو بنله حس نتمه میش دگیلیدی. اونا گۆره ده اون بنش گونلوک دانشیق نتیجه سینده تنظیم اولونان موافقت نامه نی امضاء نتمه دن تبریزه مراجعت ئتدی. نوز دوغما خلقینین، نوز فرقه یولداشلارینین مشورت و رفاقتی ایله مسئله نی حل نتمک ایسته دی. بیزیم فرقه عضولریمیز و فرقه باشچیلاریمیزین هامیسی بو مسئولیتی حس و درک نتمه لی دیرلر. ملیونلارجا

انسانلارین انسانلارین سعادت بیـزیم دوزگون رفتاریمیزدان، دوزگون دوشونمه گیمیزدن و دوزگون ایشله مه گیمیزدن آسیلی دیر.

ایندی بیر ایراندیر، بیر دموکرات فرقه سی.

بیز اینانیریق که، فرقه میز اوندان گۆزله نیلن بؤیوک وظیفه نی شرافتله انجام ونره جک و تاریخین قیزیل صحیفه لر ی ده اونون آدینی قهرمان فرقه لرین سیراسیندا ثبت نده جکدیر.

(سون)

تبریز. ۱۲- شهریور ۱۳۲۵